

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

A 454488

FE, UNIVER

7

ONIS GROTHII

TOLÆ INEDITÆ,

OXENSTIERNAS Patrem et filium, *ali-*
ecie Consiliarios e Gallia misæ,
auspiciis viri plur. rever. JACOBI
BLOM, *primum Ecclesie Lincö-*
sis Antistitis, jam Archiepiscopi
psaliensis, ex authentico exem-
plari, quod in Bibliotheca Lin-
cöpiensi servatur, descriptæ,
nunc prodeunt

E X

MUSÆO MEERMANNIANO.

Hugo Ernst

HARLEMI,

TYPIS A. LOOSJES, PF.

MDCCCVI.

tenus luci erant traditæ, mira cum humanitate a venerando hujus Ecclesiæ Antistite, Jacobo Lindblom, nunc Archi-Episcopo Upsaliensi, mihi offerrentur. Cui generosi animi officio, cum avide et grate non expectatum munus acciperem, hoc alterum vir plurimum eruditus adjecit, ut non solum juvenem mihi indicaverit, Lincöpiæ agentem, qui sedule, nitide et modico honorario, exemplar authenticum describeret, sed etiam ipse sibi curandum sumserit, ne mihi cum erroribus gravibus hæ litteræ, ut olim erant lectu difficiliores exaratæ, transmitterentur. Et hæ quidem cum ad me tandem perveniscent, observavi subito, tum omnes ad Legationem Suecicam, qua Hugo Grotius apud Ludovicum XIV. adhuc infantem functus est, pertinere, atque illustri Regni Suecici Cancellario, Axelio Oxenstiernæ, ejusque filio Johanni, nec non binis aliis Consiliariis Regiis, Schmalchio et Adlero Salvio, e Lute-tia Parisiorum fuisse misas; tum eas plenas esse narrationum, quid hoc tempore Gallia moliretur, quid in illa de consiliis Principum exterorum et de belli eventibus per Europam uni-ver-

versam traderetur, quid denique Reginae Regentis aula, quidque urbs immensa, nec sibi per plura secula plane dissimilis, memoratum dignum offerret; & has quidem narrationes non observationibus tantum Politicis exornatas esse, quæ virum longævâ experientiâ instructum prodant, sed animum etiam spirare virtutis amore flagrantem, belli, nisi omnino necessarii, osorem, nihilque sibi majus gratiusque proponentem, quam muneris, quod ipsi ab aula Suecica demandatum erat, officia omni qua poterat industria et fidelitate implere.

Nihil itaque minus necessarium duco, quam aut commendationem aliquam hujus editionis magnifice tradere, aut forte etiam cuidam Lectorum generi excusationem afferre. Stilus enim Epistolarum Grotianarum, ut maxime concisus, et eadem paginâ viginti et quod excurrit argumenta varia continens, non omnibus placebit. Ei certe, cui memoria viri omni mea laude majoris, et civis optimi cordi est, atque universis Historicæ disciplinæ amantibus hoc supplementum earum, quæ jamdudum editæ sunt,

litterarum, gratum fore munus mihi polliceor. Et hoc quoque inutilissimum mihi videretur, Galliæ, Sueciæ et omnis Europæ statum eo, quo scriptæ fuere tempore, copiose exponere, ut ipsa earum narratio distinctius intelligatur. Nam, ut de Brandtio taceam, qui in vita, quam nobis reliquit, Grotiana abunde his de rebus egit: quem quæso fugit Historia triginta annorum belli, ex odiis religiosis, et ambitionibus Principum exorti, quod, cum ad pacem Westphalicam vergeret, per regiones universas inexhausto furore sæviit, et innocentissimorum populorum sortem miserrimam reddidit? Timerem etiam re vera fabulas memoriae prode-
re, cum bella jam hoc nostro ævo, prodigi-
orum atque insolitarum rerum pleno, non plu-
ribus fere diebus, quam isto sæculo annis ab-
solvi soleant; eoque ipso gentium oppresfarum,
civitatumque devastatarum calamitates, si non
leviores et minus deplorabiles, breviores ta-
men et citius transeuntes efficiantur.

Cæterum huic editioni omnem quam potui
curam impendi: supererant enim, in ea quæ
mi-

mihi missa fuit descriptione, nonnulla emendanda; in nonnullis etiam, ubi in authenticis litteris desperata pene reperiiebatur lectio, conjecturæ criticæ locus fuit, quam an justam semper obtulisse mihi contigerit, Lectores judicent. De nominibus tantum propriis, aut minus celebratarum urbium, aut virorum obscurioris famæ, non æque anxie inquisivi. De Typographicis harum chartarum erroribus pauca habeo, quæ moncam. Postulat ordo chronologicus, qui præ cæteris mihi placuit, ut Epistola sexta ante quartam et quintam, undecima ante nonam et decimam, vigesima secunda ante vigesimam primam, quadragesima nona ante quadragesimam octavam, nonagesima prima denique ante trigessimam tertiam transponatur. Porro

Pag. 46 pro *Ethuriæ*, legendum *Ethruriæ*.

Pag. 102 pro *Tugam* leg. *Tingam*.

Pag. 137 pro *Augustinis* leg. *Augustini*.

Pag. 151 pro *Imperatore* leg. *ab Imperatore*.

Pag. 164 pro *referre* leg. *referri*.

VIII L E C T O R I B U S.

Pag. 167 pro *Basfæ* leg. *Basfa* et pro *Pome-*
rainam leg. *Pomeraniam*.

Pag. 181 *Geneatium* leg. *Genuatium*.

Pag. 194 *Basfiliam* leg. *Bastiliam*.

Pag. 195 *Abduxit* leg. *Adduxit*.

Pag. 297 *Suediæ* leg. *Suedia*.

Pag. 224 *Italatio* leg. *Palatio* et pro *factors*
leg. *factos* Cæterum binis vel tribus
locis pro *Chevrensia* legendum *Che-*
vreusia.

Dabam 27 Dec. 1806.

SE-

SERIES EPISTOLARUM.

I. Axelio Oxenstierna, R. Sveciæ Cancellario.

Hamburgi $\frac{xvi}{xxvi}$ Febr. 1633.

II. Eidem, Hamburgi $\frac{xx}{xxx}$ Jan. 1634.

III. N. N. (Joanni Oxenstiernæ) Francof. $\frac{i}{xi}$
Aug. 1634.

IV. D. Schmalchio. Ad Ædem Dionysii $\frac{iv}{xiv}$ Febr.
1635.

V. Eidem, ibid. $\frac{v}{xv}$ Febr. 1635.

VI. Eidem, Meldis vii Febr. 1635 Novi Cal.

VII. Eidem, ad Æd. Dion. $\frac{xii}{xxii}$ Febr. 1635.

x   SERIES EPISTOLARUM.

VIII. Eidem, ibid. $\frac{\text{XIX Febr.}}{\text{I Martii}}$ 1634.

IX. Eidem, (Lutet.) $\frac{\text{XXVII Febr.}}{\text{VIII Martii}}$ 1635.

X. Axelio Oxenstierna, (Lutet.) eodem.

XI. Schmalchio, Lutet. 5 Martii 1635.

XII. Ignoto, Lutet. $\frac{\text{XII}}{\text{XXII}}$ Martii 1635.

XIII. Schmalchio ibid. eodem.

XIV. Eidem, ibid. $\frac{\text{XVIII}}{\text{XXVIII}}$ Martii 1635.

XV. Eidem, ibid. XXII Jun. Novi Calend.

XVI. Axelio Oxenstierna, Lutet. XI Aug. 1635.

XVII. Eidem, Lutetiae $\frac{\text{VI}}{\text{XVI}}$ Aug. 1635.

XVIII. Schmalchio, Lutetiae $\frac{\text{IV}}{\text{XIV}}$ Sept. 1635.

XIX. Eidem, Lutet. VII Nov. Cal. novi 1635.

XX. Eidem, Lutet. $\frac{\text{I}}{\text{XI}}$ Decemb. 1635.

XXI. Ignoto, Gallice scripta, (Paris) $\frac{\text{IV}}{\text{XIV}}$ Febr. 1636.

XXII. Schmalchio, (Lutet.) VII Febr. Novi Cal.
1636.

XXIII. Eidem, Lutet. VI Martii Nov. Cal. 1636.

XXIV. Eidem, Lutet. $\frac{\text{X}}{\text{XX}}$ Martii 1636.

XXV. Eidem, Lutetiae $\frac{\text{XVII}}{\text{XXVII}}$ Martii N. C. 1636.

XXVI.

SERIES EPISTOLARUM. xi

- XXVI. Eidem, (Lutet.) $\frac{xiv}{xxiv}$ Jun. 1636.)
- XXVII. Eidem, Lutet. xxvii Febr. N. Cal. 1637.
- XXVIII. Axelio Oxenstiernæ, Lutet. $\frac{xiv}{xxiv}$ Jul. 1637.
- XXIX. Schmalchio, Lutet. xxvi Dec. 1637.
- XXX. Axelio Oxenstiernæ, Lutet. $\frac{xvi}{xxvi}$ Februarii
1640.
- XXXI. Eidem, (Lutet.) $\frac{xviii}{xxviii}$ Febr. 1643.
- XXXII. Eidem, Lutet. $\frac{xxvi \text{ Martii}}{iv \text{ April}}$ 1643.
- XXXIII. Johanni Oxenstiernæ, (Lutet.) $\frac{xvii}{xxvii}$ Junii
1643.
- XXXIV. Eidem, (Lutet.) $\frac{xxix \text{ Julii}}{viii \text{ Aug.}}$ 1643.
- XXXV. Eidem, f. l. d. et a.
- XXXVI. Eidem, Lutet. $\frac{xii}{xxii}$ Aug. 1643.
- XXXVII. Eidem, Plenipotentiaro, Lutet. xv Aug.
1643.
- XXXVIII. Eidem, (Lutet.) $\frac{xix}{xxix}$ Aug. 1643.
- XXXIX. Eidem, Lutet. $\frac{ix}{xix}$ Septembris 1643.

XL.

xii   SERIES EPISTOLARUM.

XL. Eidem, Lutet. $\frac{IX}{XIX}$ Sept. 1643.

XLI. Eidem, Lutet. $\frac{XVI}{XXVI}$ Septemb. 1643.

XLII. Eidem, Lutet. $\frac{XXX}{X}$ Septemb. 1643.
Octob.

XLIII. Eidem, (Lutet.) $\frac{XIV}{XXIV}$ Octob.

XLIV. Eidem, Lutet. $\frac{XXI}{XXXI}$ Octob. 1643.

XLV. Eidem, (Lutet.) $\frac{XXIX}{VII}$ Octob. 1643.
Nov.

XLVI. Eidem, Lutet. $\frac{IV}{XIV}$ Nov. 1643.

XLVII. Eidem, Lutet. $\frac{XI}{XXI}$ Nov. 1643.

XLVIII. Eidem, Lutet. $\frac{XXVI}{VI}$ Nov. 1643.
Dec.

XLIX. Eidem, Lutet. $\frac{XVIII}{XXVIII}$ Nov. 1643.

L. Eidem, Lutet. $\frac{IX}{XIX}$ Dec. 1643.

LI. Eidem, et Johanni Adlero Salvio, Legatis
Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem,
 $\frac{XXIV}{1}$ Martii April. 1644.

LII. Iisdem, Lutet. $\frac{XXXI}{IX}$ Martii April. 1644.

LIII.

SERIES EPISTOLARUM. xiii

- LIII. Postscriptum Iisdem (Lutet.) $\frac{xiii}{xxiii}$ Aprilis
(1644.)
- LIV. Iisdem (Lutet.) $\frac{xx}{xxx}$ Aprilis 1644.
- LV. Iisdem (Lutet.) $\frac{xi}{xxxi}$ Maji 1644.
- LVI. Iisdem, Lutet. $\frac{xxvi}{iv}$ Maji Junii (1644.)
- LVII. Iisdem, Lutet. $\frac{xviii}{xxviii}$ Maji 1644.
- LVIII. Iisdem Lutet. xi Junii. 1644.
- LIX. Iisdem Lutet. $\frac{xv}{xxv}$ Junii 1644.
- LX. Axelio Oxenstiernæ, (Lutet.) $\frac{xvi}{xxvi}$ Junii
1644.
- LXI. Johanni Oxenstiernæ et Johanni Adlero Sal-
vio, Legatis Suedicis ad Pacificationem
Osnabrugensem, (Lutet.) $\frac{xxiv}{ii}$ Jun. Julii 1644.
- LXII. Iisdem (Lutet.) $\frac{xxx}{ix}$ Junii Julii 1644.
- LXIII. Iisdem (Lutet.) $\frac{vi}{xvi}$ Jul. 1644.
- LXIV. Iisdem (Lutet.) $\frac{xiii}{xxiii}$ Jul. 1644.

xiv SERIES EPISTOLARUM.

LXV. Iisdem, (Lutet.) $\frac{xx}{xxx}$ Jul. 1644.

LXVI. Iisdem, (Lutet.) $\frac{x}{xx}$ Aug. 1644.

LXVII. Iisdem, Lutet. $\frac{xvii}{xxvii}$ Aug. 1644.

LXVIII. Johanni Oxenstiernæ, Lutet. $\frac{xvii}{xxvii}$ Aug.
1644.

LXIX. Johanni Oxenstiernæ et Johanni Adlero Sal-
vio, Legatis Suedicis ad Pacificationem
Osnabrugensem, Lutetiæ $\frac{xxix \text{ Aug.}}{vii \text{ Sept.}}$ 1644.

LXX. Iisdem, Lutet. $\frac{xxxi \text{ Aug.}}{x \text{ Sept.}}$ 1644.

LXXI. Iisdem, Lutet. $\frac{xiv}{xxiv}$ Sept. 1644.

LXXII. Johanni Oxenstiernæ, Lutet. $\frac{xxi \text{ Septemb.}}{i \text{ Octob.}}$

LXXIII. Johanni Oxenstiernæ et Johanni Adlero Sal-
vio, Legatis Suedicis ad Pacificationem
Osnabrugensem, Lutetiæ $\frac{xxi \text{ Septembris}}{i \text{ Octobris}}$
1644.

LXXIV. Iisdem (Lutetiæ) $\frac{xxviii \text{ Sept.}}{viii \text{ Octob.}}$ 1644.

LXXV. Johanni Oxenstiernæ, Lutet. $\frac{xxix \text{ Sept.}}{viii \text{ Octob.}}$
1644.

LXXVI.

SERIES EPISTOLARUM. xv

- LXXVI. Johanni Oxenstiernæ et Johanni Adlero Sal-
vio, Legatis Suedicis ad Pacificationem
Osnabrugensem, Lutet. $\frac{v}{xv}$ Octob. 1644.
- LXXVII. Iisdem, Lutetiæ $\frac{xix}{xxix}$ Octob. 1644.
- LXXVIII. Iisdem, Lutetiæ xxii Octob. 1644.
- LXXIX. Iisdem, Lutetiæ $\frac{xxvii}{v}$ Octob. 1644.
Nov.
- LXXX. Iisdem, Lutetiæ $\frac{ii}{xii}$ Nov. 1644.
- LXXXI. Iisdem, Lutetiæ $\frac{ix}{xix}$ Nov. 1644.
- LXXXII. Johanni Oxenstiernæ, Lutetiæ $\frac{x}{xix}$ Nov.
1644.
- LXXXIII. Johanni Oxenstiernæ et Johanni Adlero Sal-
vio Legatis, Suedicis ad Pacificationem
Osnabrugensem, Lutetiæ $\frac{xxi}{xxxi}$ Dec. 1644.
- LXXXIV. Iisdem (Lutetiæ) $\frac{xxvi}{iv}$ Jan. 1645.
Febr.
- LXXXV. Iisdem, Lutetiæ $\frac{i}{xi}$ Febr. 1645.
- LXXXVI. Iisdem, Lutetiæ $\frac{xxx}{viii}$ Mart. (1645).
Apr.
- LXXXVII. Iisdem, (Lutet.) $\frac{iv}{xiv}$ Maji (1645.)
- LXXXVIII. Johanni Oxenstiernæ, f. l. d. et a.
- LXXXIX.

xvi   SERIES EPISTOLARUM.

LXXXIX. Johanni Oxenstiernæ et Johanni Adlero
Salvio, Legatis Suedicis ad Pacificati-
onem Osnabrugensem, Lutet. $\frac{v}{xv}$ Aprilis
1645.

XC. Axelio Oxenstiernæ, Stockholmiae xxv
Julii 1645.

XCI. Johanni Oxenstiernæ, Lutetiæ $\frac{x}{xx}$ Junii
1643.

XCII. Adscripta litteris, $\frac{x}{xx}$ Septembris 1635,
Schmalchio datis, quæ exstant in Vol.
impr. pag. 182.

XCIII. Adscripta litteris $\frac{iii}{xiii}$ Nov. 1638 Axelio
Oxenstiernæ datis, quæ exstant in Vol.
impr. pag. 479.

XCIV. Adscripta litteris, $\frac{v}{xv}$ Sept. 1640, Axelio
Oxenstiernæ datis, quæ exstant in Vol.
impr. pag. 645.

HUGONIS GROTII

EPISTOLÆ INEDITÆ.

I.

AXELIO OXENSTIERNA, R. SUECLÆ
CANCELLARIO.

Eminentissime Domine, Magnos semper viros videnti cupidus, nemo est quem propius nosse magis aut desideraverim aut desiderare debuerim, quam eum, quem sibi instrumentum loco principe Rex, iudicio non minus quam omni virtute consummatissimus, ad res in æternam memoriam exituras delegerat. Nunc cum id felicitatis ultro mihi obtulerit tua (non quæram verba novitate adulandi blandientia, sed rem, si possum, suo nomine signabo) non tam humanitas, quam Divinæ imitatrix bonitas, est hoc tanto lætius, quanto solent magis se nobis commendare, quæ optantibus et nondum sperantibus obveniunt. Me quidem semper in tot et tam pertinacibus adversis solata est mens non nisi honestissimorum consiliorum sibi conscia; sed tamen ad erigendum animum magna virium adjectio est,

iis placere, quibus qui placent, habent cur sibi non displiceant. Audebo igitur, tuæ Eminentię fretus æquitate, in jure manu confertum vocare fortunam, magnumque mihi erit ad res meliores auspiciū, illam contingere dextram pace ac bello nobilem, et tantorum operum ministram, cui solam Sueciæ curam injunxisse, injuria fuerat generis humani. D. Salvio quantum debeam fatis intelligo, qui me immensa maximorum negotiorum mole non obruto (nec enim potest) sed occupato semper animo non passus est excidere. Cum illo igitur de tempore locoque comparabo. Et dum intuta sunt itinera, mihiq̃ue in hac coeli mutatione nondum fatis firma valetudo, sublimitatis tuæ placita illo interprete cognoscam. Deum interim venerans, ut quæ pro Europæ quiete suscepta sunt consilia glorioso exitu fecundet, teque, Eminentissime Domine, non Principibus tantum ac Nationibus, sed et litteris salutarem diu servet. Hamburgi $\frac{xvi}{xxvi}$ Februarii MDCXXXIII.

Tuæ Eminentię toto dedicatus animo

H. GROTIUS.

II.

AXELIO OXENSTIERNA.

Eminentissime Domine, sicut illæ gentes, quas natura sub extremos mundi vertices relegavit, lætari solent, ubi sol e longo divortio propius ipsas redit, ideo quod ejus munere duo recipiant vitalia humano generi bona, calorem et florem caloris lucem: ita Saxonix huic nos gratulamur, quod tuæ Eminentix jubar post longa alibi spatia huc se retro egit, totoque optamus animo, ut secum adferat duo non minus salutaria Germanix bona, pacem et pacis alumnas artes. Ego, sicut omnes Eminentix tuæ virtutes quo debui cultu veneratus sum semper, ita illud nunquam satis mirari potero, quod tantæ legationis onus sustinens, tot arma et armatos regens, et Agamemnonis instar Principum Princeps, districtum immensis negotiis animum ad me usque passus es descendere, quo nullum unquam majus pretium cepi mei in litteras cultus, eoque merito quicquid unquam a me proficisci poterit Tuæ Eminentix gratum, id omne ei prætoris verbis do, dico, addicoque. Cur autem nunc minus ab hac urbe et uxore abscedere liceat quam ante hæc, causas ex domesticis meis rebus D. Salvio enuntiavi, quas ipsum pro sua æquitate Eminentix Tuæ probaturum confido, cui et pittacium reddidi illud pecuniarium, de beneficio, etiamsi itineri vacuum tempus habuissem, non usus, quippe qui magnum satis

honorem judicarem tuis affatibus frui, ut ad eos non mercede invitatus sed sponte festinare deberem. Quo uno nunc possum modo tam propensæ in me voluntati respondere, Deum precor, Eminentissime Domine, consilia actaque tua ad optimos exitus gubernet. Hamburgi $\frac{xx}{xxx}$ Januarii MDCXXXIV.

Tuæ Eminentię addictissimus devotissimusque

H. GROTIUS.

ILL.

N. N.

ILLUSTRIS DOMINE.

Multos sæpe Viris magnis commendavi, aut ipsorum precibus evictus, aut ipsa ductus humanitate. Ceterum Petro Hartsvigio, pridem mihi noto, non præsto commendationem, sed testimonium perhibeo quod ipsi jure debetur, vix quemquam me Germanorum nosse, cui studia felicius præcesferint, non ad inanem speciem, sed ad solidos usus: ita judicio valet, ita per Galliam, Italiam aliaque loca ex virorum magnorum amicitia retulit optimam frugem, ita juris civilis scientiam cum historiarum cognitione cunctisque rebus, quibus rempublicam gesturi instrui solent, juxxit. Filius est Senatoris Hamburgen-

genfis; fed quod ipfi ad facilius obtinendas dignitates prodesse debuit, id contra vertit per familiarum certamina, frequens malum civitatibus, quæ liberas se dici volunt. Sæpe a regni Suedici Ministris admonitus ut ei regno operam suam deferret, occasionem huc veniendi arripuit ex itinere Britannici legati, neque tamen movere quidquam voluit ante tuæ Excellentie adventum, cui quod innotuerit eo fatis se beatum putat: eoque non alii debitor esse vult honoris, si quis ipfi Eminentissimi Viri Parentis tui contingere poterit. Ego ei viro maximo multos esse scio qui operam laudabilem præstent: sed si ab hoc non minora quam a quoquam sperari posse dixerim, haud vanum me credam pollicitationis. Notum Tuæ Excellentie et Henricum Frisium gaudeo, utentem latino sermone ea puritate atque elegancia, ut pauci sint, qui cum eo possint contendere: omnium præterea honestarum litterarum appetentissimum, ac prorsus magnæ spei. Sicut his felicitatem suam gratulor, ita filii mei vicem doleo, quod ante hinc tua Excellentia discesserit, quam illum, quod optaveram, in tuam notitiam potuerim perducere. Sed Deum precabimur, ut brevi te Patri negotiisque te dignis sospitem sistat, nobisque facultatem det devotissimum tibi animum rebus approbandi. Francofurti $\frac{I}{XI}$ Augusti MDCXXXIV.

Tuæ Excellentie addictissimus

H. GROTIUS.

IV.

D. SCHMALCHIO.

Quas nuper ex itinere scriptas, acceptis tertiis tuis, binas me priores scripseram non accepisse, eas ad me nunc adhuc ad ædem Dionysii agentem perlatas lætus significo, tibi quæ, tum pro aliis, quæ quamvis minuta sæpe ad res majores inquirendi vestigium præbent, tum præsertim pro illa parte litterarum D. de la Grange, ad negotium mihi mandatum pertinente, gratias habeo. Apparet eum esse statum Cæsariani exercitus, ut si quid in Germania esset veteris Germanici spiritus, multa et præclara audendi bella sit occasio, sed homines in consiliis lentos, in iis ad rem conferendis etiam pigriores, ad externos rumusculos huc illuc sese circumagentes, quæ salus servet? In auctoritate Illustrissimi et Excellentissimi D. Cancellarii spes restat unica. Sed quid navigantibus prodest habere bonum Gubernatorem, si ipsi, arte ipsius ductuque contempto, ventis se malunt permittere? Vide rerum humanarum varietatem: Apud vos alii plorant, oscitant alii; heic in aula Gallica cantatur et saltatur. Et quid nos vetet, tempora quamvis tristia, si non hilares, certe animi tranquillos transigere? Vale, doctissime eruditissime juvenis, meque amicis, nisi grave est, commenda.

Ad ædem Dionysii $\frac{IV}{XIV}$ Februarii MDCXXXV.

Tui amantissimus

H. GROTHIUS.

Gra-

Gratias, quantas possum, habeo Illustrissimo et Excellentissimo D. Cancellario, quod grata sibi ostenderit officia a D. de la Grange mihi exhibita. Ego ejusdem argumenti ad D. de la Grange litteras mitto, ut et consolatrices ad Feuquierium, quarum curam tibi commendo. Mitto has ad Excellentissimum; si is Wormatia abierit, alius mihi erit indicandus. Eorum quorum heic nomina usurpare possumus mercatorum, indicium nuper feceram; si alios habetis, fidos et notos, iis utar. Heufdus et Hipstenius boni sunt, sed non unis Suedis addicta est eorum opera.

V.

D. SCHMALCHIO.

Heri, doctissime Schmalchi, scripsi et tibi et Illustrissimo Excellentismoque D. Cancellario recta Wormatiam. Nunc cum intelligam retentari omnes litteras quæ Wormatia veniunt, ad me misas, ut arbitror, præcipue idem futurum puto de iis quæ committuntur. Ideo has per Metim mittendas censui, et cum iis litteras ad me Heppii. Ego quid quantumve illi debeatur nescio, et totum negotium relinquo prudentiæ Illustrissimi et Excellentissimi Domini. Ceterum quæ scribit etiam passim loquitur, et rebus nostris nocet, ut ex Heufdio cognovi. Ingeserat se alter, me non rogante, negotio meæ receptionis in urbem. Vereor ne res turbaverit. Pri-

num dixerat Comes de Brulon, Regis admisionalis, die Veneris aut Saturni futurum ut inducerer: nunc moras alias nescit; tentat an incognitus Urbem ingredi cupiam, postea, ubi commodum erit, exiturus et ita recipiendus solemniter, quod Veneto factum nuper. Metui, ne, si id facerem, res postea procrastinando in oblivionem venerit, regnoque Suedico ignominiosum foret minus honoris accepisse quam alios. Itaque constitui hærere heic ad Dionysii ædem, et experiri legatio nostra ipsis cordi sit nec ne. Nam etiamsi incognitus inirem, non eo a Rege audirer citius; est enim et hoc in eorum manu. Credibile est, ab ipsis litteras expectari nuntiaturas, quid apud Illustrissimum et Excellentissimum Dominum fui egerint legati. Ad ædem Dionysii $\frac{v}{xv}$ Februarii MDCXXXV.

Tui amantissimus

H. GROTIUS,

Heppius totus a Patre Josepho pendet (a).

V I.

D. SCHMALCHIO.

Litteras tuas, Schmalchi doctissime, Wormatiæ scriptas die xviii Januarii ex Calendario vetere, cum

(a) Hæc notis scripta.

cum Meti diei unius iter progressus essem, recte accepi: non item priores quarum meministi. Gratias ago pro iis quæ scribis quæque mittis. Plane futurum suspicor, ut Philipsburgi jactura incalescant tepentes hætenus Gallorum animi, ut solet sæpe ex malo emicare aliqua boni occasio. Ubi Lutetiam venero, a qua nunc absum diei iter, facile intelligam quid ibi de ista seu culpa seu infortunio judicetur. Ne nimium Gallos Germani accusent Wirtzburgum efficiet, quod diutius potuisse defendi a plerisque creditum memini. Tantam fuisse commeatum inopiam, ut Dux Bernardus Vinariensis retro cedere coactus sit, doleo et ob rem ipsam, et quod ingens argumentum est, Germaniam a semetipsa deferi. Plura scribam, tuæque in me edocendo diligentiae par reponere studebo, ubi orbem et amicos videro. Rogo D. Digur-Corium et amicos officiose salutes. Meldis vii Febr. MDCXXXV novi Cal.

Tui studiosissimus

H. GROTIUS.

V I I.

D. SCHMALCHIO.

Postquam Mercurii die elapsæ hebdomadis ad te et Illustrissimum Excellentissimumque Dominum scriferam, Schmalchi doctissime, litteras accepi tuas scriptas xiii Jan. vet. Cal., cum decimo octavo scrip-

tas jam ante accepissem. Ideoque illas suspicor esse de ternis, quarum mentionem feceras secundas: me autem primarum litterarum additamentum male ei numero accensuisse. Facit hæc res ut suspicer, quod nuper quoque scripseram, retentas esse quæ ad me venerant litteræ recentiores, more Gallis non infrequenti: quo magis studendum nobis ut per homines Gallis ignotos, certe quos nobis notos nesciunt, litteræ mutuo curentur. Nunc per viduam Bomartii rursus experior: sed vereor, ne eo perlata ibi aliquot dies resideant. Serio nobis id agendum, ut et tuto ac celeriter commeent epistolæ. Cur me bis rogaverit *La Grange* mansurusne in Gallia esset *Heppius* ad *Grotii* adventum, nunc demum intelligo, et puto te quoque ex ante scriptis intellecturum. Baronum Axeliorum Præfectus jam aliquoties questus est pecuniam sibi deesse: ego an ipsi eroganda sit largior, nescio. Heufdius nulla se habere dicebat mandata. Nosti (a) D. Deodati, virum in rebus civilibus apprime versatum. Is me urget adjutor ei ut sim, ne diutius careat eo quod fide optima et maxime necessario tempore Raschio credidit. Susceperat ejus negotii commendationem Lefslerus. Omnis spes in benignitate Illustrissimi et Excellentissimi D. Cancellarii sita est, qui haud dubie, quantum sine incommodo Raschii fieri poterit, æquæ postulationis habiturus est rationem. Et est is D. Deodati, cui multæ occasiones nasci possint rependendæ vicis be-

(a) Hæc linea et aliquot sequentes notis scriptæ.

beneficio, multum enim ingenio nec minus industriâ valet, et gratiofus est apud multos. Quid de Puy-Laurentio in proscenio dicatur, ex hac charta vides: quæ post, siparium latent, cum tempore pateſcent. Uſſelingus noſter Americam diu noctuque cogitat, multumque fudat ut Gallicas pecunias in extraneas inferat ſocietates, duri operis conatu. Tabellarius a veſtris partibus ſuo tempore, id eſt heri, non venit: id omnia heic plena facit adverſis rumoribus. Vale, Cariſſime Schmalchi. $\frac{XII}{XXII}$ Febr. MDCXXXV. Ad Dionyſii,

Tui ſtudioſiſſimus
H. GROTIUS.

VIII.

D. SCHMALCHIO.

Litteras, doctiſſime Schmalchi, tum quæ xxiii tum quæ xxviii Januarii ſunt ſcriptæ, nunc demum accipio, cum multo recentiores habeant alii, et in iis capita relationis ab Illuſtriſſimo et Excellentiſſimo Domino Cancellario ad Wormatiensẽ habitæ conventum. Omnino quærenda eſt ratio litteras ita mittendi, ut et cito curentur, et in curioſas manus non deveniant, quod evitari non poteſt, ſi aut ad me, aut ad Heuſdium, aut ad Hebſteinium, quos notum eſt commercia litterarum habere nobiſcum, mittantur. Aut illa nomina uſurpanda ſunt, de quibus ego Meti ſecundis ſcripſeram litteris, aut alia non ſuſpecta. Et tamen ne ſic quidem recte per-

perventuras spondere ausim. Attamen nihil omittendum, ut recentes inter nos commeent litteræ. Tuæ illæ ternæ litteræ venêre quidem ad me, sed ex iis binæ testudineo gradu. De Brunefelsio gaudeo, sed ferum gaudium: nec minus placet cum Saxone sublatam controversiam, et cum Galliæ Marefcallis bene conventum. Hic choreis succesfit career eminentium, et sæva in ipsos fama, frater Regius musfitat. Vastam ubique silentium, velut adempto loquendi audientique commercio. Axeliorum Præfectus sæpe me interpellat, eoque magis quod metuit, ne in partes ad Albim abeat Illustrissimus et Excellentissimus D. Cancellarius. Non dubito quin aut provisum sit illorum rebus, aut futurum ut prospiciatur, quantum res et familiæ exigunt. *Heppius* coelum, terras, maria movet ut *apud Regem Gallie maneat* (a). Has cum vellem claudere, redduntur mihi tuæ die VII Febr. vet. st. scriptæ per Heufdii diligentiam, quæ nunc quidem bene succesfit. Habeo gratiam pro nuntiatis et transmisfis, et ut pergas rogo. Manuscriptum, et illud cujus meministi, et nunc cum tuis litteris novum, recte accepi et instabo imperatis. Quæ consilia sequatur Dux Bernhardus Vinariensis scire aveo, et an civitas Francofurtensis se ad meliora flectat. Rex Chantiliaci est, quæ domus Montmorantii fuit, Silvanecto haud procul; sed substiturus ibi non creditur, quia Cardinalis modo Ruellæ est, modo in urbe. Plura nunc scribere non sinunt

tem-

(a) Hæc notis scripta.

temporis angustia, abituris jam jamque tabellariis.
Bene vale, eruditissime Schmalchi, et nos ama. Ad

Dionysii ^{xix Febr.}
^{I Martii} MDCXXXV.

Tui amantissimus

H. GROTIUS.

I X.

D. SCHMALCHIO.

In ipso discessuri tabellarii articulo, accipio tuas
xvi Febr. vet. Cal. scriptas. Meas, quas Meldis
et ab æde Dionysii ternas scripseram, interceptas a
Gallis magis quam ab hostibus suspicor. Et quo-
modo id periculum evitari queat, nondum satis vi-
deo. Has tamen, nil valde celandum continentes,
per Heufdium mitto. Probat mihi se indoles Baro-
num Axelliorum, quos Rex in avunculi honorem sa-
ne perquam amice ad salutationem admisit. Dedu-
cit eos ad Cardinalem quoque et Principes. His-
pani de Illustrissimo et Excellentissimo D. Cancel-
lario, de Duce itidem Bernhardo tristissima heic
sparserant, quæ gaudeo tuis referri litteris. Ego
heic omnibus quantum possum persuadeo, speciosa
nobis per Saxonem offerri. Ad D. Hambraem lit-
teras curabo. Vale, Vir doctissime. ^{xxvii Febr.}
^{viii Martii}
MDCXXXV.

Tibi addictissimus

H. GROTIUS.

X.

X.

AXELIO OXENSTIERNA.

Ad aulam cum proficiscerer nudius tertius, scripseram. Citius inde reversus quam putaram, litteris illis, nondum hinc misfis, novas addo, ut norit Illustrissima Excellentia vestra ea quæ deinceps secuta sunt, honorifica omnia. Quò loco Lutetiam iuter et Silvanectum pernoctaveram, mane cum Regis carruca obviam mihi venit Dux Mercæurius, Vindocinensis Ducis filius, Henrici Quarti ex naturali filio nepos, simul cum Comite Brulono, Regis admissionali. Dicebant avide me a Rege expectari, multaque in me humana. Ab his ad Regem perductus sum trans prætorianos milites, qui in legationis reverentiam in armis erant, quorum ductor aliis me deducantibus se adjunxit. Statim ut Regem adii, iussus sum capite esse recto, et si quando inter loquendum nudabam caput, Rex idem fecit. Oratio mea narrationem continebat foederum Sueciam et Galliam inter; excusationem non probatorum quod Sueciam attineret Pactorum Parisiensium; gratias pro benevolentia Regis mutuique amoris a Regina et Rectoribus testationem; de tua quoque Illustrissima Excellentia ea, quæ et Regi erant grata, et Illustrissimæ Excellentie vestræ non indecora, plane ex præscripto partis primæ mandatorum. Audiebat Rex attentus et hilari: postea miratum se dicebat (et loquebatur quam solet expeditius, quod pro

pro coeli statu ei evenit), quod factæ pactiones ab iis qui tanta potestate instructi essent, probatæ non essent. Dixi non definite factas, sed si placerent iis a quibus venerant; placuisse Germanis, idque nos facile perpeti: sed quod Suedicum Regnum attineret, probari omnino non potuisse: idque non eo accidisse, quod minoris quam par sit Regis amicitiam faceret sua Illustrissima Excellentia, sed ex causa plane contraria, quod rebus ipsis manifestum fore. Subjiciebat Rex arbitrari, sibi fuisse liberum de pecunia sua suoque milite quod vellet statuere; fatebar, dummodo antiquiori foederi injuria non fieret. Quod maxime mihi placebat erat id quod postremo Rex dicebat, nisi Romanensibus exercitium Religionis permetteretur, nihil inter nos fieri posse; se neminem odisse religionis causa: sed sicut nostra nobis cordi esset, ita et suam sibi, neque ejus curam a se posse negligi. Respondi, Regis sincerum animum circa religionem notum omnibus; sperare me, cogniturum Regem in eo negotio nostram et æquitatem et studium ejus benevolentiam demerendi. Suspicebar, a D. Feuquierio relatum aliquid Regi quasi ab Illustrissima Excellentia Vestra dictum in eo negotio durius. Interjecerat et in sermone aliud de quorundam locorum custodia, negans eum esse rerum nostrarum statum, ut a nobis rectius quam a se defendi quirent; id silentio præterii, quia, si quid ad rem respondissem, id exprobrationem amisit Philipsburgi in se habiturum videbatur. Summa hæc fuit, delegaturum se qui mecum agerent, quo et postrema
pars

pars orationis meæ recte tetenderat. Gratiis actis deduxerunt Dux ille et Comes me ad prandium, fane opiparum, cui et Barones Axelii adfuere, quos Rex salutationis officio perfungentes benignissime acceperat. Circuit poculum in salutem Reginæ nostræ, Regis Galliæ, Ill. quoque Excellentie Vestræ. Cras aut perendie futurum puto, ut ad Cardinalem primum, ita enim mos est, deinde ad Principes et Regis ministros, qui in urbe adhuc sunt, deducar. In Batavis, de mittenda ad res Polonicas Suedicasque legatione pendet adhuc deliberatio. Rex Daniæ nescio unde metum concepit de Bremensi Episcopatu a Suedis tradendo in manum filii Principis Arausionensis: qua de re cum Cracovio est locutus. Paraibam tandem Batavorum venisse in manus, jam constat, sed copias non longe habet Albuquerqueis, et in Lusitania viginti naves parantur, quæ faccari copiam ex S. Salvatoris portu petant. In Anglia fervet adhuc navium armandarum labor, distributis in provincias urbesque impendiis, ita ut ad septenas instruendas Londinium $\frac{\text{m}}{\text{xxvi}}$ librarum sterlingarum promiserit. Deus, Illust. et Excellentissime Domine, diu Ill. Excellentie Vestræ res prosperet. $\frac{\text{xxvii Febr.}}{\text{viii Martii}}$

MDCXXXV.

H. GROTIIUS.

XI.

D. SCHMALCHIO.

Scribo has tandem, mi Schmalchi, Lutetia, receptus ut legatis Regiis mos est: iturus cras hinc, ut perendie ad aulam perveniam, inibique creditis mihi negotiis auspiciū faciam. Didici hoc quoque experimento, multa superari animo forti atque constanti, quem me in rebus omnibus præstiturum spero. Rex Silvanecti est, quod vulgus Senlisium vocat: Cardinalis adhuc Ruellæ. Puylaurentio in carcere permisa est suppellex honoratior, unde conjectura nihil festini mali ipsi imminere. Senanti, duo amicorum ipsius, ita torti sunt, ut alter a quaestione mortuus dicatur. Hærent in crimine adulterati nummi, sed extra regnum. Ea labes aliquld notæ inuret isti comitatui. In laudes Cardinalis Ducis effusa heic omnia ingenia; quippe et nova Academia Poëtarum atque Oratorum in id a Cardinali instituta, quæ operum suorum præcipuum credit celebrare sui coetus auctorem. Frater Regius Blæsam primum hinc abiit, inde in agrum Andegavensem, proque Cancellario habet Butillerium, Regis Secretarium Status, sperante aula ab eo adduci posse fratrem Regium, ut ex animo abjiciat contrarium hoc matrimonium. Cætera nugarum aulicarum ex charta adjuncta disces. Vale, Schmalchi

doctissime, mihiq[ue] multis nominibus carissime. Lu-
tetiaë v Martii MDCXXXV.

Tui amantissimus

H. GROTIUS.

Nisi me conjectura fallit, *Heppius* id agit, ut *Ger-
manorum nomine in Galliis* maneat (a).

XII.

. . . . .

NOBILISSIME DOMINE.

Amicitiã Nobis Dominationis Tuæ quanti fa-
ciam, malim me rebus ostendere posse, quam ver-
bis eloqui: nam et animi candorem, et supra ætatem
prudentiam, et omnium honestarum litterarum stu-
dium, quo sunt rariora, hoc magis laudo et miror;
optoque materiam tibi contingere, in qua tot illæ
virtutes tuæ publice luceant. Me post aliquot mo-
ras, et de potestate Illustrissimi et Excellentissimi Do-
mini Cancellarii inanes disputatiunculas, in Urbem
honestissime introductum, significatum deinde Re-
gis de adventu meo gaudium, perductum me ad
Regem magnifice, auditum benigne, satis jam puto
Nobis

(a) Hæc notis scripta.

Nob. Dom. Tua intellexerit. De re ipsa quid sit futurum, neque ego dum scio, et ipsos, qui regnum moderantur, vix satis scire arbitror, mobiles ad quamque rumorum auram. Est adhuc in hac urbe Thomas Campanella, et scriptis et calamitatibus suis vir notissimus. Adiit Principem Wittembergium; narravit ei jam olim conspectam sibi Patris ipsius genefin; quæ prædixisset, addebat: quæ probata eventibus ajunt, qui in ejus sunt familia. Dubium non est, quin si eam artem profiteri heic coeperit, multos reperturus sit, ipsum qui consulant. In aula magni sit. Eduntur heic et Theodoreti et Cyrilli opera, multo quam antehac auctiora; et Biblia cum versionibus Chaldaica, Syriaca, Arabica, præter Græcam et Latinam, multo ampliora editione illa Plantiniana. Cardinali Riceliaco tantum est otii, ut Poëtis dictet argumenta Comoediarum. Adeo est non tantum par negotiis, sed et supra. Vidisse Nob. Dom. tuam arbitror Mileterii scriptum de concilianda Romana et Reformata Religione, id est jungantur jam Gryphes equis. Is qua sit acrimonia exceptus ab hominibus suæ professionis, ex libello, quem mitto, dabitur noscere. Utinam sit melius aliquid, in quo quanti æstimem tuæ Nob. Dominat. gratum facere, apparere possit. Deus eam servet incolumem. Lutetiae $\frac{XII}{XXII}$ Martii MDCXXXV.

Tuæ Nob. Dom. observantissimus

H. GROTIVS.

XIII.

D. SCHMALCHIO.

Etuis, Schmalchi doctissime, litteris, quas xxi Febr. V. C. dedisti, quasque ego x demum Martii V. C., id est octo quam solet fieri diebus tardius, accepi (nec miror, nam Meti et has et alias detentas fama est), intelligo meas ad v Februarii datas recte pervenisse. Præcesferant eas Meldis datæ litteræ, quæ Lutetiam a me præmissæ erant, ut inde ad nos mitterentur, quas an acceperis dubito. Scripsi iterum ab ædē Dionysii $\frac{xii}{xxii}$ Februarii, indidem $\frac{xix}{i}$ Febr. Martii. A Lutetia $\frac{xxiii}{v}$ Febr. Martii, indidem $\frac{v}{xv}$ Martii, atque earum postremarum misi et alterum exemplum, amico Metim eunte. Hæ omnes recte ne perlatæ sint scire velim, multæ enim insidiæ litteris fiunt, aut retinentur aut resignantur. Ego non desino omnes vias recte et tuto eas curandi tentare. Venit huc D. de la Grange, hinc ad Cardinalem, qui Realmenti est, me non vidit, sed visurum dixit ubi redierit. D. Heppius pridem Cardinali, nunc et Regi valedixit. Quo minus abeat, moram in pecunia esse ait, idem mihi ostendit illa, quæ de pacificatione Saxonica habetis a Brandenburgico. Intellectum ait sibi, *Sueciæ Cancellarium iturum clam per Galliam ad Alpirum* (a), per lactucas ad hordeum.

Ve-

(a) Hæc notis scripta.

Venit ad me adolescens Princeps Wittembergius, magnam ejus curam habet Rex. Castilionæus jam tandem in Lotharingicos abiit fines. Litteras Illustrissimi et Excellentissimi Cancellarii de re Usfelingiana accepi; non deero occasionibus, et quid fieri possit explorabo. Luxui in dies gliscenti quæ remedia Rex admoverit, ex edicto, quod transmittit, dabitur conspiciere. Optimæ sunt in Gallia leges: deest una, quæ ceteras observari efficiat. Vale, vir ornatissime. Lutetiæ $\frac{XII}{XXII}$ Martii MDCXXXV.

Tuus toto animo

H. GROTIUS,

XIV.

D. SCHMALCHIO.

CLARISSIME DOMINE,

Litteras Cl. tuæ ordine accepi inverfo: x Martii vet. Cal. datas per Gemmingium nudius tertius; Calendis Martiis datas hodie. Scripsi quot fuere Jovis diebus. *Heppius* haud dubie alium quærit qui sibi imperet. *Suediæ* consilia perturbat; ne quid jure queratur, curatum gaudeo. Causam Eliæ Deodati speciali epistola Illustr. et Excellentissimo D. Cancellario commendavi. *Æquum* est ut *Raschius* fidem præstet, et ut id fiat publice etiam refert.

Spiram receptam heic per celerēs nuntios didicerant. De Augusta et res per se gravis judicatur, et perniciosum exemplum. Periculosis semper in bello plurium imperiis jam puto remedium adhibuerit Cardinalis, vocato ad tuendum Piccardiæ limitem Bresæo. Ab *La Grange* omnia pessima exspecto. Captat aulæ gratiās damno sociorum. Rumor heic fuerat, male ei convenire cum *Feuquierio*: eo futurum, ut hīc retineretur. Si id verum fuit, rem suam novis quibusdam Josephitatibus restituit. Ducis Bernhardi confectum negotium, et constare ipsi cum Illmo et Excellentissimo D. Cancellario amicitiam gaudeo. Magnis heic laudibus attolluntur ipsius ad Spiram res gestæ. Negotium cum Polonis in ipso, ut video, limine offendit; sed fati adhuc superest temporis ad cruditates istas concoquendas. Cardinalis (magna otia Coeli clamaret Juvenalis) novum instituit collegium virorum doctorum, qui se, variis propositis argumentis, vincta solutaque oratione exercent. Ipse Sigillorum Custos huic Collegio adscriptus est. Batavius Bruxellis antehac legatus, Balfacus, abit. Fervet opus. Ceteros rumusculos in chartis vides, quæ has litteras comitantur. Vale Clarissime Domine. Lutetiæ $\frac{xviii}{xxviii}$ Martij MDCXXXV.

Tuæ Cl. addictissimus amicissimusque

H. GROTIIUS.

Cetera sermoni reservo.

X V.

D. SCHMALCHIO.

VIR CLARISSIME.

Quam multæ meæ litteræ tardius quam vellem ad vós pervenerint, vel hinc disco, quod xxiv Maji vet. Calendarii D. Broerfonum salutas, quem pie explesse mortalitatis curriculum, humoque a nobis mandatum cum honore, quantum mos ferebat, jam pridem significavi. Magnum in eo virum amittit patria: magnum amicum quotquot eum novimus; sed ferenda sunt immo et grate habenda, quæ sciscit summus vitæ arbiter. Quod longæ per mare jactationis tædium vobis diluerit Batavorum humanitas, etiam ipforum causa gaudeo. Non dubito quin, ut in Gallia, ita apud Batavos aucta sit ex conspectu colloquioque Maximi Cancellarii veneratio, cui soli datum, quod paucis ab omni ævo, præsentia famam vincere. Utilis haud dubie transitus fuit, etiam ad nexum propiorem amicitiae inter gentes, unde, ut spero, pulcros fructus causa communis tam in Saxonia, quam in Borussia, metet. Britannus, de quo scribis, expectationem meam non fefellit. Haud dubie genti illi ex Suedorum non minus, quam ex Gallorum prosperis, oculi dolent. Ego Amstelodamo mittere ad vos litteras non destinam, donec edoctus sim, an per Germaniam ab Albi ad Rhenum Moenumque pateant itinera. Quæ

in litteris meis sunt ad Excellentissimum D. Cancellarium, cum eas tibi non clausas norim, frustra hic repetam. Gaudemus omnes ita ingressos in bellum cum Hispano Gallos, ut regredi, hominibus præsertim gloriæ cupientibus, non sit facile; neque dubitamus, ea res Germanis Protestantibus præclaras sit paritura rei gerendæ occasiones: Hispano adeo non misfuro auxilia ut solet Imperatori, ut ipse ab eo ad suas necessitates, et quidem magna fatis, abducatur. Ego, quod, cum hic esses, demonstrare rebus non potuerim, quo in te sim animo, fane doleo. Itaque pro gratiis, quas supervacuo agis, si veniam impetro, fatis felix sum. Pro beneficio accipiam, si recte valere te per teipsum intelligam. Si quid ultra accesserit, quo instructior sim ad publica gerenda negotia, id lucro deputabitur. Lutetiæ xxii Junii novi Cal. MDCXXXV.

T. Cl. addictissimus obligatissimusque

H. GROTIUS.

XVI.

Adscripta litteris Excellentissimo R. S. Cancellaro, datis ii Aug. novi Cal MDCXXXV, quæ exstant in Vol. impr. pag. 167.

Jam nunc mihi dicitur, Gallos, ut illud dignitatis in mari certamen cum Anglis evitent, seposito Regis nomine, velle pro auxiliis censerî Batavorum, qui

qui Anglis cedere turpe non existimant. Ituros autem cum Batavis in Hispaniam aut Americam bellum portaturos. Multa sunt indicia, unde quis colligat id agere Gallos, ut suum nomen paullatim bello subducant. Argentoratenses nutantes admodum Rex magna spe suffulcit.

XVII.

AXELIO OXENSTIERNA, S. R. M^{TIS} R.
QUE S. CANCELLARIO.

EXCELLENTISSIME DOMINE.

Qui his meis conjunctas litteras Sublimitati tuæ scribit, est domo nobilis, et in honoratâ militiâ Adjutor sive Locum tenens, ut loquuntur, cohortis prætoriæ Regiæ. Multos in aula hac amicos habet, qui omnes me rogarunt, ut ipsius negotium summæ æquitati Sublimitatis Tuæ commendarem. Accepit in dotem nomen aliquod militare ex bello, nî fallor, Livonico, de quo Rex immortalis memoriæ Gustavus suum ipsius auctori chirographum dedit. Ego, qui ignorarem, quid in Sueciæ regno de id genus nominibus esset constitutum, nihil definite dicere ei potui; neque tamen putavi negandas ei meas ad Sublimitatem Tuam litteras, rogante præsertim id Comite Brulono, qui suas et ipse preces scriptas adjungit, quibus Sublimitas Tua tantum, quantum æquitas feret, tribuet ponderis. Deus te, Excel-

lentissime Domine, diu fervet incolumem. Lutetiæ
^{VI}
^{XVI} Augusti MDCXXXV.

Tuæ Sublimitatis cultor devotissimus

H. GROTIUS.

XVIII.

D. SCHMALCHIO.

NOBILISSIME DOMINE.

Primas tuas, postquam Hamburgo abiistis, nunc demum recipio. Scio difficiles esse curandi rationes: tamen quotiescunque se dabit occasio edoceri de iis quæ geruntur, vel in hoc debeo, ut aliqua, nuntians alia, expiscari possim: nam mutis nemo loquitur. Ex Magni Cancellarii geminis litteris datis xxiii et xxx Julii vet. Calend. summam rerum quæ illic geruntur intelligo, quæ utinam sit loco meliore. Accedet hoc ad vetera exempla, quam facile disfluunt Principum et Civitatum ex necessitate aut usu temporum factæ societates. Quod a me petis præstare libenter, si ea nossem, sine quibus recta judicatio fieri non potest: An cum Polonia bellum habituri simus; an iis, quas Saxo obtulit, conditionibus meliores aliæ obtineri possint; quid allaturus ad vos sit sancti Chaumontius; Batavis nostris an voluntas et facultas futura sit, aliqua ope, quæ momentum faciat, juvandi res vestras. Nam de Gallicis rebus quid certum, quid incertum sit, non de-

desum septenis quotque diebus, sæpe et extra statos dies, occasione data, perscribere. Deliberationes istæ magnam rerum singularium et in dies mutantium cognitionem desiderant: quæ cum mihi desit, nisi quantum ad res mihi propiores pertinet, in quibus tamen ipsis nos crebro fallunt nuntii, nec minus crebro conjecturæ, pro consilio preces contribuam, Deum rogans, ut in eam partem flectat animos, quæ primum Sueciæ Reginæ ac regno, deinde et Germaniæ Protestantium rebus sit futura tutior simul atque honestior. Magisne metuenda sint belli pericula, an pacis insidiæ, eorum est æstimare, qui et vires partium norunt, et de consiliis eorum, quibuscum res est, ex quotidianis actionibus, perque alias secretiores vias, iudicium facere possunt. Litteræ posteriores magni Cancellarii schedarum A. B. C. D. E. mentionem faciunt, quas non accepi, errore ibi commisso, an viarum incerto, an eorum culpa per quos curatæ sunt litteræ, haud dixerim. Quarum schedarum mentionem priores faciebant litteræ, eas recte accepi, speroque non sine usu fore. Plane te rogo, ut eorum, quæ sciri possunt, sciam quam sæpissime quam plurima. Mandatum mihi munus quantâ maximâ possum diligentia percolere non desinam. Vale, Vir Clarissime. Lutetiæ $\frac{IV}{XIV}$ Sept. MDCXXXV.

T. Cl. addictissimus

H. GROTIUS.

D. Diodati se bonitati tuæ commendat.

XIX.

XIX.

D. SCHMALCHIO.

Litteras ad me tuas VII Septemb. v. Cal. et alteras datas $\frac{XI}{XXI}$ Septemb. simul accipio. Litteras M. Cancellarii, quarum posteriores tuæ mentionem faciunt, puto illas esse, quæ pridie id est x Sept. v. Cal. datæ erant, quas cum chartis nonnullis alio fasciculo accepi, jam sextus est dies. Acta cum Saxone non nostræ tantum sed et venturæ ætati testimonio erunt, nihil eorum omisum a Magno Cancellario, quæ ad pacem veram fidamque poterant ducere. Dolendum valde, quod, sociis causam suam segregantibus, exercitus quoque nostri fides aut fortitudo labascit. Illa vero animi moderatio in M. Cancellario plane admiranda, quia, et contumeliis et vi lacescitus, hostile tamen nihil agit in Saxonem, videlicet aut tempus opperiens, quo is ad se redeat, aut, si id non detur, ostensurus humano generi, invitum se in hoc bellum trudi. Meas, quas $\frac{XIV}{XXIV}$ Aug. scripseram, spero jam ad vos perlatas: cum mari commeant litteræ, multa improvisa interveniunt, per quæ fit, ut sæpe fero admodum, quo mittuntur, pertingant. Vestrarum litterarum nullas puto intercidiisse; etiam illæ, quas navi incensæ periisse suspicio fuerat, jam apud me sunt. De negotio Gaili Adjutoris in cohorte prætoris, iusta est M. D. Cancell-

cellarii excusatio. Ego tamen, multis amicis rogantibus, tralatitium commendationis officium non putavi negandum. Eliæ Devaati causam tibi cordi esse gaudeo, et fane meretur tum rei æquitas, tum viri virtus: oro, si quid promoveri potest, ne te laboris distædeat. Pacta induciarum cum Polono habemus heic edita, et confectis ex voto rebus rediturus huc putatur Davausius. Cum ex usu rerum præsentium existimarem de his, quæ heic et alibi aguntur, M. D. Cancellarium quam primum et quam certissimâ viâ edoceri. Filium meum misi, quem, amicitiae tuæ filius, tuæ fidei tutelæque commendo. Si quis ejus usus esse potest (scio per ætatem et nondum tinctum rebus animum haud magnum esse posse) erit gratum aliqua illum tirocinia ponere; si nulla materia est, in qua se exercere possit, redeat ad nos. Illud quoque rogo, ut, quod ei mandavi de duobus Trimestribus mihi debitis, et de pecuniâ in itinera erogatâ, cordi tibi sit. Quæ diligentius urgere cogor, ideo quod in supellectilem legationi convenientem mihi, qui prænumeratum nihil accipi, magna facienda fuit erogatio. Præterea cum, folis dictis M. Cancellarii contentus, hoc oneris susceperim, velim adversus mortalitatis casus aliquid me certi habere, ut, si res ita cadat, exigere possim quod debetur. Postremo, ut in posterum animo tranquilliore et pro existimatione regni honorem hunc tueri possim, ut sciam quo in loco et a quibus posthac accipere Trimestria debeam. Nam mihi post tot impendia non est præsentis pecuniæ copia ad
ero-

erogationes faciendas. Hæc rogo tibi cordi esse patiaris. Vale, Vir Nobilissime. Lutetiæ vii Nov. Cal. novi MDCXXXV.

T. N. Studiosissimus

H. GROTIUS.

XX.

D. SCHMALCHIO.

Heri demum, id est decimo Decembris novi Calendarii, accepi eas litteras, quas $\frac{III}{XIII}$ Octobris Wismaria dederas. Scio longa esse intervalla, et, terrestri itinere nobis per bella ablato, mari nihil esse certi, in regno scilicet ventorum. Communis fors communiter ferenda est. Hoc tantum rogo, facias quantum permittunt tempora, ne, quæ ibi geruntur, ab aliis potius, ut nunc ex litteris, quas ad D. Hepstenium misit cum actis novis D. Mullerus, quam tuo beneficio discam. Ego omnium, quæ his in locis possunt resciri, ipse te gnarum facerem, nisi ad M. Cancellarium litteras tibi patere scirem. Nunc hyems omnes belli conatus gelat, in Italia, ad Rhenum, in Belgico limite; fervent interim omnia novarum dignitatum commentis. Ea nunc ad pecuniam publico reperiendam facillima via est, non sentiente plebe, quantum in ista hirudinum crescente mul-

multitudine sit mali. Spero pervenisse ad vos filvam, quam misi antehac, Edictorum, ad res tales pertinentium: item de rei maritimæ vectigalibus. Fecit D. Camerarius in suis ad me litteris mentionem fasciculi a D. Cancellario. Eum non accepi. Caleti forte hæret, ut multæ fiunt insidiæ legatorum ad legatos litteris. Forte et D. Grubius, ad quem vos mittere puto, interdum abest Hamburgo. Nulla, ni fallor, certior erit ratio, quam si litteræ mittantur cum inscriptione ad mercatorem Hamburgensem, cum altera ad aliquem Caleti, cum tertia ad alium Lutetiæ, ut sub alienis nominibus perpetuo delitescant. Et ita alios legatos facere intelligo. Ex actis recentibus, quæ transmisit D. Mullerus, video, quam dure nos habeat Saxo. Bene est, quod sensit, pacis æquæ studium, tanta lenitate D. Cancellarii demonstratum, non venisse ex imbecillitatis conscientia. Itaque meliora indies expectamus. Det Deus, teque, Vir nobilissime, fervet. Lutetiæ $\frac{I}{XI}$ Decembris MDCXXXV.

Rogo sciam, sintne a conventu Polonico probata induciarum pacta. Et quis status Livoniæ sit futurus in religione. Ex usu communi iudicem litteras inscribi, si D. Grubbius forte absit, Hamburgum, Au Sr. Overbeach; Caletum, au Sr. Michel Haus marchand; Lutetiam, au Sr. Henry Olivier, ut insidias effugiant.

H. GROTIUS.

XXI.

N. N.

MONSIEUR.

Il y a deux jours, que m'est parvenue la votre très-agreable du 14e Decembre, dont je Vous remercie, & principalement du soin, que Vous avez voulu prendre de m'instruire si particulièrement de ce qui s'est passé avec l'Ambassadeur de France, & des victoires, que Dieu a données a notre parti, jusqu'à ce temps là. Ce qui s'est passé à Colmar & aux environs, vous le verrez dans une lettre de Monsieur de Thou, l'Intendant de la justice & des finances du Roi en l'armée du Cardinal de la Valette. Le Duc Bernhard a défait près de Bovigny quelques huit cens des ennemis, & sollicite ici par ses gens du secours contre l'ennemi, qui en ces endroits est si puissant, qu'il a été assièger Longuy, lieu situé entre Lutsembourg & Verdun. Le Duc de Rohan, voulant attaquer Cury près du fort de Fuentes, en a été repoussé: cependant que les François courent l'Alexandrin, & que les troupes du Duc de Parme, qui jusqu'à trois mille sont arrivées à Plaisance, cherchent d'entrer dans le Laudois & Cremonois. Quatre mille Imperiaux ont passé les montagnes, & sont arrivés aux terres de Milan. Six mille hommes d'Infanterie & deux de Cavallerie se preparent à faire le même passage. Le Roi fait état d'avoir
cet-

cette année vingt mille hommes dans l'Italie, qui feront à lui, outre ceux des Ducs de Savoye & de Parme, pour attaquer l'Espagnol du coté de Milan, de Cremona, & du lac de Como. Faisant tant d'efforts ils espèrent, qu'en quelque lieu ils auront la fortune favorable. Voilà les nouvelles du tems. Cette année nous en produira bien d'autres, si la paix, à quoi on travaille à trois endroits, à Rome, à Lunebourg & à Turnhout, n'en coupe le fil. Je vous prie Monsieur de me tenir toujours pour

Le 14 Febr. 1636.

Votre très affectionné serviteur

H. DE GROOT.

Monfr. Servien un des quatre Secretaires d'Etat est demis de sa charge & confiné à Saumur. Longui est pris sans doute.

XXII.

D. SCHMALCHIO.

Marinus, cujus litteras ad M. D. Cancellarium mitto, et suas res mihi commendat, et iter suum urget Constantinopolitanum, non dubitans quin Turcæ pax cum Persa jam in propinquo, aut facta sit, eaque magnas rerum gerendarum in illis locis paritura sit occasiones. Ego quid temporibus conveniat, tantis spatiis a vobis dissitus, judicandum mihi

C

non

non fumo; tantum de amico amicum facere memorem, puto ab officio non alienum. Acta conventus Suedici, ut prudenter composita, a rerum peritis hic laudantur. Intelligo ex Polonis, Dantisci dissidiis Protestantium inter se regem frui stabiliendæ suæ potentiæ. Spina Palatinus, qui hic est, mihi narrat centurias esse Gallorum, quæ quinque tantum milites habeant; in oppidi cujusdam præsidio duos tantum milites repertos; cohortes sive regimenta reperiri trecentorum tantum. *Legatus Anglicus apud Hispaniam arcana quædam ibi proposuit super Palatina domo; Viennæ Britanni petunt investituram Palatinatus* (a); responsum habere nihil impetraturos, nisi prius petatur *venia*; videntur tamen sibi non desinere spes in *Rege Hispaniæ* collocatas habere. Vale cum amicis. vii Febr. Novi Cal. MDCXXXVI. Hoc vere Constantinopoli expectatur Sultanus, fractâ multum Persæ potentiâ, quem pacis cupidum fore non dubitatur. Parmensis studium in res Gallicas magno it probatum pignore suo in hanc aulam adventu.

H. GROTIUS.

XXII.

D. SCHMALCHIO.

Quod nuntiem haud mukum habeo: ita incerta sunt omnia. Hostis non longe Viriduno Mosam tran-

(a) Hæc notis scripta.

transiit; Campaniæ oppida strenue munit, tutaturque Comes Suesfionensis. In Piccardiam, quo se ex Belgico sine aliæ hostium copiæ contulerant, Rex militem mittit, et tuendo Regno, ut vetus mos est, Nobilitatem evocat. Comiter hic exceptus Parmensis abit, locum facturus Duci Bernhardo; qui hic expectatur, ut consilia societ cum Valetta, Fortio, Feuquerio, qui omnes hic sunt. Res in regno quietæ hætenus, quanquam non desunt discordiarum semina. In Italia nihil nisi prædæ aguntur, terra marique. Ad Tombium bene se muniant Hispani, ad Bremmam Sabaudus, ad Clavennam et Comensem lacum Rohanius. Pergunt novæ hostium copiæ transgredi Alpes, partim ad Mediolanensem agrum, partim Valfi Telinæ infesti. Navium Hispanicarum, quæ peditem Hispanum Genuæ Vadum adduxerant, una, ejus generis quas Galiones vocant, tempestatum vi mesæ est. Wirtenbergenses legati Viennæ adhuc detinentur. In Alsatia Enfishemum et Marchelshemum retinent Cæsariani. Argentoratum et Basilea pro fortuna partium modò huc, modò illuc nutant. Ver appetit, res majores, ut credibile est, allaturum. Galli Vallem Telinam plane exemptam volunt Rhætorum imperio, nisi quod e tribus nominatis unum judicem electurus sit Rhætiæ Conventus. Protestantibus neque Sacra neque habitatio in Valle permittitur: sed liceat eis bona sua vendere, aut per Romanenses reditus accipere. Censum Rhæti e Valle percipiant belli tempore xv M, pacis tempore xxv scutatorum. Hæc Rhætis

non placent: sed concoquenda sunt validiorum imperia. Ilanæ nunc consultatur his de rebus. Dux Bernhardus jam Meldas advenit. Hostis in Campania cum XIV millibus abest a Catalauno leucis XII. Tibi tuisque omnia opto prosperrima. Lutetiae VI Martii novi Cal. anni MDCXXXVI.

H. GROTIUS.

XXIV.

D. SCHMALCHIO.

Post ea quæ scripsi ante octo hos dies, nihil habemus dignum nuntiatio, nisi quod Dux Bernhardus, gratus Regi Proceribusque, legatos resalutans, fidem suam in bonum publicum ac res maxime Suedicas, quantis potuit maximis indiciis, testatus est. Cum eo nunc Rex et proceres ad S. Germani fanum consilia ineunt, quibus bellum procul Gallico sine in hosticum inferatur, intentâ maxime in Italiam curâ, ubi nuper Pralinus, Gallico more in pericula audentius quam prudentius se ingerens, a Liganesio milite validiore circumventus inclususque clade affectus, ac quo minus ipse cum militibus, quos habebat occingentes, interiret, Crequiâci adventantis fama supra verum copias ejus attollente, servatus fuit, novo super tot vetera documenta, temperandos consiliis fortes animos. Campaniam adhuc bene tuetur comes Suesionensis. Ad Picardiæ finem mittitur Castilionæus. Tabernas Elfatæ, fame ac pestilentia

co-

cogente, a Galasfio derelictas, fama intelligimus. Ego, ex quo ad oram maritimam maris Balthici est M. Cancellarius, desii ad Reginam scribere, quum intelligerem omnia multo defæcatius per ipsum M. D. Cancellarium ejus Majestati significari posse. Nunc Ducis Bernhardi rogata omittere non potui, quin ejus obsequia ipsa nota facerem. Id argumentum est litterarum quas mitto. Vale, vir Nobilissime $\frac{x}{xx}$ Martii MDCXXXVI. Lutetiæ.

H. GROTIUS.

XXV.

D. SCHMALCHIO.

Sterilia rerum novarum esse solent non hyemis tantum, sed et crudi adhuc veris tempora. Tamen digna nuntiata victoria apud Ravonem in Lotharingia Gallis contigit Martii xvii. Novi Calenⁱ. Capiebant isthac iter Cæsariani, quos e Basiliensi agro vicinisque locis fames abegerat, ut agrum Lutfenburgicum peterent, Sociorum ibi copiis se addituri. Re intellecta, neque enim latere agmen duorum ferme millium poterat, occurrit a Novocastello, quod apud Tullos est, Marchio Lafortius, Marefcalli patris in laudes succrescens filius, patentibusque ad Ravonem campis, deprehensum hostem, non longo prælio, præcipua tuborum vi, quos Musquettas vocant, partem alteram exitio dedit, alteram fugere

coëgit, captis equestribus signis fere duodecim. In Italia, ad reprimendos Mutinensis per agrum Placentinum cursantis processus, Crequiacus cum septem peditum millibus, equitibus mille ducentis aut amplius, partim sui, partim Sabaudici militis, ad Ticino amni proxima promovit se, ipsumque Mediolani præfectum eo metu Novariam pertraxit. Fontani castello adfita pergit occupare Rohanius. Difficilem in deliberationem idem Dux implicuit Rhætos, qui nunc Curiaë conventum habent, Regis mandato ab eis postulans, ut, contenti juris imagine, vim ipsam imperii in Vallem Telinam remittant, ac ne Protestantibus ibi habitare liceat. Tibi omnia opto felicissima. Lutetia $\frac{xvii}{xxvii}$ Martii novi Cal. MDCXXXVI.

H. GROTIIUS.

XXVI.

D. SCHMALCHIO.

Quod mihi a publicis negotiis subcesivi est temporis, id rerum Suedicarum antiquitatibus inquirendis infumo. Eam ad rem velim transmitti mihi si quod est Dictionarium Suedicum, sive addito Latino, sive alio quovis sermone, Novum quoque Testamentum lingua Suedica, et exempla vetustissimarum inscriptionum, sive sepulchralium sive aliarum. Vidi et latine versas leges Suedicas, quas itidem,
fi

si fieri potest, videre cupiam. Ad hæc si mihi adjutor esse poteris, obligabis me, et dabo operam, ne sterile hoc beneficium apud me desideat. Hucus-

que scripseram cum tuas accipio, datas $\frac{x}{xx}$ Junii,

in quibus miror, cum septimo quoque die ad M. Cancellarium, ad te quoque scripserim, mensem et mensis dimidium elabi potuisse, ut nihil acceperitis; sed et litteræ ad Sprecherum meæ omnes, et ipsius ad me, ab aliquot mensibus in itinere, nescio quomodo, periëre. Et quas nuper ad Ryngravium miseram, pervenerunt ad ipsum, sed sine M. Cancellarii litteris, quas una miseram. Si a Gallorum artibus hæc eveniunt, non bene statur pactis de curanda litterarum libertate. Litteras M. Cancellarii,

scriptas $\frac{xx}{xxx}$ Maji, mittente D. Camerario, recte ac-

cepi. Habeo gratiam pro iis, quæ nuntias, et pro bonis verbis Britanni, ad quæ responsum M. Cancellarii videre avebo, ut ad ejus prudentissima præcepta ego quoque sermones meos temperem. Te videre ac complecti, coramque testari quanti faciam abs te diligi, utinam detur. Nostri omnes amicissimo animo te salutant. Miror, a filio meo pridem me nihil habere litterarum. Valere te opto quam

optime. $\frac{xiv}{xxiv}$ Julii. Si placet M. D. Cancellario, ex pecunia Gallica dari Mousterio, ut picturæ, quas jusus fecit, accipiantur, Florenos CCC; item si vult dari, quæ dixerat III M. Florenorum pro chartis

du Mouster.

Hottomannicis, curabo ut per Heufdium numeratio fiat et res expediatur. De Admisionalibus quoque rem permitto ipsius arbitratui. Bis dat, qui cito dat.

Tuæ nobilitatis studiosissimus

H. GROTIUS.

XXVII.

D. SCHMALCHIO.

Quicquid a nobis tibi gratum proficisci potuit, et exiguum est, et tibi tuo jure debitum; itaque gratias illas, quas tam liberaliter agis, lubens admodum tibi remitto, paratus semper amicitiam Tuæ Nobilitatis, quam plurimi facio, omnibus officiorum generibus colere alereque. Quæ ad Te e Sue-diâ scripta commemoras, congruunt satis cum temporum ratione et responso, quod Avangurio datum est. Ego in omni meo sermone, etiam eo quem ad Regem his diebus habui, ita ostendo fortem nostrorum animum, ut non taceam difficultates, tum quæ ex pupillari regno curiâ tales deliberationes nasci solent, tum quæ imminet ex tanto hostilium exercituum in nos concursu, nisi amici, et valide, et abscessa omni contatione, partem hujus procellæ avertant. De Ducis Bernhardi litteris puto non male T. N. constituisse; nam et alias recentiores in meo fasciculo misit, postremo quo scripsi diæ.

Haud

EPISTOLÆ INEDITÆ. 41

Haud dubie et Princeps multum sua referre existimat, ut Suedi in bello maneant. Galli ajunt putare se, nihil actum iri in Polonienſi conventu ante menſem Majum. Vale, quam optime. Lutetiæ **xxvii** Febr. novi Calend. **MDCXXXVII**,

H. GROTIUS.

XXVIII.

AXELIO OXENSTIERNÆ.

Edicta ad rem pecuniariam pertinentia ab annis aliquam multis, et aliud de maritimis vectigalibus, quæ nuper speraveram me per D. Mullerum posse mittere, cum is justis de causis se excusarit, aliam nactus occasionem, mitto; quicquid est rerum novarum, et utinam sint quam sunt meliores, different nuntiari in eum diem, quo proficiſcuntur tabellarii: ut si non certa, vix enim certa percipimus, infestis itineribus tamen non nimis vetera perſcribam. Nihil addam igitur niſi ad Deum preces, Excellentissime Domine, pro Sublimitatis Tuæ valetudine rebusque prosperis. Lutetiæ $\frac{\text{XIV}}{\text{XXIV}}$ Julii **MDCXXXVII**,

H. GROTIUS.

XXIX.

D. SCHMALCHIO.

Lætor tam prosperum fuisse Tuæ Præstantiæ in patriam iter, quam narrant tuæ $\frac{IV}{XIV}$ Novemb.; utque non minus feliciter Hamburgum pervenias precarer, nisi jam eo pervenisse augurarer: quod si est, arbitror facile conventurum inter vos ac D. Davausium; puto enim Gallos ad pecuniam oblata adjecturos aliquid, modo producat tempus foederis. Hic certe multum desideratur ejus negotii consumatio: quo magis rogo, ut, cum primum fieri poterit, quicquid ejus fiet, discam. Infirmæ sunt Landgravii pupilli res: imminet ei Darmstadiensis; et pars Hassiæ, quæ inferior est, ad pupillum pertinens, non expectato viduæ imperio, pacem fecit cum Cæsare; fecit idem Comes Hanovienfis, et urbem suam tradet, si poterit: quo magis et Suediæ milite et Galliæ pecuniâ sustentandæ erunt res viduæ, ne ei post tot defectionum exempla labascant animus. Nam Ducem Wirtembergensem jam domi suæ esse intellexeris, magna tamen bonorum, quæ possedit olim, parte mulctatum. Pomeranis causæ cur querantur satis esse credo, at spei melioris haud multum. Tartaros, de quibus scribis, puto esse Præcopenses. Polono nunc an Moscovitæ infestiores, haud satis scio. Transylvanum audio invisum valde aulæ Byzantinæ, itaque,

ni-

nisi vestra gratia placare ei Turcam poterit, non vacabit ei de vexante *Imperatore* cogitare. De Wrangelii rebus, minus quam vellem prosperis, dolens intellexi. Restituet fortunam felicior Bannerius. De Gothorum Scythica origine est quidem vetus fama, Olavo Johanneque Magnis sæpe memorata: sed an ejus rei aliqua sint argumenta, præter ea quæ ego in præfatione posui, cupiam scire. Certe, quæ attuli de innumeris Persicæ linguæ vocabulis cum Gothica congruentibus, magnam habent vim, ut credibile faciant, quæ dixi. Eorum vocabulorum recensionem non exiguam fecere Vulcanius et Lipsius; sed Pentateuchum Persicum, quod ab Judæis est editum, legenti multo se plura offerunt. Si quid Mesfenii prodibit, aut haberi poterit, gaudebo legere. Fieri enim non potest, quin homo, linguæ vestræ non minus quam antiquitatis gnarus, multa observaverit, quæ nobis difficile sit indipisci. Quod tantæ curæ tibi esse voluisti D. Deodati negotium, idque donec confecisses non desieris, multum tibi ipse vir bonus et litteratus, multum et ego ipsius nomine, quippe et ejus et ejus similibus valde amans, debeo. Cætera quæ hic audiuntur apud Scherlingium reperies, felicia tibi opto omnia. Lutetiæ xxvi Decembris MDCXXXVII.

T. Pr. addictissimus

H. GROTIUS.

XXX.

XXX.

AXELIO OXENSTIERNÆ.

Cum omnia illustrissimæ domus, et me obligatissimum sibi habentis, Oxenstiernæ bona ad me pertinere semper crediderim, tum maxime gaudeo Illustrissimum D. Baronem Oxenstiernam in patris patriisque laudes feliciter succrescere. Neque ipse laudatore eget, neque ego omnibus quæ in eo laudanda video commemorandis deprædicandisque suffecerim, votis potius agam Deumque precabor, ut tot ex ista domo ortis regni Suedici columinibus hoc quoque velit addi, virtutumque perpetuam hæreditatem in illo sanguine conservet. Idem Deus, Ex. et Ill. D., Tuam Sublimitatem diu regno, diu suis, diu nobis sospitem præstet! Lutetiæ $\frac{\text{XVI}}{\text{XXVI}}$ Februarii MDCXL.

H. GROTIUS.

XXXI.

AXELIO OXENSTIERNÆ.

Serizantius Gallus, homo nobilis, præterea eruditus mihiq; commendatus a multis amicis meis, et jam ab Illustribus Suedis, qui hic sunt, et super hoc operibus etiam suis, quæ scripsit Oratione vineta et soluta magno spiritu, nec minore ingenio, cum Sue-

Suediam velit petere, et ex armorum Suedicorum commilitio majus sibi quam aliunde decus speret, dignus mihi visus est, quem notitiæ sublimitatis tuæ traderem. Deus, Excellentissime et Illustrissime

Domine, Sublimitati tuæ semper favens adsit! ^{XVIII}
^{XXVIII}
Februarii MDCXLIII.

H. GROTIUS.

XXXII.

AXELIO OXENSTIERNÆ.

Disimulare non possum, multa esse quæ me hoc tempore non patiuntur esse extra sollicitudinem. D. Chavigniacus se ad iter parat, vult comitem sibi ire D. Gothesfredum, eum qui hic vivit, et, historiæ veteris novæque peritissimus, utilem Regi præbet operam. At is se excusat, causamque amicis dixit, quod nolit miscere consiliis, quæ in fraudem foederatorum institui videt. Pater Angelus, qui Patri Josepho quondam adjutor fuit, dixit fore, ut exercitus Regis Protestantium sumtu vivant. Et certe Guébriani milites exhausit solum Wirtembergicum. Mi-
leraius autem, si Dux Anguianus consuluerit, ut Picardiae limite præsidere possit, iturus in Treviros; tum vero susurratur in Belgico confinio collocuturos Card. Magarinum et Melonem, nempe ut clam alios suorum quieti consulant. Id quo rectius fiat, volunt Galli, post diem quem Danus præfinit, tres sibi

sibi menses sumere ordinandis rebus suis. Vulgant
idem, ad Guebriani exercitum mitti pecunias et
supplementum ad sex millia, de quibus multi dubi-
tant. De captivis mutandis convenit. Est hic ex-
traordinarius legatus ab Ethuriæ Duce ad iusta Re-
ginæ matri peragenda. De Deitone res adhuc in-
certa. In Hispania vinculis exempti Medinifidemus
et Fervandinus, exercitus imperium Philippo Silva
datum. De Rosis in Cathalania ac de Molta Lo-
tharingici rursus obsidentes sermones jactantur, sed
incerti; ab Helvetiis legatio hic expectatur. Deus
has res omnes ad bonum dirigat Christiani orbis,
et privatim regni Suedici; idemque, Excellentissi-
me et Illustrissime Domine, confilia Sublimitatis tuæ
prosperet! Lutetiæ ^{xxvi Martii} _{iv Aprilis} MDCXLIII.

H. GROTIUS.

XXXIII.

JOHANNI OXENSTIERNÆ.

Dominica die quæ præterit, venit ad me D. Da-
vausius, pars nunc ætioris consilii, ex quo de in-
spectione ærarii partem accepit alteram, attulitque
mihi jussu Reginæ archetypas litteras, ad Reginam
missas ab Imperatore et ab Augusta. Augusta His-
panice scripserat valde fororiis verbis ea, quæ ad
participationem doloris et solatia Christiana perti-
nebant. Imperator latine et magnifice de eodem
ar-

argumento, ac præterea metuentem se, ne hic tristis casus moram afferret desideratis hisce ab omni orbe Christiano pacis colloquiis, mittere ad Reginam regentem easdem, quas et Hamburgum jam mitteret, litteras tui itineris pro legatis Ludovici XIV et Reginae regentis. Regina, simulatque litteras a Vienna venire intellexerat, aperire eas noluit (agit enim omnia valde circumspecte); sed misit ad Cardinalem Mazarinum, qui, advocato ad se Davausio, interrogaverunt cursorem aulicum, ita nempe litteris Imperatoriis vocatur, qui eas tulerat, de tempore quo abierat, cognovere eum inde abiisse postquam et alia et pugna ad Rocroyum ibi nuntiata fuerant. Ego summas Reginae regenti gratias egi, quod tam aperte ageret cum Regina Suediæ, debere eam a Regina nostra parem expectare fidem, cui non displicet, quod de pace colloquia tandem instituantur; neque per ejus Majestatem staturum, quo minus pax fiat honesta, et tuta regnorum utrique et foederatis. Dicam aliquid non magnum, sed quod conjecturis materiam præbere potest. Fuit quidam apud cursorem visus, qui unde venerit nescio: sed Augustæ Epistola dicebat, cetera dicturum amplius Reginae regenti istum nobilem (*esse Cavallero*) ita habent verba Hispanica, quo nomine an pro sua comitate honorare voluerit cursorem, ut interdiu fieri solet, an indicare alium, sane non dixerim; ceterum plane arbitror, nihil facturam Reginam sine conscientia sociorum, quamquam Chevreusia creditur molitura omnia pro Hispanis, apud quos bene ha-

Chevreusia.

habita est, et his diebus, simul atque a Bruxellis literæ advenerant, accessit Reginam eique in arcano locuta est. Statim post acceptas ab Imperatore literas, Regina iussit properare D. Davausium promotum ad honores, et D. Chavigniacum demotum ab honoribus ad loca colloquii; magna eis attributa pecunia, ad sustinendam Regni dignitatem. Dux Longovillanus sequetur, si Imperator inter legatos Principem mittat, est autem is valde magnificus.

3/ Cancellarius Segnierius multa per noviter gratiosos largiendo sustentat adhuc sese, et Card. Riceliaci propinqui multa dant, ut plus servant. Ceterum Fortequerius, quem Pontcurlæus et Esquillonia huc vocaverant, ut eum a vicaria præfectura Portus gratiæ demoverent, per Reginam in locum suum restitutus est. Blavetæ quoque, cui præfectus est Millerajus, qui nunc hic est, et Brovagii, cui præfectus Millerajus vicarii præfecti sunt dati, qui Regi ac Reginæ juramentum dixere. In Theodonis villam duo millia hostium nova intrarunt, et Beckius non longe abest cum quindecim millibus; attamen procedit obsidio, ad quam habet Dux Anguianus, ut hic dicitur, XXVI millia hominum, machinas XXX, currus DCCC, rusticorum ad opera Castrensia ter mille; ii nunc laborant, ut castra vallo muniant. Panes et Nanciaco veniunt. Mittitur pecunia ad Mottam Odincurtium, qui Tortosam dicitur eminus operibus includere, et in Italiam. De Guebriano, de quo tam magna nobis promiserat Card. Mazarinus, audimus nihil. Reformatis hujus Regni Regina pro-

promiserat edictorum confirmationem; sed illi, qualis offerebatur, noluerunt accipere: quia referebat se ad possessionem hujus temporis. Illi autem formulam volebant eandem, quæ facta erat sub Regina regente Medicæa, quod multis controversiis dedisset occasionem, quia ex eo tempore multa mutata sunt. Illi, ut ipsis mos est, statim arma sumere in Leberinis, ut terrore isto impetrarent quod volebant. Repositus terror terrore, multique per urbem rumores sparsi ante diem Mercurii, qui precibus publicis cum jejuniis ab ipsis erat dicatus; nec hic tantum, sed et idem dies apud Batavos et Angliæ Putitanos. Plebs ad portas, per quas redire debebant, concurrerat, Regina et Magistratus eam abire iusserant; misfoque aliquo ex custodibus regii corporis, qui eos Carentoni timere vetaret, ex eo ipso exortus timor panicus, ita ut gladii passim exorirentur, et in summo mortis periculo esset presbyter Veronius, qui ad cognoscendas penitus controversias eos coetus sæpe accedit. Postea venit Dux Mombazonus, qui huic Regioni præest, iussitque, Regis et Reginæ nomine, eos esse securos. Dux Engolismensis manet ad tuendum Picardiæ et Campaniæ limitem. Est hic extraordinarius a Florentia legatus, et a Venetis alius expectatur. Est hic rumor, de quo tamen nihil affirmaverim: Guebrianum cum sex equitum, septem peditum millibus ire Constantiam aut Danubium versus, ejus autem vestigiis insistere Ducem Carolum summo cum imperio, cui parent Mertius et Waertius. Regi Angliæ multum

hic favetur, et propter Reginam Angliæ, quæ hic magni fit, et ne exemplum spernendi Reges latius ferpat. Ego quoscunque accedo eorum, qui nunc plurimum valent, eis late explico jura Suediæ in Pomeraniam, deinde commendo eis, si cum Duce Carolo agatur, negotia Crojaci et Comitum Sarapontanorum. Si quid ultra jubear, cum fide exsequar. Hiberni quadringenti venere in auxilium Regis Angliæ; sequentur, ut puto, et alii; sed timendum est, ne ea res sectos impellat ad juvandos Parlamentarios. Deus, Illustrissime Domine, Excellentiam tuam in prosperis rebus dñi servet. xvii
xxvii

Junii MDCXLIII.

H. GROTIIUS.

Intellexi eum, qui curfori Viennenfi aderat, non a Vienna, sed a Bruxellis, misum a Pfaltzburgica. Londini detecta conjuratio Regi faventium. Guebriani Haslicos adhuc retinet; promittitur hic fore, ut dimittantur; sed difficultas et tunc erit in reperiendo itinere. A Parlamento irrita pronunciata sunt qualiacunque acta per extra ordinem datos judices contra Espernonium. Obtulit libellum Parlamento et Elbavius pari spe. Pontificii milites ferme milia cæsi aut fugati sunt. Veneti, si eos Pontifex excommunicet, minantur nunquam se absolutionem accepturos. Causas armorum suorum et ipsi, et Ethrusci et Mutinenses edidere. Gravis hic ira est adversus Parlamentum Thosolatæ, ideo quod tributa quædam vetuit exigi.

XXXIV.

JOHANNI OXENSTIERNÆ.

Theodonis villæ deditio brevi speratur, munitis bene castris, capto vallo exteriori, dispositis machinis. xviii Junii captum est lunatum in ipsa fossa munimentum. Inter id munimentum et propugnacula aggeris, quo oppidum cingitur, pedes intererant CXX; eos transiére Galli, cepére quod proximum erat propugnaculum, cuniculos egére sub ipsum aggerem. Dux Anguianus, post Rocrojanum prælium, et ad adeptum filium marem tertium, hanc, inter exiguum temporis spatium, felicitatem, ut spes est, consequetur, magno cum ipsius Galliæ et Reginæ regentis decore. Scripsit Rex Hispaniam ad Sororem Reginam Regis Galliæ; eas litteras mihi Regina ostendi jussit, sed nondum eas vidi. Legati ad pacis colloquia ituri, Davausius et Chavigniacus, majorem sibi comitatum comparant, quam velit, qui eos sequuturus creditur, Dux Longovillanus: habebunt XII viros nobiles, pueros nobiles totidem, cursores totidem. Moras nectunt et hi et Hispani; utrique enim post alteros advenire vellent: quod ostendit Melonis ad Principem Arausionensem epistola. Civitatis Collmariensis, cui pacta per Osfenvillium non recte servantur, negotium commendavi res hic administrantibus; illi promittunt facturos se, ne quid restet querelarum. Rex Daniæ scripsit ad Imperatorem et Principes Germanos,

valde se cupere, ut tractetur Palatina res in colloquio communi de pace. Qui hic autem est Residens Angliæ velit hinc litteras scribi ad Regem, ostensurus idem hic desiderari. Francofurti adhuc Austriaci et Bavarici nituntur evertere id, quod majori parti visum fuerat, de mittendis Electorum Principum et Civitatum Legatis ad loca colloquii Wirtembergici; quas sperabant, opimiores pro se conditiones non obtinent. Bavarici libellum vulgant contra scriptum Legati D. Roj. Metuunt Cæsariani, ne Hasfici loca ad Moenum aliqua occupent. Marescallus Guebrianus creditur expectare, dum capta sit Theodonis villa, ut Bavariam aggrediatur, cum qua minus jam commercii habet Gallia. Unde et Electoris titulo Palatinum salutandi, mandatumque habent Davausius et Chavigniæcus agendi Hagæ cum Electore, ut foedus cum Gallia inerat belli arcendi et inferendi, quorum illud Palatinus non recusabit; hoc vero defugiet, ut pugnans cum imperii legibus et Electorum officio. Idem Legati iidem poscunt a Batavis, quos et ipsos puto non nisi ex parte assensuros. Bavaro Ratisbonæ militem scribere permisum non est. In Anglia Rex et Regina mutuis conspectibus redditi sunt, obtigeruntque eis duo praelia felicia, et in Cantio populorum pro ipsis motus. At Parlamentarii, rebus suis malis remedia periculosa quærentes, Scotos advocant, iisque pro stipendio promittunt bona Pontificiorum mancipii jure. Verum in Scotia ipsa non desunt nobiles, qui Regi magis quam plebejæ potentie favent. Quod
fi

si ea spes fallit Parlamentarios, creditur Rex iturus Londinum. Dux Carolus adhuc non longe ab Uberlinga est, duabus leucis a Guebriano; dicitur autem Guebrianus damni aliquid accepisse. Motta Odincurtius in Arragoniâ loca capere dicitur; Motta autem in Lotharingiâ exemta obsidio, et ab ejus castelli præfecto imperatum, ne quid hostile in Gallos captetur. Ingolismensis Dux ad Peronam est. Bucquojus ex Bonohiensi agro abiit. Beckius in Lutzenburgico est. Dux Guisius optimos redditus Ecclesiasticos in fratrem transferre velit sarcinâ ejus, quam ille in Brabantia duxerat. Comitissæ Bosfuciæ, cum in Galliam advenissent, ad Batavos remisæ sunt. Præfecturam Aquitaniæ recepit Espernonius, a Parlamento absolutus. Rex Hispaniæ est Pompejopoli. Disfidia hic inter Matronas principes viros in partes trahunt. Imperium maris retinere aut Bresfæus, qui nunc Fronfacinensis dicitur: ambiunt idem Vindocinensis et Harcurtius. Deus &c.

xxix Julii

viii Augusti

MDCXLIII. (data ex. te.)

H. GROTIUS.

Ad Theodonis villam diu in propugnaculo ex parte tantum infesso longius procedere volunt Galli; vulnerati ibi sunt multi; Teorius autem, ex cuculo male disfiliente, interiit, sed et Præfectus Theodonis villæ interiisse dicitur. Melo et Beckius aliquid adhuc pro oppido tentare cupiunt, quam ob causam Duci Anguiano se jungit Engolismensis.

Motra Odincurtius, rebellantibus Ribargerfanis, retro tractus fuit. Pontificis milites Bafignanum ab Ethrufco &c.

XXXV.

JOHANNI OXENSTIERNÆ.

ILLUTSRISSIME DOMINE.

Novis imperiis abesse non solent in Gallia res novæ. Aimos omnium et sermones in se vertit Dux Bellifortius, filius Ducis Vendocinensis, die Jovis exacto, clam mane, cohortibus et turmis prætorianis curram antecedentibus, cingentibus subsequen-
tibus vexillis explicitis, tympanis sonantibus, ductus Reginæ regentis jussu in arcem ad sylvam Vicen-
nensem; et cum Cardinalis Mazarinus eo constituisset venire, indicia ad Reginam perlata sunt, per quæ credit Bellifortio multisque aliis constitutum mu-
nus injicere in Card. Mazarinum, odiosum multis ob exempla Marechalli Anchoritani et Cardinalis Richeliaci, quorum vestigiis insistere creditur. Dux Vendocinensis hinc abiit. Dicuntur multi fuisse consilii, aut illius quod dicitur, aut latentis alicujus participes. Est Vendocinensis et per matrem et per sororem innexus Lotharingicæ domui, quæ suspecta ob veteres contra domum Borboniam molitiones, nunc quoque non immemor creditur irrogati exilii, et comitatus, qua eos extorres coluere Hispani præ-
fec-

fecti. Sunt ex ea domo Duces Guisius, Elbovius, Chevrensius, innexi sunt Nemorosius, Montbasonius et alii: hi pacem quidem cum Imperatore et Hispano desiderant; sed si eam habere possint, creduntur foederatos Galliæ non multum curaturi. Contra alii putantur omni modo bellum trahere velle, ut ad suas utilitates pertinens; de induciis sermones quidem sunt, sed Austriaci breves vellent, ut insidientur occasionibus, quas Galliæ motus possunt producere, Galli longas, ut bello captorum recens possessio ex tempore auctoritatem nanciscatur. Patruus Regis creditur in Luparam immigraturus, ut eo propior sit consilio publico, vexatus multum articulorum doloribus vestationem ægre ferentibus. Idem Patruus Regis ab affinibus suis domus Lotharingicæ expressit, ut Cardinali Mazarino opem suam adferrent, crediturque uxorem, ad quam multi fiunt Lotharingicorum concursus, amoturus Blesam. Est autem is Princeps plane in potestate Abbatis Reinerii, qui olim Riceliaci, nunc Mazarini Cardinalis beneficiis obstrictus est. Princeps Condæus Lotharingicos non immerito metuit; sed si Cardinalis Mazarinus in multorum incurrit odia, etiam hoc in usus suos poterit vertere. Non poterit non posthac anxie esse vita Cardinalis Mazarini, quam si custodiâ tueri velit, accendet odia, si non, patebit insidiis. Vetita hic est frumenti exportatio. Gasfio vivit, sed non extra periculum. Levis armaturæ peditibus præficitur Ranzovius. Chavigniacus parat se itineri, et per Mazarinum sperat se reditu-

Craſſi.

rum in partem rerum. Antequam Marcurtius in Angliam eat, a Crasſio, qui eo præmiſſus eſt, litteræ exſpectantur. Proponunt Galli foedus cum Anglia belli inferendi arcendique; credo fieri poſſe, ut ad Palatinatus reſtitutionem, ſi ea per colloquia obtineri non poterit, ſocietas ineatur. Sed ut in Hiſpanum, qui ſemper ea parte Palatinatus, quam tenet, cedere paratus fuit, arma ſumantur, nec Regi Angliæ, quantum ego iudico, perſuadebitur, nec Parlamento. Mitto litteras, quas Regina regens ad Regem Daniæ ſcripſit. Velint qui res Palatinas agunt, par officium a Suedis præſtari. Mitto et litteras Electorum quatuor, Moguntiacenſis, Colonienſis, Saxonis, Brandenburgici, ad Regem Angliæ ſuper re Palatina. Brandenburgicus ſe excuſavit, quod plus efficere non potuerit. Iis, qui negotia Anglica, quique Palatina per Germaniam procurant, non ſatisfaciunt hæ litteræ. Mazarinus ad Ducem Neoburgicum ſcripſit, ut eum a conſiliis Weſtphaliæ deſenſionis abſtraheret, non, ſi ea ineatur ſocietas, tutiorem eum fore ab armis Gallicis, nec eâ viâ recuperaturum juſ ſucceſſionis in Electoratum, quod ei per Imperatorem Bavarumque creptum eſt. Francofurti diſputatur adhuc tum de aliis malis minuendis, quæ Germaniam premunt, tum de judiciis. Nolunt Romanenſes rem perducere eo, ut par ſit ex utraque religione judicantium numerus. Bavarus gaudet interſicere has controverſias, quo minus cogitetur de iis, quæ ipſe jure armorum tenet, jaſtatque ſe de amicitia Gallica. In Judæorum capita ſingula decernetur

tur tributum Floreni Imperialis, ad supplenda salaria Imperialis Camerae. Ejusdem Camerae Praeses Volmarius ad conventum mittitur Monasteriensem. Constat Ducis Caroli copias discesfisse a Bavaricis, et esse ejus copias in via montana, quæ dicitur, ipsum WORMATIÆ, habereque eum in sua potestate pontem ~~avalem~~, qui Philippoburgi fuit. Hinc creditur suspectus Cæsarianis. A Moguntiaco sarcinæ mittuntur, Hispani autem superfederunt coëmtioni frumentali illis in locis, quod putent, transvectionem Luxemburgicum usque tuto non posse fieri. Leves aliquæ pugnae intercesfere inter Marechalli Guebriani milites et Philippoburgicos. Rex Hispaniæ creditur Lerdam oppugnaturus. Pontificis milites ex Polefino agro retro iere. Trinum adhuc defenditur, habens præsidio equites quingentos, pedites mille et ducentos, propugnacula decem. Dispositæ sunt quatuor locis adversus id oppidum machinæ. Comitatenfes Burgundi ad Divionem usque excurrunt, credunturque Bleteranum oppugnaturi. It contra eos Alincurtius. Hispani XII cohortes in Trevirorum oppido posuere. Non putatur tamen quicquam novi aggresfurus Dux Anguianus, sed circummuniturus agrum Metensem, inde aslignaturus hiberna militi. Leges quædam pacis ad Ducem Carolum hinc misæ sunt. Chaunius, præter Arvernorum præfecturam, et illam arcis Ambianensis retinet, quamquam Picardiæ præfectura redita Elbovio. Schombergius in suam ivit præfecturam Languedociæ, ubi seditiones timentur, ut et

in agro, qui est inter Andegavos et Turones. Sermones fuere de matrimonio Ducis Mercurii, qui alter est Vendocinensis filius cum Ducis Guisii forore. Regina regens pecuniam misit ad Reginam Angliæ, ferme ad bis centena millia scutatorum. Convivium, quod Chavigniacus Reginæ dedit, constitit XII millibus Francicorum. Marechallus Guebrianus militem suum solatus est mensis stipendio. Famosorum libellorum magna hic, et in aula, et in urbe, licentia est. Deus, Illustrissime Domine, Excellentiae vestrae det omnia prosperrima! Excellentiae vestrae infervire paratissimus

Am. 5. Jul. 1643.

H. GROTIUS.

*Deception
M. videtur
de. B. videtur
de. B. videtur*

*Deception
de. B. videtur
de. B. videtur
de. B. videtur*

Dux Bellifortius, sub vesperam diei Mercurii in Luparâ retentus, ibi noctem egit, mane sequente ductus in arcem Vicennensem. Pater ejus Dux Vendocinensis, quo minus abeat, morbi excusatione utitur. Uxor ejus rogavit Reginam, ut liceret Bellifortio uti suo, quo uti solitus est, coquo; id finistre quidam interpretantur. Jussus est ab aula discedere Dux Mercurius, Bellifortii frater. Castellinovicus, antehac sigillorum custos, Sanctibarus et alii in villas aut extra regnum; Montresgorius se subduxit et alii quidam. Campio captus. Agricolis circa tabernas Alsaticas imperatum est, ut res suas in urbem conferant. Inde fit conjectura, Guebrianum velle ire cis Rhenum. Pontifex brevi habiturum se sperat quadragiuta peditum, equitum XII mil-

millia. Respublica Genuensis Pontifici pecunias aliquas dat utendas. In Anglia de classe Parlamenti superiore comes Hotlandus et Bethfordius ad Regem Angliæ se recepère. Northumberlandius, Pembrokus, Salisberienfis in villas suas, pertæfi insolentiam plebeji ordinis.

XXXVI.

JOHANNI OXENSTIERNÆ.

ILLUSTRISSIME DOMINE.

Apud Reginam regentem fui die Lunæ, ex mandato gratulatus ei sum de prælio ad Rocrojum, sine mandato, re ipsa id urgente, de Theodonis villa. Cum dicerem, iudubie Reginam Suediæ, et de hac urbe capta, quæ tanto præsidio, bono præfecto, operibus intus extraque factis defendebatur, propinqua obsessis spe auxilii, et capta intra spatium mensis integri ac dimidii, gratulaturam ipsi fuisse, si rem scisset, interlocuta dixit, nimis longe abesse Suediam, quam ut id brevi fieri possit. Addidi, fidem ipsius de servandis foederibus cum Regina Suediæ non litteris tantum, et quidem binis, sed rebus ipsis patere, tanto prælio pugnato, tanta urbe capta. Addidi, non hæc eo me dicere, quod ipsam a pacis cogitationibus vellem avertere; Christianum esse sanguinem, qui ubique funditur; et paganus quoque dictum, bella non iusta nisi quamdiu neces-
sa-

saria; laudare me igitur Reginae bonitatem, quae non ita prosperis attolleret animum, ut aequae pacis consilia abjiceret; velle Reginat nostram et hanc et alias virtutes ejus imitari, itaque imperasse, ut sui irent, et credere me, non multum abesse a destinatis ad colloquium locis Illustrissimum Dominum Oxenstiernium Baronem, de quo, quum Regina inquireret, dixi esse magni Cancellarii, quem Regina vidisset, filium natu maximum. Cum adderem, credere me nec eos, qui in adversa sunt parte, alienos fore ab aequa pace, interfata Regina dixit, causas esse magnas, cur eam illi quam nos desiderare magis deberent: quod approbans, explicavi mala Germaniae, quae movere deberent Imperatorem, tanto a Germania honore affectum, ut tot innocentes et miseros tandem ab his calamitatibus expediret. Regina regens summa comitate omnia officia et obsequia Reginae nostrae promisit, idque per me voluit significari. Monui et supplementa mittenda Comiti et Marechallo Guebriano, quandoquidem hostis ibi esset multo validior. Ni id fieret, bellum gerendum damno Galliae aut certe eorum locorum, quae nunc Galli tenerent, cum alioqui geri id posset impensis Sueviae, Franconiae et Bavariae: et sic accidi vires aut ipsi Galliae aut ejus amicis ac sociis nocituras. Ad hoc respondit Regina, facturam se omnino quod monebam. Biduo post adii Principem Condæum, eique gratulatus sum, et publico et privato affectu, de nepote ipsi, Principe autem Regii sanguinis Galliae gnato. Præterea de Theodonis villa a Duce An-

Anguiano captâ, quæ conjuncta cum prælio Rocro-
jano, felicitatem tantam in brevi tempore efficerent,
quanta totius vitæ desideriiis sufficeret. Cum venis-
sem ad supplementa mittenda Marechallo Guebriano,
et causas late adducerem, dixit id jam decretum
esse in consilio, sequi non quieturum, donec res
esset effecta. Principum Matronarum controversiæ
iterum erupere. Mombazonii uxor oblocuta diceba-
tur filiæ Principis Condæi, quæ nupta est Duci
Longovillano, a Regina jussa satisfacere in magno
coetu Uxori Principis Condæi matri ejus, quam res
spectabar; fecit hoc eo vultu gestuque, ut magis
asperare offensam, quam mollire videretur, et ea de
re se factasse dicitur. Regina et Condæa Princeps
ad Merendam vocatæ, viderunt, quod non cogitave-
rant, esse ibi Mombazoniam, quæstæ est ad Reginam
Princeps Condæa. Regina Mombazoniam abscede-
re jussit, ea non abscescit; post id Regina femi-
nam, formâ, et formam amantium numero superbam,
ab aula et hac urbe abesse jussit. Res per se exi-
gua mirum in quas partes viros distrahat; acce-
dunt veteres similitudines inter Borboniam et Guisiam,
ad est Lotharingicam domum, ex qua est fratris
Regii uxore; Dux Guisius, Elbævius, et in quam
innupta est Chèvrensis. Hæc domus, quorum præ-
cipui apud Hispanicis terras receptum habuere, ad
pacem properat, et forte nimis. Pr. Condæa ex
usu suo judicat filium habere vinctum legionibus.
Ipse Dux Anguianus huc venit, ubi solo æquata
erunt, quæ ad obsidendam et oppugnandam Theo-
do-

Mombazoniam

Chèvrensis

donis villam facta fūere opera. Francofurti præva-
 let sententia, mittendos a conventu, qui pacis nego-
 tio tractando adfint; interim, qui Francofurti man-
 suri sunt, tempus trahent in repetenda crambe de
 oblivione actorum et judiciorum norma. Specialia
 autem illa circularum consilia ad sui tutelam ita
 promoventur ab Imperatore et ejus res agentibus,
 tum Moguntiacensi tum Darmstadiensi, ut appareat,
 non tam circularum in ea re, quam Imperatoris ip-
 sius negotium verti. Rumor hic est, Electorem
 Brandenburgicum quendam de suis misisse ad peten-
 dam in matrimonium Pr. Arausionensis filiam, quod
 multi hic velint. Principi Condæo bene jam cum
 Arausionensi convenit, quia bellum Duci utrique
 expedit. Mazarinus Cardinalis intra breve tempus
 apud Reginam Regentem multum assecutus gratiæ;
 aptus alliciendis etiam mulierum animis, multum
 laborat, ut Chavigniacum in partem gratiæ reponat.
 Idem Mazarinus sæpe est cum Chevrensis. In An-
 glia audimus res Regis satis bono esse in loco,
 capta Brestolo, loco mari adfuto, sed Parlamentarios
 spem concipere tum de adventu Scotorum ad vi-
 ginti, ut opinantur, millia, tum de morte Reginæ
 nunc ægrotantis. Crasius, qui a Regina regente in
 Angliam missus fuerat, novas dicit ibi ad pacem
 internam conditiones proponi. Ego nihil melius
 reperio, quam quæ Residenti Angliæ dixi: debere
 Regem Angliæ Reginæ Galliæ fidem facere, se,
 nisi in colloquio, quod nunc de pace instituetur,
 obtineri possit ab hostibus Palatinatus restitutio,

ar-

arma juncturum cum Suedia Galliaque, ut certa ejus rei Regina Regens ea capiat consilia, per quæ pax Angliæ restitui possit in eum modum, quo Rex vetera Regum jura recipiat. Ea de re Residens ad Regem Angliæ scripsit, et probatur idem consilium Principi Condæo Ministrisque hujus regni. Injecit et Pr. Condæus sermonem de primo loco inter Reges, quem suo Regi Suedi vindicarent etiam contra Franciæ Regem. Dixi ego, me non huc misum ut quicquam contra Franciæ Regem disputarem; sed, in Basileensi consilio, palam dixisse Suedos principem locum sibi deberi, et de ea re testationem in acta inferuisse, neque adeo miraturum, qui nôrit, teste etiam Tacito, jam tum vetus fuisse Sueonum regnum, equite, pedite, clasæ valens; et illustres eorum res, inde profectis duplicibus Gothis, qui Narbonnensem Galliam infederunt, et nunc quoque Hispaniam teneant; unde ortum trahant et Navarra Reges, et illi, qui in Italia magna cum laude regnaverunt; neque minoris æstimanda regna, quæ electione delata olim fuere, probari Germanorum et Romanorum Imperatorum exemplo. Ille de Gallia nihil fateri volens, ne sibi noceret adversus Anglos et alias gentes serius regnatas, putabat causam nostram non improbabilem. Ex Hispania audimus Reginam ibi plurimum posse, Olivarem ab aula quinquaginta leucis abesse iussum, exercitum in æstivis respirare, Gallorum naves XXX esse Barcinonæ, Rosis, machinis XXXVI, equites CC, pedites MM, sed multum esuriri, et ob id fugi. Terragenæ haberi novem

na-

naves longas, expectari a Neapoli sub Marchione
 Torrentiæ MMMM pedites, equites MM. Ribagor-
 goriæ rebellionem a Gallis punitam; et, obsidibus
 interfectis, Dux Anguianus Longuiacum obsidet,
 Princeps Thomas Trinum, capta villa Nova Asta.
 Apud Tiricum est Beckius, Ingolismensis apud Vi-
 rodunum cum octo hominum millibus. Est hic
 quidam a Duce Carolo. Observatum est, neminem
 de Lotharingica domo adfuisse, cum hymnus Te
 Deum caneretur ob captam Theodonis villam. Regi
 Galliæ pecunia satis magna offertur sub usuris annuis
 viginti nummorum in centenos. Alii ex triginta
 millionibus pollicentur se alituros centum hominum
 millia. Marolius præfecturam accepit Theodonis
 villæ. Chavigniacum et Davausius ante octavum,
 ut hic numeratur, Septembris non abscedent. Sa-
 vedra Hispaniæ legatus, qui nuper hac transiit, ex
 æstu et incommodo itinere Bruxellæ ægrotat, nisi
 jam mortuus est. Deus &c. Lutetiæ $\frac{xii}{xxii}$ Augusti
 MDCXLIII.

H. GROTHIUS.

Bavaricæ copię apud Gersbachium sunt quatuor
 leucis a Guebriano. Pons mobilis a Brisaco per-
 fertur alio. Ex Brabantia et Flandria in Luxem-
 burgicum multi mittuntur milites. Præfectus regni
 Neapolitani in carcerem egit Presbyteros, criminum
 compertos punivit quosdam, quod Romæ non pro-
 babitur. In Hibernia magni sunt processus Pontifi-
 ci-

ciorum, promittunt MD militum sumtu suo ad usus Regis. Septentrionalis autem pars Angliæ LM adversus Scotos, si adveniant. Bristola oppidum XVIM Jacobæis direptionem redemit, bimestre stipendium dat Regis exercitui, et naves præbebit aliquas.

XXXVII.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISIME DOMINE.

Theodonis villa Duce Anguiano dedita est XIII mensis hujus, cum jam hostilis exercitus prope advenisset, velut perrupturus obsidium. Magnum in hac re Galliæ decus, et quo, ut fieri solet, elati nonnulli clamant de pace nihil cogitandum, instandum bello tam feliciter procedenti, et legati ad pacem destinati aperte moras trahunt. Inter Ducem Carolum et Gallos, ut scripsi antehac, nihil sit hostile, et Comitatenfes Burgundi, edocti nihil sibi auxilii a Duce Carolo expectandum, retro nam in Galliam penetraverant, ad suos se recepere. Marechallus Guebrianus, tentata Rothlingæ et minorum oppidorum oppugnatione, hoste semper ipsius vestigia premente, interdum ex arcto victu, fine mensis qui exiit, ad Kentrigam vallem recessit. Dissimulare tamen non debeo, esse qui suspectant arcanas cum Duce Carolo conventiones Mazarini,

E

qui

qui quidem, ut aptus alliciendis animis etiam feminarum, apud Reginam invalescit, sed in magno est odio et Parlamentorum et Cleri Galliæ, qui omnes Episcopum Bellovacensem velint plurimum posse. Magnam et jacturam fecit in Marchione Jevrio, fratris sui filio, qui nunc ad Theodonis villam obiit, omnium consensu dignus qui Marechallus Franciæ fieret. Ducissa Mombazonia, quæ Ducissæ Longovillanæ, filiæ Principis Condæi, oblocuta dicebatur, matri ejus, id est uxori Principis Condæi, in magno conventu illustrium virorum et feminarum, ex formula quam Regina præscripserat, satisfecit. Multi hic sermones de longis induciis; sed in quas, si quid recte judico, minime consensurus est Hispanus. Motta Odincurtius nihil agit, sed otiosum per Catalaniam stativa tenet militem. Villam novam Asiæ deditam Gallis fama dixerat, nunc hæsitat; et de obsidenda Alexandria in iis locis rumores sunt. Dicuntur Galli ibi habere X peditum millia, tria equitum. Cæsariaci, qui ad lacum sunt Constantiæ, ex Tyroli, Stiria vicinisque locis magna accepere supplementa. Papa pecunias, quibus bellum indiget, accipit non parvas a quindecim Italis, quos fecit Cardinales. Veneti delectus faciunt equestres et pedestres. Bellum inter Pontificem et foederatos, contra eos Principes, succesus habet varios; ad pacem constituendam et Galli laborant et Hispani. Duci Guisio reddita sunt bona et honores, non aliud no nen sibi fument, quam Henrici Ducis de Lotharingia. Castillionæo, qui antehac sigillorum regni

cu-

custos fuit, redditur sigillum S*ci*. Spiritus et præfecturæ quædam. Ducis Anguiani filius, modo natus, Ducis Albroti habet nomen. Comitatenfes Burgundi apud Vefontionem esse dicuntur mille et ducenti. Sexcenti apud Dipam sunt Scoti, quibus vestes mittuntur; solent enim venire male habiti. Ex Theodonis villa Hispani aut Hispanis militantes exiere plus mille. Onera multa plebi gravia demuntur, ut super ligno; minuuntur alia. Armorici maris imperium cum præfectura Britanniae istius coniunxit Regina, ac sibi retinet. Vetera Gallis cum Scotis foedera renovata sunt. Deus &c. Lutetiae xv Augusti MDCXLIII.

H. GROTIUS.

Sunt qui putant in arcano convenisse, ut Theodonis villa capi fineretur, deinde arma quiescerent; quid de ea re sit, brevi apparebit. Multum in Theodonis villa repertum est victus et instrumenti bellici. Gasfion, qui vulneratus graviter fuerat, revalefcit. Elbovius Dux Picardiae habet præfecturam. Dux Fronfacus, Bresfæi filius, pro maris imperio accipit DM Francicorum, vicariam præfecturam Andegavenfis tractus, et jus succedendi in patrios honores. Nova cohors Reginae movere se incipit, versus Ducem Anguianum. Imperator inducias cum Turca prorogavit ad annos octo. Basfa Aligrensis, qui ad oram Asiae, quæ Constantinopoli objacet, res novaturus venerat, in ipso conatu est oppressus. Miles Pontificis obsidium minatur Mu-

tinæ. Parmensis Bonderium et Btellatam, quæ cepit in Ferrariensi territorio, munit diligenter. In Anglia Pr. Robertus Glocestriam, at Parlamentarii in Lincolmenfi territorio Ganisborugum cepere.

XXXVIII.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISIME DOMINE.

Venit ad me nunquam visus, sed sæpe auditus antehac mihi, Marchio S. Chaumontius, clarus et legationibus magnis et ductu militari. Videbatur mihi in id potissimum venisse, ut cognosceret quid de pace et matrimonio Reginæ nostræ, quam Elector Brandenburgico nupturam multus ubique rumor est, sentirem; respondi ita ut responderi solet de rebus incertis: a pace non alienos esse rectores nostros, bona ac tuta scilicet, cognosce me ex mandatis sæpe ad me datis. Illud de nuptiis Reginæ obscurum esse negotium; compertum tamen mihi, multos in Germania optare eæ ut nuptiæ fiant. Sermonibus multum utrinque variatis, videor mihi hoc ex eo didicisse, legatos ad pacem hinc ituros quam maxime fero poterunt, nempe ut interim Gallis tempus sit res ex suo usu aut disponendi aut præparandi. Dux certe Carolus Boulejum hic habet res agentem suas, palamquæ vulgat per Germaniam inter

ter se et Galliam convenisse. Res intus hic adhuc satis sunt tranquillæ, nisi quod Dux Chaumius, Lunnii quondam præpotentis frater, iussus a Regina regente dimittere præfecturam Picardiæ, ut ea reddatur Duci Elbovio, qui antehac eam habuit, et nunc per sententiam Parlamenti Parisiensis adversus ante perperam judicata restitutus est, non tergiversatur modo, sed sibi addictum militem introduxit in arcem illis locis præcipuam Ambianensem, ac præterea imperio Reginae, quo in aulam vocatur, creditur non obsecuturus, quæ res, tam nova adhuc Reginae auctoritate, perquam periculosa est. Mombazonia vero, quæ ad placandam Principis uxorem ac filiam iussa erat excedere, cum in quo erat loco, ab hac urbe non procul, multis procerum, præcipue ex Lotharingica domo, officiis frequentaretur, longius amota est ad leucam quinquagesimam. Dux Anguianus nondum huc venit, et de longo obsidio nihil nunc quidem audimus. Bavarici ad novem millia apud Fortheimium sunt. Guebrianus huc venit ad nova accipienda mandata. Dux Carolus quatuor adhuc habet militum millia, et se sustentant in Palatinatu inferiore. Regem Hispaniæ audimus adhuc esse apud Cæsaraugustam cum exercitu quindecim millium aut supra; Lamottam Odincurtium Barcinonæ, ubi paret obsidium Tarragonæ aut Rosarum. Ad hunc portum euntes Hispanorum naves quinque interceptæ Galli, depressæ unam. Princeps Thomas Trinum oppidum machinis verberat, cepitque lunatum ante oppidum opus. De

obsidendo etiam ponte Sturæ rumores sunt, sed incerti. In urbem Trevirorum Cæsariani ter mille milites injecerunt. Lamboijus libertatem accepit, datis vicies quinquies mille thaleris imperialibus Guebriano, cui id concessit Regina. Regina videtur, ubi æstus hi defierint, itura ad fontem Bellaqueum. Misit hic in Angliam virum nobilem Boissium, et, si spes ibi bene constituendæ pacis affulgeat, mittetur eo Comes Harcurtius, et Lotharingica quidem domo, sed de Gallia insigniter meritis. Inter Pontificem et ejus adversarios bellum geritur Marte ambiguo. Valenceus Gallus cum bis mille equitibus, peditibus sex mille Padum transiit ad res Pontificis firmandas. In Anglia res Regis invalescunt post captum Bristolium. Cantium ei se addidit, et Essexius, longius quam ceteri providens, proponit pacis conditiones, ut sacra constituentur ad eum modum, quo sub Elisabetha fuere: quod Rex non est recusaturus; ut Rex castellorum et arcium custodiam habeat et sacerdotiorum collationem, ut antehac; restituanturque in suos honores, qui ideo demoti sunt, quod regias partes sint secuti. Magna pars et superioris et inferioris clasfis non abhorrent ab his conditionibus; sed civitas Londini, id est magistratus ibi, contra leges facti intercedunt. Pontificii Angliæ, si Scoti adversus Regem veniant, offerunt se contra ituros cum L aut LX millibus. Ea res, si nihil aliud, gratiam illis magnam apud Regem parabit. Audimus, et ad novum Castellum naves ex Dania appulisse cum multo apparatu bellico; nunc,

cum

cum Bristolum in Regis sit manu, advectiones erunt
faciliores. $\frac{XIX}{XXIX}$ Augusti MDCXLIII.

H. GROTIUS.

XXXIX.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISSIME DOMINE.

Video plerosque rerum prudentes ita sentire, Cardinalem Mazarinum, ut, qui per Riceliaci incedat vestigia, nihil malle, quam ut bellum omni modo trahatur, ut eo occupati Gallorum animi minus otii habeant, de ipso ut cogitent. Fuit apud me Theodorus Gothofredus, quem Regina adiutorem esse jussit. Davausio et Serviano, ad pacis negotium ituris. Ejus sermo significabat, retineri debere a Gallia Alsatiam omnem, et regionem Atrebatum; restitui in veteres possessiones Germanos Principes, et eos, qui a partibus nostris abstinere, ut Electorem Palatinum, etsi non adjungat se Rex Angliæ: quæ omnia si jungantur, ferme est ut impossibilibus annumerentur. Alii mihi locuti sunt de pactis faciendis Suedos inter et Batavos, ne alteri sine alteris arma ponant. At perdifficile Batavorum negotium, et quos ibi belli rædet, majus induciis nihil sperare audent. Interea ingentes accepi a Benfeldio querelas: Marechalli Guebriani exercitum,

quod pridem prævisum fuit, tam diu cesantibus supplementis, coactum cis Rhenum secedere, et quidem in eas terras, quæ de multis solæ Suedis restant in illis regionibus. Est autem omnis licentiæ suctus ille exercitus, ita ut mirum non sit magna sentiri damna a Benfeldensibus, ab Argentorato et ab omni Alsatiâ. Hac de causa, lectis D. Mochellii litteris, aditum ad Reginam petii. Interim audio cum Duce Anguiano, qui huc in aulam venit, Ranzovium, cui multa hic fidet, et alios expendere, quid de illo exercitu faciendum sit; sunt, qui in montibus Francis apud Comitatensem Burgundiam referendum putant; alii mittendum ad obsidendum castellum quod apud Philippoburgum est; alii vero ostendunt, et in montibus illis parum nunc esse frugum, et circa Philippoburgum magna præsidia obsidionem impeditura; rectius fore, ut sex aut plura millia militum ex Ducis Anguiani exercitu ad Guebrianum accenserint, parte aliqua ad Cæsaris Pictorâ misâ, attrahere eo hostium vires, deinde alibi transire Rhenum et in Bavariam penetrare. Videturque omnino hoc consilium prævaliturum, nisi rursus clancularia quædam cum Bavaris consilia agitentur, paratio Pontificis nuncio. Nam et fama est, Roma huc venturum Cardinalem Biquium, ut Mazarini auctoritatem suâ fulciat. Verine aliquid habeat hæc suspicio, an non, et responsa quæ accipiam, et multo magis res ipsæ docebunt. Dixit mihi Gothofredus, esse qui proponerent e re fore, ad firmandam pacem, ut singuli Reges adversus singulos

ios, qui pacis legibus staturi non essent, arma sua pollicerentur. Ego dixi, inter eos, qui focii armorum et causæ fuerunt, posse et custodiendæ pacis iniri societatem; at tot cavillationibus subjectas esse pacis leges, ut, illa generalis promissio si fiat, non possit non Suedos Gallis et Gallos Suedis facere suspectos: et hoc eo magis, quia facile posset Galliæ regimen devenire ad homines superstitiosos et ob id nobis iniquos. Ivere in Episcopatus suos Bellovacensis et Lexoviensis et Lemovinenfis Episcopi jussu Reginæ. Creduntur liberius ad Reginam locuti de Mazarino, quam aures Reginæ ferrent, et motuum timorem incutere ei voluisse ob captivitatem Bellifortii Ducis. At Regina, terculamentis non concussa, nihil a se metui dixit præter fulmen et tonitru. In Francofurtensi conventu labascunt Protestantes, ceduntque turbæ, nec amplius audent contradicere, quominus et continuetur conventus, cui vicina ad loca Imperator ipse venturus dicitur, et anteaكتورum oblivio limitetur per pacem Pragensem et per decretum Ratisbonense, et restitutio bonorum, quæ Ducis Wirtembergici fuere, ad arbitrium referatur Bavari. Illud vero satis ridiculum, quod idem conventus ad impendia sustinenda Cameræ Spirensis adsignat terras, quas Imperator de hostibus capturus est: cum magno illi tempore et labore, atque etiam fortuna opus sit ad recuperanda ea, quæ ab imperio fuere avulsa. Trinum adhuc obsiderur. Venetii equites ad Naviundulam mille et quingentos Pontificis equitum interfecere aut dis-

jectere, et prædas egere a locis Bononiam tangentibus. Scoti, ab Anglis Parlamentariis advocati, ad hos novam misere formulam foederis pro religione et libertate. Eam formulam Angli Parlamentarii propofuere Synodo examinandam. Synodus eam probavit, cujus judicium fecuturi videntur iisdem Parlamentariis. Id si fit, Rex contra Hibernos ad se vocabit; ita gemina ex parte vastitas Angliæ imminet. Bavarici milites partim ad pontem sunt Spiræ, partim in Badensi Marchionatu. Lotharingi in Palatinatu inferiore. Ducis Anguiani exercitus ad pontem cusonum, capto post Siricum Rodenaken. Engolismensis manus ad Mosam a Longvio non procul. Melos cum copiis ad montem Hasnafiæ; succedens autem ei dicitur Carolus Dux Florentiæ. Savedra Bruxellâ abire non vult, priusquam Galli legati Bruxellâ discesferint: id erit sub finem mensis hujus. Gasfio hic expectatur. Chevrenfia in Turonensem secesum abiit. Hispani quidam circa Guisam adparuere. In Normannia seditionum quædam sunt semina. Motta Odincurtius nihil agit. Cum quatuor millibus Neapolitanis venit in Hispaniam Picolominæus. Lambojus, cum Ducem Bellifortium tanto cum strepitu tubarum et tympanorum in carcerem duci videret, obstupuit, dixitque concidisfe spes Hispaniæ et Viennæ, conceptas ex pupillari Regis Galliæ ætate, cum mater recenti adhuc suo imperio tantum facinus auderet. Verborum quædam acerbitas fuit inter filiam Ducis Aurellanensis et uxorem Condæi Principis, et multi

libelli jaciuntur contra Cardinalem Mazarinum. Multi alias rerum mutationes augurantur, ægre toleraturis Gallis tam cito potentiam hominis externi, latentis sub muliebri persona. Duci Bellifortio ablati sunt domestici ejus, qui apud eum in carcere fuerant. Deus &c. Lutetiæ $\frac{IX}{XIX}$ Septembris MDCXLIII.

H. GROTIUS.

Venit ad me Tracyus, Commisfarius Regis ad exercitum Marechalli Guebriani. Omnia dicta et facta tum D. Mokelii tum præfecti Benfeldiani finistrorsum rapit. Mos est Gallis ultro queri, ubi injuriam intulêre. Jam, quadriduum est quod aditum ad Reginam postulo, sed differor in futurum Martis diem. At Catalani heri auditi sunt. Regina distulit edere causas capti Bellifortii in diem usque S. Martini, quo die plenus est Parlamenti conventus. Bavari Willstadæ munimenta detrahunt. Turcica classis vastat oram Campaniæ. Pontificii milites Polusellam, Lantenanum, et alia loca infirma Venetici juris cepêre, et castellum construunt ad Lacum obscurum. Diruerunt iidem in Mutinensi territorio municipium S. Cæsareum. Hetrusci montem Coloniæ ceperunt; est eorum exercitus XV millium peditum, mille quingentorum equis merentium. Glocestrum Rex Britanniæ obsidet octodecim equitum millibus; quinque alia millia apud Reginam sunt Oxoniæ. Parlamentarii Angli Londinienses Magistratus jusse-
runt

runt cives uno prandio aut coena, septenis diebus, abstinere, et quantum id constitisset dari publico.

X L.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISSIME DOMINE.

Dux Vindocinensis et uxor ejus ex jussu Reginae regentis abiere. Dux Bellifortius adhuc in carcere est Vicennensi. *Campio*, qui in carcerem ductus dicebatur, fugâ id maturâ intervertit; amandati multi, Mombazonia remota longius, Chevresia quoque discedet. Discescit Castellonovius. Causæ harum mutationum non vulgantur, sed plerique ajunt, cum Rex ægrotaret, atque etiam cum jam fato functus esset, Reginam semet et liberos suos commendasse in fidem Vindocinensis liberumque ejus, multaue dedisse animi in ipsos singularia indicia. Nec alios calidius laborasse pro Regina, ut ad eam solam regimen regni perveniret. Nunc vero cum percipiendi essent istorum officiorum fructus, postquam omnes alii, qui restituti sunt, aut veteres suas præfecturas aut novas accepere, vident isti solos se esse sine honoribus. Nam Britanniam Armoricam, quæ Vindocinensis præfectura fuerat, sibi retinuit Regina, ideo quod ei diceretur, non sine periculo provinciam fore in ejus manu, qui ex materno sanguine jus sibi in eam esse diceret. Maris imperium, quod

Re.

Regina in compensationem ejus præfecturæ Vindoginensi destinaverat, quominus ad eum perveniat, obstat Princeps Condæus et Dux Anguianus faventes affini suo Bresfæo, Duci Fronfati, qui illud imperium nunc obtinet. Hic dolor juvenem elati animi ad consilia præcipitia egit. Cardinalis vero Mazarinus, quo tempore accepit structas sibi infidias, domi se suæ continere non ausus est, sed in Luparam se recepit. Et nunc effecit, ut Chavigniacus a legatione exoneratus hic manere jussus sit: itaque Chavigniacus comites, quos præmiserat, revocavit, crediturque recuperaturus eam, quam ante habuit, dignitatem. De his duobus foederati quod querantur non habent: sed alieni sunt a pace uterque ex Cardinalis Riceliaci præscripto; dicunt bellum externum remedium esse pro motibus internis: alii putant fieri posse, ut et durante bello externo civile aliquod erumpat, ex metu ferme omnium, ne acerbus ille Riceliaci dominatus per discipulos ejus reducatur. Ducem Anguianum audimus iturum, ut se cum Marechallo Guebriano, qui partim citra partim trans Rhenum copias habet, jungat, pariterque Germaniam invadant, ac jam eo præcescit Ranzovius, primum agmen ducens. Contra Dux Carolus, desperans ea se hic adipisci posse, quæ voluit, peditatum suum et partem equitatus ad Mosellam misit, ut se cum Beckio jungant, partem autem equitatus alteram addidit Merciaci, qui Guebriani motus observat. Imperator ipse ad exercitum, qui in Bohemia Moraviaque est, iturus dicitur, ut

no-

nobilitatem Hungaricam eodem trahat. Francofurtensem conventum idem Imperator trahi vult, an-
nitente Bavaro, qui causam Palatinam ibi tractari
mavult, quam in conspectu Europæ totius, id est
Monasterii et Osnabrugæ. Placuit majori parti istius
conventus, ut anteaactorum oblivio normam accipe-
ret a pace Pragenſi, et constitutione novissima facta
Ratisbonæ. Contradicunt Protestantes, quamquam
ſententiis victi. Princeps Condæus ultro propo-
ſuit perſolvendas Duci Aurelianenſi penſiones regiæ
liberalitatis ejus temporis, quo extra regnum fuit,
aſſentiente Mazarino. Ita illi duo eum Principem
ſibi obſtrinxere. Siricum et alia ad Saram loca in
potestate ſunt Ducis Anguiani. Melos ab Electore
Coloniensī accepit copias Cæsareanas, quæ in illis
erant locis; sunt autem supra tria millia: eos ad
Mosellam exspectat Beckius. Corpus Comitiss Sues-
sionensis Galeonem perlatum est. Sunt qui hic pro-
ponant, ex sale posse a Rege percipi XXV millio-
nes. Dux Ingolismensis inter Mosam et Mosellam
aliquid habet copiarum. In Hispaniam advenisse
dicitur minor clasſis Americana. Rex Hispaniæ
adhuc Cæsaraugustæ est, Motta Odincurtius Bar-
cinonæ apud classem. In Tarragonam mari illata
sunt alimenta. Omnibus in Italia foederatorum co-
piis imperat Parmensis, et de pace Mantuæ agit,
non sine bona spe obſidet adhuc Trinum. Mare-
challus Guebrianus pontem navalem in Rheno ha-
bet inter Argentoratum et Bensfeldum. Bavaricus
exercitus sex millibus major est Guebriani exercitu,
apud

apud Offenburgam se tenens, cepitque Obertur-
 cham. Beckii exercitus pecuniam accepit in oppi-
 do S. Viti. Dux Guisius, Dux et Par Franciæ, in
 Parlamento receptus est. Qui pecunias regias tracta-
 runt, decem miliones dabunt Regi, mutui nomine,
 ut a peculatum poenis se eximant. Regina dona-
 tiones ad quingenta scutatorum millia a se factas
 revocavit ex consilii sententia. In Hybernia indu-
 ciæ in annum factæ sunt; coniecti Dublini in car-
 cerem, qui Regi adversati fuerant; exempti carceri,
 qui Regias partes foverant. De Parlamento Angli-
 cano non tantum Proceres diffuunt, sed et plebe-
 jus ordo scinditur. Londinii civitas per se tutelæ
 suæ prospicit. Scoti venire cunctantur, quia pe-
 cuniæ illis non præbentur ab Anglis. Regii, qui
 Glocestriam intraverant, dejecto ponte pensili ne
 plures intrarent, interfecti sunt. Non obstitit tamen
 id damnum, quo minus Regiæ partes invalescant.

Deus &c. Lutetiæ $\frac{IX}{XIX}$ Septembris MDCXLIII.

H. GROTIUS.

Chavigniacus erit in consilio arctiori, nomine Mi-
 nistri Status. Ejus loco in Germaniam ad pacis
 negotium ibit Servianus, qui in Italiam erat iturus.
 In Italiam vero ibit Marchio S. Chaumontius. Epis-
 copus Bellovacensis qui in consilio erat arctiore, et
 Lexoviensis qui multum in aula valuit, abeunt,
 jussi an sponte incertum. Dux Anguianus Long-
 vium obsidet, nec satis liquet sitne ultra iturus.

Da-

Dani a Batavis liberum ad Dunquerque aditum expetunt. Neapoli ad difficiles dilectus edictum est sub poenis gravibus, ne quis exteris militet, sub quo nomine comprehenditur et Pontifex. Is arma et nautas misit ad instruendas naves longas, per quas obsistat Venetis et Hetrusco. Centum et quinquaginta Scutatorum millia misit Bononiam ad militis stipendia. Aula Hispanica lugubres vestes sumit ob mortem Galliae Regis, exhibetque ei honores mortuis solitos. Regii in Anglia et Glocestriam obsident et Barstapulum. Audimus Macauntem in Sina applicuisse se partibus Portugalliae Regis; Filium Regis Monomotapae in Africa ad Oceanum ad fidem Christianam conversum per Dominicanum ex gente Lusitana. Sancti Germanus, Gallus qui pro Regina Medicæ contra Riceliacum scripsit, huc venit, et a Mazarino Reginae Regenti commendatus est.

X L I.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISIME DOMINE.

Adhuc differtur meus ad Reginam aditus, et speciosum prætextum dat Reginae valetudo, corrupta per animi ægritudinem, dum sentit insuetum sibi grave hoc imperii onus, et, si uni credat, multos æmulos, si modo hunc modo illum sequatur, futurum

rum, ut mutuo se evertant consilia, non ex eodem proposito procedentia, et monstrum pariant difforme. Card. Mazarinus, quantum judicare possum, rem faciet in Gallia; et, ut facere possit bellum, trahet; ubi insurgentibus undique odiis parem se non putabit, ibit Romam fruiturus ibi partis, Gallos autem insitæ mobilitati puniendos relinquet. Comes Harcurtius jamjam in Angliam iturus est; in mandatis habet hæc tria: ut vetera foedera renoventur, ut Regiæ Angliæ præstentur quæ in pactis sponsalibus comprehensa sunt, ut pax interna in Regnis Britannicis restituatur: cui rei ut via struatur, præmisus in Angliam Crassius apud Parlamentum multa declamavit contra Hispanicam factionem, volens credi etiam inde profecta, quæ Reginam regentem Galliæ adegissent, ad dandum in custodiam Bellifortium. Marechallus Guebrianus scripsit ad me, litteris defendit ex militiæ more quæ circa Bensfeldiam acta sunt. Dux Vindocinensis non sine periculo ægrotavit, sed revalescere dicitur. Princeps Condæus ex regni hujus, qui nunc sunt, fructibus promittit, se aliturum centum peditum, equitum V. XX millia. Francofurti, accedente Imperatoris auctoritate, plane prævaluit sententia, quæ conventum, qui nunc ibi est, ibidem manere vult, non nimium longo intervallo a Monasterio et Osnabruga, ut ajunt Cæsariani. At Protestantium res reliqua est in Suedis, quos putant non acturos de pace, nisi audiantur omnes, qui in Imperio sunt Germanico, et bello aut pace læsos se queruntur.

Major pars Bavaricarum copiarum in Marchionatu est Durlachienfi. Pons a Spira Drusenhemium transfertur. Dux Carolus, desperata cum Gallis conventionē, et Wormatiā suos evocat, et ad Bambergam se locat. Quædam ejus copiæ Crusenacum præterisse dicuntur. Dux Anguianus hic est, et constituit non abire, nisi acceptā pecuniā. Engolismensis paululum a Mosa discescit. Ranzovius vicarius est Ducis Anguiani, et spe lætatur Marechalatus Franciæ. Basfompetra ductum Helvetiorum, quem olim habuit, recuperavit. Lambojus in libertate est, perfoluturus XXV millia scutatorum Guebriano. Rex Hispaniæ cum XXV hominum millibus ire creditur in obsidium Leridæ; contra eum ire Motta Odincurtius, cui rumor tribuit quater mille equites, peditum millia quatuordecim. Trinum audimus prope deditionem esse. Helvetii, qui Galliæ foederati sunt, pecunias hinc aliquas accepere. Marchio Bressæus cepisse dicitur sex naves Hispanicas a Genua venientes. Deus &c. Lutetiæ $\frac{\text{XVI}}{\text{XXVI}}$ Septemb. MDCXLIII.

H. GROTIIUS.

Dux Engolismensis creditur succedens in ductum exercitus, quem habuit Dux Anguianus, qui hic manet, et præfecturam velit habere Languedociæ; data Scombergio, qui eam obtinet, compensatione. Castilionæus autem pro Engolismensi Picardiam dicitur custoditurus. Ex Italia discimus, Cæternam op-

EPISTOLÆ INEDITÆ. 83

oppidum obsesum a Pontificiis, liberatum obsidio-
ne per Etruscos. Hos nunc esse ad Majonam;
Pontificiis milites ad Perusiam. Ex Anglia, Glouces-
trum brevi in potestate Regis fore. Hottamos pa-
trem et filium a Parlamentariis in reatu constitu-
tis, quod Regi favisse credantur. Eadem de cau-
sa a Duberniensibus datum in vincula præfectum.
Multam supellectilem, misam a Warwicio, Cale-
tum advenisse.

X L I I.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISIME DOMINE.

Regina adhuc uterica est ex ægritudine quadam,
ut credunt animi. Duo nobiles domestici domus
Viudocinensis in carcerem coniecti sunt, ut aliquid
illis exprimatur contra ducem Bellifortium, qui in
carcerem coniectus fuit ex suspicionibus; neque enim
testimonia erant ad manum. Noferius munus quib-
dem, quod habuit, non recuperavit; sed et in ur-
bem venit, et Reginam salutavit, et ædificiorum,
æque etiam monumenti, quod Regina vidua Regi
marito factum est, curâ fungitur. Favet ei Eccle-
siasticorum, sed magis Monachorum, præcipue Je-
suitarum ordo. Dux Aurelianensis nunc Blesis est.
Postulavit sibi præfecturam Campaniæ et arcem Vi-
ridunensem, at non obtinuit. Nec magis Principi

Condæus Languedociæ præfecturam, pro ea quam Burgundiæ habet. Inter Languedociam et Aquitaniam est regio, dicta nunc Rovergiaca: ibi motus sunt contra Publicanos, et a seditiosis etiam oppida obsidentur oppugnanturque machinis. Non puto tamen malum fore diuturnum, si non adjungant se ex Principibus illi, quibus præsentia, ut sæpe hic fit, displicent. Davausius ab urbe quidem abiit; sed in villis subsistit. Intra non multos dies sequuturus dicitur Servianus. Inquisitio fit in eos, qui frumentum e Gallia deportarunt, quia caritas victus inde orta facile paritura erat seditionem, etiam in hac urbe. Bavarici apud Coroni Urfiburgum sunt. Dux Anguianus cum XII millibus procedit. Velim quidem, ut eos tradat M. Guebriano trans Rhenum remeanturo; sed vereor, ne cupiditas obtinendi aut Trevirorum urbem, aut oppida Comitatus Burgundiæ obstet. Cardinalis Mazarinus domum sibi sumsit proxime eam, in quam Regina jam migravit, relictam Regi a Riceliaco; et custodia, quæ erit ad hortos regios, attinget ipsius januam, et sic ipsius quoque securitati consulet. Dux Carolus hic iterum tentat vias concordiae, non sine spe, ut multi autumant, successus. Episcopus Bellovacensis non vult amicos suos laborare; ut huc redeat, sicut quibusdam Episcopis redire permissum est; dicit enim, se, si redeat, easdem dicturum, quas antehac dixit, sententias, nempe contra nimiam auctoritatem. Inter quinderim, quos nuper Papa fecit Cardinales, sunt aliquam multi, qui latini sermonis

in

Palat. Mazarini.

in quo tamen sacra celebrari volunt, nihil plane intelligunt. Francofurto audimus Comitem Kevenhullerum, qui princeps futurus est legationis Cæsareæ, non profecturum, priusquam profectum hinc Ducem Longovillanum intellexerit. Bavarum se jactare de amicitia Galliæ, habere eum in armis XIV millia. In Anglia ad Neubarium æquali prope Marte pugnatum, nisi quod Esfexius in loco prælii mansit; occubuisse dicuntur hinc et illinc quatuor millia. Abiere hinc Rhotomagum, itura inde in Angliam, arma pro XII millibus militum. Intellexere hoc Parlamentarii, et pecuniam hinc ad Regem Angliæ ire ad bis centena scutatorum millia. Eas ob causas deliberatum fuit de honoribus Harcurtio habendis aut negandis. Placuit tamen eum honorifice excipi, prævalente in id procerum sententiâ. Placet hic, quod Danus scriptis ad Francofurtensem conventum litteris ostendit, non sperandum, ut Palatina causa alibi, quam in conventu Monasteriensi et Osnabrugensi, tractetur, cum non alio tendant tanto labore obtentæ pro legatis ejus itineris litteræ. Marechallus Castilionæus Guisam ivit. Trinum in potestatem Gallorum venit xxvii Septembris. Exiere pedites mille, equites quadringenti. Ea acquisitio et Casale reddet tutius, et navigationem Padi in istis partibus. Ducis Caroli copiæ ad Mosellam sunt in fine Lotharingico. Hertrusci Cisternam adhuc obsidere dicuntur, Lacum obscurum Veneti. Rhæti autem iter permittunt quatuor millium millibus, ituris in militiam Veneticam.

eam. Rûmor quidam hic est de victoria Portugal-
lorum, sed quæ emta sit Albuquerquei morte; ve-
rum nihil in eo certi reperimus. Qui in Catalo-
niam venerant Hispani retro in Arragoniam venisse
dicuntur trans Zineam amnem. Motta autem Odin-
curtius, qui inter Fragam et Leridam se tenuerat,
in eodem amne pontem fecisse, ut in Arragoniam
et ipse eat, hostique instet, acceptis ab aula cen-
tum scutatorum millibus, quæ Rex privatis in Gal-
lia debet; eorum solutio suspenditur, agiturque de
exigendo donativo ob Regis novi adventum ab om-
nibus, qui in publicis sunt functionibus. Dux Es-
pernonius ivit ad comprimendum motum illum, qui
in Rovergia est. Locutus mecum erat Davausius,
quasi crederet Suecis satisfieri in pace posse eis re-
lictâ Pomeraniâ, sed dixi, jus pignoris esse indivi-
duum, ne populos quidem pasfuros scindi regimen.
Sermones hic sunt de matrimonio Principis Walliæ,
id est Angliæ primogeniti, cum Ducis Aurelianen-
sis filia valde diviti. Deus &c. Lutetiæ $\frac{\text{xxx VII}^{\text{bris}}}{\text{x VIII}^{\text{bris}}}$
MDCXLIII.

H. GROTHIUS.

Apparet ex mandatis, quæ data sunt Dno Go-
thofredo, Gallos Palatinæ causæ obtentu usuros,
ut ipsi Lotharingiam obtineant: *ubi nominabit Phæ-
driam, tu Pamphilam continuo.* Audimus cona-
tus Cæsarianorum in Uberlingam fuisse irritos. Pa-
pam, acceptis novis militibus Helyetiis bis mille, et
ex

ex Monteferrato septingentis, sperate habiturum se tres exercitus, Viterbii, Perusii, et ad locum qui Castellum habet nomen. Mottam Odincurtium, desperato Zineæ transitu, nulla re facta, rediisse Barcinonem. Zuthamptonum in Anglia obsideri a Pr. Palatino Mauritio. Hullum eminus claudi a parte copiarum comitis Novi Castellum. Majorem enim partem esse in iis locis, in quibus Scotis præcludere possent aditum. Arcem Somersfetam captam a Parlamentariis. Accepi litteras Exc. Vestræ, datas x Septembris, de eximendo a malis Benfeldio, et augendo exercitu Guebriani mittendoque trans Rhenum; tantum feci, quantum meæ fuit potestatis. Videbimus quid sit eventurum. Res Galliæ semper miras habent latebras, nunc eo magis, quia in Siculi sunt manu.

X L I I I.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISIME DOMINE.

Reginæ valetudo procedit in melius. Dux Aurelianensis et Princeps Condæus rebus adfunt. Dux Anguianus est ad Tabernas Alfáticas. Supplementum, quod M. Guebriano datur, non erit quantum speraveramus, quater mille pedites, equites bis mille. Litteræ Card. Mazarini, Romam ad amicos misæ, interceptæ sunt prope Lugdunum ab homi-

nibus personatis. Seditio Rovergiorum adeo non quiescit, ut in Arvernos se promoveat. Abiere legati ad pacem lento per terram itinere, et in Batavis negotia reperturi non quam putant facilia. Abiit etiam Theodorus Gothofredus iter mari sumturus, relicto hic scripto quod in vulgus spergatur, cujus exemplum mitto. Id eo pertinet, ut ii, quorum hic res sunt in manu, qui e re sua putant bellum ducere, culpam pacis tardatæ in alios rejiciant, ut hic facere solent. Bavarici Rhenum transiere; sequuntur eos Lotharingici. Videntur hybernâ quæsituri in Franconia et Suevia. Expectant auxilia ab Harsfeldio, et ex iis præfidiis, quæ in Brunswicensibus terris fuere. Ad conventum Francofurtensem redire legati Wirtembergici; adfuturi jamjam etiam putantur Brunswicenses et Nurembergici. Tupadelius ad Hagenoam usque fecit excursus. Reviviscunt vetera consilia de danda Lepoldo præfectura Belgicæ, quæ sub Hispano. In Anglia nobilis Montacutius a Parlamentariis captus est Rossæ. Fuerat is absens damnatus a Parlamentariis, receperat se in Galliam, inde venit non in comitatu Comitum Harcurtii, sed dissimulato habitu; cum eo venisset, addidit se Gressio, qui ab itinere ad Regem erat præmisus. Audimus Regem Hispaniæ rediisse Madritum; a Piccolominæo obsideri Leridam. Papa ægrotat et Bavarus. Hunc visum ivit Lotharingus. Saradeskius cohortes aliquas fert ad Bavarum. Castillionæus Marechallus apud Verbi-num sex habet millia. Agitur de restituendo com-
mer-

mercio Hispaniam inter et Galliam. Noyerius noluit cessionem perscriptam dare de eo munere, quod antehac obtinuit, sperans aliam aulæ conversionem ex suo usu. Reginæ, ad impensas domus suæ sustinendas, dari redditus Britannicæ Armoricæ, ditionis Alençonienfis, et Borbonici. Marechalli Franciæ futuri putantur Vicicomes Turenæ, ducis Bulionii frater, et Gasfio. Duos miliones annuos Rex lucrifaturus speratur. Dicitur in Africa Tingi Portugallorum Regi accessisse. Bresæus autem partim cepisse, partim incendisse tredecim Uticensium prædonum naves. Qui in Rovarguia motus concitant Rodas oppidum cepisse dicuntur. Brisaci qui sunt milites questus suos nuper huc mandavere. Transferyere Bavarici ad Spiram, ubi est pons eorum navalis. Deus &c. $\frac{xiv}{xxiv}$ VIII^{bris}.

H. GROTIUS.

Sunt hic quidam a Landgravio Darmstadiensi; est hic etiam quidam a Duce Carolo. Libelli jactantur contra Cardinalem. In Armaniaco tredecim Publicani a plebe occisi. Valesius, nobilis domesticus Bellifortii, in palatio captus; paullo post dimissus est et longe abire jussus. Ipse Dux Bellifortius a Parlamento judicari vult. Chevreusia et Mombazonia longius abire jussæ. Dux Longovillanus in Normandiam it. Cardinalis Medicæus dicitur paratis jam exercitibus uti velle, ut se Papam creari faciat, ubi Urbanus deceserit. Dicitur Piccolomi-

næus habere XX millia hominum, et duos pontes in Cineæ amne. Rex Britanniaë dicitur recepisse Readingam.

X L I V.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISSIME DOMINE.

Regina regens plane convalescit. Jusfit recedere ab aula Lemovicensem Episcopum, qui ob negotia huc venerat, quanquam is propinquus est Seneusæ, quæ inter fœminas circa Reginam primum obtinet locum. Ducem vero Vindocinensem prohibuit ab omni litterarum nunciorumque commercio in urbe et aula. Interim et Elbovius, qui Viudocinensis fororem duxit, multum adest Duci Aurelianensi, et illius uxor hujus uxori. In Card. Mazarinum multi jaciuntur quotidie libelli. Dicitur mille sexcentos homines habere in opere Romæ, ad augendas, quas a Bentivoliis emit, ædes. Pecunia pro Gallis Basileam advenit. Bavarici pontem adhuc ad Spiram custodiunt, ut et ipsis et Lotharingicis ultro citroque ire liceat. Johannes Wertius copias suas auget, vulgatque, se sub ver iturum in terras hostiles. M. Guebrianus ad duodecim jam creditum habere millia; quo iturus nondum scitur. Manet adhuc is, qui Francofurti est, conventus, expectaturque reditus legatorum a Brunswico et Norimberga. Spirensium judicum collegium laborabit, ut sibi extra bel-

bellum esse liceat; classem augent et Hetruscus et Barbarini. His adfunt Melitenfes. Etiam terrestres copias Hetruscus auget. Causæ, quas habent Parmenses et Mutinenses, exiguæ sunt. Venetorum magnæ etiam crescunt. Cepere hi Fanum, ad mare oppidum; Barbarini arcem S. Justinæ et alias. Pons Sturæ adhuc a Gallis obsidetur, defenditurque a militibus non plus quadringentis. Habet adhuc Comes Guebrianus pontem navalem ad Reinaviam, putaturque Dux Anguianus hic futurus intra viginti dies. Dux Carolus Wormatiæ est. Melos ad Hainaviæ Montem. Beckius in Luxemburgico, multum se fecisse existimans, quod eam terram et Treviros et Longviacum ab hoste servaverit. Erlachius apud Uberlingam molitur aliquid. Inter parsimoniam, quam res hic requirunt, reperta, et hoc est, quod militia Regia acciditur ad XXII Equitum, sexaginta peditum millia, extra præsidia necessaria et Germanos; accipient equites septena, sena pedites quotannis, stipendia in menses promissa. Empta per Campaniam locaque vicina equis pabula pretio LXXes mille Francicorum. Etiam de hybernis leges innovatæ. Nuncius qui hic est Pontificis Grimaldus, factus a Pontifice Cardinalis, galeram a Regis manibus accepit. Brevi hic habebimus ex Polonia legatum, veterem Mazarini amicum. Vacherius nobilis abire ab aula et urbe iussus, ideo quod Castellonovium, Custodem quondam Sigillorum, qui duodecim hinc leucis abest, inviserat. Angliæ portus occlusi sunt. Causa esse cre-

di-

ditur seditio aliqua Londini aut alibi orta. **Lerida** nondum obsidetur. An vera sint, quæ de **Badaco** urbe obsessa et clade ibi Castellanorum nunciata fuerant, dubitatur. Sed augetur in Portugallia nummis precium, ut aurum et argentum ex Castella vicinisque locis ac regnis eo attrahatur. Ab Hispania naves divites in Portum gratiæ venere sub Anglicanis vexillis. Et Dux Aurelianensis et Pr. Condæus de novis præfecturis adipiscendis adhuc cogitant. De Ducis Aurelianensis filia collocanda in matrimonium Ducis Mantuani rumores sunt. Scottorum sex millia de viginti promissis in Angliam venire; et quia pecunia, quæ foedere ipsis promissa erat, in præsens solvi a Parlamentariis non poterat, traditum Scotis pignoris vice Barvicum in limite. Quæ ad Hoxterum et alibi aguntur non commemoro, quia aliis ea sunt propiora. Deus &c. **Lu-**
 tetiæ $\frac{\text{XXI}}{\text{XXXI}}$ Octobris MDCXLIII.

H. GROTIUS.

Melo ipse a Montibus Hainaviæ Bruxellas venit. Pr. Thomas hic expectatur. Editur vita Ducis Montmorentiaci. Regia clasfis sub Breslæo est ad Stechadas; Dux Anguianus cum sexaginta nobilibus Argentorati. Nojerius legationem in Italiam expetit, sed non obtinuit. Card. Rosettum, qui Coloniz est, ob pacis negotium suspectum sibi, ajunt Galli. Princeps Casimirus Loretæ habitum sumsit Jesuitæ. Ingens est Hispanorum exercitus in Cata-
 lo-

lonia. Portugallus ad Ebōram est. Eadem gens in Gallæcia Valverdam cepisse dicitur. Hetrusci et oppidum Cellam cepere et Perusiam premunt. Parmensis Bonderium nunit magnifice. In Angliâ Princeps Mauritius Dartmuthum cepit. In insulis Jersei et Gernefei multum pugnatur inter Anglos Regios et Parlamentarios. Montacutum Regina Gallæ Regens, ut a se misum reddi sibi cupit, idque per Harcurtium significavit; sed recusant id Parlamentarii, dicentes: eum damnatum a Parlamento, Rege consentiente.

X L V.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLŪSTRISSIME DOMINE.

Quæram mihi aditum ad Reginam nunc valentem rectius, ut duo mihi mandata simul exsequar, gratulationem de Theodonis villa, et fidem noviter firmatam de regnorum foederibus. Curabo etiam ad Card. Mazarinum litteras, cui Regina nunc turmam optime armatorum Equitum dedit, ad ipsius custodiam, non sine causa: cum, quantum ejus crescit potentia, tantumdem crescat mali ei volentium numerus. Bellouacensi Episcopo Cardinalatum se libenter daturum dixerat Papa; obiter etiam conquerens, quod eam dignitatem dedisset Episcopo Lugdunensi, et Mazarino, non sponte sed coactus; verum Regina Regens sermonem posthac de Bellou-

va-

111 Arduot 2

vacensi Romā fieri noluit, revocato etiam, qui in id missus erat, *Marescotto*. An Rhenum transferit exercitus *Guebriani*, qui hic dicitur esse XVII millium, at non tantus est, nihildum habemus comperti. At *Bayarus* magnos dilectus facit: copias ejus audimus esse trans Rhenum inter *Durlachium* et *Heidelbergam*; cis Rhenum vero inter *Wormadam* et *Crudenacum*. *Lotharingicus* præfectus *Fracodaliæ* monuit ruri habitantes, sua omnia ut in oppidum conferrent. *Moguntiacensis* Elector munit *Gernsheimium*, et videtur ibi ad tempus sedem positurus. *Truemullerus* ad *Nicrum* rediisse dicitur, impeditus per *Hasfios*, quominus se cum *Hatzfeldio* jungeret. In Italia *Hetruscus* Princeps *Matthias* cum *Valencæo Gallo* *Pistorium* obsident. *Mutinenfis* a *Venetis* auxilla accepit, et in *Bononiensem* agrum irrupit. *Parmensis*, unde belli ortum est initium, solus se quietum continet, maluitque *Bondenum* et *Stellidam*, loca *Venetis* opportuna, derelictui habere, quam *Venetis* ea tradere. Ex *Hispania* hæc habemus. Mille et quingentos *Siculos* mari advenisse, qui *Arragoniæ* succurrant. *Philippum* *Silvam* cum octo peditum millibus, equitum duobus millibus, et ultra ire contra urbem *Monforum*. *Classem Gallicam*, ad frumentarias insulas sumtis aquis et aliis rebus necessariis, apparere apud *Carthaginem Hispaniæ*; classem vero *Hispanicam* sub *Martino Carolo* *Gades* ivisse, reficiendis navibus. E *Valverda* *Portugallis* dediti esse septingentos pedites, equites trecentos. A *Rege Portugalliæ* *Cas-*

tel-

tellanos evulgatis libellis ad defectionem invitari.
 Valverdæ detracta munimenta, obsidionem vero op-
 pidi Badajos derelictam a Portugallis, ob superven-
 tum ingenti numero Castellanorum et Andalusio-
 rum. Reginam Hispaniæ, ut ostenderet suam in ista
 regna fidem, obtulisse suam operam Regi ad tutan-
 dos fines, sicubi præsentia sua alicubi posset esse
 utilis. Ad comitem Sancti Stephani, qui Gallæciam
 defendit, ab urbe Hispali missa $\frac{C}{I}$ millia ducatorum,
 et Castellæ duas regiones ultro sibi indixisse tribu-
 tum ad trecenta ducatorum millia. Non tamen eo
 minus Salvataram, ea Gallæciæ urbs, esse recep-
 tam a Portugallis. Novas aurifodinas in eadem Gal-
 læciâ repertas apud S. Sebastiani urbem. Ducen-
 tas cistas nummorum, quos *Reales* vocant, missas
 ex Hispania Genuam. Maximam auctoritatem con-
 siliorum in ea aula esse penes Ognatum et Monte-
 regium. Esse etiam in gratia Ludovicum Arovium,
 Olivaresii propinquum, sed ita ut publicis negotiis
 nondum misceatur. In Anglia Harcurtius ad se
 venienti Esfexio, ut Parlamentariorum Principi, di-
 gnorem dedit locum. At Montacutum, ei quam-
 quam minas Regina Regentis nomine adhibenti, red-
 dere Parlamentarii pernegant. Id impedimentum
 non leve est ad legationis successum; sed alterum
 non minus, quod Galli offenduntur, promotis et
 præcipua aulæ munia hominibus, quos ipsi Hispa-
 nis quam Gallis benevolentiores existimant, quos
 inter numerant Cottrinstonum et Dypibum; quod
 si

si ea suspicio demi Gallis non potest, relinquunt Angliam, Scotiam, Hiberniam, suis magnis malis, quæ Gallicis artibus fata nonnulli existimant. Augēbit differentiam legatus, qui ab Imperatore in Angliam venire dicitur, disturbandis, ut sæpe antehac, quæ pro Palatino capi possent, consiliis: sed neque Galli serio rem Palatinam agere videntur. Audio nempe, Card. Mazarinum in id laborare, ut vetera foedera cum Germaniæ Principibus renouentur, in quibus sunt et Ecclesiastici Electores et Bavari, utque idem fiat cum Principibus Italiæ, ferme ad eum modum, quem Henricus IV paullo ante mortem suam moliri coeperat. Sed ut ad Angliæ res revertar, Rex Readingæ est, et late agros tenet. Essexius cum Præfectorum et Ducum præcipuis Londini, milites in suburbanis locis. Urbis ejus opes commercio cessante exhaustæ; fessa bello plebs; Wallerus Essexio discors se laboribus et periculis exemit. Copiæ ejus ad Windesorum diffuunt. Essexius, auctus novem urbanis cohortibus, promittit se ire Readingam, ubi Rex est, triginta duobus a Londino milliaribus Anglicis. Ante Harcurtii adventum diligens a Parlamentariis facta inquisitio est, an mercatores Londinenses litteras acceperint ad dandas ei pecunias, et quantas. Idem Parlamentarii manus injecere omnibus bonis Regis, Reginæ, Principum, ita ut et silvarum Regiarum arbores ceciderint vendiderintque: nimirum ut Regem suum faciant, quemadmodum polliciti sunt, omnium Regum potentissimum. Novum etiam fecere Sigillum

um Parlamenti. Judicia dormiunt; nihil aliud agunt Magistratus, quam exsequi militaria et tributaria. Sperant Regii, in manus Regis ventura oppida Hullum et Pleimuthum, pressa magnis incommodis. Apamiensis in Gallia Episcopus, amicus Bellovacensis Episcopi, impeditur ne in possessionem Episcopatus sui perveniat, etiam bullis Romæ retineri jussus. Nojerius Tillerio cessit de officio Secretariatus. Jesuitæ quidam in suis homillis acerbus inveci sunt in librum Doctoris Sorbonici Antonii Arnaldi, probatum a multis Archiepiscopis, Episcopis et Doctoribus, id agentem, ut veteres de poenitentia canones, quantum fieri potest, revocentur. Eos Episcopi qui Lutetiæ sunt ad se vocarunt, ut dictorum rationem redderent. Dixere se exemptos ab Episcoporum inspectione. Episcopi, cum nulla talis exemptionis documenta in Parlamento probata sint, negant ejus habendam rationem. Latent adhuc Legati a Dania et Polonia. Spes est ex XXII millionibus annuis ali posse LX millia petidum, equitum supra XX millia, quæ sufficere putant Galliæ. Erlachius Uberlingæ alimenta intulit. Melos pacata ad fontem Episcopi, loco id nomen est, seditione militari, Bruxellas isse dicitur. Cantelmus esse Machliniæ, Savedra Antverpiæ, in Lucemburgico Beckius. Duci Anguiano contra Ducisfam Esguilloniam lis est. Deus &c. xxix Octob.
vii Novemb.

MDCXLIII.

Roncalli?

H. GROTIUS.

G

Au-

Audimus, qui in Italia sunt, Gallos munimentum extruere inter Venellam et Casale. Hispanos autem illis in locis se tenere Mortaram inter et Bremum. Putem non abs re fore, si Regina nostra etiam ad Ducem Aurelianensem et ad Condæum scribat, ut consilii regii capita. Castellani in Gallæcia esse dicuntur ad VIII M. peditum, equites M. Johannes Souzo Portugallus XL vicos incendisse fertur; obfidere Tujam oppidum. Mille Equites Epirotæ pro Hispano conscribuntur. Hispani, qui in Catalonia sunt, Alcoveram et Armenas apud Leridam receperé. Rex Britanniae in potestate sua habet pontes, qui supra Oxoniam sunt, Meidentradum usque. Insula S. Laurentii, Plimutho objacens, Pr. Mauritio Palatino se deditit. Comes Clevelandus, Regiorum unus, cepit oppida Bethförtum et Huntingtonum. Advecta sunt Falmuthum in usum Regis arma et alia bello necessaria. Wallerus Porthmuthum se recepit, cujus oppidi pro Parlamento Praefectus est. Parlamentarii litteras, quas ferebat Montacutius ad Regem ac Reginam Angliæ, Harcurtio reddiderunt.

X L V I.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISIME DOMINE.

Die hujus mensis decimo, ut hic numeramus, accepto ad Reginam R. aditu, tradidi ei litteras
gra-

gratulantes de Theodonis villa, et alteras de fœdere observando, cum signato ejus argumenti instrumento. Regina, cum ei dixissem cum litteris congruentia, et ea narrassem, quæ Torstensohnio et Königsmarkio evenerunt, gratiis actis Reginae nostræ Serenissimæ, Potentissimæ ac Clementissimæ, de gaudio super Galliæ rebus prosperis, vicissim se cum gaudio dixit intelligere res prosperas nostras. Et cum de pacis voto aliqua interjungerem, dixit, non debere in eo negotio se jungi regna, quæ bello conjuncta fuerint. Cumque et Hassicæ Principis negotia commendassem, multum extulit ejus fidem et constantiam, dixitque, se ejus causa facturam, quicquid fieri posset. Regina R., et mulier etiam Hispana origine, eoque facilis ad credenda ostenta, nuper venit ad plebejam foeminam nervorum distensionibus, quas Græci spasmos vocant, obnoxiam, ut puto. Ea, simul ut Regina advenit, mortuæ in modum se extendere, continere spiritum, palpitare pectore, confusum quiddam primo eloqui, deinde distinctius, Deum a se conspectum. Rogante Regina, ecquid Deus diceret, respondit, hoc eum dicere, damnatam fore Reginam, nisi pacem cum Hispania faceret. Pöterat Regina moveri talibus, nisi Card. Mazarini oraculis addixisset animum. Is vero bellum trahi e re sua existimans, non per Galliam tantum, sed et alibi spargit hunc rumorem, non posse Reginam, quæ tutelare duntaxat jus habet, quidquam reddere eorum, quæ bello sunt parata. Viri tamen magni aliter sentiunt, posse Regi-

nam id facere, sed consulto toto Status consilio, et accedente Parlamenti Parisiensium, quæ Parium est curia, auctoritate. Nam et in privatis minorum bona vendi gravibus ex causis et ex iudicis decreto: in regnis præterea et infante Rege non deficere Regiam potestatem, in qua comprehensum est et jus ea faciendi, quæ ad pacem sunt opus; multaque sunt ejus rei, tum alibi, tum in Galliâ, exempla. Adeptus est intra breve tempus Card. Mazarinus quantam Richeliacus unquam habuit auctoritatem: et Richeliacus, Rege invito, hic vero, plane volente Regina. Metuenda tamen mutatio, quia Galli, quæ a Rege suæ gentis pertulere, non facile ab extranea perferent, rerum administro præsertim non minus extraneo, nullis hic fulto amicitiiis aut affinitatibus. Motus manent tum alibi, tum in Sanctonibus: nec aliter fieri potest, quia opes invidiosæ relinquuntur penes qui eas miris modis corrasere, et id agitur ut bellum duret, quod sine novis gravibusque in plebem oneribus fieri nequit. Fine Octobris, et initio mensis hujus, Gallicæ copię ad Ottenhemum Rhenum transivere, nihil contra id molientibus Bavaricis, qui in tractu Badensi se continent, et aucti sunt Lotharingicis copiis, Hazfeldiumque cum V hominum M jamjam expectant, exemptis per eum periculo eis, qui Hoxteræ erant circumfessi. Non videntur mihi Galli multum promoturi tantis hostium copiis. Nam supplementum, quod Guebriano addidit Dux Anguianus, non est supra quinque hominum millia, ante autem sex millia non habebat

Gue-

Guebrianus. Videntur Galli hoc tempore nihil majus querere, quam commoda militi hiberna per Sueviam Franconiamque, connivente forte Bavaro. Dux Anguianus hic est, agam ei gratias pro navata opera. Rediit ad Francofurtensem conventum legatus Würtzburgicus. Expectantur et illi a Brunswicensibus, qui plane creduntur acturi Cæsaris negotia; itidem Norimbergenses, qui itidem expectantur: quanquam enim ea civitas antehac causam libertatis acriter tutata est, cogitur mutare velificationem, quia adversus creditores suos beneficio Imperatoris indiget, ad obtinendam dilatoriam exceptionem quinquennalem. Oblivionis lex, qualis in Francofurtensi conventu concepta fuerat, sicut Ordinibus minus arcta, ita Imperatori eique faventibus æque laxior videtur. Consensere Electores jam omnes, ne negotium Palatinum alibi quam Viennæ tractetur. Quare domus afflictæ spes omnis, quamdiu Britannia in suis malis manet, posita est in constantiâ Suediæ Galliæque et conciliatoris Dani. Galli, ut eloquar quod sentiam, parum eam rem curant; sed tantum ejus obtentu retundent postulata partis adversæ. Filius Neoburgici Ducis Francofurti splendidum sibi comitatum parat, crediturque futurus caput legationis Cæsarianæ ad pacem. Id si est, ibit hinc eo Longovillanus. Qui legatos se dicebant alter Poloni alter Dani, non nisi Resistentes sunt. Danus abiit nulla hic re peracta, nisi quod de rebus Hispaniæ, unde venerat, magnificentius locutus fuit quam seipsæ habeant, de rebus

Remaneat

Renaldi autem Gallicis cum contemptu aliquo. Polonus, Ma-
Thann zarini vetus amicus, hic manebit, non puto ad
Marquet commendandas res nostras. In Burgundiæ comita-
 tu audimus Hispanos inter et Gallos inducias factas
 ad medium Novēmbrem. Quinque cohortes in Tu-
 ronensem agrum mittuntur, ad puniendos motus,
 qui et ibi surrexerunt. Pr. Condæus ex arboribus
 cæsis Damartini et Chantilliaci duos fecit milliones.
 Id ipsi manebit, si forte donatio, ei a Regina facta,
 aliquando controversiam recipiat. Manet adhuc
 multis in locis caritas annonæ. Quatuordecim no-
 va edicta ad pecunias quærendas pariuntur. Sen-
 tentiæ datæ de demoliendo Huguenottorum templo
 ad Melam, quominus in rem conferant, nobilitas
 loci se opponit. Marefcottus a Roma rediit, vetitus
 hinc quidquam agere amplius pro Episcopo Bellova-
 censi. Ducissa Mombazoniæ Mbmbazoniæ est. Che-
 vreusia Salmurii. Per urbem hanc passim locantur
 custodiæ militares reprimendis seditionibus, quarum
 non absunt semina. Vice Comes Turenæ et Gasfio
 ante alios putantur futuri Franciæ Marechalli. Sa-
 baudus ad pacem legatus Comes S. Mauritii etiam-
 num hic est. In Italia oppidum Pontis Sturæ Gal-
 lis deditum est die xxviii m. Octobris, ita ut His-
 pani in Pedemontano et Montisferratenfi tractu ni-
 hil jam teneant præter Vercellas et Saricam. In
 Hispania Portugalli Tugam oppidum cepisse dicun-
 tur, non longe a Badajosfo. Opponunt se eis Ca-
 stellani cum octies mille peditibus, equitibus mille
 sub Cardinali Spinola. Eorum vero, quæ in Cata-
 la-

Iania sunt, obsesum eunt Monzonem cum exercitu XIII millium. Fama hic vagatur, in Hispania Comitum Aymontium damnatum capitis, Ducem Medinæ Sidoniæ ad carcerem perpetuum. In Anglia Rex Comiti Harcurtio condiciones perscriptas dedit, sub quibus pacem cupiat. Vult autem ille irrita, quæ invito sibi expressa dicit, ut Parlamentum quamdiu velit congregatum maneat, liceatque ei coire iterum sine regio assensu, et ut Episcopi exsint ex Parlamento. Harcurtius Londinii exspectatur, ut ibi tentet, quid consieri possit, Princeps Mauritius Palatinus cum periculo ægrotare dicitur; si moritur, erit in eo iactura non levis ad res regias: nam et animo valet, et fratre Roberto est amabilior. Legatus a Darmstadiensi hinc abiit, re nulla peracta, quantum quidem intelligere potuimus.

Deus &c. Lutetiæ $\frac{IV}{XIV}$ Novembr. MDCXLIII.

H. GROTIUS.

Comes Chavigniacus in consilium non venit nisi vocatus, quod raro fit; videtur honos ei magis datus, quo ab inimicis eo præsidio sit tutus, quam quod magnus ejus futurus sit usus. Sunt hic seditiones etiam in Andegavensi tractu et Incolismensi. In Comitatu Burgundiæ Pauliniacum et aliæ arces sunt dirutæ. Agitur de commercio cum Hispania restituendo. Publicani quingenta millia Francicorum Regi dant pro mutua in eam summam, quam in adventum novi Regis collaturi sunt omnes, qui

sunt in honoribus, et artificum collegia. Ii qui religionis sunt Reformatæ, multa queruntur. In Anglia Hullam audimus exemptam Regiorum obsidio. Contra vero Principem Mauritium revaluisse, et premi ab eo Plimutham.

XLVII.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISSIMÆ DOMINE.

Accessi die Jovis elapso Ducem Anguianum, gratulatusque reditum, dixi ei, Reginam nostram Dominam Clementissimam non omisisse in suis ad Reginam Galliæ Regentem litteris, gaudium suum de capta Theodonis villa eo esse majus, quod res gesta esset ductu Principis ex regio sanguine, qui hoc alterum jam dedisset tam prudentiæ quam virtutis suæ testimonium, futurus in posterum magnum Galliæ ad res magnas instrumentum. Egi deinde gratias de transposito trans Rhenum milite; rogavi ut operam daret apud Reginam, ut ad eum, qui nunc est, numerum aliquid accederet, quandoquidem Bavarici magna accepissent incrementa a Lotharingiis, ab Hazfeldio secum trahente eos, qui ex Brunswicensibus locis exiere, ab Hispanis, tum e Palatinatu, tum e Lucemburgico, qui juncti non minus facerent octo millibus, præter quod Dux
Ba-

Bavarus dicitur conscribere venatores ad quatuor millia, et ex nobilitate tria millia ex Feudorum lege. Optare me, ut Galli non pares tantum sint his copiis, sed et superiores, et sic res ab eo coepta, felices nacta exitus, ad ipsius redundet gloriam. Promisit se apud Reginam hujus rei memorem fore; Reginæ nostræ se agere gratias pro bona sua de ipso existimatione, in qua, ne fallatur, daturum se operam. Benfeldii se bene exceptum, curasse vicissim, ne quid ei loco præsidioque incommodetur. Intelligimus ad Rothulam pervenisse Gallicum exercitum; obsidionemne moliturus sit, an ulterius, et, ut quidam putant, ad Danubium iturus, non certo dixerim. Sunt, qui existiment, contentum fore Marechallum Guebrianum in Algavia hyberna sibi quærere. Sunt litteræ, quæ Bavaricos ire dicunt Tubingam, Hazfeldium in Franconiam, Lotharingos trans Nicrum, Bavaricos vitaturos prælii incerta, cum spe fore ut ipsi sedes habituri comodiores et præparatam victus copiam; Gallorum in alieno viventium, neque ad futuras necessitates satis prospicere solitorum, patientiam fatigent. Dux Carolus, quamquam manifestus Ducis Bavarici adjutor, non cesfat in illis locis rumores spargere de facili sua cum Gallis conventionem. Jactant tale quid etiam Bavarici. Placet Imperatori, ut res Palatina tractetur Francofurti in conventu Ordinum, et ex eorum decreto Monasterii. Videtur etiam dissimulaturus, si quid Collegium Spirense ad sui tutelam a Gallis impetrare possit. Bavarus libellos spargit tuendo

juri suo in Palatinatum. Vidua mater Friderici, quondam Bohemiæ Regis, libellum Ordinibus Imperii obtulit pro se et filio Duce Zimerensi, ut quæ bona ipsis Ordd. assensu attributa fuerant, ea habeat cum fructibus exacti temporis. Bavarus ab Imperatore petiit, ut militem Heilbrunnæ collocare sibi liceat. Sunt, qui putant, multum decesurum ejus exercitui, per præsidia, quibus opus habebunt urbes, ob incertos a Gallis metus. Soli Augustæ urbi tribus millibus opus fore. In Italia Florentini de Barbarinis, Barbarini de Venetis victoriæ aliquid peperere. Dux Mantuanus huc veniet, ut discat ea, quæ ejus ætatis Principes doceri solent. Hispani Oranum in Africa obsidio exemerunt, Monsonum obsident. In Anglia Ifola Imperatoris Residens palam affirmat, certum sibi pacem Gallos nolle, Harcurtius domesticum suum ab Oxonia miserat cum litteris ad Reginam Galliæ regentem. Is a Parlamentariis militibus, qui non procul Londinio munimenta quædam infident, retentus nudatusque fuit, litteræ etiam ablata: sed eas, Comiti Harcurtio obsignatas, reddidere Parlamenti proceres, unum quoque militem includere carceri, ut Harcurtio satisfaceret. Spes pacis exigua est, nec multum de ea laborabunt Galli, quamdiu credent apud Regem Hispanica consilia prævalere. In Scotia pauci pro Rege sunt. Ceteri, qui numero prævalent, auxilia mittunt Anglis Parlamentariis ad $\frac{m}{xxiv}$, unaque cum Anglis unum conficiunt consilium perpetuum, quod

rebus communibus præsit. Ea res videtur spectare ad longum bellum, quale est in Belgicis partibus, quamquam non paribus causis. Galli sex naves e Sicilia venientes cepere. Haslici apud Fuldam sunt. Permisit Papa Canterniæ, quæ amica est Ducis Caroli, ut ei Vefontione habitare liceat, donec lis super matrimonio terminetur. In Gallia nullæ in aperto sunt copiæ, præter exiguas in Campania, sub Comite Quincæo. Vice Comes Turenæ et Gasio jam facti sunt Franciæ Marechalli. Sperant Galli, XX Millionses se lucri facturos augendo numero cohortium et centuriarum, ita ut pauciores multo futuri sint Præpositi militares. XX item Millionses sperant ex donativo, quod ex arbitrato consilii Regii daturi sunt pro adventu novi Regis omnes, qui Ecclesiasticos redditus tenent. Paullo amplius ex eo, quod sub eodem nomine daturi sunt omnes qui in honoribus sunt publicis, et opificum artificumque sodalitates, qui ob id serio Deum sunt precaturi, ut diu Rex vivat. Mittuntur, qui motus sedent, multis in locis ortos. Sanctonibus onus vini remisum. Convocantur Ordines in Normannia et Burgundia. Induciæ in Comitatu Burgundiæ exiere. Librarii quidam et chartarum venditores in carcerem dati ob libellos, non convenientes temporibus. Duo hic sunt a Venetis legati Extraordinarii, sed brevi abituri. Frumentum externum huc advenit, tum Nannetas, tum Burdegalam. Marchio Sancti Chaumontius jam in itinere est Italiam versus. Fama adhuc vagatur de præfectura Belgicarum partium, quæ
sub

sub Hispano sunt, danda Leopoldo. Deus &c. Lu-
tetiae $\frac{XI}{XXI}$ Novembris MDCXLIII.

H. GROTHIUS.

Induciæ inter duas partes in Hibernia factæ sunt
xix Septembris. Hiberni Romanenses ad Regem
Britanniæ misere partim pecuniam, partim boves,
ad pretium usque CCCVIII M. librarum. Clades,
quam Barbarini ab Hetruscis accepere, evenit ad
Petilianum, quod oppidum eo modo exemptum est
obsidione. Duo legati e Moscovia fuere apud Tur-
carum Sultanum bene excepti. Zulfigvianus, qui in
Cypro defectionem moliebatur, captus strangulatus-
que est. Monterchium in Hetruria cepere Barba-
rini. Bis mille Hiberni in portum Angliæ Minhen-
dum, in Regione Somersetæ, venerunt militatum
Regi Angliæ.

XLVII.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISIME DOMINE.

Residens a Polonia, qui hic est, vetus Cardinalis
Mazarini amicus, familiari admodum ejus consue-
tutine utitur. Multi me monuere, eum malum no-
bis coquere, et exploratorem esse latentem sub Po-
lonico nomine, submissum ab Imperatore. Is ipse
Re-

Residens aditum ad me quæfivit, sed arripui occasionem ex errore circa titulos ejus, qui ad me missus erat, ut, non appetens salutationum, ab eo negotio me expedirem. Cardinalis autem Mazarinus, sicut generosa quædam consilia pro Gallia suscepit, ita odium in se plebis Gallicæ partim sentiens, partim prospiciens, cogitat Romam in actibus suis spectare: quod Polono, Bavaro aliisque non ignotum. Quidam etiam Papatum ab eo sperari putant, partim eo adductum felicitate, quam semper habuit, admirabili, partim Astrologorum promissis. Viam autem ad eam rem esse unicam, ut, quando Galliam habeat sibi subjectam, Hispaniam quoque sibi adjungat, promissa pace ex Catholicorum usu, quippe duabus illis factionibus Romam regi. Hæc quamquam non pro exploratis habeo, tamen multorum jactata sermonibus censui non reticenda, judicium permittens prudentioribus. Gothofredus, qui jam in Batavia est, dixit eis, qui ad me id perscripserunt, Galliæ desiderium esse inducias longas; et Suediam per foedus obligatam, ut id sequatur. Rescripsi scire me, foedus durare ad pacem aut inducias usque: sed ita me arbitrari nihilo magis Suediam obligatam aptare se Galliæ utilitatibus, quam Galliam Suediæ. Rothwilam cepere Galli per pactiones. In ejus oppidi obsidio machinâ, quam falconettum vocant, disfiliente, brachium abreptum est Marechallo Guebriano, unde is, accedente morbo, post aliquot dies est mortuus. Inde discordia, nolentibus Ranzovio obedire Vinariensibus. Itum est

manniam et Aquitaniam; sed et in eum eventum paratos nostros: esse autem et hoc inter causas, cur æqua pax sperni non debeat. In Hispanico sine Motta Odincurtius accusatus in hac aula, quod per totam æstatem, multo validior hoste, nil aggressus esset, excusavit se, quod pecuniâ destitutus metueret seditionem. Nunc vero cum Hispani XX milia habeant, ipse forte XI, conspiciendum se dedit Hispanis, qui Monsonem obsident; et, cum ii præter numerum militum et munimentis tuti essent, ad prælium eos vocavit, quamquam, ut ajebat, copiis superiores, addita et hac conditione, se jam nunc Monsonem traditurum in ipsorum manus, dummodo obsides darent; se reddituros id oppidum, si fortuna prælii contra eos esset. Id, quamquam merito sprevere Hispani, rebus magis quam rumoribus intenti, Catalanis magnum attulit gaudium, datam credentibus materiam, ut Hispanis ignaviam exprobrarent. De clade illa ad Ditlingam certiora discemus; qui minimum dicunt, mille homines ajunt desiderari; supplementum audio esse millium quatuor. In Italia Valetta, qui Venetis militat, vastitatem infert agro Bononiensi. Regina R. hic voluit, ne miles aut Barbarinis aut contrariæ parti hic colligeretur; colligitur tamen, sed clam. Comitatus Burgundiæ Galli inducias offerunt, si millionem quotannis persolvant. Scribuntur hic novæ cohortes X atque duæ. Libri eduntur contra Pontificem; et Librarius, ob eam rem captus, a Magistratibus dimissus fuit. In Canadæ Americæ partem mittuntur hinc foeminæ tur-

pi-

ploris vitæ ad augendam sobolem, sed prius a morbis, quos talis vita adfert, purgatæ. Vetitum hic aurum, argentum, et sericum denticulatum vestibus superducere. Reginæ matris defunctæ hæreditas a Rege et Duce Aurelianensi sub beneficio inventarii aditur. Jesuitæ Episcopis satisfecerunt, accusati ob homilias quorundam ejus Societatis contra librum Arnautii Sorbonistæ, approbatum a multis Archiepiscopis, Episcopis et Doctoribus. Quæstio est, an expediat post peccatum capitale uti communione, an eam differre aliquamdiu, et poenitentiam interim agere. Hoc ajunt Episcopi, illud Jesuitæ, at non omnes. Millio librarum misfus Legatis pacem tractaturis, ut dignitatem regni bene sustineant. Marchio Bresæus Tulonum e mari venit, unâ magnarum navium amisâ. Conscribitur hic miles ad tutelam viarum intra et extra urbem. Francofurti ad conventum venit Legatus Ducum Brunsvicensium; non placet quod se absente constitutum est, ut solus Imperator et Electores mittant in Westphaliam pro pace, et inde notitiam accipiant eorum quæ geruntur; dubium est, an se sit oppositurus. Regi Daniæ rescripsit conventus; at tamen si is Rex et Rex M. Britanniæ plane in eo perstent, ut in Westphalia res Palatina tractetur, placuit ut Electores ea in re Regibus illis morem gererent. Apud multos in Francofurtenfi illo conventu spes pacis languescit, tot se aperiunt difficultates. In Anglia domus, in qua Londini diverstit Harcurtius, irrupta et spoliata est; quidam eam

H

ob

ob rem capti. Scriptum Parlamentariis tradiderat idem Comes Harcurtius, eo significans, velle se edocere quæ causæ eos ad arma egissent, ut remedium secundum leges et consuetudines et edicta vetera adferretur. Id vero plane iis non placuit, qui Episcopos exactos volunt. Archiepiscopus Cantuariensis per advocatos se defendit, negans se aut in re aut in modo quicquam egisse contra regni salutem aut leges. Litteræ scriptæ Constantinopoli v. Septembris nunciant, per legatum Moschovitam commite addito, quem Naurum vocant, renovata foedera per bellum Aracense nonnihil turbata. Epidaurios tributum solemne solvisse per legatum. Classem Turcicam ab ora Calabria rediisse cum paucis captivis. Dicebatur captus esse Zulphir, Asia minoris præfectus, dum Cypri possessionem attentat. Hæc nunc habebamus. Deus &c. Lutetia
xxvi Novembris
vi Decembris MDCXLIII.

H. GROTIUS.

De re Benfeldii nihil plane mihi dixere aut Comes Bryennius aut Sillorius. Hostium exercitus in Germania est ad XX millia. Gallicus aggre XIII millia habuit, ita ut mirum sit eum tam longe abuisse a præsidiis suis. Præfectus Uberlingæ cepit arcem Heiligbergam; Hispani, qui in Mediolanensi terra sunt, duo castella faciunt ad lacum Majorem et ad ripam Ticini. Galli in Pedemontano tractu citra præsidia habent sex millia peditum, equitum duo.

Quo. Barbarini duo castella faciunt apud Perusiam. In Lotharingâ foemina nobilis Belmontia, sueta militiæ, Croatas aliquot fudit. In Anglia Princeps Robertus Northamptonum obsidet. Mauritius Princeps Pleimuthum cum bona spe suscepit. Comes Hollandiæ, Parlamentariis reconciliare se volens, non ita suspiciones eluere potuit, ut non in custodiam daretur.

X L I X.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISIME DOMINE.

Quæro aditum ad Reginam R., ut ea, quæ super re Beinfeldiana mandata sunt, litteris, Reginae nostræ datis vii Octobris, ei eloquar; sed mirum in modum Regina hic R., ut nuper Rex, obsideretur, ne rerum notitia ad eam perveniat. Tempore Henrici II^{di} homo quidam, creditus fatidicum habere spiritum, dixit ejus Regis liberos tres regnatuuros, deinde Navarrum, post id se nihil videre, nisi galeros rubros. Videtur sane res eo ire. Videbimus, quid futurum sit in transrhenanis locis. Cladem non exiguam accepere Wimariensium Ductorum præcipui, Tubadeus et Rosa, cæsis suorum ferme trecentis, equis et sarcinis raptis cæterorum: erant autem mille et D. Manet Francofurti qui fuit conventus, legatos autem in Westphaliâ misuri sunt

Imperator et Electores. Mercius equitatu plus quam peditatu valet; Lotharingi sunt ad IV M. æquis ferme copiis pedestribus et equestribus, sic et Hasfeldius. Hasfici putantur cognato principum suorum Darmstadiensi vicem pro factis relaturi. Elector Moguntiacensis et Episcopus Wurtsburgensis colloquia coram habuere ad sui tutelam. Erlachius quingentos equites misit Guebriano. Dux Carolus ipse adest Bavaris, nec eo minus Lotharingis suis, qui ad Longviacum sunt, vetuit ne quid hostile in Gallos coeptarent; famamque spargit pacationum cum Gallis, interim copias suas augeat. Rumor est, nescio an certus, IV militum M. ad Guebrianum mitti. Monsonem Hispani obsident XX M. exercitu. Motta Odincurtius pecuniam accepit ad CCC M. scutorum, M. CC hostium equites disiecit. Rex Hispaniæ multos ad se trahit Catalanos, nullum in mutatione reperientes operæ pretium. Lafortius, Ducis filius, et alii qui Marchallatum Franciæ speraverant, cum alios viderent eo pervenisse, abierunt in villas suas, non dissimulantes offensionem. Decem novæ cohortes conscribuntur, et ala tota in usum Cardinalis. Viginti solidorum onus in vinum manet in oppidis, ubi præsidia sunt, aufertur in vicis. XXV præsidia per diversa hujus urbis loca collocantur contra seditiones, quarum magna sunt semina. Regina R. dicitur sibi velle maris imperium, vicario usura Guisio. At Regis patruus non contentus ea, quam habet, potestate, tantam expetit, quantam habuit An-

to-

tonius Navarræ Rex, regente regnum Catharina Medicæa. Marchio S. Chaumontius jam in Italiam abiit. Dux Bellifortius in carcere manet, nec iudicio sistitur, quod expetit. Probationes adversus eum quærentur, sed non repertæ sunt hæcenus. Dux Anguianus uxorem suam, propinquam Cardinalis, ita averfatur, ut eam nec videat. Parlamentarii Angli, ut Gallos avertant a Rege Angliæ, simulant, se velle foedus facere cum Gallis, ad arcenda et inferenda bella: non quod id facturi sint, ut ego quidem arbitror; nimis enim amant quæstum, qui maximus est ex Flandriæ et Hispaniæ commerciis, sed ut tempus ducendo pericula evitent. Interim per idoneos homines concitant Batavos, ut et ipsi se adjungant foederi, quod Angli et Scoti ad tutelam, ut ajunt, religionis et libertatis fecere. Hetrusci post victoriam ad Petilianum, Montem rotundum cepere, et repulere e Perusia egresfos. In Gallia civitas Torunenſis, ne præsidio oneretur, L scutatorum M. redemit. Ducis Aurelianensis uxor gravida adhuc esse a domesticis creditur. Soror ejus dicta Princeps Pfaltsburgica gravida est ex nobili Italo Girasio Flandriæ præfecto. Clandestinas cum eo nuptias fecisse dicitur, et ipse Girasius ob id in carcerem datus. Multum ob has nuptias irascuntur et Dux Aurelianensis et uxor ejus, quasi immemores, eandem antehac nupsisse Notho Cardinalis Lotharingi. Germaniam quod attinet, est libertatis pulchrum nomen, sed paucis ea curæ: sua quisque agunt. *Invitos si liberos facere velis, jam*

non facies liberos: quia libertas est facere, quod velis ipse, non quod alii volunt. Deus &c. Lutetiae

^{XVIII}
~~XXVIII~~ Novembris MDCXLIII.

H. GROTIUS.

Motta Odineurtius impar Hispanicis copiis, tamen aulae iustibus excitatus, XII Novembris huius se movit ad liberandum ab obsidio Mousonem, quod jam cuniculis impetitur. Creduntur esse in periculo et ille Gallorum exercitus et alter Guebriani. Interim Germani, qui Gallis militant, ad Caesaraugustam usque factis excursibus, boves inde et equos abduxere. Et Papa et Veneti hic militem scribunt. Barbarini Monterchium cepere et loca propinqua quaedam. Hetrusci arcem S. Viti prope Perusiam, et arcem S. Aeneae cepere. Suedi ex Erfurto-Moguntiacensi agro mala intulere. Hiberni publicant se venturos in Angliam in auxilium Regis, si eo intrent Scoti. Accepi litteras Excellentiae Vestrae scriptas Mindae 2 Novembris, habeoque pro eis gratias summas. Scripsi ego septimo quoque die, litteras misi ad Dnum Rosenhanium inde recta .... D. Bilderbechii opera, per quem et in posterum mitam inscriptas Excellentiae vestrae, quae, ut caput legationis, participes earum, quae tanti sunt, rerum, faciet alios.

L.

JOHANNI OXENSTIERNÆ BARONI PLENIP.

ILLUSTRISIME DOMINE.

Cardinalis Mazarinus, qui magnam temporis partem in chartas lusorias impendit, Ranzovii uxorem consolatus, dixit ipsius causam suam esse, et certe ita se res habet. Parvæ copiæ sine victu misæ ad res tam longinquas, tantis hostium viribus. Par in Ducibus militibusque securitas. Nam qui ad Dietlingam deprehensi sunt, chartis ludebant plerique. Captivos IV M. divisere inter se Bavarici et Lotharingici. Dux Carolus pacta ad Dietlingam signavit, ut summum ibi habens imperium. Altera Vitriaci castra ad Meringam erant, non ad Memmingam. Par ibi stupor. Rothvila tanto labore capta, relicta fuit sine pulvere bellico: itaque ad adventum victoris exercitus dedita est; sed ita, ut dimissis ductoribus milites coacti fuerint mutare partes; ii fuere ad duo millia, equites pars major. Mali eventus, præsertim ubi evidens est negligentia, solent rumores parere. Idem hic experimur, accedunt factiones, ut illa nuper in Mombazonis negotio inter domum Condæam et Lotharingicam, unde orta die Saturni, qui abiit, pugna singularis inter Ducem Guisium et Coliniacum, Castilionæi filium. Provocaverat Ducem Guisium Coliniacus, misso ad id Lestradio, eo qui inter Galliam et Bataviam sapissi-

me cum mandatis comseat, et gratiofus est apud Principem Araufionensem, Coliniaci propinquum, narum quippe ex matre Castilionæa. Pugnatum est claro die in urbe, in area quæ regalis dicitur, dimicantibus quatuor; nam Coliniaco aderat idem ille Lestradus, Guisio nobilium domesticorum unus. Bis cecidit Coliniacus, post secundum lapsum exarmatus a Guisio est, et plano ensis percussus, cum monitu caveret sibi Principes provocare. Dux Aurelianensis sustentat Ducis Guisii causam, cujus antehac sororem uterinam, nunc consanguineam, in matrimonio habet. Coliniaco favet Dux Anguianus; sed ejus impetus reprimat prudens Princeps Condæus. Sunt hæc auguria majorum malorum, qualia antehac inter easdem illas domos, olim vero inter Aurelianenses et Burgundos adparuere. Episcopi Bellovacensis, quem Card. Mazarinus ex aula ejecit, cognato Buzanvalio imperavit Regina Regers, ut se a centuriâ prætorianorum abdicaret. Ubi nunc sit hostium ille exercitus, nescimus. Sed dicitur esse Merciacus ad Schiltachum, ad Durlachum Carolus Dux, Hazfeldianorum pars major in Franconia. Vult Dux Aurelianensis habere jus eligendi præcipuus militiæ Præfectos, tanquam summus militum Imperator. Princeps Condæus dicitur in Burgundiam suam præfecturam iturus. Cum Comitatu Burgundiæ prolata sunt induciæ ad annum sequenturum. Veneti legati extraordinarii abiire. Gorius adhuc se in publico non ostendit. In Rouargis Arx Naga, quam tenuerunt seditiosi, cecidit est

Re-

Regi. Baptismum accepit Ducis Anguiani filius, susceptore Carli. Mazarino. Nomen ei Henrico Julio, cognomen Duci Albreto. Milerajus hic est et bene excipitur. Pergit Regina regens mederi annonæ malis. Quinquaginta edicta pecuniaria in partu sunt. Rumor est, sed incertus, de conscribendis novis militum XXV millibus. In Italia Barberiniani ad castellum Urbanum male habiti a Venetis, contra a Barberinianis Ethrusci. In Hispania Francisco Menesio abscisæ cervices, quod minus parens fuisset imperiis militaribus. Piccolominæus a Rege Hispaniæ permisum petiit, ut sibi ire liceret cum hasta tantum gregarii ad obsidium Monsonis. Rex dixit expectandum ei donec ipse, Rex scilicet, eodem eat pari habitu, adjutor ei futurus. Id velut summi honoris Piccolominæo habiti testimonium per Hispaniam vulgatur. Creditur autem Johanni Austriaco notho dari præfectura Belgicæ. Piccolominæo autem ibidem is locus, quem Marchio Aytona sub Cardinali Hispano habuit. Naves longæ ab Hispania, Neapoli et Sicilia ad oram Catalanæ profectæ sunt, ut Rosis victum adferant. Portugalli Tingum etiam nunc tenent, quanquam Hispani ad eam urbem recuperandam nihil omisere. Hispali initus numerus eorum peregrinorum, qui ibi vivunt e Portugallia, Gallia, Anglia, omnibusque adempta arma. Uxor Ducis Medinæ Sidoniæ pro libertate mariti sui laborat non sine bona spe. Roma urget Regem Hispaniæ, ut in hoc, quod in Italia est, bello trecentos lancearios suppeditet ex

lege feudi Neapoleos. Rex Hispaniæ dicit privatas esse controversias, ad quas tuendas se non teneri, sed ad pacem serio se laboraturum. Ex Mediolanenſi tractu milites multi fugiunt, inde et nomen dant militiæ aut Barberinorum aut oppoſiti foederis. Fuit apud me is, qui huc miſſus eſt a Landgravio Darmſtadienſi, tradiditque mihi ſcripta pro cauſa ejus familiæ contra familiam Caſſellanam in re Marpurgica. Recepi, me ea lecturum, et ſcripturum in Suediam, ſi quid forte inde mihi manderetur: interea ſermones meos generaliter direxi ad communem concordiam. Mitto exemplum ſcripti ſatis ingenioſi, quod legati alii magno ære redemerunt, quaſi ex arcanis publicis emanaret, cum luſus ſit alicujus non ignari temporum, haud indignum legi. Deus &c. Lutetiæ $\frac{IX}{XIX}$ Decembris MDCXLIII.

H. GROTIUS.

Saxonici, qui Francofurti ſunt, prætulere præ ſe gaudium, ob cladem Gallis illatam. Bavarici ad gravitatem vultum ac verba compoſuere, quaſi dolentes. Ajunt illi, merito caſtigatam ſuperbiam Card. Mazarini, qui Reginæ regenti dixerit, ſe ita humiles facturum Auſtriacos et Hiſpanos, ut ſi de pace chartam per curſorem ſuum mittat Monasterium, libenter ſint accepturi. Fœminæ captorum ad Danubium liberæ dimiſſæ ſunt. De ſilio meo, qui ibi militabat, nihil dum cognovi, quod miror. His-
pa-

pani expectant classem ab America, et naves bellicas mittunt obviam. In Portugalliam dicuntur advenisse e portu Januarii in Brasilia octo et viginti naves, ferentes XIV M. cistarum Sacchari: et ab India Orientali navis magna, earum ex numero, quas Galeones vocant. Crepicordium in Italia rediit in potestatem Barberinorum. A Plumazzi opugnatione rejecti Mutinenses.

L I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Res Aulicæ hic manent, quo sunt loco. Cardinalis quantis potest præfidiis vitam suam munit. Marefc. Vice-Comes Turemæ cum VII millibus, quidam numerum augent ad IX millia, incumbit in Comitatum Burgundiæ. Ad Ducem Carolum missi Mauronus, et iterum Maurerius, ut ei persuadeant, ut quieti se det, et exercitum tradat Regi Galliæ. At qui eum norunt, non putant eum id facturum, ut qui ex bellicis tributis non minus capiat, quam olim ex Lotharingia et Barrensi Regione capere solebat. Tum vero Cantecroja, quæ pro uxore ejus se gerit, velit etiam suis prospicere, id est efficere ut ad liberos suos ducatus transeat, non ad Nicolæ,

si

si ea forte Carolo supervivat, aut ad Francisci stirpem. Pontifex probavit pacem a Bechio præformatam, sed non vult causam hanc dici Barbarinorum, verum sedis Apostolicæ. Video tamen prudentes sic existimare, futuram ibi pacem, neque eo minus mansuros cum exercitibus eos, qui bellum hoc susceperunt. Partem tamen de illis copiis Galli sperant se posse ad suos usus transducere. In Catalonia Rex Hispanus dicitur duos facere exercitus, alterum sub Piccolominæo, alterum sub Silva. Morta Odincurtius non æque cito paratus fore. Venit huc a Portugallia extra ordinem Legatus. Regis Angliæ res, quatenus humano iudicio res futuras assequi possumus, non optimo sunt in loco. Nam Scoti, amne Tino, qua parte non expectant, transito, novum Castellum circumfident: deinde et viam ingressi sunt Oxoniam versus; dicuntur jam esse illis in locis quinque equitum M., venire sex alia M. Constituerant Parlamentarii Londinenses, (nam et eos, qui Oxoniæ sunt, Parlamenti partem esse vult rex, illi nolunt,) nulla admittere colloquia, nisi Rex Londinum veniat. Sed Scotorum Legati, qui ibi sunt, et sine quorum consilio nihil agunt Parlamentarii Angliæ, nimis hoc calidum existimarunt, putantes non defugienda et alia ad colloquia loca. Carlileus, inter aulicos eminens antehac, de Regia fortuna desperans, ad Parlamentarios se adplicuit. Protestantes, qui in Hibernia sunt, maximam patiuntur victus penuriam. E Francofurto docemur, valde ibi consternari animos per res Suedorum adversus Danicos,

me-

melius, quam cogitatum fuerat, succedentes; præterea per crescentes Ragoskii copias: quod obtentum dedere Imperatori scribendi ad singulos Principes et civitates, ut nova collatione sibi subveniant. Ostendunt autem Cæsariani, bonam sibi esse spem de mutatione consiliorum in aula Turcica. Discimus iisdem ex locis, et Hatsfeldium et Bavaricos se parare expeditioni. Uberlingæ deditionem a Bavaricis brevi sperari, prædiisse novum librum assercionum Electoratus Bavarici. Magnam vim victus comportari Heidelbergam, famam ibi spargi a D. Konigsmarcho, legatos Bremenſes, qui a Lubecenſi veniebant conventu, exutos sarcinis, ut, quod secum ferebant, acta inspectarentur. Robelledus Hispanus, Frankendaliæ præfectus, Falcoſteinii exitus aditusque claudebat. Bavari exercitus creditur fore, ut antehac scripsisse memini, ad XVIII millia. Facient Hungarici isti motus, ut multa mutanda sint in consiliis Passavii captis. Regina hic Regens urget Sorbonam, ut pronunciet super dogmata Doctoris Arnaldi, qui adhuc occultat se, interim scripto edito subjecit se, et sententias suas Ecclesiæ Romanæ, Pontifici, Episcopis catholicis, Archi-Episcopo hujus loci, et Facultati Theol. Parisiensis. Data hic pecunia est ad muniendum curatius Marsale in Lotharingia; hic ineunte Majo copię omnes, quæ eo destinantur, futuræ dicuntur in Campania Picardiaque. Espernonius huc iterum vocatus non venit. Reginæ Anglicanæ postulata, ut huc ei venire liceat, prolatando eluduntur. In urbe Nanneti socie-

cietas erigitur ad navigationes Indicas. Deus;
Illmo. et Excell^{to}. D., Exc^{to}. Vls. det omnia prospera.

Lutetiae ^{xxiv Martii}
^{i Aprilis} MDCXLIV.

Excell. Vestris fervire paratissimus
obligatissimusque

H. GROTIVS.

Controversiam inter Chavigniacum et Coignacum;
ob Ducis Aurelianensis Cancellarium, ad se transtulit
Choisiacus, pretio dato utrique. Fama est, lega-
tum hunc iturum, qui in Anglia sit ordinarius. Re-
sidentem autem Poloniz legatum hic fore. Qua-
rantur milliones IV ex novis edificiis, ex Secreta-
ris Regis minoribus illis, et ex Notariis. Audimus
etiam Cæsarianos moliri obsidia et Lipsiæ et Naum-
burgi. In Italia, quanquam magna spes est pacis,
non definit curari bellum. Misit præsidia et belli
instrumenta a Roma centum Cellas, Viterbium,
Perusiam. Jusæ et conscribi novæ centuriæ XL
Turmæ XX. Constantinopolim, sine anni qui exiit,
tributa solita attulere Walachi, Moldavi, Transil-
vani. Georgius Sleissemius, ab Imperatore missus,
in custodia primum habitus, ob insidias Strigonæ
structas, dehinc dimissus fuit. In Anglia, cum de
captivis permutandis ageretur, et Rex suos etiam
liberos sibi reddi vellet, Parlamentarii dixerunt, eos
non esse captivos, et sollicitam curam geri pro anima-
bus

bus et corporibus ipsorum. Et Joh. Waertii et Lamboji dilectus tarde procedunt ob pecuniæ penuriam.

L I I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osniabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Copiæ movere ex omni parte se incipiunt; prodituræ in apertum ineunte Majo, cum pabula aliqua suppetent equitatui. Maximum omnium exercitum habebit in Picardia Dux ipse Aurelianensis, ad XXIV peditum, ut dicitur, VII equitum millia. Confectura est, S. Audomari urbem aut Cameracum peti. Batavi, si nihil agent aliud, partem hostium in se attrahent. Dux Anguianus in Campania suum habebit exercitum. Marechallus Vice-Comes Turenæ intravit Burgundiæ Comitatum. Minores exercitus aut huc aut illuc se versuros, ut occasio tulerit, forte et ad seditiones impediendas futuros usui. ducent Gasfio et Villa Regius. Pr. Thomas bonam spem habuit ad capienda loca Mediolanensium agri, quorum multa parum erant defensa ob pecuniæ penuriam: sed ei rei prospexit, quantum potuit, Hispanus, misfis eo CL millibus scutorum a Neapoli, promissis vero ex Hispania D millibus, a Neapoli et Sicilia tribus Florenorum millionibus, sed tarda omnia.

In

In Catalonia Hispani Flixum obfesuri putantur; contra autem Barcinone magni paratus fieri ad obfidionem aliam, quæ bona spe non carebit, si verum est quod dicitur, Regem Portugalliæ in Castellæ regnum irrumpere. De Duce Carolo variant rumores: fuerat ad Falcostenium recuperandum; at postquam misſi e Gallia ad eum venere, dicitur et inde et a Rheni ripa copias suas ad Mosellam revocaſſe, paratus autem eſſe eas Gallis tradere, et ſimul Lamottam Regi Galliæ oppida, quæ tenet, relinquere, dum ipſe uſque ad tempus pacis communis fructus de agris percipiat, ſponſorem pro ſua fide daturus Ducem Aurelianenſem. Verum alii, eo ipſo tempore, miſſum ajunt ab eo Villam in aulam Bruxellenſem, diſpectum, an inde conditiones poſſit adipiſci opimiores: ita ut recte judicantibus multum adhuc ea in re ſit obſcuro. Palatina domus nolit hanc rem in antecelu componi, quod ſperet, ſi in integro maneat, duas iſtas magnas et non multum diſſimiles controverſias paribus admodum legibus poſſe componi. Sexcenta Florenorum millia hinc miſſa ſunt in Leodiſenſem tractum ad conſcribendum ibi pro Gallia militem. Mille autem et octingenti equi ſatis magno pretio coëmti mittuntur ad Vice-Comitem Turenæ. Imperator creditur cum ſuis tres magnos exercitus hoc anno habiturus ſub Gallasſio, Hatzfeldio, Merciaco: minores tres ſub Gotzio, Lamboio, Waertio. Ex Francofurtu litteræ dicunt Hatzfeldium cum aliquo a Bavaris auxilio ire ad fulciendas res Daniæ nutantes. Saxones
id

id agere, ut commeatus Lipsiæ auferant. Editum ab Imperatore libellum contra motus Ragoskii, et eorum qui ipsum sectantur. Tubadelium se parare, ut Falcosteniæ arci subveniat. Comitem Swartzenburgicum iturum ad pacis colloquium loco Auerspergii, qui aliam dignitatem sit adepturus. Nec tamen deesse qui putent, omnes inde legatos Imperatoris revocandos, ut Gallorum longæ et superbæ, ut ibi ajunt, cunctationi par referatur. Aliunde vero scribitur, Bavarum tergiversari de commodando in usum Dani milite; malle se vires omnes collectas habere ut Brisacum obsideat, dum pro præmio cedat ipsi Ratisbona. Vicissim Imperatorem tritari in mittendis Electori Coloniae quæ petit auxiliis. Sex equi, pecuniâ onerati, hinc Basileam pervenere. Vice-Comes Turenæ, de quo dicere coeperam, in Lotharingia tres equitum alas reliquit, cum machinis quinque aut sex, infirma Comitatus Burgundiæ oppida sperans se capere posse. Et Esperronii res, et permutatio, de qua agi coepit cum Duce Bulionio, in bona spe sunt concordiæ. Est hic extraordinarius a Mantua Legatus. Dux Longovillanus itineri ad pacis colloquia se parat in mensem Majum medium. Est et novus hic a Portugallia legatus. Casei aliquid et lardi in Uberlingam per lintres invecum dicitur. Facultas Theologica hujus urbis nondum responsum suum Regiæ dedit super dogmatibus Arnaldi. Jesuitæ autem queruntur de decreto contra se facto in Parlamento Rhedonensi. In Anglia qui cum Rege sunt proceres accusati a

Londiniensi conventu violatarum legum; vicissim illos læsæ Majestatis nomine traducunt: ita pulchris nominibus itur in communem perniciem. Gloucestris obsidium deferuere Regi. Novum Castellum a Scotis premitur, sed lente. Provinciæ quædam, minus bene sperantes de Regis fortuna ob Scotorum vires et Regis Daniæ incommoda, suos ab Oxonia legatos revocant. Synodus, quæ Londini est, litteras ut ad alias gentes scripserat, ita etiam ad eos, qui e Gallia specioso nomine reformatos se vocant. Eas litteras Ministri qui hic sunt ejus partis, ita ut ante hac ab aula jussi erant, uni de præcipuis Regis Secretariis tradidere. Retentæ sunt litteræ in concilio Regio, neque iis qui tradiderant, redditæ. Archi-Episcopus, cum postremum in Parlamento auditus, et inde in Turrim reductus esset, ostendit se nihil non triste ab ejus generis judicibus sperare. Parlamentarii illi et Suedicæ societatis rumore sparso se venditant. Video ego satis, posse non parum maritimarum virium inde Suedis accedere, et ipsorum vicissim ope Suedicâ adjuvari ad commercia liberiora. Sed tota illorum causa sive religiosa, sive ad imminutionem juris Regii, multum ni fallor a Suediæ institutis et utilitatibus distat.

Deus &c. Lutetiæ $\frac{\text{xxxi Martii}}{\text{ix Aprilis}}$ MDCXLIV.

H. GROTH.

Proponunt Galli, tanquam rem aptam ad pacanda Regna Suediæ et Daniæ, ut arcibus duabus ad fretum

EPISTOLÆ INEDITÆ. 131

tum Orifondæ imponantur Helvetii milites, nempe ex illis, quos Gallia per largitiones in publicum et privatum obnoxios habet. Interim Regina R. mandata dedit suscipiendi suo nomine infantis, quem Regina Poloniæ est paritura. De Castella et Portugallia nihil aliud in re est, quam mutux velitationes in finibus. In Catalonia sunt qui putant Hispanos Flixix minatos, sed cogitata illorum esse contra Ilerdam. In urbe Arausionensi auctum praesidium, machinæ impositæ moenibus, portæ quædam obstructæ rumorem spargunt, quasi Pr. Arausionensis a Gallia sibi metueret (a).

L I I I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

P. S. de $\frac{XIII}{XXIII}$ Aprilis (b). Intelligimus depulso Castellanos ab oppugnatione Seguræ; in eorum finibus structum castellum a Portugallis ad vallem Mulæ. Viennam venisse legatos a Dano Rakoczio. Ex Anglia Hibernos et Protestantem operam suam
Re-

(a) Litteræ, verbotenus ejusdem argumenti ac præcedentes, etiam Axelio Oxenstiernæ scriptæ fuere.

(b) Litteræ ipsæ mutilatæ sunt.

Regi polliceri. Pr. Roberti exercitum auctum novem millibus. Oppidum et portum Alderamæ captum a Regiis. Contra a Scotis captum montem imminens Novo Castello, et oppidum Duranium, et multos ibi equites peditesque; Parlamentarios vero rejectos, cum obsiderent arcem Cornettam in insula Greneseja.

L I V.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Oratio, quam die Martis de re Danica apud Reginam R. habui, plane conformata fuit ad ea, quæ in Edicto Reginae Dominae nostræ continentur. Præmissi excusationem, quod nullæ e Suedia ad Reginam R. venissent litteræ, viis terra marique incertis. Dixi, ante nos Regem Daniæ bellum gessisse in Germania: sed quomodo id gesserit posueritque, me non narraturum, cum res sit cognita. Successisse in eum laborem Regem Gustavum immortalis memoriæ, et Reginam nostram, quibus magna decora Deus propitius concesserit, gnarus bellum ab eis geri animo quærendæ pacis, non cum privato commodo, sed pro bono orbis Christiani, et præsertim amicorum. Invidisse nobis Daniæ Regem,

gem, omnibusque modis partim apertis, partim clandestinis, in id laborasse, ne aut bellum nobis melius quam ipsi procederet, aut pax ei contingeret gloriosior. Ejus rei causa conatum eum subducere nobis loca infesta, copias, et copiarum alimenta. Ubi ad eum edicti locum veneram, qui est de novis hostibus in nos concitatis, dixi, id certo compertum Reginæ nostræ, neque vero Regem Daniæ in litteris suis suorumque Orationibus ad Ordines Batavos id ausum negare. Quod Marechallus Torstenfoni in Holsatiâ hyberna sumsisset, in eo usum ipsum communi bellantium jure. Holsatiam partem esse Germaniæ, cujus tributis sustentatæ sint opes Imperatoris. Eodem jure usum Regem Daniæ, cum bellum in Germania gereret; eodem uti Reges omnes. Regem autem Daniæ belli novi ac non indicti fuisse inceptorem, cum vires Daniæ terrestres ac maritimas in milites Suedicos vertit hostiliter: ita impositam D. Torstenfonio necessitatem invadendi etiam Danici imperii loca, unde nostris nocebatur. Et quia etiam ex Scania, Blekingia, Hallandia, olim quidem Suedici imperii partibus, sed nunc a Dano infestis, malum in Suediam expectabatur, provide Reginam nostram et ad præcavendum dedisse exercitum Marechallo Hornio. Addidi, hæc tam necessario suscepta consilia nihil obstitura, quominus in Germania aut bellum fortiter geratur, aut pax æquis legibus fiat. Jam per Duglassium exemptam periculo Groslogaviam et oppida alia. In Misnia vero junctis Conigsmar-

chii cum Axelo Lillia copiis, non tantum Lipsiæ prospectum, sed et longe submotos tum Imperatoris tum Saxonis milites. Ad pacem quod attinet, scripsisse Legatos Suedicos ad Germaniæ Ordines, hanc novam cum Danis controversiam non fore impedimento, quominus colloquia procederent, et æqua omnia admitterentur. Curam pacificandi, quam factis hostilibus a se abdicasset Rex Daniæ, susceptam a Rep. Veneta, non dubium, quin prudenter et magnanime functurâ istis partibus. Edictum Reginae Dnæ. nostræ de hoc bello, versum latine, hic edidi, et in omnes partes mitto, ut Suedicæ genti maneat antiqua non armorum tantum, sed et justitiæ laus. Dux Carolus novas huc mittit conditiones, diversas ab eis, quæ ad ipsum misæ fuerant. Dubito, an minus æqua proposuerit, an vero, qui hic rerum potiuntur, ejus in Galliam adventum metuant. Itaque ille cum Hispanis, qui in Palatinis terris se tenere solent, Falcoftenium recepit, pro loci tenuitate bene defensum, centum nempe et viginti ictibus machinarum verberatum est. De Uberlinga spes abiit. Hatsfeldiani partim a Fulda in superiorem ivere Hassiam, partim contra Conigsmarchium ire dicuntur. Marefc. Vice-Comes Turenæ, cum de Falcoftenio accepisset nuncium, retro cessit. Pergit loca capere in Burgundiæ Comitatu: sed par futurus non creditur Bavaricis copiis, quæ perventuræ creduntur ad XX millia. Brifaci quæ fuerat militum seditio, putatur excitata per Erlachium, ut Osfenvillam, quem maxime illa
fe-

feditio petebat, ex ea urbe depelleret, et sic æmulum a se amoveret. Pars Lotharingici militis ivit ad loca circa Aquisgranum; ibi late pascunt. A Francofurto discimus, eos, qui ibi sunt, ab Imperatore, Bavaro et Saxone mandata habere manendi. Cæterum Suevos et Franconicos ejus esse animi, ut suos mittere velint ad colloquia illa, quæ coepta sunt Monasterii et Osnabruggi. Eosdem Franconicos laborare in id, ut tributis ex parte levantur, quæ gravia pendere coguntur Bavarico militi. Arnaldus Sorbonicus alterum scripsit librum, cui titulo fecit: *Traditiones de poenitentia*; eum inscripsit Regina R., quæ dicitur coepisse melius de eo sentire. Universitas autem alterum obtulit libellum Parlamento, in quo ajunt dogmata Hereavii Jesuitæ, ad mores malos tectorio illinendos aptissima, non esse ejus unius, sed et Stephani Baudii et totius Societatis Jesuiticæ, quæ tales libros neque esse prohibuerit, neque editos reprehenderit. Coepit, die Jovis exacto, disceptari apud curiam Parlamenti causa ducis Anguiani nomine uxoris contra Esquilloniam. Longum erit litis fustamen. Dicuntur moveri res in Vivaresio et vicinis locis, suspectique sunt non tantum Principes exsules, sed et pars Reformata: qua de re cum Card. Mazarinus Gasfioni loqueretur, dixit is scire se, pastores quidem reformatos patientiam inculcare populis (quod tamen facere non solent, nisi ubi absunt vires) sed tam multis in locis Edicta pro ipsis facta lædi, ut metui possit aliquid mali. Rogavit Car-

de. d'Argemont

dinalis, ut si quid querelarum haberent, eas ad Ducem Aurelianens. et ad se deferrent; curaturum se, ut res ipsorum ex æquo curentur. Regina, cum eam conveni, erat vultu tristiore. Magna pars Prætorianorum militum jam ad fines abiit Belgicos; in Catalonia frigere bellum dicitur, mari eo mittuntur milites a Narbone. Dux Bulionius et Vindocinensium apud Helvetios sunt. Baro Sabranus it Residentis nomine in Angliam, ubi Comes Novi Castelli Dux Regius cladem accepisse dicitur tantam, ut tria millia perierint, captæ sint machinæ. Regina autem Angliæ contra rumores novos vivit, et, sub specie Hibernici itineris, creditur in Angliam apulsa, ut sic Gallorum tricas, neque negantium neque concedentium quod petit, abscindat. Deus &c. $\frac{xx}{xxx}$ Aprilis MDCXLIV.

H. GROTHII.

Osfenwillam jam Brefaco abscesit, et est Colmaria. Milites, apud Leodicum a Gallis conscripti, eunt ad Marefchallum Turenæ; in itinere pars magna diffluit penuriâ stipendii et metu famis in locis remotis. Quinquaginta machinæ et cæteri apparatus, multum ex armamentario hujus urbis ad fines abiit. Dux Anguianus Campaniæ præfecturam adeptus est, datis Marefchallo Hospitalio ducentis mille libris Francicis. Cepere Dunkerkani naves duas a Machloviam, quæ est in Britannia Aremorica, in quibus erant pecuniæ ad CCC^{as} mille libras Francicas.

Dux

Dux Bulionius litteras misit ad Reginam R. et Ducem Aurelianens., nihil se fecisse, nisi ab ipsis excitatum, ipsorum causa turpe ipsis fore, si, quod illi rectum ducunt, sibi vertatur crimini. Scripsit et ad Cardinalem: dicit autem se abiisse, ut absens ostendat nulla sibi esse consilia talia, qualium præsens arguebatur, aut certe suspectus fiebat. Universitas Lovanienfis Parisiensi scripsit, ne damnare velint sententiam Jansenii Iprenenfis Episcopi, nunc mortui, quam sententiam in negotio de prædestinatione et annexis ajunt eandem esse, quæ fuit Augustinis, quod negant alii. Dicitur exercitus Regis Angliæ esse ad XVI M. peditum, VIII Equitum: Essexii autem et Wallerii copias inter se junctas ad XXVIII hominum millia.

L V.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Profecti sunt Dux Aurelianus et Anguianus et minores Duces ad suos quisque exercitus. Videbimus quid coeptaturi sint, et quid in eorum gratiam Batavi. Ex Catalonia qui veniunt castrorum proceres, nihil ibi boni Gallis augurantur. Francofurti quæ disferuntur, hæc sunt, elusa Hatsfeldii consilia,

ex quo Coningsmarchius Hasficus Geisii se conjunxit, et Stalhanskium expectat. Cæteros Hasficos separatim nihil acturos, nisi a Gallicis copiis sustententur. Circulatoribus Westphalis, quibus præerit Glenius, mutua data a Bavaro ducenta M. Imperialium Thalerorum: ab eodem eidem promitti militum auxilia, postquam capta erit Uberlinga. Ducem Lotharingum Hamburgi esse, copias ejus ad Mosellam. Imperatorem non obstare, quo minus is Dux, bello se eximens, sua bene collocet, ut idem faciant civitates. Spiram, Wormatiam, Landavium ab eodem Duce invitari, optante id vel maxime collegio judicum Spirensi. Omnes etiam Cæsarianos et Bavaricos censere omni modo alienum bellum inter Suedos et Danos; Saxonem vero pacis cupidum queri, quod lex de oblivione anteaactorum tot disputationes recipiat, et quod multi classicum ferociter canant, nihil interim aut parum contribuere volentes ad belli impendia. Venerunt jam Francofurtum litteræ Legatorum Gallicorum, tum ad alios tum ad Episcopos Bambergensem et Wurzburgicum, et civitatem Nurembergam, ut suos mittant cum agendi potestate ad conventus de pace. Rumores de Turca diversi erant, aliis bellum ab eo præfagientibus, aliis vero sperantibus per legationem et munera averti posse a belli consiliis istius aulæ purpuratos, homines sæpe venales: quod si fiat, simul quieturam illam a Racio procellam. Quæ vero hic discimus, hæc sunt. Dilectus Gallici, facti in Leodico, partim huc venire, interim adhuc alios

le-

legi milites in illis locis. Beckium in Lucemburgico esse, quasdam tamen Hispanorum copias apparere ad Picardicum finem. Gallicos milites esse Chaumaci, Vitriaci et Reteliæ et vicinis in locis. Duci Aurelianensi adfuturos Voluntarios nobiles ad bis mille. Lustrari exercitum, qui Ducis Anguiani futurus est, inter Atrebatum urbem et Bapalmam ad XX millia. In Catalonia Mottam Odincurtium cum eis, quæ jam accepit, supplementis, habiturum XII peditum, equitum quatuor M. Manere inducias inter Ducatum et Comitatum Burgundiæ. Hispanos colligere exercitum in partibus Belgicis Galliam spectantibus ad XXVIII hominum millia. Regina R. videtur de Card. Mazarini consilio hospitium ad tempus captura Ruellæ in hortis Esguillonæ, cuius causam Parlamentariis iudicibus commendat; obstetrix tunc misa est ad Angliæ Reginam, quæ nescitur Bristoliam an in Hiberniam iverit propinqua partui, quo mallet in Gallia exsolvi. Venere huc a Racoczio litteræ, auxilia hinc et commendationem rerum suarum apud aulam Turcicam petentes. Duæ naves earum, quas Galeones vocant, per negligentiam curantium apud Tolonum igne perierunt. Dux Bulionius præfecturus dicitur eis copiis, quas pacis tempore Roma ad suam suorumque tutelam retinebit. Bosfuvia, Ducis Guisii dicta uxor, nunc in Hollandiam repulsata, queritur id matrimonium sibi stare ducentis scutatorum millibus. Et certe Guisiam adparet in ære aliquo alieno esse, quia suppellex centum millia scutatorum

ve-

venit. Dicitur autem Dux Guifius ad Annam Mantuanam retulisse animum, ita ut et ei dederit imaginem Bosfuviae et armillam ab ea acceptam. Ita hic de matrimoniis luditur. Nihil aliud nunc habeo, Illustr. et Excellmi. Dni, nisi quod Deum precor, ut Excell. Vis. det omnia prospera. $\frac{XI}{XXI}$ Maji MDCXLIV,

H. GROTH.

3. 1. 1. 1.

Discimus jam, Ducis Caroli copias ire partim Namurco, partim alia via, ut se jungant Hispanis. Regem Hispaniae transisse cum bono exercitu Cineam amnem, addunt quidam et Sicorim; ab eodem Rege permisum Thomae Principis uxori abire ex Hispania quo velit; atque ita liberatum Pr. Thomam, si velit, a fide, quam Gallis dedit contra Hispanum. Praeter oppida Belgica, de quibus obsidendis hic rumor est, adjungunt alii Valentinianos, Insulas, Duacum. Comitissa Bosfuviana in Brabantiam quam in Hollandiam redire maluit. Mittitur hinc ad Racocium Tribunus Cargrosius. Sorbona et ipsa litem incipit cum Esguillonia, quod ei legatam Scholae ejus aedificationem non satis magnifice implere cupiat foemina praeparca. Baro Belifortius Viennae detentus dicitur, quod arcana mandata a Belgis, qui sub Hispano sunt, proceribus, ad Archiducem Leopoldum adtulisset; in Dna. Ducissae Aurelianensis cubiculum iactatae sunt chartae, ne maritum abire pateretur, non nempe reditum

rum. Dux Guisius aderit in exercitu Duci Aurelianensi voluntarius adiutor. Exercitus Mareschalli Turenæ iustratur ad Barrum Ducis; est autem fama, velle eum transgredi Rhenum, cui famæ vix credo. „ Acepi litteras Illmi. et Excellmi. legati „ D. Baronis cum exemplis Procuratoriorum instrumentorum, pro quibus Excellentiae ipsius submisisse gratias ago. In Cæsariano non video quid desiderari possit. Hispanicum Galli non injuria „ accusant: potestas nempe, quæ pure dari debebat, „ adstringitur conditionibus ambiguis, per quas facile sit effugium semel acta improbare volentibus. „ Dignitatem Regni Suedici magnifice defendi lætor; est id necessarium, maxime apud Gallos, „ alios Reges præ suo spernere solitos.”

L V I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Dux Aurelianensis Gravelingam obsidet; bene capto tempore, dum Rex Angliæ et Daniæ, plane nolentes Flandriam Gallis accrescere, domi negotium habent ita grave, ut externis se miscere non possint. Habet Dux secum viginti ferme hominum millia; pluribus et opus est, ut uno vallo includat
op-

oppidum, et castellum non minus firmum oppido. Dux Anguianus apud Virodunum est. Sarcinæ ab eo præmisæ præda hosti fuere. De Catalonia evenit quod præfagieram, ingens damnum acceptum est. Dum Ilerdam adversus obsidionem, quam parari audiebat, obtegit Motta Odincurtius, transiit interim Sicorim amnem exercitus Regis Hispaniæ ad XVI millia. Motta Odincurtius, qui partem tantum hostilis exercitus venisse arbitrabatur, obviam ivit; equitatus ejus illico cecidit, peditatus cæsus aut captus est: tria M. dicunt qui minimum, sex qui plurimum. Ilerdæ partim ex vetere præsidio, partim ex illis quos illuc fuga tulit, quatuor esse millia dicuntur, spe exigua ut diu tutari oppidum possint. Villaregius cum tribus militum millibus alia totidem ex Languedocia, quæ in supplementum cladis mittuntur, serius eo pervenient, quam ut damnum vitari possit. Adest et alius metus, ne Catalani, pertæsi Gallica imperia, locorum quæ tenent traditione, gratiam sibi veteris heri redimant. Ex Uberlinga exiere milites inter trecentos et quadringentos. Bavarici autem et Hohentwill aditus exitusque obsepiunt, et obsidium moliuntur aut Neuburgi aut Friburgi, non sine metu Helvetiorum Protestantium. In Italia qui missionem accipere milites eorum pauci Gallicam, plures Hispanicam sumunt militiam. Paupertas utrinque par et Pr. Thomam, et Mediolani præfectum adhuc otiosos tenet. Francofurti in conventu lectæ non sunt D. Davausii litteræ: queruntur omnes a Gallis moras nec-

neſti, tres meſes abituros, priuſquam caput rei attingatur. Nolunt Electores legatos ſuos Venetiſ cedere. Urget Imperator, ut lex obliuionis, ita ut nunc re concinnata eſt, ad viduam Haſficam mittatur, ipſaque ſic ad pacem invitetur. Racocgium ajunt queri, quod Suedica arma, quorum viciniam ſperabat, alio vim ſuam verterint. Comite Buchaimo ſe excuſante de legatione ad Turcam, aliis ea imponitur. Francones monuit Bavarus, ut Hatſfeldii hoſpitia patienter ferat. Creditur ibi Daniæ Rex illigatus nouo foedere cum Imperatore et ſociis ejus, ut bello ad finem uſque pariter inſiſtant. Creditur non multum effecturus Mareſc. Vice-Comes Turenæ, niſi in partibus inferioribus aliis exercitus Gallorum aut Suedorum una cum Haſſis ſe moveat. Coningsmarchius Erfurti eſſe credebatur, magno relicto Lipſiæ præſidio; ad Marburgum Geiſſius. Roſa a Meliſſæ obſidio abierat. Regina Angliæ ex Briſtolio Exceſtriam venit, propinqua partui. Eboracum magnis copiis obſident Parliamentarii et Scoti. Limam Pr. Mauritius. In Hiſpania dicitur Marchio Taracuſæ habere contra Portugalloſ XX millia militum, et rebus uti proſperis. Exercitui Cataloniæ pro Rege Hiſpaniæ præeſt Philippus Silva. Marchionem Odincurtium vulneratum fama eſt, machinæ et farcinæ captæ, intra Herdam exigua victus copia. Interim Galli claſſem ad eam oram augent. Hiſpanici apud Belgas exercitus pars apud Dunquercam eſt. Beckius quatuor millia a Duce Carolo accepit, et quasdam habet

bet a Lambojo et Hatsfeldio copias. Gaspio Duci Aurelianensis se junxit. Confert se eodem ad voluntariam militiam Dux Guisius, acceptis ad hoc iter dono a Regina L. Francorum millibus; placuerat Borborgum eodem tempore cum Gravelinga obsidere, verum obstat stagnans circum humus. Interim Galli vicina populantur, etiam reliquias veteris oppidi, cui nomen Castello Menasiorum, et vi perrupere aggerem qui inter Airam et S. Audomari oppidum; habent et prope ad litus classem, quæ indies augetur; coepere opera fieri circum Gravelingam. Dicitur a Bavaricis verberari Blombergam. Marefchallus Turenæ copias suas contrahit, et sexies mille alios expectat, ducente Daumontio. Quingenti homines in Gravelingam penetrarunt auctum præsidium. Johannes Austriacus, qui Belgicam pro Hispano reget, transitum hac postulat. Sermo hic de tributo in carrucas; illud in ædificia nova impedimenta accersit a Parlamento, Etiam Machinæ ad Marefc. Vice-Comitem Turenæ mittuntur. Præfectus Mediolanensis a Mutinensi Duce accepit mille ducentos pedites, equites octingentos. Longviaco egresfi milites a Damvillerianis et Jamaicensibus damnum accepere. Deus, Illustrissimi et Excellentissimi Domini, Excellentias Vestras incolumes diu servet. Lutetiæ $\frac{\text{xxvi Maji}}{\text{iv Junii.}}$

Excellentiis Vestris semper serviturus

H. GROTHIUS.

Ru-

Rumores hic sunt, intra dies non multos XVIII
 milliones ex Gallia in Italiam transmisfos. Magnam
 classem in Hispania parari. Barcam in Gallicia cap-
 tam a Portugallis. Legatos Batavos suspectos esse
 Angliæ Parliamentariis, quasi qui voluerint Regem
 Angliæ in Londinii urbem introducere.

L V I I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JO-
 HANNI ADLERO SALVIO, Legatis Sue-
 dicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Cum ad rem pertineat, sciri non tantum quæ
 comperta sunt, sed et quæ dicuntur, primum refe-
 ram edi hic et quæ pro Suedis sunt, et quæ pro
 Danis. Sed quæ pro Danis sunt cum majore qua-
 dam propensione, quod et ex editis antehac scrip-
 tis, et ex eo quod nunc mitto, apparet. Contra
 librum novum Bavaricum editus est liber novus
 pro domo Palatina, Streifio Scriptore, non indi-
 gnus qui legatur, vel ob hoc quod a D. Came-
 rario, D. Rusdorfio et aliis fuscè tractata compen-
 dio exhibet. Francofurti manet is qui fuit con-
 ventus, Imperatore et ejus fautoribus eo impenfius
 in id laborantibus, quod dicant injuriosas esse in
 Imperatorem Gallicorum legatorum litteras, ejus-
 demque culpæ participes fore, qui talibus litteris
 morem gererent. Ajunt autem, qui ibi sunt Cæ-

K

fa-

fariani, Rakoczium, clade accepta, retro actum ad propinqua Pasfaviæ, Turcarum nullos apud eum esse ex auctoritate publica, sed sua tantum sponte. Sperari legationem, quæ mense jam ingruente Viennâ ibit Constantiam, non irritam fore. Id si fiat, facilem fore et Racoczii ex Hungaria ejectionem, et bonorum ejus, quæ in Hungaria tenet, publicationem. Certe abiisse a Filecensi obsidione Racoczium, hic non minus quam Francofurti pro certo habetur. Populus tamen magno capitur Turcarum metu, quos non sine terrarum vastitie ad Arrabonem urbem pervenisse credunt, et quidem ad L millia. Dicebatur ibidem Hatsfeldius magnas habere spes in domo Brunswicensi: posse eam scilicet impelli ad resumenda et jungenda cum Saxone arma, prætextu illo, qui nunc in usu est, defensionis circularis: neque de Lipsia obsidenda abiisse consilia. Coningsmarchium nempe ajebant Erfurtum recessisse, nec quicquam posse aggredi, donec ad eum tribunus Wirtembergicus cum copiis in antecessum misfis supplemento veniat: deinde, quod expectari putant, ipse Torstensonius advenerit. Venerat eodem rumor, quendam ab Avangario missum ad Legatos Gallicos, qui nunciet, Rakoczium res acturum suas in illico, amicorum vires in proximo viderit. Præterea valde offensum fuisse Electorem Bavarum, quod legati Imperatoris Electorum legatis, Monasterium misfis, carrucas nolint mittere obvias, eo quod dicant, Electores subditos esse Imperatoris, ideoque Bavarum pro legatione illustri, quam mittere vo-

luc-

luerat ad Imperatorem ob mortem Reginæ Polonicæ, unum tantum misisse de suis domesticis. Ille vero, qui Francofurti sunt, minus obnoxii Cæsariæ Aulæ, optant tamen litteras Gallicas scriptas fuisse verbis mollioribus; sed offendit Protestantes, qui ibi sunt, et eorum legatos, quod Romanenses sua seorsim habeant in domo Electoris Moguntiacensis, quæ Protestantibus non possunt non esse suspecta. Interim et ab Imperatore et ab Electoribus tribus promissa auxilia Daniæ Regi, dum et ipse spondeat nullam se pacem sine ipsis facturum, et, ubi ab armis Suedorum liberatus fuerit, daturum operam, ut Austriacæ domui redeant, quæ ei erepta sunt. Ducis Caroli miles Beckio se junxit, ipse, ut Romæ aliquo modo placeat, Santacrofam a se seposuit Hamburgi. Joh. Waertius a Polonia, ubi mortuum eum fecit cædes in Merodio patrata, visum ivit Electorem Moguntiacensem. Breslavi tumultus sex militum supplicio ita represus est, ut spem inde conceptam perdiderint Bavarici. Dicitur in Perside, extincta quæ regnaverat stirpe, præfagiri motus civiles. Uberlingam deditam nemo ultra negat. Piccolominæus ad Ducatum est. Gasfio inter Retelem et Guisam. Dux Anguianus inter Metim et Catalaunum. Villaregii milites, ad mille octingentos aucti, in Petrocoriis et Lemovicibus. At Dux Angulanus, qui Sommam transgressus est, cujus urbis obsidium agitet, incertum est: Sancti Audomari credunt plurimi. Cameraco ostendit se timere Bocquojus, quo ipse se contulit cum millibus militum quatuor.

tuor. D. Aumontius supplementa adfert Marefchallo Turenæ, dum Roſa Meliſſam in Comitatu Burgundiæ oppugnat. Induciæ nempe non ſunt generales, ſed tantum ad Ducatum Burgundicum et ejus Ducatus homines pertinet. Sunt et magni paratus Gallorum ad Caletum, unde quidam exiſtimant Gravelingam impeti ope claſſis Batavæ, ſimulque Borborgum. Certe ea res ſi ſuccedat, ſpes eſſet, poſſe poſtea, captâ Dunquercâ, Neaporto, Oſtendâ et Blancobergâ, totum illud litus eripi non hoſtibus tantum, ſed et hoſtilia ſæpe ibi agentibus Anglis et Danis, et liberos fieri a maris et ventorum regno militiæ ac litterarum commeatus, Gallos inter et Batavos. Hic magna tributa exiguntur de ædificiis novis, ingenti adminiſtrantium rapacitate, et edicto adverſus veſtes argento illitas. Ad exercituum alimenta panis militaris multum hic coquitur. Hoſtium urbes ad Rhenum, Spira, Wormatia, Landavia, Germesſenium, miſite et rebus omnibus neceſſariis firmantur. Ex Anglia abituri videntur legati Batavici, re nulla facta. Glifcunt magis magisque acerbitates. Spes Regis eſt, poſſe nobilitatem Parlamenti Londinenſium a plebejo ordine diſtrahi non levibus argumentis. Interim Parlamentarii Angli cepêre Lincolmam: iidem cum Scottis, dilata ſpe de oppido Novi Caſtelli, vires ſuas ad obſidendum Eboracum conferunt: Limam interim obſidente Pr. Mauritio. Rex Hiſpaniæ potens eſſe in Catalonia dicitur, et ſpem eripuiſſe Mottæ Odincurtio obſidendæ Tarragonæ, cujus rei cauſâ Galli-

lica clasfis ad eum venerat. Ipse autem, famâ ut credo favente, habere dicitur peditum Gallicorum octo, Catalanorum duo millia; equites Gallos quater mille, Catalanos quingentos. Sed, ut scripsi antehac, nihil boni pro re Gallica sperant, qui inde veniunt et res intelligunt, adeo omnium Catalanorum alienati sunt a Gallis animi. Deus &c.

Lutetiæ $\frac{\text{XVIII}}{\text{XXVIII}}$ Maji MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Ludovicus Haro, cognatus Olivaresii, ita gratiam Regis Hispaniæ occupavit, ut male res cesserit eum frigore percutere volentibus. Ducis Medinæ Sidoniæ confiscata sunt bona. Ad Episcopatum Nemausensem alium Papa, alium Rex Galliæ appellavit: prævalebit, ut puto, qui Regem pro se habet. Finali in Italia timent Hispani, ideoque augent præsidium, res belli et alimenta. In Anglia Limam cepit Pr. Mauritius, obsidet Polam. Plebejus ordo in Parlamento Londinensi, ut Esfexii vires accidat, vult Mancestrium ab ejus imperiis esse liberum; venit mihi in mentem illud Taciti: nondum victoria, jam discordia erat. Certe vix est, ut in novis rebus diu consentiant plebs et nobilitas. Longo tempore bonisque Regibus et institutis opus est, ut tam diversi ingenii partes inter se fide coëant. Mortuus est Coliniacus, Marefchalli Castilionei filius, magno cum dolore Reformatos se dicentium.

LVIII.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Vallum illud castrorum, quæ Gravelingam obsident, plenitudinem suam habiturum speratur intra decem aut paullo amplius dies; dum illuc itur, in itinere ex siti ferme trecenti periere; totidem Helvetii Gallis militantes, per emisfaria effusis in eos aquis, merfi fuere. Borborgum differtur in tempus commodius. Pro Marefchallo Vice-Comite Turenæ machinæ Brisacum advenere, et Daumontius cum milite non longe abest. Verene Friburgi obsidionem agitent Bavari; an eo metu diducere copias Gallicas voluerint, quæ sunt sub Marefchallo Turenæ, ab illis, quæ sunt sub Duce Anguiano, dubitatur. Certe Tubadelius Friburgo imposuit pedites mille, equites trecentos, multumque commeatum collocavit tum Brisaci, tum Rinfeldii, putaturque iturus ad Rheni inferiorem ripam, ut propius a Mosella absit, ad quam sunt castra Anguiani. Bavarici multum cursitant citra utraque Rhenum, et Hatzfeldius Franconiæ gravis est, animo quoque minus sereno, ideo quod ejus milites parere Galasfio jubeant, qui venturus in Saxoniam creditur. Fama autem est Francofurti, Racoczium et

a Turcis et ab Hungaris derelictum, et a Suedis
 sejunctum, magnis locorum intervallis, XIV in ip-
 sum immisiss Germanorum millibus esse imparē.
 Transiit per Francofurti urbem Card. Rosatus, ex-
 ceptusque est ab ea civitate iis honoribus, quibus
 Electores excipi solent. Cæsariani geslere se pro
 ignaris ejus transitus; at Colonienses et Wurtsbur-
 gici res qui agunt, Cardinalem salutavere. Sicut
 Gallicorum Legatorum, ita et viduæ Principis Has-
 sicæ litteræ silentio obruuntur. Et Bavarus, quan-
 quam in cæteris juris Principum non negligens,
 prohibet, quominus conventus aut totus transeat Mo-
 nasterium, aut ejus nomine mittantur, qui de pace
 agant, metuens favorem pro afflicta domo Palatina.
 Brunswicenses dicebantur frustra ab Hatsfeldio ad
 socianda arma invitari, cum Dano autem foedus
 Imperatore fociisque ejus prope confectum. Dux
 Carolus, abjecta, ut videtur, spe conventionum cum
 Gallia, Wormatiæ auget præsidium: militis sui par-
 tem Beckio dat utendam, partem Bavaro. Blom-
 berga a Gallis derelicta, Longviacum diligenter mu-
 nitum ab Duce Carolo. In Belgicis partibus dicun-
 tur Hispanorum satis tenues copię. Melo in His-
 paniam abiturus, ut soli Piccolominæo militare im-
 perium relinquat, qui rogat, ut Melo manu sua si-
 gnatum ipsi det indicem copiarum et pecuniæ, quæ
 Piccolominæo adventante repertæ sunt. Non tan-
 tum in Languedocia miles novus scribitur ad IV
 millia, sed et ex feudorum lege nobilitas evocatur
 ad res Cataloniae refarciendas. Regina Regens

Ruellam fecesit, currum, in quo erat Regina, Rex et Regis frater, aurigante Dna Esguillonia, quam in Reginae gratiam reposuit Cardinalis, non satis volente id Condæo; Pr. Nojerius ab urbe iussus est digredi. Pr. Thomæ uxor ex Hispania in Galliam venit. Ducis Aurelianensis exercitus fama quidem est ad XXX millia, re ipsa ad XX. Cum Milereio, qui sub Duce imperat, controversiæ fuere, et Ranzovio et Gasfioni. Piccolominæus non longe a Dunquerca loco, cui Berchemo nomen est, habere dicitur XII peditum, totidem equitum millia. Apud Ducem Anguianum XII M. partim peditum, partim equitum, esse dicuntur. Adfert rumor Sweinitzium Capunio deditum, a Colorado premi Kemnitium, partem militum Brovairi concisam a Goningsmarchii milite. Cum nuper Regina R. in Monasterio esset, cui nomen Vallis gratiæ, libellos ibi invenit contra Cardinalem. Danorum navis asferes et alia Danorum mercimonia vehens, ad comparandas machinas, globos, bellicum pulverem, ut ipsi aiebant apud Batavos, ut Galli volunt apud Dunquercanos, capta a Gallis et Caletum perducta est. Rex Angliæ Oxoniam muniri jubet, videturque obfidionis metu in partes Angliæ occidentales velle recedere. Regina Excestriæ apud se habet filium suum, Walliæ Principem. In Scotiâ nova pro Rege excitata factio interitura videtur, obsesso a Scotis in arce quadam Huntlejo, Regiæ illic factionis Principe. Deus &c. Lutetiæ XI Junii MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Gal-

Galli, qui Gravelingam obsident, Ecclesiam ad Mardicum, in quo milites erant quadraginta, cepere. Siccant humum stagnantem in ea parte, in qua est Mellerajus. Naves lapidibus onustas volunt deprimere in portu; deinde capere castellum ad emisarium aquarum, quod Clusam dicimus, receptus militares ad portum, postremo castellum Osæ, castellum Philippi nomine, quod portui incumbit ea parte quæ Galliam spectat. Urbem autem verberari machinis XV. Abundant in castris et victus et belli instrumenta; strenue advehentibus Batavis luci causa, et spe fore ut a Dunquerca liberentur. Hostes non sunt otiosi; octingentos milites jam nunc in oppidum immisere, ita ut præsidium sit IV millium; aquas etiam dulces, castris utiles, marinis infusis corrumpunt; inter Ducatum et Comitatum Burgundiæ manent locales induciæ. Romani et qui cum eis bellum habuere, tollunt nova munimenta, præsidia, machinasque et limitum locis. Motta Odincurtius Belvisii est leucis duabus ab Verda, quæ fame non minus quam armis premitur. Scoti ad viginti, ut hic dicitur, millia Eboracum obsident: queruntur autem, sibi a Parlamentariis non præstari promissa de equitibus quinquies mille, de stipendiis, et de oppido quod ipsis sit pro pignore.

LIX.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Hispani in Belgicâ læti, quod non successerint Batavorum conatus adversus Saxum Gandavense, misere Comitem Isenbergium cum XXX equitum turmis, peditum vero cohortibus octo ad ea loca, in quibus est Melos, qui videns consilia de mergendis terris, in quibus sunt qui Gravelingam obsident, spei non respondere, vim aliquam parat ad perumpenda castra: ita ut plane necessarium sit mittere hinc, qui augeant Ducis Aurelianensis copias. Viæ anfractuosa perductæ sunt ad CC passus a vallo exteriori, quod contrascarpum vocant. Interim ex una parte viginti, ex altera pari numero machinis oppidum verberatur. Hostilis equitatus ad Borborgum adparuit, nec tamen ad castra Gallica accessit. Dicam et de meis rebus aliquid. Prodiit hic versio Gallica libri a me pridem facti pro veritate Religionis Christianæ: qui eam fecit me adiit, sed neque versionem, neque præfationem, quam addidit, mihi ostendit unquam. In quibusdam a meo sensu aberrat, quod ideo scribo, ne aliena dicta pro meis accipiantur. Alterum hoc est. Moriens Dux Bernhardus Vinariensium testamento suo re-

reliquit nobilibus domesticis singulis XII ferme Francorum millia. Erat in arca ejus pecunia et ei rei et alendis militibus destinata. Eam Rex Galliarum sibi sumpsit: legata solvit aliis, non item filio meo, arte Card. Riceliaci, qui me amantem pacis ob hoc solum oderat. Fuisse enim filium tunc meum in eorum nobilium numero, constat omnibus, et testimonia ejus rei habeo. Nunc cum filius idem meus captus pridem a Bavaris, et mea, non Gallorum pecunia redemptus, ad castra Marefchalli Turenæ redierit, interpellavi ministros, ut filio meo solverent, quod solverunt aliis: quid futurum sit, nescio. Cæterum et hoc scribendum censui, ne per falsos rumores credar hic captare liberalitates externas, quas sprevi semper. Regis Angliæ res sunt miseræ. Duræ, et apud omnes Anglos odiosæ sunt conditiones, sub quibus ipsi auxilia Hiberni offerunt. Nova pro Rege factio in Scotiâ oppressa est. Oxoniâ, quam ambire exercitibus coeperant et Essexius et Wallerus, Rex dereliquit, confertque se Cestriam aut Worcestriam, si res urgeat, forte in Hiberniam iturus. Eboracum a XL millibus obsideri scribitur. Lima adhuc defenditur. Pr. Robertus paullum aliquid habuit bonæ fortunæ inter tot adversa. Francofurti ebuccinantur victoriæ Dani, Rokoczii pactio, mutata consilia aulae Turcicæ, ad quam it Comes Serinus magnis cum donis; qualia etiam data sunt vicinis Hungariæ Basis. Præfectus Hohentwielæ cum Duce suo, id est Wirtembergico, coepit agere. Ajunt alii promittere eum, se in bel-

lo medium fore, dummodo Duci Wirtembergico reddantur quæ ipsius fuere. Addunt alii id eum ita polliceri, si Galliæ persuaderi id possit. Marschallus Turenæ Rhenum transit, quasi Hohentwila subventurus. Sunt qui majora consilia ab eo occultari putent, quia jam Bavarus ab Hatzfeldio et Lotharingo vix est ut auxilia speret. Dux ipse Carolus ad suas ivit copias, quæ sunt in agro Treverico. Hatzfeldius autem parere Gallasfio ipse non vult; sed copias suas ita jussu Egram mittit, apud quam coit et Gallasfii miles. Hæc sunt quæ Francofurti dicuntur, et simul, eas omnes copias et Saxonicas quasdam expectari a Coloredone et Brovajo ad Lipsiam obsidendam, cui malo cavendo exarmatos jussu Coningsmarchii cives, importata autem multa tum alendo, tum instruendo militi necessaria. Equitem omnem, ut in obsessa urbe futurum inutilem, ab iis locis discesfisse. Ipsum Coningsmarchium cum parte Hasforum se jungere. Etiam D. Torstenfonii morbus ibi augetur in majus, exercitus autem ejus per famam imminuitur. Papa Castellum ad Comachium nudare munimentis recusat, dicens, id, ut hoc tempore non limitaneum, pactis non contineri. Hoc videntes Veneti ne ipsi quidem pacta implent. At Dux Bulionius Romæ instrumentum erit domus Barbarinæ magna agitantis. Pr. Thomas cum octo millibus speciem præfert oppugnaturi Castellum Bremum, qui gradus esset veniendi ad Finale, magni ad res Hispanicæ momenti locum. Quare Hispanus duobus militum

millibus eum locum servat, et omnia parat ad eum tutandum, si qua vis immineat. Quæ vero in hac urbe dicuntur hæc sunt. Ducem Anguianum cum IX millibus militum, quæ habebat, et novis dilectibus a Leodico, qui accessere, ire propius ad Ducem Aurelianensem, ut huic si opus est adsit, atque interim sui metu copias Beckii detineat ne Meloni se sociant. Qui in Gravelinga sunt, neque eruptionibus neque machinarum uti jactibus. Contra obsefiores uti machinis XL, pontibus et ad humida obruenda fascibus multis. Exercitus Hispanici partem magnam ex quibus erat ad Dunquercam locis alio iisse, sive ad oppugnandum Landrecium, ut quidam existimant, sive ne Pr. Arausionensi aditus in interiora Flandriæ detur. Alii eos eo unde abierant redire dicunt, ut in castra Ducis Aurelianiensis fortunam tentent. Augetur autem quotidie obsidentium exercitus, et novæ hic scribuntur cohortes, et suppleantur quæ erant cladibus aut fugis exhaustæ. Militi cuique novo tres in præsens Pistolienses dantur. Cum Anglia nihil amplius quam vetera foedera novabuntur, quibus nec lex nec Parlamentum posunt contradicere. Deus &c. Lutetiæ

$\frac{xv}{xxv}$ Junii MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Dubito an verum sit, quod hic vulgatur, Regem Magnæ Britanniæ consensisse in conditiones ab Hibernis propositas, qui proinde misuri sint in Angliam

giam XII millia militum, X autum millia in Scotiam, ubi novas pro Rege partes excitare dicitur Montrosius in Sunderlandia (a).

L X.

AXELIO OXENSTIERNÆ.

ILLUSTRISSE ET EXCELLENTISSE DOMINE:

„ **P**lurimum debeo Excellentiae Vestrae et pro
 „ Epistola ejus data xxx Maji, et pro ea, quae ac-
 „ cedit Palatini Poloni ad D. Marschallum Tor-
 „ stensonium; quae prudenter scripta nobisque est
 „ perhonorifica. Ego eorum, quae ad causam
 „ istius defensionem gloriamque regni pertinent,
 „ nihil omitam. Colloquium inter Regni Suedici
 „ et Danici Senatores video congruere foederibus.
 „ Vix tamen est, ut aliquid inde boni sperem: non
 „ quod non Senatum Danicum putem pacis aman-
 „ tem; sed quod Rex aspero adhuc animo, et pro
 „ magno lucro habente æquam hactenus mari for-
 „ tunam, facile in Senatu inventurus sit aliquos,
 „ qui affectus suos ex ipsius affectibus trahant.
 „ Quod si res transferatur ad ea colloquia, quae
 „ Osnabrugæ et Monasterii habentur, non poterit
 „ Im-

(a) Litteræ, verbotenus ejusdem argumenti ac præcedentes, etiam Axelio Oxenstiernæ scriptæ fuere.

EPISTOLÆ INEDITÆ. 159

„ Imperator causam communem liberæ per mare
„ navigationis deferere, nisi civitates maritimas ve-
„ hementer velit offendere. Marefchallorum Hornii
„ et Torstensonii cognitæ antehac virtutes gaudeo
„ in rebus maximi ad Patriam momenti rursus enite-
„ scere. Fufiorem causæ nostræ explicationem jam
„ Belgico sermone acceperam; et jam in Latinum
„ sermonem transtulifem, nisi audissem in Suedia
„ versionem ex Suedico fieri, quod multo erit rec-
„ tius utiliusque. Ego interim hoc in omni ser-
„ mone, qua publico, qua privato, non defino et
„ æquitatem armorum Suedicorum, et objectionum
„ Danicarum iniquitatem ostendere. Litteræ Papæ
„ et Regis Poloniæ omisfæ fuerunt addi Excellen-
„ tiæ V. litteris. Sum maneoque semper, Illustris-
„ sime et Excellentissime Domine,

Excellentiæ V. perpetuo serviturus

$\frac{\text{XVI}}{\text{XXVI}}$ Junii MDCXLIV.

H. GROTIUS.

L X I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Lëgatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Multæ mihi, quas ab amicis Batavis accepi, litteræ indicant dolorem Amstelodamentium et aliorum, quorum res in mari sitæ sunt, ideo quod occasiones pulcherrimæ, quæ se ostentarent ad restituendam commerciorum libertatem Suedica ope, perierint, arte eorum, quibus Anglica affinitas nimium cordi est. Tarditas illa consultationum in re tam magni ad Batavorum commoda momenti, ut et impedimenta objecta societati Indiæ Asiaticæ, ostendunt morbos istius Reipublicæ, quæ nunc speciem magis quam vim habet veræ ac solidæ libertatis. Epistola Palatini Posnanienfium omnibus æquis hominibus persuadet æquitatem nostræ contra Danos causæ. Hohentwilæ Præfectus, ut nunc adparet, propositis conditionibus, quas sciebat a Cæsarianis non iri acceptatum, et quæ maxima sui parte a consensu Galliæ pendebant, nihil aliud quæsiit, quam tempus dari Marefchallo Turenæ ad colligendas vires. Est autem hujus equitatus melior quam Bavaricus, qui a Duce Lotharingico opem exspectat adhuc incertam. Nam Dux apud Wormatiam est, eoque milites suos revocare dicitur.

tur. It et redit Plesfiacus Vefontionenfis e Gallia illuc, illinc in Galliam, nulla spe efficiendi quicquam. Filius Ducis Neuburgici Francofurtum tranſiit, multa ibi pro Rege Angliæ locutus. In conventu Francofurtenſi laborant Cæſariani, ut perſuadeant aliis, in Gallorum procuratorio multa eſſe vitia, per quæ ſtet quo minus colloquium inchoetur; tum vero Epistolam D. Davauſii inſtitutam ad commovendas in Imperio Germanico ſeditiones novas: nec quidquam fidei, etiamſi ad pacta veniatur, habere poſſe pactis cum Gallia, minore Regis ætate, quæ multa illis effugia ſuppeditare poſſit. Laborant autem omni modo Cæſariani, ut is conventus, ita ut nunc eſt, maneat Francofurti, ne exemplo Lubecenſium et Hamburgienſium civitates Norimberga, Argentoratum, Ulma et ipſum Francofurtum, aut mittant ad conventum, qui eſt Monasterii et Osnabrugæ, aut ſeorſim Gallis, quod ex uſu putabunt, reſpondeant. Erat autem fama Francofurti, veniſſe Viennam nobilem e Polonia miſſum, qui dicat Rakoczium; nova ſpe a Conſtantinopoli inflatum, bello quam paci propriorem. Etiam Reſidentem Imperatoris captum Conſtantinopoli familiamque ejus diſſipatam ea de cauſa, quod ſplendida illa legatio, ſolitum pro Hungaria tributum cum donis aliis allatura, tam diu trahatur. Princeps ejus legationis Comes Zerinus jam Miniſteria ſua præmiſiſſe dicitur. Credebatur præterea illis in locis Gotzium, Caſſovia et Johovia receptis, Turcicos reprimere excuſus. Hatzfeldium, quanquam a Comite Schwar-

tienbergico rogatum Imperatoris jussu, ne ad Galasium eat, morbo uti excusationem. Zaradeskium autem cum Hatzfeldii copiis ire Hoffium, ubi nunc sit Galasius. Rex Angliæ apud Worcestriam esse creditur. Eboracum esse in periculo. Oxoniam a Wallero quidem assultari, at Essexium, minus obsequentem Parlamenti præceptis, alio deflexisse: forte ad liberandam obsidio Limam, quam premit Pr. Mauritius. Tentare Pr. Robertum, an Eboraco subveniri possit. Tam Legatus Hispaniæ quam Imperatoris Residens, nec minus Batavorum Legati agnoscere Parlamentum, quod Westmônasterii apud Londinum est, ita ut agnosci volunt; et agere inceperunt cum delegatis tam Scoticæ quam Anglicæ gentis, pacem, ut videtur, quisque molientes ex suo usu. Etiam Portugalliæ Legatus ab ipsis audiri cupit. In fossa, quæ Gravelingam ambit, lunata est munitio insulæ in modum, quam aggressi sunt Galli ponte de fascibus structo: sed eo incenso, multos suorum etiam de primoribus amittere. Castra ipsa defenduntur vallo, et in eo excitatis sex bonis castellis, fossaque patente in XXIV pedes; accessere autem ad eum exercitum bis mille pedites, equites mille ducenti; sed et hostium exercitus, qui ad Berchenium est, et castella quædam ad defendendam, ubi opus erit, Dunquercam facit, expectat a Beckio sex militum millia, rusticorum Flandrorum X millia, et incrementa alia, per quæ futuros se sperant ad XXX millia; est de multis tentamentis adversus castra succedendum aliquid. Interim quatuor

tuor ex locis verberatur Gravelinga. Rumores hic nimium benigni fuere de rebus Cataloniae, quasi coactis ab obsidio Ilerdæ discedere Hispanis. Sed verum est expectari a Motta Odincurtio militem, quem a Villaregio adferet Castellanus, qui hic dicitur futurus ad XII millia, supra verum ut puto. Sed et Rex Hispaniæ auget exercitum suum. Datur hic opera ut transigatur cum Duce Bulionio, qui nunc Romæ est. Et Meriacus, cui nuper grave cum Pr. Condæo jurgium intercescit, ex eo jus sedendi in consilio status accepit. Castellonovius, ante hac custos Sigillorum, ad rus suum, proxime hanc urbem, rediit. Tres Sorbonæ doctores a toto collegio functionibus suis interdicti sunt, quod librum Mileterii, in quo quædam acerba erant contra Papam, adprobaverint. Inter Papam et vicinos Principes pax restitui dicitur, ipso Papa valde ægro-tante. Pr. Mauritius Sabaudus Casinum cepisse dicitur. Marefchallus autem Turenæ ire in agrum Trevericum, ut se cum Duce Anguiano jungat; quanquam alii putant, magis e re fore, ut hic se ad Ducem Aurelianensem conferat, crescentibus hostium copiis, et nihil magni agente Pr. Arausionensi. Magna panum copia coquitur Meti. Card. Maz-rini, propter potentiam in Gallia, jam tanta est etiam Romæ auctoritas, ut frater, Aquensem jam Episco-patum adeptus, etiam Cardinalis brevi futurus pu-tetur. Regina R. cum nuper seditionis metus esset ad Carentonum, quo conveniunt qui se Reformatos putant, militari præsidio locum circumsēpsit, ne qua

ab hominibus et suspicacibus et inquietis hoc tempore Regni perturbatio oriretur. Deus &c.

xxiv Junii
ii Julii MDCXCXLIV.

H. GROTIUS.

Epistola Palatini Posnaniae utilis hic est, et Senatores Poloni testimonio iustitiam causae Suedicae contra Danos omnibus bonis persuadet. De pecunia ex foedere debita nulla hic erit difficultas. Velim sciri, quoties Galli publicum aliquid edunt, semper ab eis Danorum nomen Suedico praeferrī. Et nunc Regem Daniae priorem adit D. Tuillieriacus. Sed id compensatum putant, quod ante viderit legatos Suedicos. Ego haec non tam folicite observarem, nisi scirem omnia ista a Gallis in acta referre, et id negotium datum D. Gothofredo. Praefectus Casalīs obsidet arcem Ponzoni bis mille peditibus, equitibus vero MCC, et machinis, quod parum est, duabus. Lunatam quam dixi munitionem, ea est in ipso vallo exteriorē, sive contrafcarpo, quae exterius fossam habet, quam transire Galli voluere.

L X I I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Dixit nuper in publico Card. Mazarinus, velle se quatuor milliones impensos, ut bellum Suedorum in Dania finem habeat. Id cum mihi Stella retulisset, dixi ego, si illos milliones Cardinalis dare velit, partim ad alendos milites et nautas Suedos, partim distribuat apud Batavorum primores, ut ii se Suedis quam primum adjungant, brevi finem isti bello fore, cum magno navigatus et commercantium bono: quo deinde expediti Suedi, multo quam antehac alacrius arma sua commoturi essent, alibi ad pariendam Christianismo bonam pacem. Fuit his diebus, dum Regina et Cardinalis sunt Ruellis, seditio plebis in hac urbe adversus mensores novorum ædificiorum, unde ingens tributum sperabatur. Mensoforum aliquot interfecti fabrorum concursu, metuentium ne suus quæstus intercideret. Sed plebs, a qua auxilium isti sperabant, statim militum super-ventu disjecta est. Deinde Regina, in urbem rediens, jussit quidem juris tuendi causa, mensores in mandatis pergere; sed Parlamentum alias proponit, ad reperiendas pecunias, vias magis populares. Cætera fatis quietæ sunt. Et optimam de se spem

præbet obfidio Gravelingæ, operibus jam in fosfam urbi proximam perductis, et de quadringentis militibus, quos in urbem inobservatos injicere voluerat Piccolominæus, cæsis aut captis omnibus, præter viginti, qui in urbem venere. Dux Anguianus adhuc Beckio imminet. Dux vero Carolus novas conditiones de Mottâ diruenda et alias offert Galliæ, cum tamen credatur pecuniam ab Hispano partim accepisse, partim expectare. Dux Bavarus adhuc Hohentwilam eminus circumvenit, nescio qua spe, et Cresfiacum Gallia apud se opperitur. Videtur et Stella in illas partes iturus. Marefchalli Vice-Comitis Turenæ exercitus adhuc circa Basileam est, et Colmariam, et Schlestadum, et Montem Stellicardum; videtur autem inde abscesurus, ut messem relinquat, liberam populis in fidem Galliæ receptis, et messem contra auferat non Palatinis tantum terris, sed et, ut vereor, Benfeldianis. Ut cis Rhenum aliquid incipiat Bavarus, videtur induci non posse, nisi loca quædam a Cæsarianis infesta ipsi tradantur; habet militum millia, ut dicitur, octodecim. Francodalia ægre a quingentis custoditur. Et in vicinis locis aliquid est reliqui de Hatzfeldiano milite, solatium magis Electori Maguntiacensi, quam verum auxilium. Marefchallus Turenæ dimidium ferme habet ejus numeri, qui apud Bavarum est. In Italia firma pax jam esse creditur inter Papam senio fractum et vicinos. Casinum autem, quod captum P. Mauritio scripsi, opportunum ei erit, tum ad tributarium faciendum agrum

Me-

Mediolanensium, tum ut infidietur inde Alexandria, Novaræ, Tortonæ. Ad eas res impediendas missus est e Ticino Stosius, habens secum sex millia peditum, equitum quatuor. Pr. Thomas habens sex millia peditum, equitatu inferior hoste, ex parte altera; ex altera Pr. Mauritius sperant se terræ Mediolanensium fruges posse corrumpere, nihil hoc quidem anno illis in locis magni agitante Gallia. Pecuniæ hinc pro Rakoczio Venetias missæ sunt, crediturque is post desertam Casfoviā reparare vires, et magnam spem capere a favore Aulæ Constantinopolitanæ, quanquam Cæsariani Francofurti vulgant, bene accepta a Budensi Basæ munera Imperatoris, et Magnum Vizirium nihil polliceri novatum iri. Attamen ibidem Francofurti rumor erat, Budianas terras vastari a Turcis. Legati Principum et Civitatum numero majore rem de litteris D. Davausii consultandam ad mandatores suos misere. Interim IV Civitates, Norimberga, Ulma, Argentoratum, Francofurtum seorsim deliberant. Spirense collegium vellet aut transferri alio, aut bello eximi. De Gallasii Hatzfeldiique copiis varii ibi rumores erant, ituræne essent in Pomerainam, an in Bremenses terras, an in priora Daniæ. Coningsmarchius credebatur ita bene Lipsiæ prospexisse, ut sine periculo posset se alio vertere, et Bremenfi Archiepiscopo negotium facere. Discimus, in conspectu Valentiae quatuor naves Castellanas a Gallis incensas. Ad Oliverfam et Guadianam amnes pugnatum inter Castellanos et Portugallos aliquo-

quoties, ita incerto Marte, ut et hi et illi rumoribus ad se victoriam trahant. Cæterum victus inopes Portugallos ab illis locis recessisse. Angliæ Regina Excestriæ quartum edidit partum mare: sed eam urbem obsidere parat Essexius; Wallerius autem ad Bristoliam ibat, ubi se Rex tenet. Ex Eboraco Novi Castelli ad Pr. Robertum litteræ ostendebant res ultimas, et Londinii jam deditio pro re certa habebatur, addito viginti millibus Sterlingorum redimi direptionem urbis. Sunt et de Ilerda dedita hic rumores. Perisclidem Anglicam, qui hic ab Anglia est Legatus, Regi dedit. Extraordinarius qui hic fuit a Portugallia Legatus domum redit, Deus &c. $\frac{\text{xxx Junii}}{\text{ix Julii}}$ MDCXLIV.

• H. GROTHIUS.

Sparsi hic sunt rumores multi, tantum ad mulcendam plebem, de cæso Piccolominæo, cæso Beckio, occisis ab Albuquerque Portugallo peditibus Castellanis bis mille, equitibus mille de Duce Carolo ad Gallicas partes traducto, cujus copiæ, cum Anguianicis et Turenicis junctæ, in Germaniæ intima se injecturæ essent: quæ omnia magna ex parte falsa sunt, quædam ex parvo in magnum aucta. Hæc certiora: captam a Motta Odincurtio turrem ad Sicorim et Castelloniam, oppidulum juxta Nageram. In Anglia a Pr. Mauritio derelictum obsidium Limæ; a Pr. Roberto captum portum Leberpoulam. Qui a Batavis Goam missi fuerant, recuper-

perare non potuerunt, quæ a Gallis erant capta. Societas Indica in Batavis de eo edocta, non vult apud Ordines conqueri, sperans se sibi jus dicturam. Magna hic penuria hominum, pecuniæ et belli instrumentorum. Unum tantum locum in vallo exteriori Gravelingæ recuperavit Gasfio. Millerajus idem facere non potuit, primum incenso ponte ejus, deinde eis, quos transposuerat, coactis recedere ob aquarum incrementa, quæ in fossa opidani arte effecerant.

L X I I I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Vidi D. Comitem Chavigniacum, qui nunc assiduus est in consilio Regiminis, et, ut creditur, apud Card. Mazarinum in aliqua gratia. Dixi ei, quæ ante multis, non tantum de justitia, verum etiam de necessitate eorum, quæ adversus Danum sunt acta, cujus iniquitatem in negotio pacis procurando agnoscebat. Dixi nos merito opem Reginæ R. poscere, primum ut adversus adiutorem Imperatoris, nocentiorē nobis, quam ii, qui palam arma sumfissent: deinde, ut salva sit Gallis aliisque populis ad nos commēandi libertas. Regesfit, incommode

hoc accidere Galliae, et rationis fuisse eam prae-
 moneri. Reddidi, periculum fuisse a bellis undique
 concitis, exitium minans Suediae, neque rem in acie
 positam permisisse longinquas consultationes. Sua-
 debat omnino, pax fieret, non restituto in praesens
 nostro jure, sed salvo suspensoque in tempus aliud,
 ut in Germania res agantur validius. Dixi vero
 ego, non arbitrari me aliam posse pacem iniri, quam
 si Suedia secura fieret de illis hostilibus molitioni-
 bus, foederum veterum apertissimorum vis restitue-
 retur, et aditus Gallis aliisque gentibus ad Suedos
 pateret. Addidi quae brevi futurae essent mari vi-
 res Suedicae, et si Gallia brevem optaret exitum
 belli istius, nihil melius posse fieri, quam ut Bata-
 vis consilium detur, suam causam de commerci-
 orum libertate nobiscum jungendi, sicut ex foede-
 ribus debent. Haec latius exsecutus apud eum sum,
 quam litteris nunc complectar, praesertim cum a
 me apud alios in eam rem dicta jam saepe perscrip-
 serim. Francofurti varii sunt rumores de Rakoc-
 zio: sunt qui dicunt, eum et amne et populorum
 favore defendi: sed et contra Imperatoris exerci-
 tum, auctum his mille equitibus, quingentis draco-
 nariis, peditibus aliquot, et castra habere apud Cas-
 soviam. XXVII mensis hujus dicebatur Serinus
 iter suum Constantinopolim inchoaturus. De Gal-
 lassio opinio erat, eum in Pomeraniam aut Bremen-
 sem terram ire; de Hatfeldio, eum institurum ve-
 stigiis Coningsmarchii, parte etiam copiarum defen-
 surum Franconiam, ad quam et pars Bavarici mili-
 tis

tis accedat, sed Rheno interposito. Quatuor civitates, quanquam acceptis ab Imperatore litteris contra Gallicas, in medium consulere, et ad Gallicas parare responsum. Aliunde vero discimus, a Bavaro obsideri Friburgum, nec ullam spem esse in exercitu Turenii, ut multo minore. De rebus Anglicis mirum est quam pro affectu variet credulitas. Regina Anglicana primâ famâ filium dederat; nunc intelligimus filiam esse, quam enixa est. Et creditur, quanquam apuerperio recens, exiisse Excestria, ne obsideretur ab Essexio: dicebatur in Falmuthum. Dicunt qui Parlamento favent, a suis navibus XXX captam Portlandiam; partem sui militis ire contra Pr. Mauritium, qui sit Orchampnone in Devoniam, habens secum milites bis mille; partem aliam ad homines mille trecentos ivisse in Cornubiam; partem rursus aliam in Somersetiam contra Rafeltonum, qui illis in locis pro Rege habeat homines bis mille; sed cui de populo octo millia se opponerent. Omnem Regionem occidentalem favere Parlamento. Regem comitatum sex millibus ire in Northamptoniam aut Licesetiam, et quædam oppida prædam fecisse; sed circumveniri eum a Wallero et Bruno, quorum hic Cantabrigiam, alter Buckinghamiam petiit. Alium parari exercitum contra Pr. Robertum, qui per Cæstriam, Blacburiam, Wanchiriam velit succurrere in extremis agenti Eboraco, et jam cuniculis ampetito; cæterum victum habent ad fesquimestre tempus. Et quia suspicio erat posse Regem ire Lincolnam, missum eo Manchesterium Parlamentarium cum equitibus mille. Comes

mes Licestrius, accepto permisſu ut de Oxonia exiret, ſtatim a Parlamentariis captus eſt, unde dolum ejus quidam ſuſpectant. Miſſa vero erant a Parlamento XX millia Sterlingorum ad continendam in obſequio partem Angliæ occidentalem. Ilerdam deditam credunt hic plerique; ſed occultari rumore. Ad Gravelingam Gaſſio machinas quasdam poſuit in eo loco valli exterioris, quem infiderat, et ponte tranſire vult ad opus lunatum, quod eſt circa urbem. Die hujus menſis, partim nono, partim decimo, etiam Millerajus quadringentos homines tranſpoſuit in vallum illud exterius; die undecimo Gaſſio cuniculos agebat ſubter illud lunatum opus. Dux Carolus adhuc ad Moſellam eſt cum ſuo milite, videturque Hispanis potius adhæſurus, quam ſe adplicaturus Gallis, a quibus conditiones accepit per Plesſiacum Befanzonium; ſed nondum reſpondit iis. Inter Hohentwilam et Bavaricas a vi hoſtili temperatur. Mareſchallus Turenus XVI Junii Rhenum tranſiit ad Briſacum, non magna cum ſpe. Dicuntur, qui in Motta Lotharingica ſunt, in Baſſiniaco agrum populati. Dux Anguianus apud Arlonem duodecim habet millia, et dicitur, locis quibusdam captis, retro agere Beckium. Elbovius ad S. Quinctini oppidum habet tria millia, iis uſurus ut ſe res ad Gravelingam dederint. Decem novæ cohortes et veterum ſupplementa parantur in menſem Auguſtum Gravelingam, et machinis et omnibus miſſilibus ignitis utuntur ſtrenue. Deus &c. $\frac{VI}{XVI}$ Julii MDCXLIV.

H. GROTH.

D.

D. Cerifantes jusfit in publico scripto se dici Confiliarium consilii privati sive arcani; dicit sibi res magnas mandatas, ut eas agat me inconscio, meas actiones etiam optimas obtrectat; legationem, quam hic oboeo, sibi dispondet. Videbimus, quis futurus sit exitus: in hac urbe vocatur Phaëthon. Dicuntur trecenti Castellani occisi, et sic solutum obsidium Castellum Petaldi in Catalonia. Quæ præterea hic dicuntur, breviter hæc sunt: Duci Bulionio aditum non datum ad Legatum Galliæ, qui Romæ est. Omnia munimenta, bello nuper facta a Barbarinis, Venetis atque aliis dirui. Cum Marschallo Turenæ esse VII equitum millia, peditum quatuor, et mille alios ex proximis præsidiis eductos. Friburgum a mille militibus defendi. In Catalaniam ire mari homines ad mille trecentos, quater mille per vallem Andoræ; ab ipsis Catalanis ad VII millia peditum, equites mille suppeditari pro Ilerda. A Pr. Thoma coactum exercitum III hujus mensis. Octo millia saccorum farinæ ab eo missa in Casale et Chivassium: sed horum auctoritatem præstare nolum. Sumpsi de pecunia Gallica quater mille thaleros Imperiales pro semestri salario, quod cesfit II Julii.

LXIV.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Gravelinga putatur brevi admodum futura Gallorum: quanquam nempe minima pars terræ bene defendatur, tamen non est ut diu subsistat urbs, postquam et lunatum opus in fossa captum est Gasfione, multi etiam defensorum merfi dum inde se retrahunt; sed et ipsa valli oppidani propugnacula, quæ bastiones dicuntur, partim verberantur ingenti machinarum numero, partim cuniculis suffodiuntur et ex parte obruuntur. Friburgum putatur defendi posse in menses duos. Præfectus oppidi incendit suburbana, quo se tueatur melius. Obsesores vero ita castra sua munierunt, ut vix sit aliquid, quod ibi agere possit Marefchallus Turenus. Marefchallus Motta Odincurtius jam supplementa a Villaregio et aliis accepit. Videbimus, ecquid efficiet contra exercitum Regis Hispaniæ sane validum. De prælio inter Castellanos et Portugалlos longe alia hic, alia in Hispania publicantur, quorum quædam etiam edita vidimus. Pr. Thomas in agro est circa Alexandriam, inhibitus per calores, ne quid magnum aggredereetur. Dicitur tamen cepisse Ponfonom et Fonteneanium; imminere autem Aronæ ad la-

iacum qui Major dicitur. Præfectus Regni Neapolitani aliquid militis contrahit. Pax autem inter Papam et vicinos ejus manet; et, ad auferendam diffidentiam Italici propriam, super exsequendis pactis, missi sunt obsides Casale, qui futuri sint in potestate Regis Galliæ, donec omnia sint confecta. Dux Bulionius salarium habebit a Papa sive bello sive pace; et eo titulo ibi salutatur, quo solent Principes, qui nulli sunt obnoxii. Ad Marschallum Turenæ it sub Tertio cohors hominum CCCXL: forte et ituri sunt eo illi a Leodio milites. Ad Ducem Anguianum eunt Gallicæ et Lotharingicæ copię, relictis tribus Helvetiorum centuriis Nanciaci. Veniunt ad eum et machinæ a Viroduno. Elbovius a locis circa S. Quintini oppidum Hainaviam incurfat. Ideo putatur Melos ire eo cum copiarum parte. Rumor fuit, Parlamentarios Anglos voluisse per mare subvenire Gravelingæ; sed falsus, ut puto. In hac obsidione mortui de obsessis aut vulnerati nonnongenti: deesse dicuntur medicamenta et plumbum. Non cessant interim interiora oppidi munire, si forte extrema deficient. Hohentwila Præfectus dicit, se expectare ratihabitionem pactorum ab Imperatore et Bavaro. Conditiones, quæ a Gallis offeruntur Duci Carolo, dicuntur hæc esse: ut Metta et Clarimontium nudentur a munimentis; Liceat Duci ire ad loca Lotharingiæ, etiam ad Nanciaccum a Rege infesum; Urbes locaque omnia ipsi redditum iri post pacem; Exercitus ejus Regi militet et tradat Wormatiam, Spiram, Germesheimum,

mun, Lindaviam, Weissenburgum. Nimia hæc sunt, et non credibilia. Mittuntur hinc ad eum ducenta M. Florenorum, et Beckius, incertum an conscius fraude a Lotharingo hæc agi, et Gallorum credulitatem alere volens, ducenta M. scutorum, Duci ut ait destinata, detinet. A Francofurto discimus, Legatos Principum suorum iussa expectare super iis, quæ Imperator monuit de litteris Gallicis. Pauci videntur Gallis rescripturi, cæteri rem transmissuri obstinato silentio. Haslica vidua a conventu Francofurtensi expetiit exemplar eorum, quæ in scriptis dedit Darmstadiensis, volens hic negotium Marspurgicum a communi pacis negotio separari, et regi ex re judicata. Legatus qui sibi est Imperatoris dicit, non posse intra sex menses definiri, quæ ad colloquium sunt prævia, et, ut puto, verum dicit. Langermannus Danicus, qui a Francofurto abiit in Hollandiam, in amicis sermonibus ostendit, se non intercedere quominus controversia Danica seorsim tractetur. Viennæ ita creditur, habere Gallasium secum XVIII militum millia; Rakoczium satis bene sua tutari. Ex caloribus multos morbos manasse in exercitum Imperatoris. Parlamenti hujus controversia, an de negotiis ad publicum spectantibus omnes judicum classes convocari debeant, ita composita est, ut super edictorum probatione convocentur omnes: super rebus aliis ita, si primæ classi ita ex usu videatur. Recepti sunt in Parlamento Marefchallus Scombergius, ut vicarius Languedociæ, et ut Præfectus

ter-

terræ Metensis, Virodunensium et Tullenfis: Bresæus autem ut Inspector rei maritimæ sine Admiralis titulo. Res Anglicæ non ita procedunt Parlamento, ut non Regii adhuc multum se moveant. Cum Eboracum jam in ultimis esset, iter suum, ut ei succurreret, instituit Pr. Robertus, habens XV millia, partibus ferme æquis, equitatus et peditatus, et hunc in itinere augere dicitur. Contra eum Testlæus, derelictis operibus proxime urbem Castellii, quibus retentis procedet cum Farfaxio, equites habens sexies mille, peditum non minus, præter cohortes quatuor, quæ ei advenere; a tergo autem eidem Pr. Roberto instat Johannes Meldrunus a Mancestrio profectus, habens militum octo millia, ut plane ibi res videatur spectare ad prælium; quamvis sint, qui existiment Regios omnia incerta vituros, ut tempus ad hyemem extrahant. Erat autem Rex Bambergæ, non longe a Wallero, quotidianis conflictibus, in quibus sex machinæ per Regios captæ sunt. Abducit a Wallero Brunus incrementum sex millium, et ab Esfexio ei veniunt quatuor cohortes. Præterea vicinæ terræ Draconarios suppeditant ad impedienda Regis destinata. Esfexius autem ad Limam erat cum equitibus bis mille, peditatu majore, et aucto accessione VII millium e Devonia, diciturque cunctari circa obsidium Excestriæ, ob quasdam difficultates. Non ita longe ab ea aberat Pr. Mauritius cum equitibus bis mille quingentis. Regina, ægra adhuc valetudine, petierat liberum commeatum ab Esfexio, ut iret ad aquas

R^{re} Angl^{ie}

M

Bris-

Bristolienſes; reſpondit Eſſexius, nullum coelum ei fore ſalubrius, quam Londinenſe, eo ſe Reginæ ducem fore, ſi velit. Parliamentariæ ſub Warwicio naves Regiam navem cepere, quæ tria millia armaturarum ferebat Exceſtriam. Liceſtrii comes Londini eſt ſub honorata cuſtodia. In Scotia VII funt decollati, ſuſpenſi alii, qui Regias ibi partes reſuſcitare voluerant. Middletonus Parliamentarius cum X millibus, aut amplius, eſt Lancaſtriæ. Deus &c.

$\frac{\text{XIII}}{\text{XXIII}}$ Julii MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Dicitur a Buda Legatus Viennæ exſpectari: dicuntur Portugalli in Beræ limite cepiſſe oppida Sarſam et Gumaldum; Genuam veniſſe ex Hispania duo milliones, partim pro Regiis redditibus, partim ex re privata. Quater mille Itali a Neapoli et Genua ire ad exercitum Regis Hispaniæ, qui eſt in Catalonia. Contra, mari Gallis, qui in Catalonia ſunt, venire cohortes quatuor. Card. Mazarinus Bibliothecam, antehac diebus joviſ apertam, omnibus claudendam judicavit.

Dicitur a Mazarino

LXV.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Præcipuum, de quo nunc agitur, est Gravelinga; die hujus mensis decimo octavo exustus fuit pons Marefchalli Gasfionis. XIX ejusdem, Gasfionis milites ad pedem urbici propugnaculi se posuere; sed ignitis desuper misilibus coacti abscedere. Vigesimo, idem Gasfio cuniculum sub propugnaculo fecit erumpere, militem ibidem posuit, ipse in ventre vulneratus est. Postridie, cum fosfores jam sub duo propugnacula subiissent, eodem tempore extremorum malorum comminatio urbi facta est. XXIII, Mille-rajus sub aliud propugnaculum cuniculos disfilire fecit modico ruinæ effectû. XXIV, tres impetus facti in propugnacula, eo cum damno Gallorum, ut CCC sint desiderati, vulnerati autem CC. Tandem duo Marefchalli suos in cacumine propugnaculorum posuere non multos, qui ibi cum hostibus non plane dejectis sunt pugnaturi; cuniculi novi parabantur, deinde ex omni parte oppugnatio, quæ eo celeratur magis, quod fama est, a Piccolomini cuncta parari ad castra oppugnanda, quod tamen, an serio fiat, multi dubitant. Sparguntur etiamnum hic rumores de conventionem ducis Caroli cum

Gallis; misit is quidem huc conditiones a se signatas, sed alias ab iis quas Galli miserant. Interea vero deprehensa est Sedani conjuratio pro Duce Bulionio. Auctor Furnerius e Reformatis captus nunc; pars cætera Romanenses, et in propinquo ad eventus expectationem milites Beckii, partim etiam, si vera dicuntur, ducis Caroli. Galli, qui in Lotharingia fuere, partim se Marefchallo Turenæ, partim duci Anguiano sociant; utrique misæ pecuniæ, huic CL libræ Francicæ, alteri CCC millia scutatorum: hic ad Luxemburgicum est finem; dubitatur, an se juncturi sint. Gallici et Hispanici Burgundiones jus induciarum exacte colunt. Dux Carolus pecuniam Gallicam non accepit. Dicitur esse ad Longviacum. Melos et Piccolominæus habere putantur ad XVIII millia hominum. Novi dilectus ad X millia in Flandria fiunt. Sed et Gallicus exercitus augetur, et egregiis operibus defenditur: adsunt ad opera rustici ter mille. De Ilerda disconveniunt rumores: alii jam deditam credunt; alii delectam coitionem contra Gallos. Mottæ vero Odincurtii exercitum esse ad XV hominum millia. Chombergius Metim ivit, ad Aquas Chavigniacus. Veneti equites peditesque, de sua militia, et, per mercatores, pecuniam Hispano permittunt, ut ejus commendatione ab Imperatore obtineant prælationem præ Electoribus, quod, ut maxime id velit Imperator, Electores concessuri non videntur. Turcica claslis ad naves LXXX, e Constantinopoli, mari Ægæo et Africa in unum collecta, Italiam territavit.

Ge-

Genua XII naves longas contra instruit. Præfectus Neapolis dimidium millionem poscit ab ejus regni populis, sane attritis. Legatus autem Imperatoris pecunias auxiliares a Papa, tanquam pugnans contra Hæreticos. Mediolanum eunt ab Hetrusco MCC pedites, equites D, partim per Mutinensium fines, partim mari Genuam, inde per Geneatium fines. Pinfona jam capta, putantur Galli obsesuri Censium, quæ via est ad Finale. Roma magis magisque munitur. Castro, loco imperii Parmensis, detrahuntur munimenta; neque de firmitate pacis in illis locis dubitatur. Videtur Francofurti mansurus conventus, nisi forte sub majori nomine Ratisbonam transferatur. Super litteris Gallorum et Imperatoris asperis utrinque videntur prævalitura ibi consilia, ad scribendum media. Plerique ordines pecunias, ab Imperatore contra morem petitas, jam solverunt. A Francofurtensibus exiguntur subsidia, quæ dicuntur LX. Rumor est ibidem, Gallos a Suedis expectare, ut Monasterium veniant, quod et mihi hic sæpe propositum fuit; verum a me rejectum multis de causis. Etiam illud discimus, aucta a Duce Carolo præsidia, tum Wormatiæ, tum Spiræ. Friburgenses bene se tutari prosperis etiam eruptionibus. Capta a Bavaricis ædificia suburbana. Constat fama, cæfos a Rosa hostium sexcentos. Sunt litteræ, quæ Principem Thomam nunciant non Censio imminere, sed Brema. Austriacorum ministros multum laborare, ut Gallos suspectos faciant

Helvetiis, quod facilius est illis, quam semet pur-
gare. Deus &c. $\frac{xx}{xxx}$ Julii MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Nuncium jam nunc accepimus, magnum sane. Du-
cem Aurelianensem, die Jovis exacto, ingressum ex
pacto in urbem Gravelingam. In Anglia constat
commissum prælium, cujus pars utraque rumoribus
ad se victoriam trahit. Rex dicitur ire contra Wal-
lerum, Pr. Mauritius contra Essexium. Regina
scribitur esse Falmuthi, in Cornuwallia. Fuit et
in Tingi, urbe Africae, sed quæ olim Portugalliæ
facta est accessio, conjuratum contra Portugallos
animo advocandi in urbem Castellanos, quibus urbs
et machinæ, et hominum et rerum præda cederet.
Ita nempe dicit Epistola Regis Portugalliæ; addit
a duobus patribus filios, a fratre fratrem, ob hoc
crimen apprehensos, misosque aut ab ipsis ductos
Olyssiponam. Ilerdæ occisus est in seditione An-
glosilius, Regis Francorum consiliarius.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JO-
HANNI ADLERO SALVIO, Legatis Sue-
dicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Friburgum adventu Ducis Anguiani ab obsidione liberatum non aliunde creditur, quam quia Marefchallus Scombergius id a Meti hic fecit nunciari. Si id verum est, pertinet ad ostendendam hujus Imperii felicitatem. De Ilerda, nisi jam transiit, vix ulla spes ex ipsis Marefchalli Mottæ Odincurtii litteris. Papa, mortalis non minus quam nos, vivendi finem fecit, satis fane æquus inter communiones sacras, Reges ac Principes; in ultima ætate minus sui potens et obnoxius sanguine proximis. Magnum ad res Christianas momentum erit in eo, quod nunc agitur Romæ, sive Hispaniensis, sive Gallicanus fiat Pontifex, sive sui juris, sive in electione fiant partes, ut antehac evenit. Sunt, qui putant, Card. Mazarinum suffultum pecuniâ Gallica, quam totam habet in sua manu, non abesse a spe istius fastigii: nam Hispanis vix est, unde largitiones faciant, quantas facere solebant. Dux Aurelianensis voluerat huc venire, et Ducem Elbovium in isto imperio sibi substituerat. Misus hinc est Abbas Bentivoglius, primus inter Card. Mazarini amicos, qui Duci Aurelianensi de capta Gravelingâ gratula-

retur; de Elbovio diceret nihil mutari, dum ei adesset Gasfio. Nam Millerajus, qui cum Gasfione male conveniebat, huc venit. Sed Dux Aurelianensis nunc nescio, an consilium mutaverit, an vero articulorum doloribus retineatur. Regina Angliæ apud Nannetas est, creditur ventura Andegavum, deinde propius, ut Regis mariti sui res commendet. Eboraco datæ sunt a Parlamentariis in deditioe conditiones satis æquæ, ut novum Castellum aliaque oppida hoc exemplo invitentur. Exiere milites ultra mille. Rex jam ad Parlamentum, quod Londinii sive Westmonasterii est, ita scripsit, ut volunt. Itaque Sabranus, pro Gallia residens, defugere non poterit, quin idem faciat; in litteris, quas Batavi attulere fane veteribus, scriptæ nempe sunt Decembri, aliquid Parlamentarii desiderant. Pr. Robertus in Lancastria reparat vires adflictas. Rex ipse in Somersetia esse dicebatur, adjunctis ipsi copiis, quæ sub Hamptono fuerant. Essexus Pr. Mauritium persequi in Cornubiam. Wallerius Regii exercitus tergis insistere; habere autem sex hominum millia. Pr. Robertus accusari, quod juvenili impetu rem in tantum discrimen adduxerit. Hiberni, qui Regi militant, Religionis Romanæ exercitio utuntur. Apud Parlamentarios, si qui eorum in manus veniant, suspendio militiam luunt. Scripsere ad Parlamentum Leslæus, Manchestrius, Farfaxius, ne differant Ecclesiis regendis unum morem imponere. Romanenses omnes Londinii in vincula dati sunt; sed peregrini qui sunt, liberantur. Ibidem novum cri-

erigitur consilium militare. A Francofurto hæc sunt, quæ cognoscimus: adhuc ibi plurimorum Principum ac civitatum sententias expectari super epistola Gallica. Super hac re commemorari historiam temporum Caroli V. Nam, cum ad conventum Ordinum Imperii, qui tum Spiræ agebatur, scriptæ essent litteræ acerbæ adversus Imperatorem, qui eas tulerat fecialis, sine ullo responso remissum eum esse. Omnes vero, qui sunt Francofurti, eo quidem esse animo, ut pacis colloquia velint non abrumpi; cæterum plerosque ita censere, agendum ea de re Monasterii, non Osnabrugæ: nempe quod Suedos, Danico bello implicatos, velint ad tempus seponi, atque interim cum Gallis per Pontificis ministros rem transigi. Videtur autem conventus iste, qualiscunque est, Francofurti substitutus, nisi mutetur in pleniorum conventum, qui futurus sit Ratisbonæ. Aula a Vienna Pragam itura dicebatur. Non dubium amplius erat Francofurti, quin Cæsarianorum agmen ultimum in receptu damnum a Rakoczio accepisset; et Hungarorum pars magna averso sit animo ab Imperatore, cui consequens, ut bellum istud grave geratur sumtibus Austriæ et earum terrarum, quæ propriè ad domum Austriacam pertinent. In terris Maguntiacensibus timebatur Hassorum reditus, ubi res suas in Cauchis ex sententiâ posuissent. Fuit in Parlamento Pr. Condæus, ut edicta quædam, super quibus diu hæsitatum est, impelleret; sed pendet adhuc ea res, ut et Ducis Aurellanensis præces pro Abbate Riverio ut Carth

nalis fiat, et pro Duce Vendocinensi ut redire ei liceat, et pro Duce Bellifortio ut causa ejus cognoscatur, et pro Ranzovio ut Marefchallus Franciæ fiat. Ex Italia discimus, Ducem Parmensem Gallica ope uti velle, ut recuperet quædam, quæ dicit ab aureis Genuatibus sine jure teneri. Duo militum millia a Præfecto regni Neapolitani mitti in Hispaniam; ibidem colligi naves longas, quæ se opponant Turcicæ classi ad Hydruntem conspectæ, misasque litteras ad oræ et clasium Præfectos, ut malo eant obviam: nam et Uticenses naves ad Mondragonium dicuntur exscensum fecisse, non sine terrarum malo. Holsteinius a Barbarinis misus erat, ad ambiendam Ducis Hetrusci amicitiam: et dicuntur venisse Romam vices quater mille homines de Hetrusci subditis. Sermones sunt de matrimonio Ducis Mercurii (Filius is est Vindocinensis), aut cum Ducis Guisii sorore, aut cum filia Longovilani. Dicitur Marefchallus Motta-Odincurtius munire Comaresum, et periculum esse, ne Herdæ fortunam Catalonia sequatur. Nescio, an verum sit, istam fulmine domum, in qua Hispaniæ legati se tenent Monasterii: hic quidem id accipitur, ut omen futuræ pacis cum damno Hispaniæ. Deus &c.

$\frac{x}{xx}$ Augusti MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Metuitur hic factio Lotharingica ad festinandam pacem. Dux Carolus se cum Hispanis in Flandria jun-

junxit. Ilerdam deditam Galli non ultra negant. De Friburgo nihil adfirmant. Dicuntur Turcæ in Calabria ora incendisse Rupem Imperialem, modicum oppidum. Portugalli Novum Castellum, a Castellanis excitatum apud Salvaterram, diruissse. Ad Aronam dicitur esse Pr. Thomas. Est id oppidum et arx in rupe dispiciente Lacum majorem, XIV milliaribus a Mediolano. Regina Angliæ venit huc in navi Hollandica, quam sequebantur Anglicæ, quæ omnes vento favente effugerunt Parlamentarium navium minas. Misit hinc ad Reginam Angliæ Medici duo, custodes corporis ex Prætorianis octo. Fama hic spargitur, nescio an vera, Regem Angliæ, conjunctum cum Pr. Mauritio, habere XX hominum millia, cum eis eum ire contra Essexium, qui credatur, viribus impar, in Pleymuthum se recepturus. Pr. autem Robertum recollegisse militem ad XV hominum millia. Mortuus est Papa xxix Julii. Nuncio, qui huc venit, nomen est Nicolaus comes Guidi Bagni; titulus Archi-Episcopus Athenarum. Is novam potestatem opperitur, quia quam attulerat morte Papæ vim amisit. Pr. Contiacus, Pr. Condæi filius, declaratus est artium Magister, magno suo cum honore. Venit huc a Regina Angliæ Germanus præcipuæ apud ipsam gratiæ. Romæ dicuntur Galli favere Spadæ: Hispani Perettotidem Cardinali, Itali Firenzuolæ Dominicano. Ducem Wirtembergicum audimus isse Viënnam, ut novæ conditiones tententur super Hohentwila. Elbovius apud Gravelingam est; copiæ ejus apud oppi-

Conti.

Jermyn

pidum Guifam. Hispanici exercitus pars ad Martidum hæret; pars major ivit ad prohibendos processus Pr. Arausionensis. Rovillacus hinc mittitur extra ordinem Legatus in Portugalliam. Dux Angulianus habere creditur secum octo millia hominum. Mottæ in Lotharingia clauduntur exitus et aditus.

L X V I I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

A Constantinopoli disco, Sultani gratiam in multis partitam, cujus partem non magnam habeat is, qui nunc est magnus Vizirius: partes alias Selectarius, unus familiarium Sultani; præterea Cadilques Anatoliæ, Capitaneus Bacha et Aga Janisfariorum. Apud Principem in tot affectus distractum non mirum est si mutant consilia; quæ pro Imperatore Germaniæ, an pro Rakoczio se sint data, docebit dies. Classis Turcica etiamnum apud Hydruntem conspicitur. Romæ tumultuosa videtur Pontificis novi futura electio. Noluit is, qui decesit, novos alios Cardinales facere, quanquam multum rogatus a proximis. Itaque Barbarini æmulos et plebem metuunt, domos muniunt, quærunt amicos. Cardinales proposuerunt die octavo mensis hu-

hujus convenire ad comitia Pontificalia; sed plerique volunt primum urbem liberari ab externo milite, qui multus in urbem venit, jussu Præfecti Neapolitani, Ducis Hetrusci, Parmensis et aliorum. Pr. Thomas, relictis nonnullis ad obsidium arcis Aronæ (nam oppidum cepisse dicitur), cum cæteris Castellum imponit Novillæ, qui aquæductus Mediolanum versus prætenditur; dicitur et Brema exitus et aditus claudere. At Præfectus Mediolanensis, ut in apertum possit procedere, copias a Florentia Mutinaque expectat, et a Venetis equites quingentos. Ad Gallos e Romania advenire milites quadringenti. Ad repensandum damnum in Ilerda factum, Galli dicuntur Tarragonam obsesuri; addit rumor Mottam Odincurtium inde revocari, ut minus fortunatum Ducem: credo nocere ei, quod ab aula abest Nojerius fautor ejus et propinquus. Friburgum in Bavarorum manus venit xxviii Julii. Post id juncti cum copiis Dux Anguianus (habebat is sex peditum millia quatuor bonorum equitum) et Marefchallus Turenæ, perruptis Bavarorum munimentis, peditem conciderunt aut ceperunt, præter eos, qui in urbem Friburgum se receperunt. Eques Bavaricus in loca montana concessit, ubi eos Rosa persequitur. Gratulatus sum de hac victoria Pr. Condæo, qui non dubitabat, quin Friburgum brevi recuperaturi essent Galli, aut impetu aut obsidione. Expectatur hic Dux Aurelianensis, relictæ ad Gravelingam Elbovio et Gasfione, quorum hic Castellum cepit ad Wattam, situ ferme
me-

medio inter Borborgum et S. Audomari oppidum, et ad intrandam Flandriam opportuno; dabit hæc res dolores Hispanis, qui non poterunt simul e saxo Gandavenfi subvenire, et ab hac parte fervare Flandriam, cum maxime pronam seditionibus, ut Gandavi cum Melonis periculo apparuit, quem ægre Magistratum cura servavit. Etiam Bruxellis motus quidam plebis fuit. Verum nec Gallia immunis ab hoc malo est, quippe hoc ipso tempore lanii coierunt inter se, ne carnes vendant, quia in libram quamque impositi sunt solidi quatuor. Hispani vero et Mardisko timent, ubi Romanis temporibus portus fuisse creditur, novaque ibi excitant munimenta. Dux Carolus indicavit Gallis, se, cum nihil ab illis rebus suis conveniens intelligeret, junxisse semet cum Hispanis, non alienum tamen a conditionibus, si æquiores in posterum a Gallia adferantur. Nuncius, quamquam Papa mortuus, nec suffecto alio, receptus hic est, ut sedis Romanæ negotium gerens. Videtur Dux Aurelianensis id moliri, ut, se absente, locum in regiminis consilio impleat Abbas Riverius. Beckius in Luxemburgium rediit: equites quosdam ad eum finem, cum inde abiret, reliquerat Dux Angulianus. Augentur præsidia Campaniæ, Picardiæ, et circa Metim. Motta rursus a Gallis eminens premitur magis quam obsidetur. Munus se magis magisque ad Wattam Gasfio, et Castello imminet, cui nomen Hermino. Paratur clasfis apud Masfiliam. Regina Angliæ et Pr. Thomæ uxor se mutuo conspexere Salmurii. Inde hæc in hanc urbem

ve-

venit, illa ivit ad aquas Borbonias, quarum lavacra paralyticis mederi dicuntur. In Anglia inter legatos Batavos et homines Parlamenti non optime convenit, spes pacis retro fugit, quia Parlamentariorum militum octo Rex suspendi iussit, in ultionem Hibernorum, pari supplicio adfectorum a Parlamentariis. Nunc Parlamentarii et bello captos, præter Archi-Episcopum pridem in vinculis habitum, neci destinant. Et quosdam sui conventus in carcerem dedere, suspectos ex litteris interceptis, quæ ad Marchionem Novi-Castellium destinabantur. Rex Angliæ et Pr. Mauritius apud Excestriam copias suas junxere, et creditur eodem iturus Pr. Robertus. Elector Palatinus Londinii est, ut Parlamentariorum animos leniat, offensos fratrum ejus militia, laboretque ad restitutionem Palatinæ domus, atque interim ut alimenta matri, sibi, sororibus suppetant. Pr. Robertus novi damni aliquid accepit, Leslæo ejus tergis insistente, qui et augmenta copiarum accepturus erat a Manchestrîo. Calander Novum Castellum cum XII millibus obsidebat. Manchestrîus apud Douncastrum, Wallerius et Braunus non procul Oxonia, in qua urbe et dissidia esse dicuntur et pestilentes morbi. Essexius Rinfelli copias ceciderat, subvenerat Plimuthro, in Cornubiam partem militis miserat. Qui sub Comite Novicastellio fuerant, Romanenses multi, disjecto eo exercitu in domos suos se receperant. Apud Londinium XII nova militum millia scribebantur. Farfaxius Eboraci erat. De Hohentwila nova pacta

ducuntur Viennæ. Deus &c. Lutetiæ $\frac{xvii}{xxvii}$ Augusti
MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Lanii adhuc vendunt carnes, quia Possiaci, quo
eæ adveniunt, heri nihil exactum est. Videbimus
quod futurum sit futuro Veneris die.

L X V I I I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ.

ILLUSTRISSIME ET EXCELLENTISSIME DOMINE.

Verum est, quod Excellentia V. in litteris,
xxii Julii et calendario vetere datis, conjicit,
Danos hucusque misisse triumphos rerum inanes,
nec defuisse eis aures credulas, leve sane lucrum
ex fraude non diu valitura: sed liceat illis falsis
rumoribus et se et alios pascere, dum res penes
Suedos sit. Magnum sane decus Suedis hoc præ-
lio partum est, et majora videmur merito ex-
spectare, tum mari, tum et terra, partim contra
Gallasium, partim contra Langvedelam. De
Rakoczio hic etiam quæ audimus, sunt prospera;
sed totum hoc negotium de aula Constantinopo-
litana pendet, quæ natare videtur inter diversa
consilia. Deus hæc omnia ad bonam pacem diri-
gat,

gat, misertus tandem tot durissima patientium
 populorum. Idem, Illustrissime et Excellentis-
 sime Domine, Excellentiae Vestrae det omnia,
 quæ votis expetuntur. Lutetiae $\frac{XVII}{XXVII}$ Augusti
 MDCXLIV.

Excellentiae V. semper serviturus

H. GROTIUS.

L X I X.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JO-
 HANNI ADLERO SALVIO, Legatis Sue-
 dicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Conveni Ducem Aurelianensem, atque ei de Gra-
 velinga capta gratulatus, et alias in posterum pre-
 catus victorias, exposui causas belli in Regem Da-
 niæ. Dicebat se non dubitare, quin gravissimis de
 causis id susceptum fuerit, seque in consilio Regi-
 næ nostris rebus fautorem fore. Ostendi etiam bel-
 li illius causas legato Veneto, dedique ei edictum
 Reginæ ad subditos, epistolam Senatoris Poloni ad
 Marechallum Torstensonium, et significationem, a
 legatis Suedicis, qui Osnabrugæ sunt, factam Im-
 peratoris Legatis. Respondit omnia, quæ pacifi-
 catorem decebant; neque ullo modo dubitandum,

N

quin

quin implicatos bello Germanico tam gravi Suedos nulla causa, nisi plane necessaria, egisset in arma contra Danos. Non probari prudentibus tergiversationes, quas inde captarent Cæsariani, nec quod repudiascent accipere Suedorum præscriptas litteras. D. Cerisantes D. Comiti Bryennio locutus est de ineundis pactiōibus. Respondit ei D. Bryennius moris Gallici non esse, ubi sit Legatus, eo prætermisso, de pactis agere. Fuere Jovis die in Parlamento Dux Aurelianensis et Pr. Condæus. Magna quæstio agitabatur, an Regina R., si ipsa veniât in Parlamentum, ita ut Reges majores annis solent, possit solo jussu sine sententiis eorum, qui in Parlamento sedent, efficere, ut edicta probentur et Actis inscribantur. Captant Parlamenta pupillarem Regis ætatem, ut jura prope intermortua resuscitent. Et plebs sine Parlamenti auctoritate ægre paret Edictis, nec facile reperiuntur redemptores, qui absque ea fidem publicam tutam existiment. Fuit et alia dubitatio, an Dux Aurelianensis, ut vicarius, possit corporis sui custodes eo abducere, ubi Regina cum Præsidio est, ut nuper in æde sacra evenerat. Petuntur ab hac civitate mutui miliones viginti, pro quibus redditus quidam obligarentur: sed effugia quærit civitas, ob exempla promissorum antehac non bene impletorum. Tam Gratianopoli, quam in Languedocia motus fuere contra nova onera, non sine aliqua Magistratuum cæde. Quidam in Basiliam missi sunt novorum dogmatum suspecti. Et Divione puncti judices inferiores,

res, qui foeminas sola aquæ frigidæ exploratione magni criminis damnaverant. Verita hic invection mercium inutilem ex Hispania, ad servandas in regno pecunias. Tributa bellica, ad redimendas agri direptiones inter Gallos et vicinos eis Belgas, sublata sunt. Ecclesiastici in olim possessa Sedani restituuntur, ut quondam in Bencarno, aliunde assignatis pecuniis, per quas indemnes fiant Reformati. Exercitus sub Elbovio inter Borborgum, Bergam Flandriæ et Montem Castellenfem duabus fossis et vallo terreno se tuetur. Procedit et opus Novi Castelli sex propugnaculis ad Waltam, agiturque de fruendis aliis duobus præterea ad Watendoncam et Dapam. Beckius ad Melonem adduxit bis mille pedites, equites octingentos; et Lotharingicos auxit Thannenius Longviaci præfectus, peditibus quinquaginta supra quadringentos. Abest parum a castris Gallicis ad Mardyrium, ubi Lecium portum fuisse volunt Flandrorum eruditi. Tenente se Piccolominæo, Friburgum non obsidetur. Hohentwila libera est, Bavaro et inde et e præfidiis colligente quantum potest militis apud Rotterburgum ab eodem Principe. Hatsfeldius ejusque copię ab itinere Lucemburgum versus revocatæ sunt, cum promisso, se id apud Imperatorem, qui contra jussu, ex præsentis necessitate satis excusaturum. Galli in illis locis sunt ad X equitum, septem peditum millia: accedunt ex præfidiis, quæ Galli in Lotharingia et vicinis locis habent, decem millia, pedites pars maxima. Eunt versus inferiora Palati-

natus, forte Stelhoviam oppugnaturi. Merciacus illis quantum potest itinera impedit, faucibus quibusdam infestis. Vaubacurtius, acceptis a Villaregio copiis, Mottam in Lotharingia obsidet. Reginae Angliæ coeli natalis haustus brevi in tantum profuit, ut manum, quæ fiderata erat, movere ad scribendum incipiat. Putatur post lavationem in aquis Borboniis ventura Galeonum, quæ arx est specioso posita in Normannia, ut tanto propior sit rebus Anglicanis, quæ Regi non optime procedunt. Scripserat Rex ad Comitem Essexium, ut ad se veniret et pacem populis redderet. Respondit, fidem suam Parlamento adstrictam, ejus esse de pace constituere. Electoris Palatini illuc profectio hic magnæ ambitionis suspecta est. Mancestrius Parlamentarius Dux Wilbecam in Nottinghamia, cepit. Middletonus in Wallia Wartiam, concisis nonnullis Pr. Roberti equitibus. Etiam Ejeri Regii tribuni cohors damnum accepit. Apud Abingtonum erat Wallerus. Hiberni CCCC ex Anglia in patriam rediere, ut Protestantibus vires ibi recolligentibus obsistant. Romæ, ut in interregno, multæ cædes fiunt. Pr. Thomas, desperato, ut videtur, Aronæ arcis obsidio, et munitione ad Navilium, Alvam agitat, forte Sanctiæ imminens. Hispani illorum locorum adhuc intra oppida manent. Dux Anguiamus et Marefchallus Turenæ pontem habent et machinas multas, et accipere decies mille saccos farinæ, et pecuniam ad LX millia Pistoriensium, ducenta millia Francorum per Basileam. De Taragona a Gallis ob-

obsessa et morbo Regis Hispaniæ rumores incerti. Aula Turcica multum adhuc fluctuat. Aga Janissarorum factus est tertius Vizirius et primum locum sperat. Tres alii Vizirii et Sultanarum mariti ab aula in longinquas provincias missi sunt. Rukiup-tarus Ischoglan ex puero cubiculari factus est Aga Janizzarorum; alii paris ordinis pueri et spado quidam Rhodum relegati. Selectar Sultani antebac Musahipus, id est amicus primæ gratiæ, factus est Capitaneus Basfa in locum Eckiris Basfæ, qui jam et vitæ metuit. Præfectus armamentario et navibus longis strangulatus est. In aula adeo mobili incertum est, an pacis cum Imperatore studium sit prævaliturum, an spes ex Rakoczii successibus. Deus

&c. Lutetiæ ^{xxix Augusti}
vii Septembris MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Regina R. in Parlamentum non ibit, videns sibi de potestate moveri controversiam. Senatores hujus Parlamenti dixerunt Duci Aurelianensi et Pr. Condæo, se nihil malle, quam ut ad res necessarias pecuniæ reperiantur; sed eas quærendas non apud plebem exsuctam, sed apud hirudines regni et populi. De Santyæ in Italia obsidione non ultra dubitatur. Prope Taragonam castellum quoddam, de Cremona nomen habens, Galli cepere. In Friburgum quingenti milites augendo præsidio intravere.

L X X.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Regina. Regens se adhuc parat profectio[n]i ad fontem Bellaqueum. Pecuniæ controversia ita composita est, ut Regina quosdam sit delegatura ex consilio status et rationalibus et aliis; his XII annos additurum sit Parlamentum de suo corpore, qui in urbis hujus divites, maxime vero eos, qui a XXX annis, aut ex quæsturis aut ex redemptionibus publicorum rem fecere, describant, quantum ad hujus temporis necessitates collaturi sint: unde sperantur XX ferme milliones. Valde hanc rem promovit Dux Aurelianensis, rejectis aliis commentis plebem nimis oneraturis. Idem Dux pergit poscere jura vetera vicariorum regni, et ut Bellifortius aut liber emittatur, aut judicetur; et Abbas Riverius admitti in consilium Regiminis, et Cardinalis fieri sperat, contra nitentibus aliis. Regina Angliæ vomica se aperuit sub mamillam dexteram. Creditur non abesse a vitæ periculo; est etiam nunc ad aquas Borbonias. Aptud Waltam in Flandria pergitur instruendis castellis tribus, misa in id pecuniâ ad quadraginta millia Francorum: milites ibi sunt ad millia XX, latiusque sedes capiunt ob penuriam
pu-

pabuli. Vult eos impedire Piccolominæus, ad Marylandium se tenens. Lotharingici milites ibine manfuri sint, an ad superna Rheni, vocante Bavaro, redituri, incertum est. Beckius cum in Flandriam iret, aliis jussis, apud Namurcum retentus est. Castellum apud Philippiburgum anni imminens ad Gallorum adventum a defensoribus relictum est, pari de causa, qua nuper Castellum Philippi ad Gravelingam, militum paucitate. Ipsum Philippiburgum nunc obliquis accessibus petitur, verberaturque præterea machinis viginti et octo, molis circum exustis, abducto amne, ponte Gallorum mobili posito ad Germeshemium. Sunt in Philippiburgo pedites quingenti, equites LX, agricolæ qui eo se receperunt ferme quingenti. Galli ad XXIV sunt millia; adjunget eis bis mille et quingentos pedites, equites sexcentos Magalottus, totidem alios Arnoldus. Bavarici ad Hailbrunam sunt; restant eis a clade VIII millia; accessere IV millia ab Hatsfeldio et Montecuculo, et expectantur copiæ aliæ, quæ ad Saxonem e Bohemia ituræ fuerant. Non obstant hæc, quominus Galli brevi sperent se potituros Philippiburgo. Bavarus a subditis suis ter mille equites accepit, promisso pretio, ut eos, quibus equi periere, in equos reponat. Joh. Waërtius dicit, nunquam se vidisse calidius certamen illo apud Friburgum. Merciaci gratiæ actæ sunt, quod partem bonam exercitus machinarumque servasset. Friburgi obsidium ideo dilatum est, quod et pabula ibi defecissent, et ob multitudinem cadaverum hau-

stus coeli esset impurus. Spira trecentos Gallos
 præsidio recepit. Cantecroja, Wormatiæ minus tu-
 tam se putans, Francofurtum venit. Ab Hohentwila
 ita discescere hostes, ut commeatum omnem, tres
 belli machinas, et alia belli instrumenta derelique-
 rint. Capta a Tubaldo Forfenicum, Etingenium,
 Bretta, Dorlacum: a Rosa Bada, Copenhenum,
 Brousfellum, Wislockium. D'Aumontius, oppido
 Germeshemio capto, arcu imminet, oppido arcique
 Leubtenhautæ Comes Palluaivus. Cessere iis et alia
 loca Palatinatus inferioris ad utramque Rheni ri-
 pam, et interceptæ ejus, qui Philippiburgo præest,
 ad Electorem Moguntiacensium litteræ, quibus osten-
 dit, nisi hostis vi pellatur, se diu sustinere non
 posse. Præsidia sua ferme ex omnibus Palatinatus
 locis abduxit Bavarus, præter Heidelbergam et Fran-
 codallo; et hoc ipsum oppidum cum eo quem ha-
 bet milite negat defendere se posse Rebolldus. Mis-
 si, qui a Francofurto militem peterent; sed frustra.
 Elector Moguntiacensium creditur abiturus Mogun-
 tiaco, relictis ibi Canonicis suis. Austriacorum
 Ministri acriter poscunt strictiorem Ordinum Ger-
 manicæ inter se conjunctionem, contra vim tantam
 externam. Manent rumores de Regis Hispaniæ mor-
 bo. Molem Portui Taragonæ imminentem cepit,
 et fauces portus obtinet classis Breslai. Duo urbis
 propugnacula oppugnat Motta Odincurtius, sperat-
 que subterraneis operibus disiectum se muros, et,
 ubi plus militis acceperit, vi irrupturum in urbem.
 Sunt jam Romæ in conclavi Cardinales: in proxime col-

collectis suffragiis XX et tria fuere pro Fiorenzola. Sacchettiæ, amico suo veteri, favet hic Mazarinus. Card. Antonius Gallicarum rerum protector magno cum honorario declaratus. Duci Savellio legationem pro se mandavit Rex Hispaniæ. Columnæ et Urfini cum magno comitatu armati inter se minantur. Præfecto urbis securitas urbis commendata maxima cum potestate. Dux Bulionius ad Urbem est. Principum Sabaudorum copiæ apud Sanctyam sunt, et in agro Novariensi. Præfectus Mediolanensis pauciores habet milites, sed veteres, et ad legendos alios misit tribunum Menferum cum pecuniis. Nescitur, qua de causa in Bruttio militem posuerit Præfectus Regni Neapolitani, et Genueses X navium longarum in mare deduxerint. Turcica clasfis ad oram est Illyrici. Mirro id quod Rex Britanniarum edidit, quo profitetur servaturum se religionem, Regimen Ecclesiæ, Liturgiam, ita ut sub Edwardo, Elisabetha, Jacobo Parlamentariis legibus stabilita fuere. Puritanorum commenta chimericam Reformationem appellat. Elector Palatinus Londini accipietur magna cum pompa a Parlamentariis. Propinqui sunt inter se in Cornubia exercitus Regis et Essexii. Parca utrisque alimenta, nisi quod mari aliquid accipit Essexius. Dedita Manchestræ arx Sheffieldia in Nottinghamia: aliis Parlamentariis Ducibus Stalcia in Darbissia, item Bolfoviria. Wingfeldum manebat obsesum. Lesleus Castellum terrenum ad urbem Novi Castellæ cepit, Pr. Robertus ad Chesturam hærebat. Ci-

Duc d. Bouc

vitas Argentoratensium duci Angulano dedit CC millia Francorum; bis tantum ad eum misit Pr. Condæus. Hæc sunt quæ hic intelliguntur. Nos de Torstensonio læta expectamus, quem, omni Jutia Holsatiaque derelicta, in penetralia Germaniæ ire rumor hic fuit, sed mihi non creditus. Deus &c.

Lutetiae ^{xxxii Aug.} _{x Sept.} MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Obsefiores Philippiburgi ad fossam pervenero. Bavarus equitatu valet; pedites non habet plus ter mille.

Regina jam hinc abiit ad fontem Bellaqueum. Pr. Condæus in Provinciam Bituricensem putatur iturus. Vaubecurtius non in Lotharingiam, ut fama erat, iturus; sed in Catalaniam. Et Megalottus non ad Ducem Anguianum, sed ut se opponat Beckio. Elbovius et Gasfio in penitiora Flandriæ tendere. Relegantur hinc multi factionum suspecti. Parlamentarii Angli in conditionibus pacis, quas offerunt, exclusos volunt Principes Robertum et Mauritium. Ex iis qui Venetis militarunt, bis mille Bavaro parati sunt se addicere; sed sub magna mercede. Rex Hispaniæ ab Ilerda Cæsaraugustam rediit. Proposui hic, non dubitare me, quin et Suediæ gratum futurum sit, et ad alenda Germaniæ studia utile, si quæ loca Galli in Palatinatu bello capiant, ea bene custodiant ipsi, at jus sinant reddi

no-

nomine Electoris, ut inde spem concipiat recuperandi aliquando res perditas.

L X X I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Sue-
dicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Motuum novorum, quorum foecunda est Gallia, maxime dum pupilli sunt Reges, semina multis in locis apparent. Pr. Condæus ivit ad retinendos in officio populos Bituriges. Dux Guisius, metuens ex aura aliqua ad ipsum perlata, ne in carcerem conjiceretur, ad tutelam confugit Ducis Aurelianensis, et per eum Reginæ R. est reconciliatus. Alii ex hac urbe ad rura misi. Parlamentum hujus urbis sperat, se hoc tempore paullatim recuperare posse jura amisfa. Dux Longovillanus dicitur iturus ad Reginam Angliæ, quæ jam melius valet, et, ut credo, veniet Fontem Bellaqueum, ut Reginæ Reg. sua negotia commendet. Bavari exercitum habere dicuntur ad XVIII millia. Tres alæ a Beckio ad Bavarum misæ, pedites quosdam in Francothaliæ, cujus obsidio timebatur, immisere: sed inde egresfos concliderunt aut dissiparunt Galli, quorum nunc consilia adversus Maguntiacum ire, misis eo a Mareschallo Turenæ quater millè equitibus, mille Musque-

Transal.

Guis.

R. Angliæ.

quetariis. Espenanus Philippiburgum custodiet. Arnaldus sex mille ad Ducem Anguianum pertulisse dicitur quidem; sed populi, per quos transiit, dicunt non plures esse tribus millibus. Tubadelius quosdam hostium interceptit. Navis autem Gallica, res belli ferens, merfa ex nimio onere non procul Brifaco. Est in exercitu Gallico multum pecuniæ, disciplina castrensis melior quam unquam, admirantibus Germanis, et inde annona bene vilis, maxime ab Argentorato et Francoforto, cui urbi libera commercia. Spirensi autem collegio liberam jurisdictionem Dux Anguianus permittit. Quod si ita pergunt Galli, ut rebus ostendant se non ad dominatum venire, sed ad tutelam Germanicæ libertatis, poterunt et alias Germaniæ civitates ad suas partes allicere. Hæc cognita in conventu, qui est Francofurti, commoverunt animos. Et Episcopus Wurtsburgensis nihil malle dicitur, quam ut per æquas cum Gallia conventiones, gravibus actionibus Bavaricis se et suos eximat. Cæsariani de Majore ac pleniore ordinum conventu Ratisbonam indicendo loquuntur. De Taragonæ obsidio bene sperant Galli. Cardinales in Conclavi priusquam Papam eligant, normas quasdam faciunt politici Regiminis. Utinam et quæ in Ecclesiastico sunt Regimine vitia corrigant, ne aliquando Reges cogantur eos docere, quid sit ipsorum muneris. Dux Vendocinensium est Venetus. Ab Hispania pecunia non ita magna venit Romam, promissa multa. Hispani ex Ticino multas machinas produxere, et incipit eorum exercitus apparere
 ad

ad Novaram. Pr. autem Thomas creditur non omisisse cogitata de Bremo. Elector Palatinus, priusquam in Angliam iret, signavit foedus, quod inter Anglos et Scotos factum fuit. Conditiones pacis, quas Parlamentarii offerunt Regi, Joachimus, Batavorum Legatus, ait tales esse, ut nemo sit futurus vir bonus et prudens, qui eas ad Regem deferre audeat. Rex Angliæ in occidentali parte Regni sui habet XXX hominum millia, nec longe ab ipso abest Pr. Robertus cum exercitu non spernendo apud Bristolium. Essexius in arctum redactus dicitur a Regiis; at Parlamentarii ajunt a Plimutho ei vehire commeatus mari. Addunt ire contra Regem Manchestrinum cum equitatu; Wallerum vero cum novo peditatu conscripto in Cantio ex Sudsexia, et copiis, quæ in septentrionali parte fuerunt; in qua parte nihil Regi restare ajunt præter Novi Castelli oppidum, quod obsesum est, Lattamum, et in Lancastria Leverpolam. Obsidio Bamburiæ in Comitatu Oxoniensi erat derelicta a Parlamentariis, ut inde Walleri copiarum augerentur; obsidium vero ad Pontem fractum et ad Cnaresburgum in Eboracensi tractu durare. Middeltonus non longe erat ab Excestria. Archi-Episcopus Cantuariensis rursus auditus fuerat. Legati Batavi nihildum responsi acceperant, et dubitabant an discedere deberent. Redditæ tamen naves quædam sunt, quæ ereptæ fuerant Batavis, et placet Parlamento restitui commercia, exceptis iis, quæ bello serviunt et aliis rebus quibusdam. Sabranus, Galliæ Residens,

con-

conquestus apud Parlamentum de damnis, quæ Galli mercatores per hoc bellum civile paterentur; dixit se hac de causa iturum ad Regem. Flandriæ, quæ proprie sic dicitur, Ordines convenerunt, et forte ad res novas et concitata Gallorum consentirent, nisi arcibus et magnis præfidiis impedirentur. Mittuntur ex eadem Flandria res necessariæ in urbem S.

Mazarini.

Anno d. Austriacis.

Mazarini.

Audomari. Card. Mazarinus ad fontem Bellaqueum non ibi divertit, ubi Riceliacus solebat; sed in ipsa arce, prope Reginam. Deus &c. Lutetiæ ^{XIV}/_{XXIV} Septembris MDCXLIV.

Excellentiis Vestris inservire paratissimus

H. GROTIUS.

Copiæ misæ a Præfecto Neapolitano, cum prope ad Romam accedant, suspectæ sunt iis Cardinalium, qui non sunt partis Hispanicæ. Classis Gallica ad Tarragonam, quæ erat longarum navium XII, aliarum XVII, aucta est sex longis, aliis quindecim. Ex terra machinis sexdecim oppidum verberatur. Rex autem Hispaniæ ex Tortosa et Canisio ad Iberum nititur subvenire obsessis. Brisacenses milites intercepte pulverem tormentarium et pecunias, quæ sub præsidio militari a Felingia Friburgum veniebant. Marchionis Sancti Chaumontii mors hic nunciata et vulgata fuit, et opinione non ex vero.

LXXII.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ.

ILLUSTRISSIME ET EXCELLENTISSIME DOMINE.

In hoc temporis articulo, quo totus orbis Christianus judicaturus est, qui serio pacem, qui bellum velint, multum opto, ut, quicquid in procuratoriis instrumentis controversiam pati potest, quamprimum tollatur, veniaturque ad ipsa rerum capita, abscessis moris; et ut Suediæ in ea re, suæ æquitatis exemplo, Gallis præeat. Cum eæ sint, quas intelligo D. Torstenfonii copiæ, maxime equestres, non culpo Gallasium, quod virium certamen facere non vult; et libens intelligo, bona præsidia relicta ad oram maritimam, quasdam etiam obsidiones a Danis nostrorum metu derelictas. Quibus si aliqua accedat bona mari fortuna, poterit sperari aut cita pax in Septentrione, aut Batavorum et Anstatorum cum Suedis ad tuendam commerciorum libertatem confociatio. Qui ex Cæsarianis Westfalæ præfidiis contrahitur miles, is, credo, aut Mareschallo Torstenfonio aut D. Königsmarkio se obicere vult, nisi ab Hassis retineatur, quorum conatus semper, hoc vero tempore maxime adjuvandi sunt, quam ad rem et hic annitar: item ut judicia in Palatinatu reddantur nomine Electoris. Deus, Illustrissime et Excellentissime Domine, Excel-

len-

lentiam Vestram fervet in rebus bonis. Lutetiæ

xxi Sept.

i Octob. MDCXLIV.

Exc. Vestræ semper ejus merito serviturus

H. GROTIUS.

Card. Mazarinus non sine periculo ægrotat.

L X X I I I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Video copiam navalem apud Suedos majorem nunc esse, quam fuit a multo tempore; et brevi, spero, nos magni aliquid inde audituros. Quod si citius, quam ego fieri posse existimo, pax fiat inter Suedos et Danos, tum putem paratæ jam clasfis usum egregium fore in Americæ partibus; quæ autem eæ sint, quæ maximam gloriam atque utilitatem adferre Regno Suediæ possint, parcam dicere, quum sciam, multos nunc esse in Ministerio Regni Suedici multum istarum rerum peritos. Tandem Roma Papam cædit, Pamphylum dictum antehac, nunc vero Innocentium decimum, bono nominis omine, ut et insignium, quæ sunt: columba in ore Oli-

Olivam gerens. Cæterum antehac fuit cum Cardinali Francisco Barbarino, tunc legato, aliorum a moribus Galliæ, Gallisque parum gratus. Postea nuncius fuit in Hispania, crediturque in Hispaniam quam in Galliam propensior. Hoc tempore omni modo annisa est Gallia, suadente Cardinali Mazarino, ne ille Papa fieret; contra res cecidit, conspiratis partibus Romana et Hispanica, unde Card. Mazarino mœror creditur natus, et inde non levis quo tenetur morbus, quanquam ad hunc contulisse non nihil poterunt res Catalaunicæ. Nam ad Tarragonam Gallorum exercitus depulsus fuit ab obsidione, magna cum Gallorum clade, quæ tamen hic rumoribus imminuitur. Ajunt hic, Hispanos tredecies mille venisse ab Ilerda per Urgeliam. Motam Odincurtium, relictis ad urbem Tarragonam peditibus bis mille quingentis et aliquo equitatu, cum cætero exercitu et machinis XII, et auxiliis Catalaunorum, ivisse contra hostem; sed fugatum, machinis farcinisque amisissis. Nunc eo mittitur Harcurtius, crediturque non succesfor tantum, sed et majus malum imminere Mottæ Odincurtio, eo quod pecunias undique sibi corradendo exercitum exhausterit, Catalaunorum autem animos multum a Gallia abalienaverit. Longe aliter in Germania se gerit Dux Anguianus, cujus curâ tuti sunt rustici, vilis in castris per id annona, jus Spiræ dicitur, commercia a Francofurto et Argentorato et rursum ad eas urbes liberrima sunt, velut in alta pace. Itaque post Wormatiam etiam Moguntiacum valde

æquis legibus se Gallorum custodiæ tradidit; estque
 ibi Gallia in meliore fama, quam unquam fuit.
 Pr. Thomas post Sanctyam captam, arcem novam
 Astæ obsidet, aliis conatibus aut temere coeptis,
 aut timide abjectis; ita ut querantur Galli periisse
 hoc anno ipsis ipsius usum et pecuniæ et militis
 illis in locis. Regina Angliæ valet meliuscule, et
 creditur ventura ad fontem Bellaqueum; credo ad
 recuperandam valetudinem ei profuisse nuncios ex
 Anglia, qui adferunt, a Rege ita concisas Essexii
 copias, ut ipse Essexius cum comitibus XII mari
 sibi salutem quæsiuerit, ea via ad Tamesis ostia,
 ac sic Londinium iturus. Expectabatur autem apud
 Regem Pr. Robertus, cum altero bono exercitu;
 crediturque Rex agitare obsidium Plimuthi. Dux
 Aurelianensis Blæsis adhuc est; sed brevi in aulam
 rediturus. Pr. Condæum Burgundia expectat,
 Scombergium Languedocia. Dux Nemorosius, quia
 in sermone de Duce Beaufortio suam adversus eum
 benevolentiam ostenderat, Card. Mazarino factus
 suspectus, et a Duce Aurelianensi monitus ut
 adiret Cardinalem eique se purgaret, id recusarat,
 nisi prius uxor ipsius, Beaufortii soror, ante aliquot
 menses abscedere ab urbe iussa, ipsi redderetur,
 iussus et ipse abire est, idque ei coram Regina edixit
 Dux ipse Aurelianensis. Gasio in operibus ad
 Wattam pergit, sed quæ pluvia et tempestas brevi
 interrupt. De Mottæ Lotharingicæ obsidio du-
 rant rumores; est in propinquo Magalottus cum
 peditibus quater mille et equite nonnullo, et Vau-
 be-

et la d'Angleterre

Galen.

et la d'Angleterre

becurtius cum militibus non multis. Portugalli incurfare Andalufiam dicuntur. De Papa etiam hoc intelligimus, propinquum ejus quendam, quem Cardinali Antonio commendaverat, a Cardinali Antonio cum ignominia repulsum, unde inter ipsos odia, quibus sanandis proponunt nonnulli matrimonium inter filium Thaddari Barbarini et filiam fratris Papæ. Deus &c. Lutetiæ $\frac{\text{xxi Septembris}}{\text{i Octobris}}$
MDCXLIV.

H. G R O T I U S .

Qui hic vulgantur rumores, dant Papæ annos LXXII. Ante eum Papam factum decretum est a Cardinalibus, ne propinqui Papæ reditus accipere possent, ultra XX millia scutatorum, ne Principatus acquirere, ne protectores fieri regnorum. Sapienter utinam sic et cætera. Gasfio dicitur cepisse in Flandria novum Fوسفatum et Abbatiam Blambergæ, loca infirma. Hispani, illorum locorum duces, Tene-rimondæ conventum habent, diciturque esse contro-versia inter Castelliroderium et Piccolominæum, de regimine rerum. Magna pars Flandriæ ejus, quæ Gallicana dicitur, tributa incipit pendere Galliæ: pars aliqua militum Gallorum, qui in illis locis fuere, ad Rhenum it; subsequuntur eos milites Ducis Lotharingi. Libellos multos Galli in Flandriam spargunt, ut eos ab Hispano abstrahant; sed sine fructu. Dux Aurelianensis a Regina R. revocatur in aulam. Quater ferme mille Hasforum,

partim pedites, partim equites, sunt apud Ducent Anguianum, et Hockstram sibi cepere. Elector Maguntiacensis Coloniam se recepit. Apud Oppenheimum (nam et eum locum Galli cepere) pons a Gallis fieri dicitur. Urbs Maguntiacensium levi collatione apud Gallos defungetur. Valde displicebit aulæ Viennensi et res ipsa et exemplum. Si hoc facit Elector, si Spira, quid non in posterum erit excusabile? Videntur autem Galli velle adoriri Bavaros, qui in agro sunt Wirtembergico. A Darmstadiensi terrâ ingens fit fuga. Spargunt ibi Cæsariani rumores adversos de Coningsmarchio; sed parum reperiunt fidei soliti talia consingere. Mittitur hinc Marchio Rovillacus extra ordinem Legatus in Portugalliam. Dicitur comes Anstrinus pro Rege Angliæ invasisse Scotiam, et, adjunctis sibi VII Scotorum millibus, obsidere oppidum Lanstonium, non plus XX miliaribus ab Edimburgo.

L X X I V.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Card. Mazarinus febri laborat tertiana genuina, quæ a continua parum abest, et vix ullum intervallum relinquit ad sensum sanitatis. Regina R. jam
hic

hic esset, nisi Cardinalis eo morbo attineretur. Ubi huc venerit, veniet et Regina Angliæ, quæ nunc est Niverni, et ibi, ad instaurandas vires, lac asinarum bibit. Dux Aurelianensis vocatu Reginæ R. rediit ad fontem Bellaqueum. Pr. Condæus in Burgundia est; filius ejus, Dux Anguianensis magna in fama princeps, rebus ad Rhenum] ut oportet constitutis, creditur in aulam rediturus. Catalaunorum legati his diebus a Regina R. auditi sunt: dixere rem ibi bene processisse Gallis, cum Rex defunctus ibi præfens adesset: itidem nunc res ab Hispanis gestas feliciter, ideo quod Rex ipsorum adesset. Rogabant ergo, cum Rex Galliæ non ejus esset ætatis ut armis præesse posset, mitti in illas terras sane periclitantes Principem de Regio sanguine. Non video, quid id fieri possit. Nam Dux Anguianus, etiamsi huc excurrat, ut in Germaniam redeat, res exigit. Pr. Condæus apud Ordines Burgundiæ Ducatus res Regis pecuniarias bene promovit. Dux Aurelianensis non facile se committet cælo insalubri et populo valde mobili; sed, ut scripsi antehac, ibit eo Comes Harcurtius, de Lotharingica domo illustris, et meritis in Galliam illustrior. Gasfio, in Flandriam Gravelingæ proximam penetrans, prædas inde egit: cepit autem loca hæc non magni ad rem momenti, neque tamen inutilia ad progressus alios, Novum Fosfatum, Castellum Rougium, arcem Reneculam, Abbatiam Blambecam. Bavaros Landaviam munire audimus: a Beckio autem quingentos intrasse in Francothalam. Nihil

adhuc agunt Magalottius et Vaubecurtius. Comitū Harcurtio ad res Catalaunicas audio dari octingenta Francicarum librarum millia, et supplementum militum octies mille. Inter Mareschallum Millerajum et Comitem Ranzovium Regina R. pacem fecit aliquam; sed incertum an solidam. Ex Belgicis partibus audimus, rem ita comparatam inter Castellodericum et Piccolominæum, ut hic militiæ, ille civili regimini sit præfuturus, donec certiora mandata adveniant. Legati, qui cum eis fuere Tenerimundæ, valde in id institerunt, ut Ecclesiastici ad bellum contribuerent pro suis opibus, magnamque pecuniam obtulere ad belli usus, si modo ea tractetur per homines ab ipsis dilectos: quæ conditio, olim adjecta tributorum perrogationi tempore Philippi II, Hispaniæ Regis, bellum cum Gallia gerentis, principium fecit alienationis ejus a Belgis, et tot, quæ secuta sunt, malorum. Ducis Caroli copiæ apud Valentinianas omnia circum sita populantur, ut solent. Deus &c. xxviii Septembris
viii Octobris
MDCXLIV,

H. GROTIIUS.

Pontifex simul e conclavi exiit, ad se vocavit fratrem Card. Mazarini, dixitque ei, quæ causæ fuissent inter ipsos simultatis: sed se factum hac electione hominem novum, velle veterem oblivisci, et amicitiam cum Mazarino velle colere: nimirum quod intelligat, et quantum Gallia Romæ possit,
et.

et quantum in Gallia Mazarinus. Vecklius a tractu Colonienſi ivit ad Confluentes Rheni et Moſellæ; habere dicitur bis mille milites, ſperare autem habiturum ſe duodecies mille ex iis, quos ei adjunget Dux Carolus et Beckius. Intelleximus, apud Alcairum magnos eſſe motus. Ab Rhodo Conſtantinopolim rediſſe Iſlainum Gocraſum de ſtirpe Regum Precopenſium. Bacham Tripolis Africanum ſuſpectum eſſe Conſt. Naves longas XXIII, miſſas ad Pontum Euxinum, nihil ibi egisſe. Francofurti civitas et munimenta auget, et militem legit ſuæ tutelæ. Hatsfeldius, Mercius, Joh. Wærtius dicuntur eſſe ad Urfelam. Bayari autem non longe Hanaviâ caſtra facere. Aſtæ arx teneri ab octingentis militibus, oppugnari vero ſtrenue a Principe Thoma. Interim Nicæam, quæ dicitur Paleæ, obſident Hiſpani, in qua præſidium ſit Gallorum quingentorum et totidem prope Helvetiorum. Decem naves longe a mari Catalaunico Maſfiliam rediere. A Parlamentariis Anglis arx Baſinga obſidetur.

L X X V.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ.

ILLUSTRISſIME ET EXCELLENTISſIME DOMINE.

Filiorum eſt paterna tueri beneficia. Quare cum Legationem hanc excellentiſſimi et incomparabilis viri D. Magni Cancellarii dono acceperim, eſt ea in

O 4

fide

fide tutelaque Excellentiae Vestrae. Inter alia autem D. Magni Cancellarii in me benigna humanaque facta, est et hoc, quod gnarus, me diu hic fuisse sine ulla Suedica pecunia, ita ut, ad sustinendum honorem hunc, eam aliunde cum meo magno incommodo corrådere necesse habuerim, suppellectilem autem, qualem dignitas exigit, nullo publicitus adjumento meo mihi ære paraverim: ob id voluit mihi anticipatam atque præ manu dari pecuniam semestrem, qua de re litteras ipsius habeo. Nunc vero video a nonnullis hoc agi, ut hoc mihi solatium auferatur; cum tamen, etiamsi istud mihi maneat, multum quotannis expensæ scandant super accepta; meritoque propterea speraverim fore, ut Regina nostra clementissima, edocta per eos qui hic fuere, quantum creverint rerum omnium pretia, pro eo modo etiam suam largitionem augeat. Id dum exspecto, velim ut maneat mihi id, quod mihi tam iustis de causis concessit Magnus D. Cancellarius, ad quem de hac ipsa re scribo. Vestramque Exc. precor, ut mihi propitia adiutrixque sit, fidissimo splendidissimæ domus clienti. Deus, quicquid ea pro me factura est, Illustrissime et Excellentissime Domine, ipsi benigne & cumulate repenset. Lutetiæ $\frac{\text{xxix Sept.}}{\text{viii Octob.}}$ anni MDCXLIV.

Excæ. V. perpetuum servire desiderans

, II. GROTIVS.

LXXVI.

LXXVI.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Card. Mazarinus ægrotat quidem adhuc, sed, ut dicitur, minus quam ante. Regina R. in ipfius morbo magnum ostendit moerorem, ita ut et comœdiis spectandis abftineat. Non item Dux Aurelianenfis, qui in aula eft, ubi et Pr. Condæus intra paucos dies exspectatur. Regina Angliæ adhuc Niverni eft, macro fatis corpore, quod reficere parat lacte afinarum, deinde huc venire, ubi huc venit et Regina R. Sunt autem litteræ interceptæ D. Germani, qui apud Reginam Angliæ in maxima eft gratia, et Reginæ ipfius ad Regem Angliæ, a Parlamentariis: in iis litteris pro certo affirmatur Regi auxilia hinc adfore, ubi in hyberna reducti erunt milites. Multas tales fpec dare folent Galli, deinde excufationes reperiunt, ut nunc ex clade fane gravi, quam accepere in Catalonia, cui fanandæ dicitur fe fubtrahere Comes Harcurtius; et cogitatur in aula de mittendo in illas partes Scombergio, ideo, quod amatur a Nobilitate Languedocica, quæ propinqua illis eft locis, et folet ex benevolentia multa in ducem facere, quæ ex imperato non faceret. Apparet ex iisdem litteris, fi

Anne d'Aut
Mazarini
Allusion.

Jermyn.

Gallia in hoc negotio cunctetur, impellendam per Pr. Araufionensem, qui, ni id fiat, ea impediat apud Batavos, quæ fieri Galliæ expedit: quæ machina et antehac intentata fuit Galliæ cum Gravelinga obsideretur, rogato Pr. Araufionensi, ne Batavorum naves, pro magna quam ibi habet potestate, ire ad obsidionem illam juvandam sineret, nisi Gallia res Angliæ Regis cordi sibi esse ostenderet. Gorinus, Legatus hic Regis Angliæ extraordinarius, brevi valedicet Reginae R. Creditur autem, quia magnas hic expensas fecit, nullo Angliæ commodo, parti utrique invisus, expectaturus Cadomi in Gallia, quo se fit datura fortuna partium in Anglia: nimirum ut sit præda victoris, quod Romæ de se dicebat Asinius Pollio. Plane autem comperimus, novam in Scotia esse factionem pro Rege, adjutam ab Hibernis: unde sperant, qui hic sunt rebus Regis Angliæ faventes, ut qui in Angliam venere Scoti, domum, ad ista mala arcenda, proficiscantur. Litteræ ab Anglia hoc tempore non venere; dicuntur autem retentæ a Parlamentariis, ideo quod Londinii et alibi tumultus sint orti inter eos, qui illam Ecclesiæ gubernationem, quæ jam pridem in Anglia fuit, repudiant, inter se non minus quam ab illa gubernatione discordes: quod fieri necesse est, ubi solo novitatis studio vetera et diu approbata displicent. Audio etiam ex amicis, Regem Galliæ, ut Card. Mazarinum, a quo uno nunc omnia Galliæ pendent, propitium habeat, constituere, ut posthac qui ab se venient

legati ipsi cedant, etiam apud ipsum. Quod si ita, ut hic dicitur, evenerit, scire velim, an eum morem sequi debeam. Utilitas forte id suadeat, dignitas Regni, an id patiatür, nescio. In Germania res Gallicæ magnos brevi auctus habuere. Nam post Maguntiacum capta est Binga, Bachéracum, Landavia. De Novistadio et Fridelsheimio eo magis videor gaudere debere, quod filio meo postremo natu data sunt mandata et copiæ, ut ea caperet, quod ei bene successest. Et nunc is a duce Anguiano et Marefchallo Turenæ misus est ad Hasfiæ Landgraviam de rebus in commune profuturis. Fuere in Landavia, cum dedita est, milites quadringenti: per dies quinque defensa est; dedita Septembris die xxix. Tria Hasforum millia fuere, quæ Hockstram cepere. Sed cum venissent in illas partes primum Sprechius, tribunus cum militibus sexcentis, deinde Joh. Waërtius cum millibus IV militum, adductorum ex locis ad Coloniam Agrippinensem, illi celeri in patriam reditu sibi consuluerunt. Nunc Galli Hockstram procantur. Bavarici fine Septembris inter Heidelbergam et Hailbrunam erant: sperabant autem Galli qui in illis sunt locis, si ad se accessissent, quas propediem expectabant Magalotti copiæ, se effecturos, ut ad Danubium se recipiant Bavarici. Dux Anguianus huc venturus creditur, ut adversus longos labores urbana quiete se recreet. Residens Electoris Palatini fuit in aula ad fontem Bellaqueum, rogans ut Electori permittatur jurisdictio in suis locis, utque populi ei fidem jurent, sicut

sicut Badenses Marchioni suo nuper, Gallia volente, fecerunt. Responsum ei id fieri posse, si promittat Elector, se permisurum semper in suis terris sacra ritu Romano. Ipse autem Residens respondit, si qui sint in terris Palatinis, qui cum Roma sentiant, illis facillimum esse conscientiae suae satisfacere in locis admodum vicinis, qui sunt sub Episcopis Maguntiacensi, Spirensi et Wormatiensi: et eo responso olim, cum multum in illis locis valerent arma Gallica, contentum fuisse D. Feuquerium. Magna hic consternatio perturbatioque animorum est ex clade Catalaunica, et, ut solet malis publicis aliquis reus subdi, vehementer accusatur Marechal-lus Motta Odincurtius, quod, cum pecuniam poposcisset, eaque ei esset missa, et major et citius quam petiverat, tamen et exercitus ejus fieret per-tenuis, et nulla copia aut globorum aut pulveris bellici. Ex classe Gallica, qui ad ejus copias augen-das missi fuerant octingenti, prope omnes periere. Nescio, an verum sit quod dicitur, in Mediolanensi tractu e militibus periisse adversus duces reveren-tiam, et rusticos ob graves injurias arma opponere militibus. Pontifex ubique Nuncios mutat, hic, in Hispania, apud Imperatorem. Apud ducem Anguianum et Marechallum Turenæ equitatus est bonus, peditatus, nisi suppleatur aliunde, ad tria millia; multum nempe ejus in tot praesidia per urbes arcesque disponenda insumptum est. Bambergius, qui Philippiburgum sane praepropere dederat, Viennam ducitur ad causam dicendam. Creditur

Cæ-

Cæsarianis id esse propositum, colligere quantas poterunt copias ex suis et Lotharingicis, ut, si possint, recipiant loca amisfa, præcipue Bingham et Maguntiacum. Marefchalli Turenæ milites quosdam e Franckendalio, illi vero, qui e Brisfaco exierant, egressi, egresfose Friburgo ceciderunt. Motta Odincurtius Servicera est. Rex Hispaniæ, nescio an, quod verum id fit, an quod hic expediat id credi, dicitur ægrotare Ilardæ. De Ducis Bavarie mortem, rumores quidem hic sunt, sed nihil dum certi habentes, nisi quod ætas ejus mortem brevi promittit. De Motta Lotharingica obsidenda nullus ultra sermo: omnis cura ad custodiendum Rhenum et Mosellam vertitur. Dux Carolus, ut mos ipsi est, omnibus se venditat: mittit nempe Viennam, Monachium et huc. Franciscus Nelo jam hac transiit. Reginam R. non vidit. Galli ad sanctum Michaëlem in Lotharingia arma et commeatus convehunt. Astæ arx nova Pr. Thomæ dedita est fine Septembris. Gasfio castella cepit in Flandria Cambronem et Agrinum: præterea disjecisse dicitur turmas Hispanorum septem supra triginta ad Steinfurtum, quæ se partim ipsam, partim ad montem Castelli receperint. Aditus exitusque oppidi S. Audomari multum impediuntur a Gallis, qui in proximo arcem tenent, quæ Arquia dicitur. Hæc habemus non mala, det Deus meliora, idemque &c.

Lutetiæ $\frac{v}{xv}$ Octobris MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Elec-

Elector Maguntiacensium Aschafnaburgum se recepit. Glenius et Veslius ad Confluentes Trevericos auxilia Lotharingica expectant. Dux Bavarus omnem infumit operam, ut Imperatorem cum Rakoczio componat, reprehendens, quod non pridem Rakoczio concessa fuerint quæ petebat. At Cæsariani, qui Francofurti sunt, de ea pace loquuntur, ut de re perdifficili. Dicitur autem Rakoczius transiisse Tibiscum, et tenere Hungariam superiorem; ipse autem Imperator Lentzium iturus, ideo quod Vienna laboret morbis contagio fluentibus. Fuit hactenus præsidium Maguntiaci perexiguum; sed, cognito periculo, adjuncti sunt equites mille. Philippiburgum multis Castellis coronatur. Maxima pars exercitus Gallici ibi est, et expectat Torstenfonii adventum, quem alii dicunt ire Erfurtum, alii vero congressum prælio apud Lipsiam cum Galasso, cui adest Enchofurtius Saxoniorum ductor. Hi dicuntur nunc se reficere in terris Anhaltinis. Coningsmarchii cohortes quatuor cæsæ aut fugatæ dicuntur a Brovajo. Hatsfeldius, Mèrcius, Wærtius esse trans Nicrum, ut observent quæ acturi sint Galli, ad quos tria millia a Magalotto advenère, sane in tempore; nam equitatu quidem valebant, sed peditatus, tot locorum præfidiis imminutus, ad tria millia decreverat. Ad loca a Gallis capta addenda arx Magdeburgum nomine prope Landaviam. In Portugallia nova proditio detecta est in necem Regis, Reginae, Principis. Caput conjurationis erat Montawanus Marchio in summa Re-

Regis Portugallici gratia, sed prævaluerat apud ipsum promissum Regis Castellani de Ducatu Bragantiæ, et ipse Marchio, et cum eo alii, patibulo suspensi sunt. Dicuntur præterea in Portugalliam advenisse tres naves ex India Asiatica, quæ ferant milliones XII. Rex Angliæ Digbyum Romam mittet, ubi Barbarini, feroces antehac, gratiam captant ejus, qui filius est fratris Papæ. In Catalonia amnes ita excrevere, ut Tarba vicus aquarum vi perierit. Ad Mottam Odincurtium, qui Servieræ tenues colliget exercitus reliquias, missa sunt IV millia hominum. Transiit hæc non tantum Melo, sed et Michaël Salmanticensium legatus, ob pacem Monasterium missus; viderunt alterum prope hanc urbem, Reginam R. neuter. Papa et tres novos Nuncios mittit, ut dixi, et tres legatos, ut Imperatori Regibusque Galliæ et Hispaniæ pacem contendat. Eisenstadii in Hungaria ex rixa eadem ortam audimus inter Husfanos et oppidanos. Bavarum ex rusticana plebe armasse ad septem M. sed qui extra Baviaræ fines militare nolint. Copias Saxonicas jurjurandum dixisse Imperatori: Bavaricos esse ad XV millia, ab iis multos vicos apud Francofurtum incensos, quod ea civitas transitum ipsis negasset. Papa annos habere cognoscitur LXXII. Dicitur Gillo Hasfius ex Italia Bavaro adducere mille equites, pedites mille quingentos. Regii Scoti Tonstonsum et alia oppida cepere.

LXXVII.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Regina R. huc rediit, est in eodem cum ipsa Italatio Card. Mazarinus ideo, ne, ubi consilium habendum est, de loco in locum transferri debeat, cum valetudinis nondum ^{convalescentis} perfariatæ incommodo. Conveni Reginam nudius tertius, eique gratulatus sum de tot urbibus et castellis captis in Germania. Laudavi multum provifus factors de rebus necessariis, et disciplinam militarem, et commerciorum libertatem, et litteras scriptas ad Germaniæ Principes, et restitutionem Marchionis Badensis in sua bona, sperans etiam, domui Palatinæ diu afflictæ initium melioris fortunæ futurum a bonitate Reginæ. Res deinde nostras ad Salam, in Holsatia, Scania, Norwagia, breviter exsecutus sum: addidi, felicitates eas non obstituras, quominus hortamenta Reginæ R. ad pacem valeant, modo statui publico sua stet securitas, foederibus sua vis, commerciis externis ad nos aditus ex antiquis moribus. Ad Germaniæ quoque pacem nihil ex Suedica parte defuturum: ideo seponi minuta quædam, quæ disputationem recipere possint. Respondit Regina R. generatim de bono suo affectu. Ibo gratulatum
eti-

etiam Pr. Condæo et Duci Anguiano, ambo nempe hic sunt. Bavaricis exercitus ad Lademburgum est crescitque. Dux Anguianus quas adduxerat copias, eæ nunc hiberna capiunt inter Sacram et Mosellam: Apud Mareſchallum Turenæ mansit equitatus bonus; peditatus prope omnis in præſidia abſumitur, ideoque augeri hinc debet, quod ipſum quoque Reginæ R. commendavi, et commendabo Principibus et rerum adminiſtris. Sperant Haſſiacas copias illuc venturas, et filius meus, qui illis in locis militat, ob id ipſum miſſus fuerat ad Landgraviam. Id ut fiat, opus erit, controverſias natas trans Amasim componi, ita ut res Haſſicæ nihil inde accipiant detrimenti. Miſit Regina R. uxori Pr. Arauſionenſis adamantem, qui valeat XX millia ſcutatorum. Egreſſi ab Hobentwila quosdam egreſſos a Cella aggreſſi, ad XXX interfecerè, cepere alios. Pontificem diſſenteria laborare rumor eſt apud Helvetios. At inter Gallos et Hiſpanos natas ibi rixas, et Gallorum quosdam occiſos conſtat. Bavarici Manhemum cepere, occiderunt equites et draconarios ad ducentos: qui eis præerat, Roſam ægre elapſus. Galli Francothaliæ aditus et exitus præcludere conantur, obſidionem ejus, ut videtur, meditan- tes in annum futurum. Catholico Romani in Germania Principes ſperant; per Bavarum ſe in Gallia obtenturos, ut a belli malis eximantur. Sed Bavarici tum in hoc negotio, tum in illo pacis Germanicæ, ſemper excipiunt, ſe, quæ poſſident, ſalva ſibi velle. Litteræ Reginæ R. a Principibus Ger-

manis melius acceptæ sunt, quam illæ legatorum Gallicorum antehac. Francofurtum venturus putatur Maguntiacensium Elector. Imperator Lintziam ire; cujus legatus Tzerinus in itinere ad aulam Turcicam mortuus est Adrianopoli. Regina Angliæ, meliuscule valens, est ad fontem Bellaqueum, inde huc traducitur intra paucos dies. Comes Harcurtius tandem, urgente Regina, suscepit Provinciam Catalaniam, dummodo pedites dentur ei duodecies mille, quater mille equites; stipendia militi in annum quoquo mense, et potestas prælio certandi: sine quo negat, res ibi pæne prostratas posse restitui. Balageria intra horas XX et IV. armis Castellanis cesstit. Flixia aut obsidetur, aut et ipsa jam capta est. Serviera itidem obsideri creditur. Pr. Thomas ad obsidionem Finalis se parare dicitur, nulla remagna facta hoc anno. Gasfio ad Waltam rediit. Piccolominæus XIV millia secum habere dicitur ad commeatus inferendos. S. Audomari oppido, quod Galli ut impediant, educunt quantum possunt militis ex præfidiis Ardresæ, Gravelingæ, Caleti. Rumor de ejecto a Bingæ in Germania oppidanis præsidio Gallico, comperitur non verus. Regi Angliæ, a Bristolio Wintoniam, ut creditur, petenti, opponunt se hinc Essexius cum Wallero, inde Mancestrius, quorum copię auctæ sunt accessione quinque novarum cohortium a Londinio. Braunius Parlamentariis ab Abengtono Oxoniam usque cursitat; earundem partium Meldrumus et Breritonus ivisse dicuntur ad obsidendam Worcestriam. Addunt, qui

qui Parlamento favent, in Regis exercitu multos esse morbos, et qui imperio Regio ad arma coguntur, eorum multos dilabi. In Scotiam qui venerant Hibernos compulso in loca montana se recipisse. Archi-Episcopus Cantuariensis postremum interrogatus in Parlamento est: quæ maxime ei objectantur sunt, quod juramentum, quod a Regibus Angliæ præstari solet, mutaverit; quod eandem vim esse voluerit consilii Regii decretis, quæ est Parlamenti; quod antehac dissolvendi Parlamenti auctor fuerit, promittens Regi pecunias, quibus opus esset, per vias alias. Ignis fortuitus Oxoniæ partem absumsit. Decrevit Parlamentum, ne posthac Ministerio Ecclesiastico fungantur, nisi ad hoc publice electi, quique sermonis Latini, Græci, Hebræi. Nondum certo scimus, an Lotharingæ et Beckii copię, quæ ad Confluentes fuere, inde ad Bingham ad Bavaricas se adjunxerint. Morbi sunt etiam in Gallico exercitu, qui in Flandria est. Deliberationes hic quotidie fiunt de re Palatina. Electoris iter in Angliam non probatur. Bavaricæ copię per se ad XIV. sunt millia. Equitatus Mareschalli Turenæ ad sex millia: de peditatu, præsidis omnibus auctis quantum opus est, ægre nunc mille restant. Dicunt Galli, se urbem Trevirorum capturos fuisse, nisi Helvetii, qui cum ipsis erant, adversus, imperii urbem militare detrectassent. Magnum gaudium Hispani, qui in Italia sunt, et Hebrusci testati sunt de hoc Pontifice. Habet fratris filium Camillum nomine, duos sororum filios; ortus est ab Eugubio,

statura alta, facie severa, juris admodum peritus
et iustitiæ vindex. In nummis scripsit: Fiat pax in
virtute tua. Galli in Italia cum Pr. Thomæ milite
ad XX millia esse dicuntur. Deus &c. Lutetiæ $\frac{XIX}{XXIX}$
Octobris MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Constantin.

D. Cerisantes, dum mihi nocere studet, dicens
in aula et urbe nullas ad me venisse litteras, ad se
autem venisse certas ex ipsis locis de cæsis Gallasii
copiis, sibi nocuit, fidemque destruxit. Vidi Co-
mitem Briennium, Secretarium Status, dixit D.
Tuillerium scribere, credi Danum cum Polono se
parare ad bellum contra Moscovitam propter cap-
tivitatem Comitis Waldomari. Sed et ipse de ejus
famæ veritate dubitabat, et ego dubito. In Finali
tot introducti sunt milites, ut de obsidione nihil nunc
speretur amplius. Captæ tamen in propinquo a
Gallis arces Carcheria et Calisfanum. Regina
Hispaniæ non sine periculo ægrotat: et Card. Ma-
zarino multi existimant manere febrem tenuem et
lentam, non sine veneni suspicione. Comiti Har-
curtio data sunt centum millia scutorum ad iter,
et filio ejus promissa successio in dignitatem, quam
ipse habet primi scutigeri Regis. Seditio fuit
Barcinone non ineventa, quæ Catalanos Galliæ ma-
gis magisque suspectos facit. Regina delegatos in
hac urbe ad reperiendas pecunias, si unquam, nunc
cer-

certe necessarias, excitavit ad properandum hoc negotium. Triginta de Hasficis equitibus, ab Hochstra egressi, capti sunt a Bavaricis. Romæ Præfectus militiæ factus est Camillus Pamphylius, ex fratre Pontificis natus. Galli in Flandria Castellum rubrum et arcem Arquiam disjecere, ne aut oneri essent, aut facile ab hostibus reciperentur. Ex Anglia hæc audimus, ex Regis fautoribus: Oppidum Creucolanelium in Lincolnia captum a Regiis, item portum Baltonum: ab iis qui hæc effecere, iri in Northfolquiam et Sudfolquiam, ad confirmandam Nobilitatem, quæ in istis partibus pro Rege est. Regem esse Cherburnæ, in limite Dorcetiae. Pr. Robertum Bristoliæ, Comitem Essexium Porthmuthi, Manchestrimum Readingæ. Parlamentarios omnia agere, ne pax fiat; id inde apparere, quod de abolitione communi excipiunt Principes Robertum et Mauritium, Comites Cottingtonum, Bristolium, Digbyum, Brandfurtum, Dominos Germanum, summæ hunc apud Reginam gratiæ, Heptonum, Glentianum, et Romano-Catholicos omnes, ingens agmen. Ex Portugallia discimus, esse quidem captum Marchionem Montalvanum, sed in necem Regis et Reginæ consilia aut falso evulgata, aut per prudentiam quandam pro falsis haberi.

LXXVII.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Cardinalis habet se non quam vellet bene, sed meliuscule. Regina, et aula omnis, in qua nunc est Pr. Condæus et filius ejus Dux Anguianus, per paucos dies hic sunt futuri: urgetur adhuc Comes Harcourtius, ut in Catalaniam eat magnæ fane opis egentem, quandoquidem Castellam Balagenam cepere, quæ diei unius itinere abest a Barcinone, in qua erant milites DC, et, quæ victoribus cesfit, magna frumenti copia: et nunc imminere dicuntur oppido Servieræ, Catalanis plerisque non minus Gallici imperii pertæsis, quam ante Castellani fuere. In Germania multum augefcunt Bavaricæ copiæ. Dicitur Binga Gallicum præsidium, quod tenue erat, expulisse; et idem futurum fuisse Maguntiaci, nisi auctum fuisset ex aliqua ejus rei suspicione præsidium: eo magis miror, famam valide hic spargi de Treviris tutelam Galliæ expetentibus. Magalottus Italus, peramicus Card. Mazarino, captis in Lotharingia locis non firmis, Sanitavauxio, Sarbruia, Vaudievangia, addidit se copiis illis, quæ sub Duce Anguiano fuere, nunc autem sunt sub Marefchallo Turenæ. Adduxit equitis mil-

mille ducentos, pedirum plus aliquanto. Quidam hostium cæti ad S. Menchalum. Gasio apud Guinoci montem est, et ex vicinis Flandiæ l. cis ad ipsam usque tributa accipit. Rosa et Tubadelius nolunt a militia exire. Elector Maguntiacensium Viennam iturus creditur. Archi-Episcopus Rhemenfis, cum suæ Dioeceseos Synodum habere vellet, permisum a Regina R. obtinere non potuit. Marefchallus Turenæ dicitur per ripam Rheni descendere Mosellam versus. Maxima vero pars Bavarici exercitus esse ad Mosbakum apud Nicrum amnem. Dux Bavarus aliquem de suis huc misit, in speciem desiderans, ut antehac, fini medium se hoc bello gerere; revera ut sine suo damno tempus extrahat, donec omnes copias contraxerit. Regina Angliæ nunc dicitur huc non ventura. Credo quod Card. Mazarinus, id metuens, disputationes quasdam severit super honoris habendi litibus. Elector Palatinus Londinii in sermone publice habito multum approbavit causam Parlamentariorum, quod Regi Britanniae et hic Reginae dolet. In domo Sabrani, Residentis Galliae, capta est foemina nobilis, ipsius hospita, credita cum Hibernis quibusdam, ex eo numero, quos Parlamentarii rebelles vocant, et qui incogniti Londinium venerunt, consilia participasse. Sabrani apparitores non permiserant seorsim ei foeminæ loqui, et ipse ex hac re in suspicionibus est apud Parlamentum. Regem autem ipsum Britanniae audimus nunc esse Excestriae. Plimuthi autem obsidionem a Regiis dere-

lictam. Wallerum et Mancestrum Parlamentarios esse in Wallia, ubi oppida ceperint quædam. Urbem Novi Castelli non ultra obistere posse Parlamentariis; iisdem Comitem Essexium suspectum fieri. Magna hinc vis pecuniæ Romam ivit, ex qua Gallis nihil aliud, quam contra eorum votum electi Pontificis offensa parta est; quam tamen Pontifex dissimulat. In Arragonia Protonotarius quidam captus est, et ad inquisitionem tractus sub magico crimine. Hic vero puer est educatus inter Pontificios; sed quem magni faciunt Carentoniani. Dicit se (horreo eloqui) raptum fuisse in tertium coelum. Carentonianis autem ideo placet, quod affirmet, et Papam esse Antichristum, et Misfam sacrum abominationis. Deus &c. Lutetiæ xxii Octobris MDCKLIV.

H. GROTIIUS.

Duo video dubitari, primum an e Binga ejectum sit præsidium Gallicum, deinde, an Plimuthi obsidio a Regiis in Anglia plane sit derelicta? Card. Mazarinus adhuc infirmis Chalcoti apud hanc urbem sperat se recuperaturum sanitatem. Regina R., si quid huic Cardinali evenisset humanitus, destinabat ei succesorem ex Italia Card. Bichium. Wattenæ in Flandria Præfectus est Manicampius, qui Calmarie Præfectus fuit. Dux Parmensium filiam suam fratris filio Pontificis vult dare, ut eum a Barbari-
norum, quos odit, affinitate abstrahat. Nomen

ci

ei juveni est Camillus Pamphilius. Venit ad Pontificem et a Melite Christophorus Pamphilius, et multi e domo Alteria, quæ affinis est Pamphiliorum, Legati, qui ad pacem commendandam mittuntur, sunt: Card. Antonius ad Imperatorem, in Galliam Spada, in Hispaniam Sachettus, is, qui Pontificatum speraverat. Quo vero magis valeat ad pacem suasio, Pontifex omnes quos habuit dimisit milites, nisi qui ad præsidia aut ad custodiam corporis ipsius, quando ita moris est, necessarii putantur. Legati vero et Principes, qui Romæ sunt, etiam, quos ad sui tutelam sumserant, eos ablegarunt. Leges bonas contra vim et luxum facit Pontifex, antehac justitiæ fama insignis. In Hibernia Eugenius O'neil Parlamenti Anglicani milites quater mille occidissee dicitur. In Anglia vero D. Goringii, hic legati, filius cepisse oppida maritima Barnistasulam et Ufarcombum. Rex Angliæ cum Pr. Mauritio ire ad Angliæ australia. Legati a Parlamento misii sunt ad Essexium, sine quorum consilio nihil agat. Bavaricos Gallos nunc Rhenus distinet apud Manhemum.

LXXVIII.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Vidi his diebus Ducem Anguianum, et ei gratulatus sum, ut fane debui, de prælio ad Friburgum, de capto Philippiburgo, Maguntiaco, Spira, Wormatia, Binga, totque locis in solo Palatino, Wirtembergico, Badenfi. Dixi, non dubitare me, quin huc venisset, ut exercitum, qui illis est in locis, aut superiorem, aut certe parem faceret Bavarico, qui satis est magnus, et in dies crescere dicitur. Respondit mihi valde prudenter, et non fane pro ea quam habet ætate: pecuniam jam misfam ad necessitates exercitus et ad scribendum in illis locis militem. Sperari posse, etiam hinc aliquid mitti militis, forte ad tria millia. Cæterum facile videre se, tantis rebus, hoc anno a Gallia actis, neque defatigatum militem labori, neque ærarium novis dilectibus sufficere. Sperare tamen se bona omnia, quandoquidem quæ apud Bavaros sunt copiar, si collectim se teneant, graves sint futuræ iis, apud quos erant; si vero se dividant, occasionem sint daturæ aliquam equitatui egregio, qui relictus est apud Marefchallum Turennae. Quod si Glenius et Lotharingici eo ire velint, instituros eo-

eorum vestigiis eos, quos sane non spernendo numero ipse reliquit Sacram inter et Mosellam. Philippiburgi et locis aditis validas munitiones iussisse se fieri, et quantæ fieri poterant circa castellum illud, quo Maguntiacum defenditur. Non omittam, quæ ipsi dixi dicere etiam Pr. Condæo, ubi huc redierit, nunc nempe abest, et præcipue illud rogare, ut controversia, quæ est in Transalmanis locis ex usu communi componatur, et hic Hasficæ copiarum bonæ tum pedestres tum equestres possint se cum Marefchallo Turennae jungere; qua de re filius meus Casfellam fuit misus, et in reditu periculum ab hostibus ingens adiit, quod an evaserit etiam nunc nescio. Francofurti Protestantes bonum sibi, malum autem Bavaricis omen existimant, quod qui a Bavaro erat legatus contra Protestantes, aliqua dicturus, subito exspiraverit. Dicunt autem Bavarici misum aliquem, monachum forte, a suo Duce Lutetiam, paratumque Ducem eundem aliorum etiam salutem consulere, si modo mandata habeant cum Gallia paciscendi; verum multi ex rebus præteritis gnari Bavaricarum artium, eo existimant spargi hos rumores, ut Dux Bavarus ab Imperatore plura abstrahat metu isto Gallicæ societatis; cæteroque Bavarus non tantum hic valet, quantum valuit antehac. Marefchallus Turennae, derelictis cogitationibus de Francothalia claudenda eminens, ad Crucennacum se contulit, ad servanda Palatinatus loca. Bavarici vero, recepto facile Barcharaco, partem suorum habent apud Manhemium,

cu-

cujus munitiones augent extenduntque longius, quo tutiorem habeant Rheni transitum, medio loco inter infesfa a Gallis Maguntiacum et Philippiburgum. Major vero eorum pars manet ad Ladenburgum, sperantque ii se viam reperturos, qua sibi jungant Glenium et Lotharingicos, et XVIII ad minimum millibus Marefchallum Turennae aggrediantur, aut, si is loco cedat, aut Saram versus se recipiat, quod multi futurum putant, tum ipsi Maguntiacum aliaque loca recuperent. Imperator Lintziam venisse creditur, ea maxime de causa, ut cum Bavaro aut cum Bavaricis super praesenti Germaniae statu, et ad res suas servandas, consilia conferat. Scripsit idem Imperator Electori Maguntiacensi, ne legatos suos, qui Francofurti sunt, patiatur consensum praebere ad dissolvendum, qui in ea urbe est, conventum, quem ibi detinere e re sua esse Imperator existimat. Audimus autem, Lotharingos esse inter Mosellam et Luxemburgicum, minoribus acceptis a Beckio, quam speraverant, auxiliis. Glenium apud Confluentes. De Reginae Hispaniae vita aut morte ambigui adhuc sunt rumores. Irata est haec aula non modice Card. Antonio, quod, multis huc scriptis litteris contra Pamphylium, nunc Papam, et acceptis pecuniis, per quas electionem ipsius impediret, arcanis quibusdam pro se ac domo sua pactionibus initis, ad eum eligendum opem contulerit suam, unde et legato S. Chaumontio data mandata auferendi a foribus Antonii Galliae insignia, ut norint omnes, nihil Galliae posthac cum eo

es-

esse commune. Piccolominæus in S. Audomari urbem commeatus intulit. Catalanorum animi magis magisque abalienantur a Gallia. Deus &c. Lutetiæ
 xxvii Octobris
 v Novembris MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Regina Angliæ, hoc ipso die, in hanc urbem intrabit, digno se comitatu. Audimus autem res Regis Angliæ satis bene procedere, retro pulsus ab eo Wallero et Dalberio, et Pr. Mauricio, ab altera parte premente adversarios quinque militum millibus, premi a Regiis Plimuthum, Wimuthum et Limam. Plimuthum missa a Parlamentariis ea quæ erant opus. Præterea in Hibernia Scotos gravem accepisse cladem; neque bene convenire inter Parlamentum Angliæ et Legatos Batavos. Eos qui in Parlamento pro Episcopis sunt, ut est ferme nobilitas, omnibus sectis, crescit autem numerus quotidie, libertatem polliceri, in id ne Puritani prævaleant. Omnem suppellectilem Regiam, quæ est in turri Londinensi, etiam ea quæ sunt regni, versa in usus belli. Spiram sperasse Bavaros se in suas partes traducturos per amicos, quos ibi habebant; sed rem successu caruisse. Venisse Ulyssiponem a Brasiliæ portu Sanctorum XII naves: ab India Asiatica Galeonem, et expectari duas inde alias conspectas ad insulam Terceram. Pr. Thomam cum suo milite esse apud Alexandriam territorii
 Me-

Mediolanensis; expectari ab eo ex his locis mandata de Hybernis.

Vidi Excellentiarum Vestrarum litteras ad conventum Francofurti et ad singulos Principes: laudo ac probo, et apud Reginam R. earum mentionem feci honorificam. Puto eas nec omne effecturas, quo tendunt, nec nihil.

L X X I X

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIQ, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Est in Lupara Regina Angliæ cum L. corporis sui custodibus: concedit Regi et Reginæ ubi in Luparam veniunt, aliis omnibus in locis, sacris, publicis, privatis; cedunt ipsi et Rex et Regina Galliæ Regens. Pr. Condæum conveni, gratulatusque ei sum de rebus a filio ejus feliciter et gloriose gestis, laudavi celeritatem in agendo, disciplinam in castris et viis, et amicitiam cultam cum Germaniæ Principibus et civitatibus: rogavi, ut exercitus, qui ibi est, augeatur, habeatque necessaria. Omnia hæc sibi curæ fore promisit. Multum autem potest, non tantum forte nascendi, sed et ingenio et rerum peritia. xxii Octobris præcipua Gallorum castra erant ad Spiram, Bavaricorum ad-

adhuc ad Ladenburgum, et in illis locis, in quibus Nicer se Rheno miscet; et hi Manhemium, et illi Philippiburgum ac Castellum, quod Maguntiacum imminet, munire strenue pergunt, habentque de Friburgo recuperando spes bonas. Litteræ et a Londino et a Colonia retentæ faciunt, ut suspicemur aliqua adversa evenisse partibus illis, quibus istæ urbes favent. Regina Hispaniæ quin mortua sit non ultra dubitatur: itaque rursus nobis fumen-
da erunt lugubria. Audimus Lotharingicos cum iis, quos addidit Beckius, Rhenum transisse, ut se cum Bavaricis jungant. A Magalotto autem Longviacum obsideri. Comes Harcurtius an vere ægrotet, an febrem tertianam duplicem simulet, ne in Catalaniam abeat, varia sunt judicia. Interim mittuntur isthuc decem centuriæ ex prætoris, Helvetiorum quinque. Non affirmaverim, quod rumores quidam ferunt, Crutzenacum a Gallis captum. Dicitur hic Gallia obtulisse millionem Francicarum librarum Regi Daniæ, ut pacem faciat cum Suedis; si ita est, Suedis tanto plus offerre deberent, quanto Suedorum res sunt meliores. Deus &c.

Lutetiæ $\frac{II}{XII}$ Novembris MDCXLIV.

H. GROTIUS.

Hi qui ex Flandria huc veniunt, ajunt exercitum ibi Gallicum valde imminutum, a XX millibus ad IX aut minus; et qui restant eorum multos ægro-
tare, ita ut putent ista ad Wattam munimenta
bre-

brevi hostium fore. Tzerinus Comes, qui in itinere ægrotaverat, et mortuus esse nunciabatur; nunc dicitur venisse Constantinopolim, eodemque rediisse Sultanum Turcarum ab Adrianopoli, mutato Tartarorum ad Pontum Euxinum Chano. Præfectus urbis Romæ rus ivit, quia obtinere non potuit, ut legatos Regum præcederet. Papa Duci Parmensi omnia exhibuit animi benevoli testimonia. Lambojus in Leodico militem scribere dicitur. Lintzium ire Elector Maguntiacensis, ut cum Imperatore et aliis consultet. Multos a Papa dimissos milites conscribit Neapolitani regni præfectus: sperat futuros ad sex millia. Mortua est Regina Hispaniæ VI Octobris, annum agens quadragesimum et secundum. Marefchallus Castilionæus non sine periculo ægrotat. Marefchallus Turenne cohortes quasdam exhaustas dissolvit, militesque in alias cohortes pleniores adscripsit. Regina Angliæ nondum Legatis ad se aditum dedit; postulat, sed comiter, ut sibi reddantur duo milliones, quos matri suæ, cujus hæres fuit, Rex Ludovicus XIII commodavit.

L X X X I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Res hic neque optimæ sunt, neque pessimæ. Regina R. cum Rege, magna sane vultu actūque promittente, bene valent: itidem Regiæ Stirpis Principes. Cardinalis non commode admodum, sed mediocriter se habet, et incipit resumere res, ab aliis, minorem rerum notitiam habentibus, non æque bene tractatas: pecuniæ difficulter reperiuntur, exhaustis ubique populis, potentibus vero facile, pauca dando in paucos, viam reperientibus, per quam se ab oneribus eximant. Itaque exercitus in Flandria, qui ad Wattenam est, de XX millibus ægre IX fervat. Commeatus autem Gallis impediuntur, restitutis per Flandros aggeribus, quos Galli disjecerant, omnibus impeditis. Magalottus Saram inter et Mosellam habere creditur XII hominum millia; eo se referent, qui sub Marschalco Turenne Vice-Comite sunt, nisi supplementa ipsis promissa brevi adveniant. Roma excessere Barbarini. Dux autem Parmensis comiter ibidem receptus est. Hispani illorum locorum apud Alexandriam se habent, ut eo propiores sint ad tutandum Finale, cui imminet Galli. Flixium ad

Q

Ibe-

Iberum amnem a Castellanis obsidebatur, cum inde huc venerat litteræ. Dicuntur etiam Portugalli claudis aliquid accepisse ad civitatem Roderici; castella vero eis quædam atempta. Dicitur Glenius moliri aliquid contra Hockstram. Rex Angliæ ab Oxonia ivit Bristolium, habet autem in iis locis sex equitum, octo peditum millia. Urbem Novum Castellum impetu cepere Scoti: Regio exercitui imminet Mancestrius. Essexius ad Readingam est. Masfius tribunus militum Parlamentarius LX de Pr. Roberti milite interfecisse, aliquanto plures captivos fecisse dicitur. In Hibernia Castellum Duncanonum ad amnem Wexfordum cepere Parlamentarii. Plesiacus Pratinus in locum S. Chaumontii Romam mittitur. Dives Abbatia hic in Gallia, quæ Card. Antonii fuit, ei auferitur, ob res Gallicas male procuratas. Marschallus Castilionæus rectius valet.

Depis &c, Lutetiæ $\frac{IX}{XIX}$ Novembris MDCXLIV.

H. GROTIIUS.

Novæ ab Hispania litteræ dicunt, exustam a Gallis urbem S. Vincentii. Gramontum urbem Catalaniæ a Gallis oppugnari. Venisse Ulyssiponem aliquantulum sacchari ab insula S. Thomæ derelicta a Batavis. Inter eosdem Batavos et Portugallios bellum manere in Asiatica India, et pullos Ceilano insula Batavos. A Roma: renovatam ibi et a Papa juratam bullam Pii V. contra alienationes
bo-

bonorum Ecclesiæ. A Rheno: Hockstram obsideri a Bavaricis; sed ivisse eo a Crucenaco Gallos, ut obsidionem disturbent. Ab Anglia: Parlamentarios ab obsidione Bamburii dejectos; sed pugnatum ad Neuburgum, et novem machinas Regi ereptas. Hibernos in Wallia foede grassari; ideo nemini eorum, qui bello capiatur, vitam concedi; idque constitutum a Parlamento, quod est Londinii. Carbilum in Cumberlandia et obsideri a Scotis, et parari obsidionem arcium Tinmuthi apud Novum Castellum, et Scarbourii in Eboracensi tractu. Pr. Mauritium esse apud Wallingsfortum, ire contra eum eos Parlamentarios, qui Abingtoni fuere. Copiæ quædam Gallorum apud Bononiam congregantur, ut iis qui Wattenæ sunt subveniant. Italus, Ferrus nomine, in Bastiliam conjectus est, ob litteras in Hispaniam scriptas. Card. Antonius culpam male curatæ rei Gallicæ circa electionem Papæ conjicit in S. Chaumontium, qui pecunia usus non fuerit, ut erat iustus.

LXXXII.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ.

ILLUSTRISSIME ET EXCELLENTISSIME DOMINE.

Has litteras miseram die eo, quem præferunt, per Coloniam. Sed cum intelligam, interceptas litteras nonnullas, dubitare cogor, an inter eas

fuerint meæ istæ, aut ad eas responsa. Quare *meas iterum descriptas* mitto per Batavos, longiore, sed ut nunc res sunt, tutiore itinere; et obnixè rogo, ut ante anni hujus exitum certi aliquid responsi habeam, ex eo res meas ordinaturus; quod scripsi de impendiis ultra accepta verissimum est, nec id ignorare posunt, qui hic fuere. Lutetiæ

$\frac{IX}{XIX}$ Novembris MDCXLIV.

Excæ. Væ. perpetuum servire desiderans

H. GROTIIUS.

L X X X I I I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Mareschallus Gasfio ab aula in Flandriam rediit. Comes Harcurtius iter in Cataloniam distulit in mensem Februarium. Sperat autem se habiturum ex iis qui ibi sunt, et quos Catalani addent, et quos ipse adducet, ad sexdecim peditum, equitum quinque millia, de quo dubito. Motta in Lotharingia a Magalotto ita operibus et vallo cingitur undique, ut qui exierant milites, redire eo non potuerint. Eruptiones, ab obsessis factæ, non optime
suc-

succeserunt. Barbarinis res male procedunt. Nam
 et Camillo Pamphyllo, facto Cardinali, spe exci-
 derunt matrimonii cum Thaddari filia, et, ne ipsi
 aut Avenione aut Nicaræ cum honore sint, Gallia
 acriter intercedit, opera utens Card. Biquii. Quen-
 dam, qui in Barbarinos carmina scripserat, et cui
 ob id minati erant Barbarini, Card. Medicæus in
 domum suam recepit cum honore. Dux Vendoci-
 nensis Florentiæ est. Galli milites, qui in Italia
 fuere, non in Montisferratenfi tantum ditione, sed
 partim in Pedemontano et Delphinatu hybernant.
 Præfectus Mediolani auget oppidorum præsidia, et
 pecunias quærit, ut valentem exercitum habeat
 vere proximo. Fama est, Barbarinos laborare, ut
 in Regis Hispaniæ sint tutela, promissis ei pecuniis
 et milite. Imperator vero petit a Papa, ut in terris
 ejus quatuor millia militum sibi liceat scribere.
 Gallia Camillo offert pinguem Abbatiam cum titulo
 Protectoris Galliæ; an hæc recepturus sit, incer-
 tum est: Multi nempe existimant, omnia acturum
 Papam, ut Gallos cogat de Italia discedere. In
 Anglia Parlamentarii obsident Nêwercam, Chestriam
 et arcem Lacti, et equitem misere in partes Regni
 occidentales. Rex cum novas condiciones ad Par-
 lamentarios vellet mittere, nec illi legatos recipere
 vellent, nisi Rex ipsis titulum daret Parlamenti
 Angliæ, morem eis gesfit, misitque ducem Riche-
 montium et Comitem Suthamptonium, unde pacem
 multi sperant, quæ certe nunc, nisi maxima cum
 Regii juris imminutione, fieri nequit. Aliqui exi-

simant, Regem auxilia aliqua externa suspectare in
 ver proximum, interim sperare incrementa discordi-
 arum inter Parlamentarios, quorum nonnulla sunt
 semina. Nam et de Archi-Episcopi damnatione non
 consentiunt cum plebis ordine Proceres, et Liturgia
 Anglicana jam damnata est a Synodo, fabricatur
 nova, ministrique constituuntur sine Episcopali ma-
 nuum impositione, multis improbantibus. Et Scoti
 agunt ferocius, ideo quod promissa stipendia non
 acceperint. Legati Batavi discessum parant, pri-
 mum tamen ituri Oxoniam, ut Regi valèdicant.
 Fuit ipsorum opera Parlamentariis parum grata, et
 jam naves Batavæ venientes a portu, quem Rex te-
 net, inspectari nolentes a Parlamentariis, in pugnam
 et cædes venire. Sabranus, residens a Parliamēta-
 riis, ut legatus recipi voluit; sed cum litteras non
 ostenderet, rejecta est ejus postulatio. Regina An-
 glie a Regina Gallie aliquid accepit pecunie, quod
 illico misit ad maritum. Hæc sunt quæ nunc ha-
 bemus in tempore rerum sterili. Deus &c. Lutetie

KKI
 KKKI

Decembris MDCXLIV,

H. GROTIUS.

Fama hic per urbem et aulam vagatur, Scotum
 quendam, ex Suedia misum ad Parlamentarios, qui
 sunt Londini, cum mandatis faciendi cum eis foedere
 ad arcenda et inferenda bella, idque Rege inficio.
 Audimus non placere Essexio et proceribus aliis de-
 cre-

cretum, quod urget plebejus ordo, ne quis eorum, qui jus dicendæ sententiæ in Parlamento habent, ullum habeat imperium militare. Interim et hoc dicitur, Scotos ad pacem flecti, sive quod stipendia non procedant et præda deficiat, sive quod Hi-berni minentur, se, præter eos, suorum, qui in Scotia sunt, misuros X millium in Scotiam et sex millia in Angliæ septentrionalia. Mombasinius, hic a Regina reditum uxori suæ postulans, asperè re-
jectus fuit. Tribus in Catalonia cohortibus data est missio, quæ in fuga apud Ilerdam primæ fuerant. Nescio an verum sit, quod itidem hic dicitur, Sul-
tanum Turcarum legatos Christianorum Principum dedisse in custodiam, ob cladem quam a Meliten-
sibus accepit. Bavaricos audimus, accepto nuncio eorum, quæ Mareschallo Torstenfonio prospere com-
tigerant, abiisse a via Montana, relictis præditiis Benshemi et Weinshemi. Ajunt Galli cæsos aut fugatos a suis in Catalonia pedites mille quingen-
tos, equites trecentos. Crudenaci arcem ajunt im-
peti machinis octo, et præterea cuniculis. Ducem Lotharingum et Glenium esse apud Confluentes Tre-
vericos.

Med. de Monroze

LXXXIV.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Litteræ a Francofurto ajunt, Imperatorem ire Budweisum. Archiducem Leopoldum Pragæ, Joh. Waërtium ad Ambergam esse; non successisse ei conatus contra Suedos, neque vero Bavaris contra Gallos, qui erant in Darmstadiensi agro. Gallos nempe se recepisse ex iis in quibus erant locis trans Moenum, unde ab Hassio auxilium habere possint. Plena sunt castra Bavarica suspicionibus maleficæ Magiæ, ita ut inquisitores eam ob rem eo misi sint. Circuli Franconici conventus habebatur Norimbergæ. Excusat is se apud Imperatorem de CXX quæ vocant subsidiiis, ideo quod alendos habeant milites et Bavaricos et Suedicos, in suis finibus. Creditur autem Dux Bavarus dure tractare oppida, quæ subjecta sunt Norimbergæ, et emisisse jura creditorum, quibus illa oppida in magnas summas obligata sunt; ut ea oppida, ubi se tueri, aut solvere, uno vocabulo luere non poterunt, addat superiori Palatinatui: faventem sibi habiturus aulam Imperialem, ubi fidem fecerit, se projecisse illa consilia Gallicæ amicitiae multum Imperatori formidata. Capitulum Maguntiacense suadet Electori suo, ut sibi,

fi

fi possit, amicitiam Galliae comparet. At ille ostendit, præter vetera exempla inpromptu esse nova non servatæ a Gallis fidei Spiræ et WORMATIÆ. Venerat huc Card. Valencæus ab Italia, non adito Pontifice, sed tantum excusata apud eum per epistolam itineris necessitate. Sciebat Card. Mazarino suspectum esse hoc iter, quia Valencæus honores suos Barbarinis debet, et eis fidus est. Et cum sciret misfos a Regina R. qui eum vetarent huc venire, obliquis itineribus et dissimulato habitu venit prope urbem, sperans se impetraturum, ut a Regina audiretur, Barbarinorum, ut hic opinio est, famam purgaturus. Sed red contra spem ejus evenit; nam cum in proximis urbi locis diu substitisset, jussus est abire, non visa Regina. Bastilia, exinanita per Regem Ludovicum ante ipsius exitum ex hac vita, deinde a Regina R., nunc iterum plena est captivis. Mileterius, post disputationem cum Synodi Reformatos se dicentium delegatis, post multas in ipsum jactas excommunicationes, rursus publice excommunicatus est. De Archi-Episcopo Cantuariensi audimus, eum capite plexum, et professum se mori in iis sensibus, quos habuit hætenus Ecclesia publica Anglicana. Duodecim centuriæ de Prætorianis et externæ quædam mittuntur ad opera Wattæ in Flandria tutanda. Qui in Motta sunt Lotharingiæ non ita premuntur, ut non excurrant sæpius. Non Papa tantum, sed et Præfectus Mediolanensis suos misitat ad Pr. Thomam. Galli vero Romæ movent omnia, ut Legatus Portugallicus tanquam

La Regence!

Regius legatus admittatur. Imperator in Carinthia vicinisque locis magnos dilectus facere dicitur. Ex Hibernia milites mille quingentos audimus venisse in Hispaniam. Ad Regem Angliæ ventura XII milia; in ipsa autem Hibernia qui sunt, Hibernos in bona esse spe de brevi ejiciendis inde Scotis. Qui a Rege Angliæ in Hiberniam cum mandatis mittebantur, captos in mari a Parlamentariis. Urbem et arcem Cardigam in Wallia, venisse in potestatem Parlamentariorum. Approbatum post longas moras a Nobilitate Parlamenti decretum, ne, qui in Parlamento jus habent dicendæ sententiæ, imperia habeant militaria. In Sudhamtonia & Northamtonia multum pugnari, Pr. Robertum ab Abingtono depulsum. A Regis capta fuisse castella quædam apud Plimuthum; sed per eruptiones Plimuthanorum amisfa. Et Papa et Dux Parmensis et alii Principes Italiæ militem legunt. Pecuniæ hic difficulter quaeruntur, neque bene convenit aulæ et Parlamento.

Deus &c. $\frac{\text{xxvi Jan.}}{\text{iv Febr.}}$ MDCXLV.

H. GROTIUS.

Audimus præterea maximam partem Bavarorum hybernare in valle Suevica et Wirtembergicis locis. Cæterum eos, qui præsidium habent Aschafnaburgi et vicinis oppidis, ecire, ut Hockstram adversus Gallos tutentur. A Lambojo scribi X millia militum, octo millia a Duce Carolo, qui de suo erogat sexcenta millia Scutatorum, pro quorum restitutione
pi-

pignori accepit bona, quæ Principis Spinoi fuere. A Papa omnes Episcopos obligari, ut resideant in locis suæ curationis. Regem Galliæ Taurinorum urbem et Carnendiolam reddere Duci Sabaudix, acceptis ab ipso Verruca, Crescentino et ad Padam locis. Copias Gallicas ex Pedemontano tractu, Hispanicas ex Mediolano ire in Catalaniam; unde conjectura est, Papa conciliante clam convenisse Reges Galliæ et Hispaniæ de Italiæ rebus, et id confectum per Card. Valencæum, qui futurus sit Legatus Romæ, ita ut discessus ejus insalutato Pontifice, et ejus abitio ab aula nihil nisi fabula fuerint, ad fallendos alios. Tempus ista explicabit.

Vidi Oden, quam D. Cerisantes inscripsit D. Cardinali Mazarino. Rident affatim eruditi omnes, et observant tria manifesta peccata contra Profodiæ leges, qualia ipse, in pueris, discipulis quondam suis, ferre non debuit: ego vero dico, non mala esse, quæ de Horatio fumsit.

Cerisantes.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Quæ nuper de Italicis scripsi rebus, vera sunt; nam et commutationes locorum factæ sunt inter Regem Galliæ et Sabaudia Ducem; et copias, tum Gallicas, tum Hispanicas ivisse in Cataloniam constat: tum vero Card. Valencæus, qui hinc eiectus credebatur, accepisse ab hac aula deprehenditur XX millia scutatorum pro itinere, et promissum de decem millibus scutatorum annuis, præter spem legationis, a Francofurto vero, quæ discimus, hæc sunt: Venisse Gallicum Maguntiaci Præfectum, ut Urselam oppugnet tribus machinis; sed defuisse ei illico pulverem bellicum et globos, neque potuisse haberi a Francofurto. Post triduum, cum abire jam pararet ab hostium illis, qui ex propinquis egressi erant præsidiis: ex peditatu multos occisos aut captos, disiectum equitatum, machinas captas. Ex eo alias, easque Bavaricas copias ad illa apud Francofurtum loca venisse. A Duce autem Bavaro quintum quemque subditorum militiæ adscribi, præter Italos, quos per Gillonem Hassium accepit. Archiducem Leopoldum fore summum ducem copiarum Cæsarianarum et Bohemiæ Præfectum. Gallasio crimina intendi,

dī, sperarique a Cæsarianis, qui de ejus exercitu disjecti fuere, eos in hyberna Hatsfeldica semet recollecturos. Metui, ne Mar. Torstenfonius in superiorem Palatinatum invadat. Famā ejus successuum perterritas copias in Hungaria Austriacas, et animos additos Rakoczio; Landgravii Friderici, qui Dresdæ captivus tenetur, libertatem brevi sperari. Hæc sunt, quæ dicuntur illis in locis. At a Madridio nunciatur, non potuisse Marchionem Tarra-cusæ per viam Badajaxi intrare in Portugalliam: sermones ibi esse de matrimonio Regis Poloniæ cum filia majore Archiducisæ Austriacæ: sed alios, aut hanc, aut ejus sororem destinare Regi Hispaniæ: quosdam majorem Regi Hispaniæ, minorem ejus filio et utramque advocandam in Hispaniam, ut de eis fiat quod expediet; sed optare Imperatorem, ut filius Regis Hispaniæ suam ducat filiam. Ducem Medinæ de Turribus esse Valentia, optantique ipsi, ut Romam mittatur Legatus, alios se opponere. A Mediolano ivisse Monachum, qui Provincialium querelas contra Præfectum Marchionem Veladam deferat in Hispaniam. Successores Veladæ alios ab aliis destinari; ut Leganesium, Cantelmum, Admirantem Castellæ. Aliunde audimus Gallos a Montemagno Montisferratenfium ditionis repulso; missam e Gallia pecuniam ad Rakoczium; Turcæ consilia contra Melitam ferri. Wendelam in Lotharingia a Gallis occupatam: a Duce Carolo pecuniam dari mutuam Regi Hispaniæ; a Rege vero Hispaniæ pecunias novas offerri circulo inferiori ad Rhenum, ut ejus opera uti possit, ubi tulerit occasio. Et qui-

quidem XVI millia thalerorum Imperialium ad conferenda sex militum millia. Hiberni milites, Galliae militaturi, Machloviam in Aremorica Britannia advenere. Harcurtius brevi hinc abibit in Catalaniam, et Dux Longovillanus Monasterium, ut quidem in aula rumor est. Rupella multum damni fecit per graves hujus temporis procellas, tum in navibus, tum in Salinis. Card. Lugdunensis a Roma in Galliam venit. De Anglia solent hic varia tradi et credi. Fama receptior est, parari in Hybernia XII millia, Regi militatura: Ancem Chirkiam captam a Parlamentariis; in Hamtonia apud Chriskircham Parlamentarios male habitos a Regiis; sed mox Regios per Middeltonam depulso. Totum ordinem insidiarum, quas Regii in Duberniam struxerant, detectum. Chardum, locum in Crobehornio, derelictum ab Hoptone Regio Duce. Legatos a Rege ad pacis negotium esse Richemontium, Suthamtonium, Dorsetum, Edwardum, Hidam. In Cornubia impediri dilectus Regios; in Schropschira vero etiam Nobilitatem expelli. Wallerum ire in partes Occidentales cum sexies sex mille partim pedibus, partim equitibus, et expectari ab eo Dragonarios centum. Comitatum Sussexiae ad sui tutelam conscripsisse bis mille pedites, equites ter mille. Farfaxio adesce plus viginti hominum millibus; contra praecipuum Regis exercitum ire Middeltonium et Holbornam. Deus &c. Lutetiae $\frac{I}{XI}$ Febr. MDCXLV.

H. GROTIUS.

Tu-

Turcæ iterum navibus longis Italiæ oram advecti, exscensum fecere in Calabria apud Rupem Imperialem, Petropaulum et Scylacæum. Tartari vero incurſarunt Campeſtria Walachiæ proxima, et minari dicuntur Poloniæ. Papa quendam in Hyberniam mittit Miniſtri Apoſtolici nomine. Mareſchallus Turenus ad Fleiſhemium eſt. In Pictonum urbe et terris bis terra movit, multaque ædificia diſjecit. Hiſpani in Caſtellis ad Mardicum tria millia militum poſuere, et foſſam, quæ ibi eſt, tutantur, ſtructis militum receptibus.

L X X X V I.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Oſnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Quæ Francofurto veniunt litteræ nunciant adhuc magnam Cæſarianorum et Bavaricorum conſternationem ex prælio ad Thaborem. A Ratiſbona Imperatorem et Auguſtam iviſſe Viennam. Sed parum tuta credi itinera. Mareſchalli Torſtenſonii exercitu in duo agmina diviſo, quorum alterum Crenitium et Danubium verſus eat; alterum in Moraviam penetret, Racoczii appropinquationem exſpectans. Ægre per Gallasium ad Pelsnam recolligi equitatum; peditatus vix duo millia ſuperesſe, in
his

his ægrotos multos, eos se tenere labore. Johannem Wærtium cladis nuncium venisse ad Bavarum; sed relictis apud Gallasium cohortibus quatuor. Mercuriacum ad Hallam manere; Nobilitatem et novos ex Austria milites coire apud Boudoweisium ad res Cæsarianas reparandas. Sed veterem Imperatoris militem ipsi Austriæ valde esse gravem. Marefchallum Turenne ponte ad Spiram facto, et equis emtis Casellæ, copiarum aliquid ad Brettam colligere. Monachum a Bavaro ad res in arcano gerendas misit Lutetiam. Legatos ab Electore Maguntiacensi ivisse Monasterium, in itinere collocuturos cum Brandenburgicis. Card. Mazarinus Romæ obtinere non potuit, ut frater suus Cardinalis fieret. His diebus diu admodum collocutus est cum Card. Valencæo, magna cum amicitie testatione. Beupuyus nondum huc venit navibus longis, uti dicebatur; sed custoditur in arce Archangeli, multum pro libertate ejus laborante Cardinali Medicæo, qui eum in tutelam suam receperat. Regina Regens minata est Parlamento, se in hoc instituturam Regem, filium suum, ut ulciscatur injurias factas Regie potestati. Barillonius, cujus præcipuum crimen est, quod contra Card. Mazarinum consilia Regine R. dederit, non ibit Pinerolum; sed manebit Lugduni, et secum ibi habebit conjugem suam. In Catalonia Fabertus cum militibus aliquot Gallis in hostium venit manus; dicitur ibi bellum fore acre, et habere comitem Harcourtium ad XXIV millia. Non minores copias habiturum se sperat Dux Aure-

lianensis, qui nunc ivit ad aquas Borbonias, inde
 iturus in Flandriam, ubi Piccolominæus, ad veterem
 militem additis X novis millibus, obsidionem
 Wartæ minatur. Lamboyus et Dux Carolus man-
 sione sint in Belgicis partibus; an rebus Impera-
 toris laborantibus subsidio ituri, fama dubitat.
 Expectatur hic Legatus a Polonia, qui Regi suo
 uxorem accipit Mariam Mantuanam. Putantur
 Marschalli Franciæ futuri Magalottiæ Italus, qui
 Mottam Lotharingæ obsidet, Ranzovius, Plasæus,
 Præsius, Arpajonius. Rex Hispaniæ dicitur apud
 Cæsaraugustam esse cum duodecim peditum, sex
 equitum millibus. Cœptum a Gallis Rosarum ob-
 sidium ad Mottam obliquis fossionibus acceditur.
 Sex Fregattis Dunquercam advenere trecentæ argenti
 cistæ. Bavarus Uberlingæ, Constantiæ, Brigantiæ,
 Landavii commeatum congeriem facit. Sultanus
 Turcarum habere dicitur naves longas LXX; cen-
 tum alias: Sudam Cretæ portum a Venetis petit.
 Veneti non tantum quatuor millia militum conscri-
 bunt in terris Papalibus; sed et per alia Italiæ loca
 millia decem. Gasfio, ponte Aventino capto, excu-
 rit, et vastat insulis proxima. In Hibernia con-
 juratio arcana Protestantium contra Romanenses detecta
 evanuit. In Anglia, cum Weymuthum in manus
 venit Parlamentariorum, simul in manus venere arma
 multa, quæ Regina Angliæ ex Gallia illuc trans-
 miserat. Langus, dux Regius, a Wallero cæsus
 dicitur: contra Brewertonum, itidem Regium du-
 cem, ire bis mille pedites Scoti, alæ tres equitum;

R

alia

Gaston

La reine Marie

alia pars Lancastriam petere, Meldruno Parlamentario obsidente Scarburiam. Parlamentarii minoris subfellii volunt liberos Regios, qui apud ipsos sunt, dari educandos Comiti Northumberlandiæ et uxori ejus. Omnes præpositi militares, qui in exercitu Farfaxii aliquod imperium sunt habituri, nominati sunt ab ipso Parlamento. In Hybernia Romanenses ab obsidione Castelli Duncani depulsi sunt. Hæc sunt quæ hic intelligimus. Deus omnia hæc in bonum vertat, idemque &c. Lutetiæ ^{xxx Martij} _{viii Aprilis} 1645.

H. GROTIIUS.

Dux Bavarus inter alia Staubingam munit. Geisius arcem Ameneburgam obsidet. Et Siciliae et Calabriae ora tum a Gallis, tum a Turcis infestatur. Rex Poloniae Venetis auxilia offert contra Turcas. Rex Angliæ sperat se brevi habiturum in duobus exercitibus XX millia militum.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Edictum Reginae nostræ, quod latine verteram, ab aliis verfum est Gallice, non admodum bene; neque meo jussu latinum etiam in Italiam missum est; et video, rationes ibi expositas probari talium peritis; quod de indictione belli, etiam mea, quæ non tanti est, auctoritate a Danis adfertur, facile solvitur: hybernorum captionem in locis imperii hostilis, et qui hostibus tributa pendat, nihil aliud esse, quam consequentiam belli pridem suscepti; uti eo more bellantes omnes, usum Daniæ Regem, usos Gallos, ita ut nec Benfeldii amico solo pepercerint. Regem vero Daniæ, cum id, quod belli jure factum erat, ultum ivit, satis, Daniæ viribus naves hostiliter capiendo, milites oppugnando, novum sic inchoasse bellum, non Germanicum amplius, sed Danicum: quare ipsius fuisse, id nobis indicere. Explicationem juris nostri fusiores ex privatorum, alicubi forte errantium, scriptis moliri nolui, expectans ea, quæ post Edictum in Suediâ facta, nunc in alias linguas, ut audio, vertitur: dabo operam, ut et ea externis innotescant. Qui Galliam regunt, hucusque pacem nolle in aperto est

inde, quod et profiteantur, et in id se obligaverint, ne quid bello captum reddant; veruntamen talia possint in regno interna mala exsistere, quæ Card. Mazarinum ad alia consilia, et quidem subito, verterent. A Francofurto discimus, Electorem Maguntiacensem suos mittere Monasterium; dici ibi Gallos quædam incusare in instrumento potestatis datæ Legatis Cæsarianis. Tam hoc ipsos Cæsarianos, quam Bavatos plane id agere, ne componatur, quæ exarsit inter Suedos et Danos, controversia. Scriptum etiam ad Electorem Brandenburgicum, ne in id laboret. Hatsfeldii in Lotharingia copiis adungere se Brogum et Cæsarianos alios; sed, præter Coningsmarchium, ab Hassia Geisium se iis opponere. Milites ex Hagenavia ad portas Wormatiæ excursus fecisse. Traumensdorfium aula exsulem ire in Stiriam. Viennæ sperari cum Rakoczio pacem; addi etiam, Rakoczii Legatos qui ibi fuere, questos de Suedis, quod armorum vim potissimam, non in Austriam et Bohemiam, ut illi sperabant, sed in Daniam verterint. A Vienna Dano promitti auxilia, non mitti; nisi prius se ipse Cæsarinæ causæ illigaverit. Ex Anglia discimus, Reginam contra malos rumores bene valere: abiisse Oxoniâ Bristoliam, mense uno a partu remotam. In animo ei fuisse liberos, qui Oxoniæ sunt, secum ducere; sed intercessisse eos procures, qui Oxoniæ sunt. Comitum Novi Castellii ex clade ultima recepisse se Eboracum. Eam urbem a Scotis circumveniri eminens; ipsas illius Comitum reliquias de exercitu juncturas.

turas se cum Pr. Roberto. Ordinem plebejum ejus Parlamenti, quod habetur Westmonasterii apud Londinium, suscepisse suspensionem quandam contra Comitem Essexiæ, tanquam causæ populari minus fidum; itaque artibus clanculariis id eos agere, ut copię ejus decrescant, crescant autem eæ, quibus imperat Wallerus. Neque hoc tantum eos agere; sed et ut, more apud Scotos recepto, non duæ sint ut in Anglia classes Parlamenti, sed una, in qua proceres civitatum sententiis vincuntur. [Archiepiscopo Cantuariensi nova obiectantur crimina, quod scribi sibi passus sit Sanctitati tuæ, Angelum se vocari et Pontificem, a Puritanis, hominibus antiquitatis ignaris. Nam Sanctitatis titulus Episcopis omnibus datur a Basilio, Eusebio Samosatensi, Hieronymo, Augustino, Immo et Concilio Orientis Ephesi habito, a Concilio universali Ephesino, et a Chalcedonenfi: quin et ab Imperatoribus Constantino, Theodosio Secundo, Martiano et Justiniano: sic et Angelorum nomine in Apocalypsi Johannes eos designat Episcopos, quos ipse in Asia instituerat: nimirum quod, sicut olim Angeli, mandata Dei ad populum deferant; preces autem populi ad Deum. Pontificum vero nomen ex Paganismo deductum ad rem Christianam, datum Episcopis: non ab Episcopis tantum aliis, sed etiam a Romanis, ut Zosimo, Cœlestino, Hilario, Felice, Hormisda, Vigilio, et a Conciliis multis: quæ obiter tantum dico, ut appareat, quantus sit hominum talia criminantium fervor. Venio ad Gallica. Magnis animis agitur lis illa inter Ducem Anguianum et Es-

Anguianum

guilloniam. At Regina ex Cardinalis consilio Advocatis Ducis Anguiani interdixit, ne quid contra Esguilloniam dicerent, nisi quod ad causam pertineret. Illi vero ea, quæ vel maxime Esguilloniam infamant, maxime ad causam suam pertinere existimant. Mareschallus Turenæ cepit arcem et oppidum Fauconnojam, milites autem suos partim ibi disposuit, partim in Lotharingiæ locis. Scripsit ad Reginam de sua in ipsam fide. Idem fecit Espernonius. Fides habetur eorum litteris, quanta litteris haberi solet. Interim Rex omnia ad Sedanum munimenta sua fecit. Dux Aurelianensis ob articulorum dolorem hic adhuc manet; copię ejus dicuntur fore majores; at creduntur non superaturæ XXV millia; Anguiani ad IX millia, Gasfionis ad IV, Villaregii ad tria millia. Plessæus Besansonius ivit iterum ad Ducem Carolum; modica spe transigendi negotii; tantum distant ipsius Ducis petita ab iis quæ Galli volunt concedere. Piccolominæus jam ex Gallia in Flandriam advenit nullo damno facto. Marchio Villæ est Romæ, ut Gallos, qui Pontifici militarunt, ad Pr. Thomam abducatur. Ethruscus suos dat Hispano. Pax in Hibernia est. Delectus Gallici, apud Leodicum facti, nondum huc venerunt. Interdicta est Parlamento per Reginam cognitio inter Sorbonam et Jesuitas. Romæ dicuntur judicia esse satis æqua super istis controversiis. Deus &c.

IV
XIV Maji. 1644. (exact.)

H. GROTIUS.

Ru-

P. 5. = Rumor hic est, decem milibus militum auctum esse Mottam Odineurtium, et parare se ad obsidium Tarraconem. Naves Gallicæ jam a Masilia et aliis locis in Cataloniam profectæ sunt. Dux Bulionius Romam ivisse dicitur. Veneti adhuc militem omnem ætinent. Helvetii, qui militant sub Mareschallo Turenæ, contra Imperium usum sui nolunt policeri. Comitissa Bosfuvia, cum in Galliam venisset ad jus suum conjugii prosequendum contra Ducem Guisium, Rothomagi capta, et in navem imposita est, ut, unde venit, redeat. Causa ipsa de matrimonio Romæ tractatur. Papa Reginae R. scripsit, eam monens, ne se de religione controversiis misceat; sed rem permittat Episcopis. Audimus Cairi seditionem militarem fuisse; sed illico extinctam, et Thraciæ Præfecto abscisum caput ob concussiones. Centum et triginta captivi a Cæsarea Mauritanix sive Algerio huc venire, redempti a Religiosis, qui talibus officiis laudandis sane semet addixerunt. Præfectus Mediolani etiam Castellum Sanetiæ post alia multa munitionibus nudavit, ut iis, qui in præsidio fuerunt, uti posset, quod militum iis in locis penuriam testatur. Leridæ detecta et punita contra Gallos excitata factio. Ex Anglia audimus, premi a Regiis Plimuthum et Limam. In Scotia Comes Arguilius, Marchiones Huntlejus, Montroefius, Niddidalius factionem pro Rege suscitant. Rex Angliæ externis omnibus, suas partes amplectentibus, concedit mercatum pannorum pari immunitate, qua subditi ipsius fruuntur. Parlamentum

Oxoniz eos, qui Londini pro Parlamento se gerunt, declarant Majestatis crimine fontes, ob vocatos in Angliam Scotos, factum sigillum Regio simile, æquas ad pacem leges repudiatas. Accepi Illust. et Excell. D. Legati Baronis litteras, datas XVIII Aprilis, pro quibus et pro chartis eas comitantibus summas ago gratias. Pro certo habeo, Venetos omnia facturos magis pro Gallis, quam pro Suedis, quod cum illis multa negotia habeant, cum his nulla; sique via se ad pacem cum Imperatore monstret, posset forte obtineri, ut is promittat, auxilia se Dano non misurum, dum et Suedia promittat se non misuram Portugallo.

LXXXVIII.

JOHANNI OXENSTIERNÆ.

Accepi litteras Reginae Dominae nostræ, datas x Junii. Petii aditum ad Reginam Regentem Regni hujus: ibi, postquam officio doloris et consolationis functus fuero, alterum illud de fœderibus negotium tractabo apud eos, quibus res istæ nunc sunt creditæ. Nam Chavigniacus, ab eo quod habuit munere demotus, securitatem sibi quæsit in legatione. Ad Theodonis villam obsidio jam ad fossam oppidi pervenit, nec quicquam deest eorum, quæ sunt necessaria. Quid agat in Hispania Motta Odincurtius, quid in Italia Princeps Thomas, cognoscere brevi dabitur. Guebrianus cum suis apud Hohentwilam est, Bavarici trans Danubium Ulmam
ver-

versus. Dux Limurcensis Francothaliz bene acceptus fuit, crediturque ejus restitutio pro re certa. Legati hinc ad pacem ituri expectant, donec Hispani, præter eum qui præcescit cæteros, de quo scripsi, hac transeant, non quidem, quantum audio, Lutetiz transituri, ne ea res Baravos offendant; sed non ita longe ab aula abfuturi, ut non ad eos admitti possent, qui res præparent. Ego vero ea de re non multum sollicitus sum; nam etiamsi omnia, quæ ab Hispanis cepere, largiri velint, nihil largientur de nostro. Francosurtensis conventus ad breve tempus discesurus videtur, deinde eodem rediturus. Volunt Principes ad loca conventus de pace quatuor de suis mittere, et augere numerum, si opus sit, qui ad conventum eam quæ aguntur nuncient, et inde, si opus sit, responsa accipiant. Qui contra Papam se junxere, id est Ethruscus, Veneti, Parmensis, Mutinensis, iter sibi parant Ferrariam versus, et loca ceperunt educentia; præterea etiam in ditionem Urbineissem tendunt. Contra in Mutinensem arma inferunt Papæ Duces. Discimus etiam, a Venetis occupatum portum Cefenaticum, ab Etruscis Martinellam in ora maritima, diei itinere a Roma. Contra à Ferrariensibus portum Valonæ, et quædam prælia ab iis bene pugnata. Rex Hispaniæ, interpellatus de mittendis auxiliis ex feudorum lege, cum hoc ei tempora vix permittant, ad pacem laborat. Rex Mæ. Britanniz edictum edidit, quo vetat eos, qui Parlamentum se vocant, pro Parlamento agnosci;

graviter querens perniciem sibi et coniugi Reginae intentatam, hanc et proditionis damnatam, quod marito fida fuerit; insidias structas ad intercipiendum filium suum, multaque alia. Laborat nunc et Rex, ut motus Hiberniae componat, usus deinde Hibernorum ope. In Parlamento perpetua sunt dissidia inter classem procerum ac plebis. Et cum plebejus ordo Scotos in auxilium advocare vellet, interceserunt proceres. De Episcopo Bellovacensi, qui apud Reginam Regentem plurimum potest, et a Regina erat commendatus ad adipiscendum honorem Cardinalitium, respondit Papa, se, si sponte sua ex Gallis Episcopis aliquem eligere debuisset, non alii potius id honoris fuisse collaturum, quod et eruditionem ipsius nosset, et virtutes, et reverentiam erga sedem Romanam: itaque se prima occasione memorem fore petitionis a Regina factae. Card. Mazarinus, qui, si id eveniat, potio-rem illum praevidet fore auctoritate et gratia, forte et loco, quia Bellovacensis et Episcopus est, et Par Galliae, creditur parare se, ut eat Romam, et eo misisse magnam vim pecuniae, comparatam ex opulentissimis beneficiis et largitionibus Regni. Princeps Condæus de sua pecunia non parum misit ad filium suum. Dux autem Engolismensis modicum exercitum secum habet, ut impediatur hostem, ne quem locum Galliae aggrediatur. Princeps autem Arausionensis, etsi non multum proficiat, valde tamen utilis est Gallis, quia Melonem et magnas copias retinet, ne in Galliam veniant. Parla-
mentum

tum Parisiense non tantum rescidit, quæ contra Elbavium Ducem acta erant, et ipsum absolvit; sed et jus ei servavit ad consequendam indemnitate suam, ubi id fieri debere judicaret, id est, adversus Card. Riceliaci hæredes. Cancellarius Franciæ a suo munere, quanquam sæpe monitus, discedere non vult, neque magis Brexæus a maritimo Imperio, neque Esguillonia a possessione Portus gratiæ. Cum Duce Bulionio agitur de compensatione ei danda pro Sedano. Edicta tributaria multa revocantur, et creditur aliquis in Angliam ad pacem procurandam inter Regem Angliæ et Parlamentarios iturus. Edictum pro iis, qui reformatæ sunt Religionis adhuc pendet sub Parlamento, quæ prolatio suo periculo non caret. Coningsmarchii res dicuntur bene procedere. Hæc postquam scripseram, aditus mihi ad Reginam datus est; respondit de suo adversus Reginam nostram affectu verbis humanissimis; de foederibus nihil, quanquam ego id attigeram. Deus &c.

Accessi Comitem Briennium, qui nunc Comitibus Chavigniaci partes implet; dicit jam scriptas litteras ad Reginam nostram, quæ asseverent fore ut serventur foedera, quippe quibus non Reges tantum, sed et Regna obligentur. Id si recte se habet, gaudebo; sin minus, laborabo, ut, si quid corrigendum aut addendum sit, corrigatur aut addatur. Iisdem litteris dicit, scriptum de Portugalliæ Legato admittendo ad pacis colloquia. Romæ

mæ et per omne Imperium suum Pontifex argentea vasa privatorum ad se ferri jussit, ut nummi inde cudantur. Castellum Galvasii in Hibernia diutius a Protestantibus contra Pontificios defendi non poterit. Desiderant, qui hic rebus præsent, ut scribatur posthac Serenissimæ ac Potentissimæ Reginæ Regenti Franciæ. *Fin. Julij 1643. An 25. m. 31.*

L X X X I X.

D. JOHANNI OXENSTIERNÆ ET D. JOHANNI ADLERO SALVIO, Legatis Suedicis ad Pacificationem Osnabrugensem.

ILLUSTRISSIMI ET EXCELLENTISSIMI DOMINI.

Constitutum est in conventu Francofurti, ut is conventus transferatur ad alia loca, in quibus de pace agitur, annis ad hoc maxime Bavaro. Sed expectatur approbatio Imperatoris, qui huc pertractus magis ab aliis, quam sua sponte veniet. Culpa ibi infelicitis prælii in Bavarum conjicitur: metu nempe ne is copias suas revocaret, præcipitatem fuisse rem in pugnae periculum. Creditur autem Torstensonius non transiturus Danubium, priusquam et Pr. Rakoczius propius accesserit, et abunde adsit, unde equi aluntur. Cæsariani Viennæ prospexerunt de milite et comitatibus, sperant se recollecturos equitatum ad XIV millia; pedites autem ex Stiria ven-

venturos quater mille, ex Austria superiore ter mille. Ex Turcico imperio Legatum illustrem expectant, qui pacem firmet; et conditiones ad Pr. Rakoczium mittunt ferme tales, quales ipse antehac proposuerat. Hungarorum animos sibi reconciliant, ut Suedis prohibeatur Danubii transitus et conscriptio militum in locis illis. Leopoldus Lintzii est, et res ad Onasum ordinat. Galli sub Marechallo Turenne ad X millia Rhenum quidem ad Spiram transire; sed apud Canstadium Bavari satis virium habere se putant, ad inhibendos eorum progressus. Electori Maguntiacensi pensiones Hispanicæ adhuc procedunt per Numeratorem, qui Viennæ est. Agit cum Hassicis, ut Amenoburgum et alia quædam extra belli injurias ponantur. Ad obsidendas Rosas naves Gallicæ partim venerunt, partim Masilia solverunt, ut illuc eant: defendit locum Didacus Cavalleris, idem, qui Perpinianum antehac. Harcurtius in Catalonia exercitum decem auxit milibus. Qui in Motta sunt Lotharingæ, infelici eruptione ducentos suorum amisere. Contra Ducem Carolum it Marfinus cum bonis cohortibus. Manet tamen fama de Ducis Caroli consilio in Angliam transeundi, ut Regi Angliæ militet. In Flandria instauratur equitatus; novi conscribuntur equites ducenti, pedites mille. Mortuus est Bucquajus. Qui vitæ Piccolominæ insidias struxisse dicuntur Hispani, sunt milites quatuor. Lambojus apud Ipras est, ubi et aliæ coeunt Hispanorum copię. Dux
Au-

Aurelianensis, ab aquis Borboniis rediturus, huc putatur affecto mense Majo. Duo hic ex Polonia expectantur legati, Sapieha et Linches, ad conficiendum cum Mantuana virgine matrimonium. Regi autem Poloniae Papa spem facit dandi Cardinalatus Vice-Comiti, quem Rex Poloniae commendavit. Constantinopoli Sultana quartum marem peperisse dicitur. Trevilla, qui in Bastiliam nuper conjectus fuerat ob verba liberiora, inde exiit. Impositum viro augmentum oneris ad folulos XL. Interim per antecessum pecuniae sumuntur de futuris obventionibus anni MDCXLV et XLVI. Qui in Parlamento sunt Parisiensi, multum gratiae apud populum amisere, quod indictioni in divites semel voluerunt eximere. A Luxemburgicis militibus caesi Gallorum quidam. Imperatorem fama est, cum Praga exiit, secum summis coronam Regni; pecuniae autem non amplius ducatis centies mille. De Bavaris sunt qui addunt, derelictam ab eis arcis Nagoldiae obsidionem; tum vero oppida Pfortshemum et Brettam, eisque praesidia imposita a Marefchallo Turennae, praecipua castra habente ad Wiselochum. Ex Anglia docemur, bis mille Pistolettas, arma alia, et pecuniam misisse Londinio, ad exercitum Scoticum. In Wallia septem esse Parlamentariorum militum millia, accitumque, ut eas copias augeat, tribunum Masfejum. A Farfaxio misos mille et ducentos, qui Regios impediunt, ne subveniant Ponti fracto. Est et rumor, eos qui Newarco exierant, ad equites mille quingentos, pedites mille, cepisse oppida Granshamum

EPISTOLÆ INEDITÆ. 271

num et Dardiam. Deus &c. Illustrissimi et Excellentissimi Domini, Excellentiss Vestrīs det omnia prospera. Lutetiæ $\frac{V}{XV}$ Aprilis MDCXLV.

Excell. V. perpetuum inservire paratissimus

H. GROTIUS

X C.

AXELIO OXENSTIERNÆ.

Beneficiis summis Excellentiss Vestræ in me et hoc accessit, quod, adjutus ejus diplomate, feliciter Stockholmiam perveni, ubi litteras reperi conjugis meæ, datas xx Maji Novi Calendarii, quæ inter res alias nuntiant, Ill. D. Baronem Ericum Oxenstiernam et bene valere, et a Principibus benignissime exceptum. Sed cum et hæc et alia Excellentiss vestra, litteris citius istuc perlatis, cognoverit, nil ferme est quod addam, nisi D. Ormium de Granges ire, ut augeat numerum illorum sane multorum, qui D. Legatis Gallicis consilio et opera ad pacem aut promovendam aut disturbendam adsunt. Deus, Illustrissime ac Excellentissime Domine, det, ut Excellentiam Vestram, publicis negotiis bene confectis, brevi hic sospitem videam. Stockholmia xxv Julii MDCXLV.

Excellentiss Vestræ

devotissimus cultor

H. GROTIUS.

XCI.

JOHANNI OXENSTIERNÆ.

Illuſtriſſime Domine! Aula hæc mutationes partim peperit, partim parturit. Comes Chavigniacus, patris ſui Butilleri fortunam ſequutus, maluit abdicare a ſe honorem, quam inde ejici. Suffectus eſt ei in manus Secretarii ad res externas Comes Briennius, gente Lominiacus, dictus antehac ex poſſeſſione Villaudercius, qui et antehac Secretarius fuit unus ex quatuor, ſed ad res internas. Is autem per amicos communes certum me eſſe voluit; ſe non minus quam alios antehac aut plus etiam facturum pro foederatis; non fruſtra id fecit, quia vulgo creditur Monachis addiſctior. Caſtillionæus, qui, antequam Cardinali Riceliaco in carcerem daretur, cuſtos Sigillorum hic fuit, nunc, contra primum illud decretum, Regina Regentis permiſſu ad urbem venit, ſequæ Cancellarium credi vult, ideo quod ea dignitas ei olim Regio ſcripto promiſſa, cum Aliquis Cancellarius adhuc viveret; ſed relegatus. Regina Regens novum Sigillum ſub novi Regis nomine adhuc retinet, nec cui datura ſit, dicit. Chevreuſia, fœmina illecebroſa, bene a Regina recepta eſt; ſane ad diſtinguendas joco res ſerias, ubi prægravant, valde apta eſt; ſed ſunt qui metuunt, ne Hiſpanicorum beneficiorum nimium ſit aut memor aut avida. Eſpernonius urbem hanc habet pro carcere, donec cauſa ejus de integro cognoscatur. Qui Legati

gati sint ituri ad pacem, adhuc ignoratur. Davausius vulgat, eo iturum Ducem Longovillanum, et se, tertium forte fore Servianum: alii Chavigniacum aut eo, aut Romam destinant. Dux Anguianus videtur obsesurus Theodonis villam, quamquam introducto ab hoste novo milite. Et multi putant eodem iturum et Guebrianum, spreto Ranzovii consilio, qui in Bavariam potius mittendum censuerat. Engolismensis Dux interim Gallicum contra Belgas limitem defendet. Dicitur Motta Odincurtius irrupisse in Arragoniam; Portugalli vero in Castiliam vererem, quiesci in regione Pedemontana. Veneti autem et Etrusci irrupisse in territorium Pontificis Ferrariense. Non dubium est, quin, si id verum sit, Pontifex venturus sit ad conditiones, quas Gallia æquas arbitrabitur. Vidi novos ærarii Præfectos, Præsidentem Balliolum et Comitem Davausium: omnia quæ sperari possunt promittunt pro Suedia et foederatis. Regina regens centum millia Scutorum misit Regi Angliæ. Ego hanc viam propono pacandis regnis Britanniae, et restituendæ domus Palatinæ, ut Rex Britanniae fidem faciat Reginae regenti Galliae, juncturum se arma cum Gallis ad restitutionem Palatinatus, simul atque pacem domi habuerit, quam facile, ubi de ceteris certa erit, ipsi procurabit Gallia pecuniâ et armis. Quod si deinde arma in Austriacos movere tantum coeperit Rex Britanniae, videor prospicere intra breve tempus pacem amicis tutam ac nobis gloriosam. In Francosurtenfi conventu Bavarus, postquam multum

jactavit suum pro pace obtinenda et libertate Germanica animum, et quantas res a Gallia obtinere posset, nunc, recuperatis illis ad Onasum terris, nihil ultra, aut de pace, aut de libertate loquitur; habet, quod voluit. In eo vero, quod Palatinam causam vult alibi tractare, quam in Germania, cætera major pars Principum contra ipsum est. Itaque Palatinas res qui agunt, parant se itineri in Westphaliam. Melos huc misit ad faciendas inducias, quod si tale quid fiat, vis omnis in Torstenonium ingruet. Imo is periclitabitur, si quæ in Germaniam penetrare debuerant copiæ, in finem Belgicum transferantur. Cum Rege Portugalliæ arcenum hic convenisse foedus affirmant nonnulli; negat id disertim D. Davausius, attamen audio Gallos postulare litteras itineris pro ejus Regis Legatis. Id sunt qui fieri ajunt ad fallendos Batavos, ut sic Galli, dilato tempore colloqui, res suas ex suo usu constituent aut præparent. Bavarici milites apud Tubingam sunt, non longe ab Heidelbergæ Lotharingici. Guebriani copias apud Friburgum esse dicebant postremi nuncii: Melonis apud montem Hainaviæ. Batillerius jure sibi concessio in arctius consilium veniendi non utitur. Præfectura arcis ad Sylvam Vincennensem a Chavigniaco-translata ad Marchionem Montenaræ, qui olim eam habuerat. Sed pecunias et pro hac re et pro munere Secretariatus accepit Chavigniacus. Esquilloniam ire iussu Ruellas. Interim Dux Ricelias Ponticuli filius tenet Portum gratiæ: Dux Fronfaci Bresleus Bruagium, Blaretum

retum Millerajus, præcipua regni munimenta. Hæc quamdiu duratura sint, videbimus cum tempore. Coignæus et Montigotus, qui apud Reginam matrem antehac fuere honoribus, restituti sunt. Si id manet, quod de legatis ad pacem dixi modo, Davausius prior iturus creditur. Longovillanum nempe retinet uxoris uterus. Breslæa vero, Ducis Angui-
Mus. de C.
S. 3. 4. 2
 ani uxor, non longe a portu abest. Exiit historia Bartholomæi Grammondi, Præsidis Tholofani de rebus Ludovici XIII ad annum MDCXXIII; dedicata est novo Regi, cui Germanicum imperium aperte pollicetur. Vidi nunc et Episcopum Bellovacensem, qui flagranti apud Reginam Regentem est in gratia et nunc omnibus deliberationibus adhibetur. Negotia Suedica, tum ad bellum, tum ad pacem ei commendavi; ipse vero valde comiter eorum curam suscepit. Deus, Illustrissime Domine, Excellentiam tuam in prosperis rebus diu servet! Lutetiae $\frac{x}{xx}$ Junii MDCXLIII.

Excellentiæ tuæ addictissimus devotissimusque cultor.

H. GROTIUS.

Castillionæum audimus fore inspectorem domus Reginæ, reddita et ei Sigilla Ordinis Spiritus Sancti: Riceliacum et Fronfacum Duces et Millerajum in aulam vocari. Seditionem ortam Rovargiæ ad Theo-

donis villam CCXX millia militum. Tertium filium
natum Sultano Turcarum. In regno Mogolis esse
bellum civile. Buquojum vivere; sed male ei cum
Hispano convenire. In prælio, quod in Cornubia
factum est, captos ab Anglis Regiis mille septingen-
tos; contra a Parlamentariis captam urbem Wake-
fieldam. Hispaniæ Regem, ne quid Galliæ Regi ce-
dat, se dedisse in tutelam S. Virginis. Olivarii
uxorem in gratia manere apud Reginam Hispaniæ.
In Arragonia seditiones esse.

X C I I.

Adscripta litteris d. $\frac{x}{xx}$ Sept. MDCXXXV,

D. SCHMALCHIO datis, quæ extant in Vol.
impr. pag. 182.

Scripseram ad D. Cancellarium et ad Springium,
rogare me ut sciam, unde recepturus sim trimestre,
quod a Calendis Augusti deberi cœpit, et iterum
impendia, quorum rationes bis transmissi. Spirin-
gius vult, me id ex Gallica pecunia repetere: id
vero est non ad Calendas Octobris aut Novembris,
sed ad Græcas. Ego, qui multum in supellectilem
parandam erogavi, spero fore, ut illæ solutiones
non differantur. Quare si e dignitate regni videtur
bene sustineri hanc legationem, rogo ut et nunc et
in posterum certi videam aliquid. Ea in re æquis-
sima precor, me adjuves, et paria, si res tulerit,
expectes. Si huic meæ rei prospectum satis esset,
com-

